

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้คงไม่อาจที่จะปฏิเสธได้ว่ากีฬาถือเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่แสดงศักยภาพและเป็นกลไกขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศของนานาชาติประเทศทั่วโลก ซึ่งกีฬาในยุคนี้มีอยู่หลายประเภทและชนิดด้วยกัน ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านรูปแบบและวิธีการตามลักษณะเฉพาะของแต่ละประเภทกีฬา แต่มีกีฬาอยู่ประเภทหนึ่งที่ได้รับคามนิยมโดยมีผู้ชมและผู้ให้ความสนใจมากที่สุดในโลก คือกีฬาฟุตบอล¹ นั่นเอง และจะเห็นได้ว่าในประเทศไทยของเรานั้น อิทธิพลของกีฬาฟุตบอลได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมของคนในประเทศ กีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่นิยมอย่างมากที่สุดประเภทหนึ่งในประเทศไทย อาจด้วยปัจจัยและเหตุผลที่ว่า เป็นกีฬาที่สามารถเข้าใจกฎกติกาได้ง่ายและช่วยสร้างความสมัครสมานสามัคคีในหมู่คณะ เพราะเป็นกีฬาที่ต้องเล่นโดยอาศัยการรวมกลุ่ม ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดของการเล่นกีฬาก็คือ การรู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย อันเป็นน้ำใจของนักกีฬา อีกทั้งกีฬาฟุตบอลยังช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการใช้ความคิดและสติปัญญาอย่างมีเหตุมีผล ในการวางแผนและเป้าหมายไว้ล่วงหน้าและในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในระหว่างการแข่งขัน

ฟุตบอลเริ่มเข้ามาในประเทศไทยในช่วงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ. 2440 และไทยร่วมเป็นสมาชิกสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติหรือ FIFA เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2468 นับว่าเป็นประเทศแรกของโซนเอเชียที่เป็นสมาชิกสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ ประเทศไทยมีการจัดฟุตบอลลีกมาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2539 แต่ไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนักทำให้ต้องยกเลิกไป ในปี พ.ศ. 2539 ได้มีการจัดการแข่งขันฟุตบอลลีกขึ้น คือ ไทยลีก จัดการโดย สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยซึ่งเริ่มจัดการแข่งขันครั้งแรกในปี พ.ศ. 2539 โดยใช้ชื่อว่า จอห์นนี่วอล์กเกอร์ไทยแลนด์ชอกเกอร์ลีก และได้เปลี่ยนไปตามชื่อของผู้สนับสนุนหลักในปีต่อๆ มา แต่ทีมส่วนใหญ่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครทำให้คนส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ในต่างจังหวัด ไม่มีโอกาสได้ชมการแข่งขัน ดังนั้นในปี พ.ศ. 2542 การกีฬาแห่งประเทศไทยได้จัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพโปรลีกขึ้น ซึ่งเป็นการแข่งขันของสโมสรจากหลายภูมิภาคในประเทศไทยมาแข่งขันแบบเหย้าและเยือน

¹ วิกีพีเดีย. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก <http://www.th.wikipedia.org>

ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 สโมสรจากโปรลีกก็ได้เข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลไทยลีกเป็นครั้งแรก และ ถัดมาในปี พ.ศ. 2550 เพื่อยกระดับฟุตบอลอาชีพของไทย ไทยลีกและโปรลีกก็ได้รวมตัวกันเป็น ฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีกอันเป็นฟุตบอลอาชีพอย่างสมบูรณ์

ปัจจุบันมีการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพ คือ ฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีก ฟุตบอลลีก ดิวิชั่น 1 ฟุตบอลลีกภูมิภาคดิวิชั่น 2 และฟุตบอลชิงถ้วยพระราชทานถ้วย ก ฟุตบอลชิงถ้วยพระราชทานถ้วย ข ฟุตบอลชิงถ้วยพระราชทานถ้วย ค ฟุตบอลชิงถ้วยพระราชทานถ้วย ง ซึ่ง บริหารงานโดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยไม่ค่อย สนับสนุนนักฟุตบอลอาชีพนัก นักฟุตบอลจึงนิยมไปเล่นฟุตบอลเพื่อหารายได้กับประเทศอื่นที่มี การสนับสนุนดีกว่า แต่หลังจากปี พ.ศ. 2552 ฟุตบอลอาชีพไทยเริ่มต้นตัว เนื่องจากสมาคม ฟุตบอลแห่งเอเชีย หรือ AFC ตั้งกฎข้อบังคับให้แต่ละสโมสรปฏิบัติตามหลักมาตรฐานที่กำหนด เช่นต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล มีสนามแข่งขันที่เป็นมาตรฐานการทำสัญญากับนักฟุตบอลของ สโมสรว่าต้องมีนักฟุตบอลที่ถือสัญชาติอื่นที่ไม่ใช่สัญชาติไทยว่ามีได้กี่คนและลงสนามได้ไม่เกิน กี่คนเป็นต้น แต่มีบางสโมสร องค์กร รัฐวิสาหกิจ ปรับตัวไม่ได้ จึงต้องมีการยุบสโมสร หรือขาย สโมสรไป แต่หลังจากฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีกฤดูกาล 2009 เริ่มขึ้นจนถึงปัจจุบันนี้ ผู้เข้าชมการ แข่งขันฟุตบอลเริ่มเข้ามาชมการแข่งขันในสนามมากขึ้นโดยสังเกตได้จากการได้รับความนิยมา จากการเล่น รวมถึงสถิติจำนวนผู้เข้าชมการแข่งขันในแต่ละครั้งที่มีการแข่งขันซึ่งจะมีไม่น้อยกว่า 1,000 คน และหากเป็นสโมสรที่ได้รับความนิยมก็จะมีจำนวนผู้เข้าชมการแข่งขันในแต่ละครั้งที่มีการแข่งขัน ซึ่งจะมีไม่น้อยกว่า 30,000 คน² เงินเดือนนักฟุตบอลสูงขึ้น การจัดการของแต่ละสโมสรดีขึ้น ฟุตบอลอาชีพไทยค่อยๆ พัฒนาเป็นระดับ ส่งผลทำให้นักฟุตบอลที่เคยไปเป็นนักฟุตบอลอาชีพใน ต่างประเทศกลับมายังประเทศไทย เนื่องจากค่าตอบแทนไม่แตกต่างกันมากนัก ฟุตบอลของ ประเทศไทยพัฒนาอย่างก้าวกระโดด เพราะในระยะเวลาเพียงไม่กี่ปีเท่านั้นผู้เข้าชมการแข่งขัน ฟุตบอลหันมาสนับสนุนสโมสรในจังหวัดตัวเองมากขึ้น สโมสรฟุตบอลกระจายไปยังต่างจังหวัด มากขึ้น ส่งผลทำให้เกิดท้องถิ่นนิยม จึงเป็นที่มาที่ผู้ที่ชื่นชอบฟุตบอลไทยเข้าไปชมการแข่งขัน ฟุตบอลระดับไทยพรีเมียร์ลีก ดิวิชั่น 1 และดิวิชั่น 2 มากขึ้นนั่นเอง

เมื่อกีฬาฟุตบอลในประเทศมีความเป็นอาชีพมากขึ้นย่อมหมายถึงผลประโยชน์ที่เป็น ทรัพย์สิน มูลค่าทางการค้า ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการแข่งขันทั้งที่เกี่ยวกับตัวนักฟุตบอล และสโมสรโดยตรง รวมถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการแข่งขันเช่นธุรกิจของผลิตภัณฑ์กีฬา การโฆษณาสินค้า การจำหน่ายสินค้าภายในสนามแข่งขันเป็นต้นย่อมมีขึ้นตามกัน แต่สิ่งที่จะ ตามมาและปฏิเสธไม่ได้ คือ กรณีพิพาทขึ้นในการดำเนินการของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับวงการ

² สงขลาเอฟซี. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก <http://www.songkhlaafc.com>

ฟุตบอลอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่จะพึงมีต่อกัน เช่น ค่าจ้าง สวัสดิการ การย้ายสโมสร รวมถึงการละเมิดในระหว่างดำเนินการแข่งขันและฝึกซ้อม รวมทั้งปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการดำเนินการในการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพที่เป็นทางการค้าหรือประโยชน์ใดเชิงพาณิชย์ในผลิตภัณฑ์และธุรกิจที่เกี่ยวกับกีฬาฟุตบอลอาชีพ เป็นต้น

ณ เวลานี้ความขัดแย้งและกรณีปัญหาข้อพิพาทพบว่า ยังอาจกล่าวได้ว่ามีจำนวนและความซับซ้อนที่ไม่มากนัก อาจเนื่องจากการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพในประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างยุคเริ่มต้นของการพัฒนาไปสู่การเป็นกีฬาฟุตบอลอาชีพอย่างเต็มรูปแบบ แต่ในอนาคตภายหน้าหากกีฬาฟุตบอลอาชีพได้พัฒนาไปถึงจุดสูงสุดแล้ว หากจะมีการเตรียมการในการวางมาตรการที่รองรับอย่างเป็นรูปแบบและมีมาตรฐานที่แน่นอนในการรองรับการแข่งขันฟุตบอลอาชีพ ในปัจจุบัน ก็คงจะเป็นผลดีกว่าอย่างแน่แท้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการมีมาตรการในการรองรับการระงับข้อพิพาทที่เหมาะสมกับกีฬาฟุตบอลอาชีพในประเทศไทยในลักษณะที่เป็นการระงับ ข้อพิพาท โดยให้ยุติลงด้วยความปรองดองและสมานฉันท์มากที่สุดเพื่อหลีกเลี่ยงการระงับข้อพิพาทโดยการนำคดีขึ้นสู่ศาล เนื่องจากมีอรรถคดีที่รอการพิจารณาพิพากษาจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นการล่าช้าเสียเวลา และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายของกลุ่มพิพาททั้งยังเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณของรัฐ

การระงับข้อพิพาทที่เป็นอุดมคติและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายต้องประกอบด้วย คุณสมบัติดังต่อไปนี้คือ ความเป็นธรรม (Fair) ความรวดเร็ว (Speed) ความประหยัด (Cheap) มีกลไกการบังคับที่มีประสิทธิภาพ (Effective enforcement mechanism) การรักษาความลับหรือมาตรการป้องกันความอื้อฉาวที่เกิดจากข้อพิพาท (Measure against bad publicity) การรักษาสัมพันธภาพระหว่างคู่ความ (Preservation of relationship)³

ซึ่งวิธีการระงับข้อพิพาทโดยหลีกเลี่ยงกระบวนการทางศาลอาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น การเจรจาไกล่เกลี่ยหรือการประนีประนอมยอมความ การอนุญาโตตุลาการ ซึ่งวิธีที่ดีวิธีหนึ่ง คือ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยมีบุคคลที่สามซึ่งเป็นคนกลางทำหน้าที่ช่วยเหลือคู่พิพาทในการพยายามเจรจาต่อรองเพื่อให้บรรลุข้อตกลงร่วมกัน

ในวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพไทยนั้นยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางด้านกีฬาเชิงบังคับไว้โดยเฉพาะแม้วงการกีฬาฟุตบอลอาชีพในประเทศไทยจะมีธรรมเนียมในการปฏิบัติในการไกล่เกลี่ยกันอยู่ แต่ค่อนข้างที่จะยังไม่เป็นแนวทางหลักในการระงับ

³ วิชัย อริยนันทกะ ก (2540). “การระงับข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาการค้าระหว่างประเทศ.” ใน รวมบทความข้อบังคับข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมายและคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุโตตุลาการ เล่ม 2. หน้า 308.

ข้อพิพาทเนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องและคู่พิพาทไม่มีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งยังมีปัญหาในเรื่องความชัดเจนของรูปแบบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่เป็นมาตรฐานแน่นอน ในทางปฏิบัติจึงจำเป็นต้องเป็นการสมควรที่จะได้ทำการศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับการนำมาตราการไกล่เกลี่ยมาใช้บังคับในการระงับข้อพิพาท ปัญหาเกี่ยวกับการอำนาจการและการเตรียมการรองรับการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อนำมาพิจารณาและหาแนวทาง ในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อใช้ในการปฏิบัติในการระงับข้อพิพาททางด้านกีฬาในวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพโดยการไกล่เกลี่ย ซึ่งผู้เขียนหวังว่าหากผลการศึกษาที่ได้สามารถใช้ประโยชน์ทางปฏิบัติได้จริงแล้ว น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการฟุตบอลอาชีพในประเทศไทยและอาจเป็นผลทางอ้อมส่วนหนึ่งให้ฟุตบอลของประเทศไทยสามารถพัฒนาก้าวหน้าในวงการฟุตบอลระดับโลกได้ในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของกีฬาฟุตบอลและนิยามและความหมายรวมถึงลักษณะของข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพ แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการขัดแย้ง หลักการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยและการระงับข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพ
2. เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการระงับข้อพิพาทตลอดจนรูปแบบและวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งในกีฬาของฟุตบอลอาชีพในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาทางกฎหมายในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งในกีฬาฟุตบอลอาชีพในประเทศไทย
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางและมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและเกิดผลบังคับใช้ได้จริงในทางปฏิบัติของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งในกีฬาฟุตบอลอาชีพ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาททางแพ่งในกีฬาฟุตบอลอาชีพโดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยน่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพทั้งยังประหยัดและรวดเร็วกว่ากระบวนการระงับข้อพิพาทแบบอื่นๆ แต่เนื่องจากยังไม่ได้มีการนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรมทำให้กระบวนการระงับข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพต้องเน้นซ้ำและค่อนข้างที่จะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย หากมีการนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งในกีฬาฟุตบอล

อาชีพมาใช้ซ่อมส่งผลดีได้ดังกล่าวข้างต้นอีกทั้งจะเป็นการช่วยลดปริมาณข้อพิพาทที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลได้อีกทางหนึ่งด้วย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาเฉพาะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งในกีฬาของฟุตบอลอาชีพในประเทศไทย โดยศึกษาถึงแนวทางปฏิบัติ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและบทบัญญัติที่ใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งในกีฬาฟุตบอลอาชีพที่ใช้อยู่ในปัจจุบันขององค์กรตุลาการในประเทศไทยและสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยรวมถึงสถาบันระงับข้อพิพาทด้านกีฬาในต่างประเทศ สภาพปัญหาและข้อขัดข้องในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งในกีฬาที่เหมาะสมและเพื่อให้เกิดผลที่สามารถบังคับใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือและตำราทางกฎหมาย บทความของนักกฎหมายที่ได้มีการแสดงความเห็นต่างๆ บทบัญญัติกฎหมาย วารสาร รายงาน งานวิจัยต่างๆ และเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ วิทยานิพนธ์และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งตลอดจนข้อมูลจากระบบอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมกันนี้ได้ทำการสัมภาษณ์เจาะลึก (Indept Interview) เพื่อนำมาวิเคราะห์โดยอาศัยหลักเกณฑ์และแนวทางที่เหมาะสมต่างๆ มาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการของกีฬาฟุตบอลและนิยามและความหมายรวมถึงลักษณะของข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพ แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการขัดแย้ง หลักการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยและการระงับข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพ
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิดและหลักการระงับข้อพิพาทตลอดจนรูปแบบและวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งในกีฬาของฟุตบอลอาชีพในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาในทางกฎหมายและทางปฏิบัติของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งในกีฬาฟุตบอลอาชีพในประเทศไทย
4. ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและเกิดผลบังคับใช้ได้จริงในทางปฏิบัติของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งในกีฬาฟุตบอลอาชีพ

บทที่ 2

วิวัฒนาการของกีฬาฟุตบอลและนิยาม ความหมายรวมถึงลักษณะของข้อพิพาท ในกีฬาฟุตบอลอาชีพและแนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการขัดแย้ง หลักการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยและในกีฬาฟุตบอลอาชีพ

ความนิยมกีฬาฟุตบอลอาชีพภายในประเทศของคนไทยซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นการส่งเสริมให้การแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพภายในประเทศพัฒนาและก้าวหน้าไปตามลำดับ จากที่ฟุตบอลเคยเป็นกีฬาที่เล่นเพื่อออกกำลังกายและการพักผ่อนแล้วเพิ่มระดับเป็นการหาผู้ที่มีความเป็นเลิศ จนปัจจุบันกีฬาฟุตบอลได้ก้าวเข้าสู่การเป็นกีฬาอาชีพอันมีการจัดการอย่างเป็นระบบ ในรูปแบบของธุรกิจกีฬาซึ่งแทบจะไม่ต่างจากลักษณะของการค้าเชิงพาณิชย์ในกรณีทั่วไป อย่างไรก็ตาม ความก้าวหน้าและความนิยมในกีฬาฟุตบอลอาชีพทำให้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนา แนวทางปฏิบัติขององค์กรที่เกี่ยวข้องในการรับผิดชอบดูแลและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกีฬาฟุตบอล ในปัจจุบันที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงและวิวัฒนาการของข้อพิพาทที่เกิดขึ้นตามแต่ กรณีในกีฬาฟุตบอลอาชีพ

2.1 วิวัฒนาการของกีฬาฟุตบอล

2.1.1 วิวัฒนาการของกีฬาฟุตบอลของโลก

ฟุตบอล (Football) หรือซอกเกอร์ (Soccer)⁴ เป็นกีฬาที่มีผู้สนใจที่จะชมการแข่งขันและ เข้าร่วมเล่นมากที่สุดในโลก ชนชาติใดเป็นผู้กำเนิดกีฬานี้น้อย่างแท้จริงนั้นไม่อาจจะยืนยันได้ แน่แน่นอนเพราะแต่ละชนชาติต่างยืนยันว่าเกิดจากประเทศของตน แต่ในประเทศฝรั่งเศสและประเทศ อิตาลี ได้มีการละเล่นชนิดหนึ่งที่เรียกว่า ซูลูเอ (Soule) หรือจิโอโค เดล คาลซิโอ (Gioco Del Calcio) มีลักษณะการเล่นที่คล้ายคลึงกับกีฬาฟุตบอลในปัจจุบัน ทั้งสองประเทศอาจจะถกเถียงกันว่ากีฬา ฟุตบอลถือกำเนิดจากประเทศของตน อันเป็นการหาข้อยุติไม่ได้ เพราะขาดหลักฐานยืนยันอย่าง แท้จริง ดังนั้น ประวัติของกีฬาฟุตบอลที่มีหลักฐานที่แท้จริงสามารถจะอ้างอิงได้ เพราะการเล่นที่มี

⁴ Sportphet. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2555, จาก <http://www.sportphet.com>

กติกาการแข่งขันที่แน่นอน คือประเทศอังกฤษเนื่องจากประเทศอังกฤษตั้งสมาคมฟุตบอลใน พ.ศ. 2406 และฟุตบอลอาชีพของอังกฤษเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2431

ฟุตบอล หรือ ซอกเกอร์ เป็นกีฬาประเภททีมที่เล่นระหว่างสองฝ่ายโดยแต่ละฝ่ายมีผู้เล่น 11 คนโดยใช้ลูกฟุตบอล เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายว่าเป็นกีฬาที่เป็นที่นิยมมากที่สุดในโลก โดยจะเล่นในสนามหญ้าสี่เหลี่ยมผืนผ้า หรือ สนามหญ้าเทียม โดยมีประตูอยู่กึ่งกลางที่ปลายสนามทั้งสองฝั่ง เป้าหมายคือทำคะแนนโดยพาลูกฟุตบอลให้เข้าไปยังประตูของฝ่ายตรงข้าม ในการเล่นทั่วไปผู้รักษาประตูจะเป็นผู้เล่นเพียงคนเดียวที่สามารถใช้มือหรือแขนกับลูกฟุตบอลได้ ส่วนผู้เล่นอื่นๆ จะใช้เท้าในการเตะลูกฟุตบอลไปยังตำแหน่งที่ต้องการ บางครั้งอาจใช้ลำตัว หรือ ศีรษะเพื่อสกัดลูกฟุตบอลที่ลอยอยู่กลางอากาศ โดยทีมที่พาลูกฟุตบอลเข้าประตูฝ่ายตรงข้ามได้มากกว่าจะเป็นผู้ชนะ ถ้าคะแนนเท่ากันให้ถือว่าเสมอ แต่ในบางนัดที่เสมอกันในช่วงเวลาปกติแล้วต้องการหาผู้ชนะจึงต้องมีการต่อเวลาพิเศษ และหรือยิงลูกโทษขึ้นอยู่กับกฎระเบียบของรายการแข่งขันนั้นๆ

โดยกฎกติกาการเล่นสมัยใหม่จะถูกรวบรวมขึ้นในประเทศอังกฤษ โดยสมาคมฟุตบอลอังกฤษ ในปี พ.ศ. 2406 ได้กำเนิด Laws of the Game เพื่อเป็นแนวทางกติกาการเล่นในปัจจุบัน ฟุตบอลในระดับนานาชาติจะถูกวางระเบียบโดยสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ ซึ่งรายการแข่งขันที่มีเกียรติสูงสุดในระดับนานาชาติคือการแข่งขันฟุตบอลโลกซึ่งจะจัดขึ้นทุกๆ 4 ปี

วิวัฒนาการด้านฟุตบอลจะเป็นไปพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์ตลอดมา ต้นกำเนิดกีฬาตะวันตกจะได้รับอิทธิพลมาจากสงครามครั้งสำคัญๆ เช่น สงคราม พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช ได้นำเอา แกลโล-โรมัน (Gallo-Roman) พร้อมกีฬาต่างๆ เข้ามาสู่เมืองกอล (Gaul) อันเป็นรากฐานส่วนหนึ่งของกีฬาฟุตบอลในอนาคต และการเล่นฮาร์ปาสตัม (Harpastum) ได้ถูกดัดแปลงมาเป็นกีฬาซูลอ

วิวัฒนาการของฟุตบอลในภาคตะวันออกไกล ขงจื้อได้กล่าวไว้ในหนังสือ กังฟู เกี่ยวกับกีฬา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกีฬาที่ใช้เท้าและศีรษะในสมัยจักรพรรดิ เซิงติ (Emperor Cheng Ti) (เมื่อ 32 ปีก่อนคริสตกาล) มีการเล่นกีฬาที่คล้ายกับฟุตบอลซึ่งเรียกว่าซือ-ชู (Tsu-Chu) ซึ่งหมายถึงการเตะลูกหนังด้วยเท้า กีฬาชนิดนี้ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง ซึ่งนักประพันธ์และนักประวัติศาสตร์ในสมัยนั้นได้ยกย่องผู้เล่นที่มีชื่อเสียงให้เป็นวีรบุรุษของชาติ และในสมัยเดียวกันได้มีการเล่นคล้ายฟุตบอลในประเทศญี่ปุ่นอีกด้วย

ภาคตะวันออกกลาง ความเจริญของตะวันออกไกลได้แผ่ขยายถึงตะวันออกกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากอิทธิพลของสงครามโดยพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช การเล่นกีฬาชนิดหนึ่งเรียกว่า ฮาร์ปาสตัม เป็นกีฬาที่นิยมของชาวโรมันและชาวกรีกโบราณวิธีการเล่นคือ มีประตูคนละข้าง แล้วเตะลูกบอลไปยังจุดหมายที่ต้องการ เช่น จากหมู่บ้านหนึ่งไปอีกหมู่บ้านหนึ่ง

การเล่นจะเป็นการเตะ หรือการขว้างไปข้างหน้าฮาร์ปาสต์ม หมายถึงการเหวี่ยงไปข้างหน้า การเล่น กีฬา ฮาร์ปาสต์ม ในกรุงโรมดูเหมือนจะเป็นต้นกำเนิดของกีฬาซึ่งมีการเล่นในสมัยกลาง

ในการเล่นฮาร์ปาสต์ม ขนาดของสนามจะเล็กกว่าสนามกีฬาฟุตบอล แต่จุดประสงค์ของ กีฬาทั้งสองคือ การนำลูกบอล ไปยังแดนของตน แต่เนื่องจากมีเสียงอึกทึกโครมครามจากการวิ่ง แย่งลูกบอลซึ่งอาจจะทำให้เกิดอุบัติเหตุได้มากมาย อันเป็นข้อห้ามของพระเจ้า จึงมีพระบรมราชโองการในนามของพระเจ้าแผ่นดินห้ามเล่นกีฬาดังกล่าวในเมือง ผู้ฝ่าฝืนมีโทษถึงจำคุก นอกจากนี้ ยังมีข้อห้ามซึ่งออกในวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 1892 ขอให้เล่นยิงธนูในวันฉลองต่างๆ แทนการเล่น เกมฟุตบอล

ในโอกาสต่อมากีฬาฟุตบอลได้จัดให้มีการแข่งขันกันอีกครั้ง ซึ่งเป็นการเผชิญหน้ากัน ระหว่างทีมต่างๆ ที่อยู่ห่างกันประมาณ 3-4 ไมล์ (5-6.5 กิโลเมตร)

ในปี พ.ศ. 2344 กีฬานี้ได้จัดেলাให้ดีขึ้น มีการกำหนดจำนวนผู้เล่นให้เท่ากัน ในแต่ละข้าง ขนาดของสนามอยู่ในระหว่าง 80 – 100 หลา (73-91 เมตร) และมีประตูทั้งสองข้าง ที่ริมสุดของสนามซึ่งทำด้วยไม้ 2 อัน ห่างกัน 2-3 ฟุต

ในปี พ.ศ. 2366 ได้จัดให้มีการเล่นฟุตบอลในรูปแบบของการเล่นในปัจจุบัน William Alice คือผู้เริ่มวางกฎบังคับต่างๆ สำหรับกีฬาฟุตบอลและรักบี้ ในปี พ.ศ. 2393 ได้มีการออกระเบียบและกฎของการเล่นไปสู่ดินแดนต่างๆ ให้ปฏิบัติตามโดยจำกัดจำนวนผู้เล่นให้มีข้างละ 15-20 คน

ในปี พ.ศ. 2413 มีการกำหนดผู้เล่นให้เหลือข้างละ 11 คน โดยมีผู้เล่นกองหน้า 9 คน และผู้เล่นรักษาประตู 2 คน โดยผู้รักษาประตูใช้เท้าเล่นเหมือน 9 คนแรกจนกระทั่งเหลือผู้รักษาประตู 1 คน แต่อนุญาตให้ใช้มือจับลูกบอลได้ในปี พ.ศ. 2423

ในปี พ.ศ. 2400 สโมสรฟุตบอลได้ก่อตั้งเป็นครั้งแรกที่เมืองเซนต์พัลส์ประเทศอังกฤษ และต่อมาในวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2406 สโมสรฟุตบอล 11 แห่ง ได้มารวมกันที่กรุงลอนดอน เพื่อ ก่อตั้งสมาคมฟุตบอลขึ้น ซึ่งถือเป็นรากฐานในการกำเนิดสมาคมแห่งชาติ จนถึง 140 สมาคม และ ทำให้ผู้เล่นฟุตบอลต้องเล่นตามกฎและกติกาของสมาคมฟุตบอล จนเวลาผ่านไปจากคำว่า Association ก็ย่อเป็น Assoc และกลายเป็น Soccer ขึ้นในที่สุด ซึ่งนิยมเรียกกันในประเทศไทย แต่สำหรับชาวอเมริกันเรียก Football หมายถึง American football ภายนอกเกาะอังกฤษ พวกกะลาสีเรือ ทหาร พ่อค้า วิศวกร หรือแม้แต่่นักบวชได้นำกีฬานี้ไปเผยแพร่ ประเทศเดนมาร์กเป็นประเทศ ที่ 2 ในยุโรป

ในอเมริกาใต้ สโมสรแรกได้ถูกตั้งขึ้นในประเทศอาร์เจนตินา เมื่อพี่น้องชาวอังกฤษ 2 คน ได้ลงข้อความโฆษณาในหนังสือพิมพ์ของเมืองบูเอโนสไอเรส (Buenos Aires) เพื่อหาผู้อาสาสมัคร ในปี พ.ศ. 2427 กีฬาฟุตบอลก็กลายมาเป็นวิชาหนึ่งในโรงเรียนของเมืองบูเอโนสไอเรส การแข่งขันระดับชาติครั้งแรกในทวีปอเมริกาใต้ คือ การแข่งขันระหว่างอาร์เจนตินากับอุรุกวัย ในปี พ.ศ. 2448 แต่อเมริกาเหนือเริ่มแข่งขันเมื่อปี พ.ศ. 2435

ในอิตาลี ฮาร์ปาสตัมเป็นต้นกำเนิดจีโอโก เดล คาลซิโอ ผู้เล่นกีฬาจะเป็นผู้นำทางสังคม หรือแม้แต่ผู้นำชั้นสูงของศาสนา เช่นสันตปาปา เกลาเมนต์ที่ 7 ลีออนที่ 10 และเฮอร์เบินที่ 7 เป็นถึงแชมป์ในกีฬาฟลอเรนไทน์ฟุตบอล ต่อมาชาวโรมันได้ดัดแปลงเกมการเล่นฮาร์ปาสตัมเสียใหม่ โดยกำหนดให้ใช้เท้าเตะลูกบอลเท่านั้น ส่วนมือให้ใช้เฉพาะการทุ่มลูกบอล ซึ่งนักรบ ชาวโรมัน นิยมเล่นกันมาก

กีฬาฮาร์ปาสตัมซึ่งมีต้นกำเนิดจากสมัยโรมัน ได้ถูกแปลงมาเป็นกีฬาซูลอหรือซูลูเอ กีฬาชนิดนี้เหมือนกับฮาร์ปาสตัม คือ นำลูกบอลกลับไปยังแดนของตน แต่สนามมีขนาดกว้างกว่ามาก

การเล่นซูลูเอมักจะเกิดขึ้นในบ่ายวันอาทิตย์หลังการสวดมนต์เย็น จะมีการแข่งขันสำคัญในช่วงเวลาตีคาร์นิวัล กีฬาชนิดนี้เป็นที่นิยมมากในเขตปรีตานีและมอร์ลันดี กีฬานี้ได้ถูกเผยแพร่ไปยังอังกฤษโดยผู้ติดตามของวิลเลียมผู้พิชิตภายหลัง การรบที่เฮสติ้ง (Hasting)

เมื่อ 900 ปีกว่ามาแล้ว ประเทศอังกฤษได้ตกอยู่ในความปกครองของพวกเคนส์ เชื้อสายโรมัน ซึ่งยกกองทัพมาตีหมู่เกาะอังกฤษตอนใต้ และได้ปกครองเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 1589 อังกฤษเริ่มเข้มแข็งขึ้น และสามารถขับไล่พวกเคนส์ออกจากประเทศได้ หลังจากนั้น 2-3 ปี อังกฤษจึงเริ่มปรับปรุงประเทศเป็นการใหญ่มีการขุดคูเมืองคั่นตามพื้นที่หลายแห่ง ซึ่งในการขุดคูเมืองคั่นงานคนหนึ่งได้ขุดไปพบกะโหลกศีรษะในบริเวณที่เคยเป็นสนามรบ และเป็นที่ฝังศพของพวกเคนส์มาก่อนทุกคนในทีนั้นแน่ใจว่าเป็นกะโหลกศีรษะของพวกเคนส์ อารมณ์แค้นจึงเกิดขึ้นทันทีเมื่อต่างคนต่างคิดถึงเหตุการณ์ที่ถูกพวกเคนส์กดขี่ทารุณจิตใจคนอังกฤษในสมัยนั้นด้วยเหตุผลนี้ คนงานคนหนึ่งจึงเตะกะโหลกศีรษะนั้นทันที ส่วนคนอื่นๆ ที่อยู่บริเวณนั้นก็พากันหยุดงานชั่วคราวแล้วหันมาเตะกะโหลกศีรษะเป็นการใหญ่ เพื่อระบายอารมณ์แค้นที่เก็บไว้อย่างสนุกสนาน ผลที่สุดเมื่อพวกนี้หากะโหลกศีรษะเตะกันไม่ได้ก็เอาตุ่มของวัวมาทำเป็นลูกกลมขึ้นเตะแทนกะโหลกศีรษะ ปรากฏว่าเป็นที่รื่นเริงสนุกสนานกันมาก

ต่อมาชาวโรมันได้นำเกมนี้ไปเล่นในอังกฤษ จากนั้นชาวอังกฤษก็ได้ปรับปรุงวิธีการเล่นเทคนิคการเล่น ตลอดจนกติกาให้เหมือนในสมัยปัจจุบัน คือฟุตบอลที่ใช้เท้าเล่นแต่ในระยะแรกของการเล่นฟุตบอลจะเล่นกันเป็นกลุ่มๆ เฉพาะพวกคนธรรมดาเท่านั้น ไม่มีการจำกัดจำนวนผู้เล่น ประตู่จะห่างกันเป็นไมล์ และใช้เวลาในการเล่นหลายชั่วโมง จะเป็นการเล่นระหว่างทหารใหม่

ถูกเกณฑ์ นักบวช คนที่แต่งงานแล้ว คนโสด และพวกพ่อค้า เกมชนิดนี้ได้กลายเป็นสิ่งฉลองในงานพิธีต่างๆ เช่น ในวันโชรพ ทิวส์เดย์ (Shrove Tuesday) จะมีฟุตบอลนัดสำคัญให้คนได้เล่นเกมในสมัยนั้นจะเล่นกันอย่างรุนแรงและมีการบาดเจ็บกันมาก

ในวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 1857 พระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 2 ได้ทรงออกพระราชกฤษฎีกาเนื่องจากมีเสียงอีกทีทักท้วงโครมจากการวิ่งแข่งลูกบอล ซึ่งอาจจะทำให้เกิดอุบัติเหตุมากมาย อันเป็นข้อห้ามของพระเจ้า โดยห้ามเล่นกีฬาดังกล่าว ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษจำคุก

ฟุตบอลได้เริ่มแข่งขันภายใต้กฎของสมาคมแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2412 ระหว่างสโมสรรีดเจอร์กับสโมสบรินตัน จากนั้นก็มีการฟุตบอลได้เจริญขึ้นช้าๆ ในต่างจังหวัดจนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้มีการตั้งสมาคมฟุตบอลต่างจังหวัดขึ้นในปี พ.ศ. 2450 และมีการฝึกสอนในปีพ.ศ. 2484

ในทวีปเอเชีย อินเดียเป็นประเทศแรกที่เริ่มเล่นฟุตบอล ศาสตราจารย์จากวิทยาลัยกัลกัตตาเป็นผู้นำสำเนากฎหมายการเล่นมาเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2426 และในปี พ.ศ. 2435 ได้มีการแข่งขันชิงถ้วยรางวัลเป็นครั้งแรกในทวีปซึ่งยังไม่มีชื่อเสียงในด้านการเล่นฟุตบอลกีฬานี้ก็ได้เริ่มมีการเล่นมาก่อนร่วมร้อยปีแล้ว เช่น สมาคมฟุตบอลแห่งนิวเซาท์เวลส์ได้ถูกตั้งขึ้นในออสเตรเลียปี พ.ศ. 2425 และสมาคมฟุตบอลของนิวซีแลนด์ได้ถูกตั้งขึ้นหลังจากนั้น 9 ปี

ในแอฟริกา สมาคมระดับชาติแห่งแรกได้ถูกตั้งขึ้นในประเทศแอฟริกาใต้แต่ย์ปต์ เป็นประเทศแรกที่มีการแข่งขันระดับชาติในปี พ.ศ. 2467 คือ 3 ปี หลังจากที่ได้ออกตั้งสมาคมขึ้นและอียิปต์สามารถเอาชนะฮังการีได้ 3 ต่อ 0 ประตูในกีฬาโอลิมปิกที่ปารีส

การแข่งขันระดับชาติเป็นการแข่งขันระหว่างอังกฤษกับสกอตแลนด์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2415 และในปีแรกของศตวรรษที่ 20 โดยประเทศยุโรปอื่นๆ อย่างไม่กี่ตามในปี พ.ศ. 2447 กลุ่มประเทศต่างๆ ในแถบนี้ได้ประชุมกันที่ปารีสเพื่อตั้งสมาคมฟุตบอลนานาชาติขึ้น ในครั้งแรกก่อนการจัดตั้งสหพันธ์ 20 วัน สเปนและเดนมาร์กไม่เคยร่วมการแข่งขันระดับชาติมาก่อน และ 3 ประเทศใน 7 ประเทศ ที่เข้าร่วมประชุมยังไม่มีสมาคมฟุตบอลในชาติของตน แต่สหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติก็แข็งแกร่งขึ้นเรื่อยมา โดยมีสมาชิก 5 ชาติ ในปี พ.ศ. 2481 และ 73 ชาติ ในปี พ.ศ. 2493 และในปัจจุบันมีสมาชิกถึง 146 ประเทศ ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของฟีฟ่า ทำให้ฟีฟ่าเป็นองค์กรกีฬาที่ใหญ่ที่สุดในโลก

สมาพันธ์ประจำทวีปของสมาคมฟุตบอลแห่งแรกที่ตั้งขึ้นคือ Conmebol ซึ่งเป็นสมาพันธ์ของอเมริกาใต้ สมาพันธ์นี้ได้ถูกจัดขึ้นเพื่อจัดตั้งเพื่อจัดการแข่งขันชิงชนะเลิศภายในทวีปอเมริกาใต้ ในปี พ.ศ. 2460 เกือบครึ่งศตวรรษ ต่อมาเมื่อการแข่งขันภายในทวีปได้แพร่หลายมากขึ้น จึงได้มีการจัดตั้งสมาพันธ์ในทวีปอื่นๆ ขึ้นอีกคือสหภาพสมาคมฟุตบอลยุโรป ในปี พ.ศ. 2497 ซึ่ง

เป็นปีเดียวกับการจัดตั้งในทวีปเอเชียและ 2 ปี ก่อนการจัดตั้งสมาคมฟุตบอลยุโรปในปี พ.ศ. 2497 ซึ่งเป็นปีเดียวกับการจัดตั้งสหพันธ์ฟุตบอลแห่งแอฟริกา (Concacaf) หรือสหพันธ์ฟุตบอลแห่งอเมริกากลาง อเมริกาเหนือและแคริบเบียน ได้ถูกจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2504 และ น้องใหม่ในวงการฟุตบอลโลกคือ สมาพันธ์ฟุตบอลแห่งโอเชียเนีย (Oceannir)

สหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (Federation International Football Association FIFA) ก่อตั้งขึ้นที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. 2447 โดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยและประเทศที่เข้าร่วมก่อตั้ง 7 ประเทศคือ ฝรั่งเศส เบลเยียม เดนมาร์ก เนเธอร์แลนด์ สเปน สวีเดนและสวิตเซอร์แลนด์ มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ เมืองซูริก ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ สมาพันธ์ฟุตบอล ที่ได้รับการรับรองจากสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ มีดังต่อไปนี้คือ 1) Africa (C.A.F.) เป็นเขตที่มีสมาชิกมากที่สุด ได้แก่ ประเทศแอลจีเรีย ตูนิเซีย แซร์ ไนจีเรีย และซูดาน เป็นต้น 2) America-North and Central Caribbean (Concacaf) ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก คิวบา เติเอลซาลวาดอร์ กัวเตมาลา และฮอนดูรัส เป็นต้น 3) South America (Conmebol) ได้แก่ ประเทศเปรู บราซิล อุรุกวัย โบลิเวีย อาร์เจนตินา ชิลี เวเนซุเอลา อิควิเตอร์ และโคลัมเบีย เป็นต้น 4) Asia (A.F.C.) เป็นเขตที่มีสมาชิกรองจากแอฟริกา ได้แก่ ประเทศไทย มาเลเซีย เกาหลี ญี่ปุ่น ฮองกง เลบานอน อิสราเอล อิหร่าน จอร์แดน และเนปาล เป็นต้น 5) Europe (U.E.F.A.) เป็นเขตที่มีการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ฮังการี อิตาลี สกอตแลนด์ รัสเซีย สวีเดน สเปน และเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น และ 6) Oceannia เป็นเขตที่มีสมาชิกลดน้อยที่สุดและเพิ่งจะได้รับการแบ่งแยก ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฟิจิ และปาปัวนิวกินี เป็นต้น

ในทวีปเอเชียมีการจัดตั้งสหพันธ์ฟุตบอลเอเชีย (Asian Football Confederation: A.F.C) เป็นองค์กรที่ควบคุมการแข่งขันฟุตบอลในทวีปเอเชีย ซึ่งดำเนินการด้านฟุตบอลภายใต้การควบคุมและกำกับของสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (FIFA) จัดการเกี่ยวกับทีมฟุตบอล เงินรางวัล กฎระเบียบ รวมถึงลิขสิทธิ์ในการถ่ายทอดฟุตบอลของสหพันธ์ฟุตบอลเอเชียเป็น 1 ใน 6 สมาคมที่จัดการแข่งขันฟุตบอลทั่วโลกของสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ โดยก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2497 ที่กรุงมะนิลา ในประเทศฟิลิปปินส์ ปัจจุบันสำนักงานใหญ่ย้ายมาอยู่ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ซึ่งประเทศสมาชิกของสหพันธ์ฟุตบอลเอเชีย จะต้องปฏิบัติและดำเนินการตามข้อกำหนดและธรรมนูญของสหพันธ์ฟุตบอลเอเชียรวมถึงสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติอย่างเคร่งครัด

2.1.2 วิวัฒนาการของกีฬาฟุตบอลของประเทศไทย⁵

2.1.2.1 ฟุตบอลในประเทศไทย

กีฬา ฟุตบอล (Soccer) มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน เมื่อประมาณ 200 ปีก่อนคริสต์ศักราชชาวจีนเรียกว่า ทลีซู (Tsu Chu) โดยใช้ไม้ไผ่เป็นเสาประตู ส่วนชนชาติกรีกเรียกว่า อีพิสไครอส (Episkyros) ที่มีประตูฝ่ายตรงข้ามคือเป้าหมาย ชาวเมืองฟลอเรนซ์ของอิตาลีเรียกว่า คาลซิโอ (Calcio) ซึ่งแบ่งผู้เล่นข้างละ 27 คน ใน ค.ศ. 1801 อังกฤษจึงได้ชื่อว่าเป็น ต้นแบบของฟุตบอลยุคใหม่ เมื่อกำหนดกฎและกติกาการแข่งขัน จนส่งผลให้นิยมเล่นกันอย่างกว้างขวางทั่วโลกมาตราบเท่าทุกวันนี้ ฟุตบอลมีวิวัฒนาการและพัฒนาวิธีการเล่นเร็วกว่าพันปี แต่ที่ถือกันว่าเป็นฟุตบอลสมัยใหม่ เมื่อมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (CAMBRIDGE UNIVERSITY) ประเทศอังกฤษ ได้กำหนดกติกาการแข่งขันขึ้น เรียกว่า ASSOCIATION FOOTBALL ใน ค.ศ. 1846 (พ.ศ. 2389) ก่อนจะมีการก่อตั้งสมาพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ หรือ FIFA เมื่อ ค.ศ. 1904 (พ.ศ. 2447) นับได้ว่าต้องใช้เวลากว่าครึ่งศตวรรษ (58 ปี) จึงจะสามารถรวมสมาชิกเป็นผลสำเร็จ หากแต่การเริ่มต้นนั้นกลับไม่ปรากฏชื่อของชาติต้นตำรับลูกหนังยุคใหม่ อังกฤษ เข้าร่วมด้วยแต่ประการใด สำหรับสยามประเทศนั้น หนังสือพิมพ์บางกอกไทมส์ บันทึกว่าการแข่งขันฟุตบอลอย่างเป็นทางการครั้งแรกที่ใช้กติกาการแข่งขัน ASSOCIATION FOOTBALL คือเมื่อวันเสาร์ที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2443 ณ ท้องสนามหลวง หรือทุ่งพระเมรุ ระหว่าง ทีมบางกอก กับ ทีมศึกษาธิการ (2 ต่อ 2 ประตู) ดังนั้นจึงอาจพอสันนิษฐานได้ว่า ก่อนหน้านั้นเมืองสยามคงจะมีการเล่นฟุตบอลกันบ้างแล้ว แต่มิใช่การแข่งขันอย่างจริงจัง ดังเช่นนัดดังกล่าวซึ่งเป็นข่าวบนหน้าหนังสือพิมพ์ไปทั่วพระนคร จนทำให้ต้องย้ายสนามแข่งขันจากกำหนดเดิม คือสนามโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ฝั่งตะวันตก ไปทำการแข่งขันที่ท้องสนามหลวงแทน เพราะมีอาณาบริเวณกว้างขวางที่จะรับผู้ชมได้มากกว่านั้นเองหากแต่ 1 ปีก่อนนั้น ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1900 หนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกันตีพิมพ์ข่าวเกี่ยวกับคณะละครของนายบุศรัม หินทร ทบพิตร สยามที่นำคณะชุดใหญ่เดินทางไปแสดงและเผยแพร่วัฒนธรรม ณ ทวีปยุโรป ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1899 ซึ่งไม่ประสบความสำเร็จด้านผู้ชมสักเท่าใดนัก จนทั้งคณะละครต้องทนทุกข์กันอยู่ที่เมืองอัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ ทำให้เรื่องดังกล่าวถูกนำไปเปรียบเทียบกับข่าวของทีมฟุตบอลชาวสยาม โดยมีชาวต่างประเทศ ชื่อ มร.ไซโลมอน เป็นผู้นำไปตระเวนแข่งขัน ณ ประเทศออสเตรเลีย เมื่อ ค.ศ. 1890 (พ.ศ. 2433) ก็ไม่สามารถจะเก็บเงินได้ตามที่คาดหวังกันเอาไว้เช่นกัน นอกจากนี้ยังมีผู้เล่นเสียชีวิตด้วย 1 คน จนรัฐบาลออสเตรเลียต้องส่งเคราะห์ช่วยส่งนักฟุตบอลที่เหลือกลับสู่สยามประเทศอย่างปลอดภัย

⁵ จิรัฏฐ์ จันทะเสน. ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานฟุตบอลแห่งสยาม. (สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2555).

สำหรับชาวสยามเริ่มรู้จักกีฬาฟุตบอลในราว พ.ศ. 2440 เมื่อรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงส่งพระราชโอรสและนักเรียนทุนหลวงไปศึกษา ณ เกาะบริเตน และราษฎรพากันเรียกว่า หมากเตะ แต่การเล่นส่วนใหญ่แล้วเน้นเพื่อความสนุกสนานมากกว่าจะเป็นทางการนัก

การแข่งขันฟุตบอลอย่างเป็นทางการครั้งแรกของเมืองสยาม เกิดขึ้นเมื่อ ร.ศ. 119 หนังสือพิมพ์บางกอกไทม์ (Bangkok Times) ประจำวันพุธที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2443 ได้ลงคอลัมน์ความยาว 5 บรรทัด ว่าการแข่งขันฟุตบอลตามข้อบังคับของแอสโซซิเอชัน จะถูกจัดให้มีขึ้นในเวลาบ่ายของวันเสาร์นี้ ระหว่างบางกอกกับศึกษาธิการและเล่นกันที่คิงส์คอลเลจ แต่เมื่อถึงกำหนดวันแข่งขันจริงก็ได้ย้ายไปเล่นกันที่ ณ สนามหลวง ต่อมาหนังสือพิมพ์บางกอกไทม์ ฉบับวันจันทร์ที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2443 ลงข่าวการแข่งขันฟุตบอล เมื่อวันเสาร์ที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2443 ในคอลัมน์ A Football Match และจากหนังสือ ศตวรรษแห่งการกีฬาของนายสวส์ดี เลขยานนท์ ได้แปลข่าวด้วยสำนวนสมัยนั้น ดังนี้

Bangkok.-Owen, Goal; Lewin and Cairns, Back; Wood, Follett and Craig, Half Backs; Martin, Fildes, Tozer, Edie and Bryan, Forwards. Education Department.-Peau, Goal; Chamratt and Phillips, Backs; Spivey, Smith and Johnson, Half Back; Wood, Sodchi, Tang, Koy and Another, Forwards Mr.E.St.J. Lawson officiated as referee

“...ศึกษาธิการได้เริ่มเล่นลูกก่อน และมุ่งตรงไปยังโกลของบางกอก แต่ได้ถูกตีกลับ Fildes รับลูกไว้ได้และเลี้ยงไปจนถึงเส้น 25 ของศึกษา ก็ถูก Smith ปะทะไว้อยู่ ครั้นแล้วลูกออกนอกเขตสนามไป ต่อมาฝ่ายศึกษาขับยั้งไว้ได้โดย Philips คนหน้าแลคนครึ่งหลังเล่นลูกหากันดีพาลูกแหวกไปจนถึงสุดสนามของอีกข้างหนึ่ง ที่นั่น Smith ยิงลูกอย่างแม่นยำและผ่านเข้าไปได้ ครั้นแล้วบางกอกได้เล่นแข่งขันขึ้น ต่อมา 2-3 นาที Martin และ Tozer รุกหนักทำให้คนหลังของศึกษาร้อนรน อย่างไรเสียก็ดี ลูกได้เลยออกไปข้างหลัง เมื่อเตะเข้าไปในสนามใหม่แล้ว คนหน้าของอีกฝ่ายหนึ่งได้ครอบครองลูกบอล และที่ว่าจะอันตรายมากอยู่ Martion, Tozer และ Fildes ปกป้องไว้ได้ ครั้นแล้วลูกออกเส้นข้างไป ก็พอสีครึ่งเวลาลง เริ่มใหม่ แล้วศึกษาเคลื่อนขึ้นไป วิ่งพาลูกไปใกล้โกล แต่ก็ขาดไทรบุรุษ Tozer และ Martion พาลูกขึ้นไปปะทะ แต่ไม่อาจอ่าน Philips ซึ่งแยกลูกและส่งไปโกล Spivey พลาดโอกาสอันดี หลังจากที่ได้ชุลมุนกันที่หน้าโกลเพียงชั่วเวลาเล็กน้อย บางกอกได้ตีเสมอ ต่อมา Philips ได้การปะทะจากการเลี้ยงลูกของ Owen และเข้ายังไม่อยู่ Edie ได้ลูกและเมื่อเลี้ยงไปในช่วงสั้นๆ แล้วส่งไปให้ Martin ซึ่งสามารถทำโกลที่สองให้แก่บางกอกได้ Johnson ได้ลูกบอลกลับมาจากฝ่ายบางกอก แต่ก็ถูก Follett ยั้งไว้อยู่ แล้วมีการ ฟาวล์ ขึ้น Philips เตะโค้งข้ามข้อของโกลไป Tozer และ Fildes พยายามอย่างหนักแต่ไม่สบโอกาส ลูกออกสนามเล่นไป

หลังจากไกลเตะแล้ว ฝ่ายศึกษาได้เร่งรีบขึ้น คนหน้าคนหนึ่งรับลูกจาก Johoson และสามารถยิงได้สำเร็จ บางกอกกรูหนัก และรุกอยู่เรื่อย จนเสียงนกหวีดเป่าบอกหมดเวลา”

กีฬาฟุตบอล ได้เข้ามาเป็นที่รู้จักของคนไทย เป็นเวลานานกว่า 115 ปี หรือหนึ่งศตวรรษแล้ว และชาวสยามคงจะเล่นเกมนี้ได้เป็นอย่างดี ก่อนที่จะเจริญรุ่งเรืองในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จนได้รับการขนานนามว่า ยุคทองของฟุตบอลเมืองสยาม (พ.ศ. 2453 – 2468) ภายหลังเหตุการณ์ที่ฟุตบอลชาวสยามเมื่อ พ.ศ. 2433 แล้ว อีก 66 ปีต่อมา นักฟุตบอลสยามอีกชุดหนึ่งก็ได้เดินทางไปประเทศออสเตรเลีย ในฐานะของ ทีมชาติไทย เพื่อลงแข่งขันฟุตบอลโอลิมปิก (พ.ศ. 2499) รอบสุดท้าย เป็นสมัยแรกในประวัติศาสตร์ของวงการลูกหนังเมืองไทย

ในอดีตเมื่อ 100 ปีที่ผ่านมา กีฬา ฟุตบอล หรือชาวสยามมักเรียกกันติดปากว่า หมากเตะ กำลังเริ่มเป็นที่นิยมทั่วพระนครและปริมณฑล โดยการส่งเสริมของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จนเกิดการแข่งขันฟุตบอลระหว่างชาติ ณ สนามราชกรีฑาสโมสร ขณะนั้น หนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ เดลิเมล์ ฉบับวันพุธที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2458 ได้ลงข่าวและรายชื่อคณะฟุตบอลสำหรับชาติสยาม ชุดแรก จำนวน 11 คน นอกจากนักเลงฟุตบอลทีมชาติสยามจะได้รับหมวกพระราชทาน ก่อนลงสนามพบทีมฝ่ายยุโรปแล้ว ในวันเสาร์ที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2458 ระหว่างพักครึ่งฟุตบอลหน้าพระที่นั่ง ณ สนามโรงเรียนสวนกุหลาบ ผู้เล่นอีก 7 คน จึงได้นำสกลพระราชทานจาก สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า และจากหนังสือทะเบียนนามสกลพระราชทาน จึงทำให้สามารถทราบประวัติพอสังเขป 11 ขุนพลทีมชาติชุดแรก ในประวัติศาสตร์ของวงการลูกหนังเมืองไทย ดังนี้ หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร (พ.ศ. 2426 - 2514) ตำแหน่งแนวหน้า ไอร์สของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนเรศวรฤทธิ์ จบการศึกษาจากประเทศอังกฤษ เริ่มรับราชการที่กระทรวงการต่างประเทศ ในยามว่างจะทรงเล่นฟุตบอลกับชาวอังกฤษ ณ ราชกรีฑาสโมสร สระปทุมวัน เมื่อรัชกาลที่ 6 โปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง กรรมการคณะฟุตบอลแห่งสยาม จำนวน 7 คน จึงได้เข้าร่วมเป็นกรรมการเพื่อคัดเลือกนักฟุตบอลผู้แทนของชาติ นอกจากเป็นหัวหน้าชุดทีมชาติคนแรกแล้วยังทรงสามารถทำประตูชัยให้แก่ทีมชาติสยาม

สมาพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (FEDERATION INTERNATIONALE OF FOOTBALL ASSOCIATION) หรือเรียกย่อว่า FIFA ก่อกำเนิดเกิดขึ้นโดยการประชุมร่วมกันของ 7 ชาติสมาชิก อันได้แก่ ฝรั่งเศส เบลเยียม เดนมาร์ก สหolland สเปน สวีเดน และสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อ ค.ศ. 1904 (พ.ศ. 2447) เพื่อให้เป็นองค์กรควบคุมการแข่งขันฟุตบอลระดับชาติทั่วโลก หลังจากนั้น อีก 21 ปี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงมีพระบรมราชานุญาตโปรดเกล้าฯ ให้คณะฟุตบอลแห่งสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้สมัครเป็นสมาชิกของ FIFA เมื่อวันที่

23 มิถุนายน พ.ศ. 2468 (ค.ศ. 1925) ในขณะนั้น มร.จูลส์ ริเมต์ (JULES RIMET) ชาวฝรั่งเศส เป็นประธานฟีฟ่า นับเป็นสมาคมกีฬาแห่งแรกของสยามที่ได้เป็นภาคีองค์กรกีฬาระหว่างประเทศ นอกจากสมาชิกชาติแรกของทวีปเอเชีย (ลำดับที่ 38 ของโลก) อีกด้วย อนึ่ง เมื่อคณะฟุตบอลแห่งสยาม สมัครเป็นสมาชิก FIFA แล้วนั้น ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2468 รัชกาลที่ 6 ได้ทรงเตรียม จัดงาน สยามรัฐพิพิธภัณฑ์ ณ สวนลุมพินี เพื่อการแสดงสินค้าของสยามสู่อารยะประเทศ พร้อมทั้ง จัดให้มีการแข่งขันฟุตบอลระหว่างชาติ กล่าวกันว่า นักฟุตบอลมีการฝึกซ้อมและร่วมคัดเลือก ตัวผู้เล่นทีมชาติกันอย่างพร้อมเพรียง แต่ปรากฏว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงเสด็จสวรรคตก่อน จึงทำให้กิจกรรมดังกล่าวทั้งหมดต้องงดไป ในขณะเดียวกัน 5 ปีต่อมา เมื่อ ค.ศ. 1930 ฟีฟ่าจึงได้ จัดฟุตบอลโลก ขึ้นเป็นครั้งแรก ณ ประเทศอูรุกวัย เนื่องจากทีมชาติอูรุกวัยสามารถครองเหรียญทองฟุตบอลโอลิมปิก ถึง 2 สมัยซ้อน (ค.ศ. 1924 และ 1928) ทำให้ได้รับเลือกเป็นเจ้าภาพ WORLD CUP โดยนักฟุตบอลเจ้าถิ่นก็ไม่ทำให้เหล่ากองเชียร์ต้องผิดหวัง เมื่อคว้าถ้วยฟุตบอลโลกได้สำเร็จ เป็นทีมแรกของโลก

ก่อนการแข่งขันฟุตบอลโลก ครั้งที่ 1 ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1930 หรือตรงกับ พ.ศ. 2473 นั้น สมาคมฟุตบอลแห่งสยามฯ ได้ส่งทีมชาติสยามไปแข่งขันฟุตบอลระหว่างชาติ ณ เมืองไซ่ง่อน ตามคำเชิญของผู้สำเร็จราชการอินโดจีนฝรั่งเศส ก่อนจะได้ลงสนามรวม 4 ครั้ง แต่นัดสำคัญ คือการแข่งขันหน้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 และพระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2473 ทีมชาติสยาม ชนะ ทีมผสมญวนกับฝรั่งเศส 4 ต่อ 0 ประตู

มีบันทึกฉบับหนึ่งกล่าวว่า ถ้าหากสยามประเทศไม่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ จนต้องลดข้าราชการออกและการเดินทางด้วยเรือเดินทะเลเป็นเวลาแรมเดือนเพื่อไปยังทวีปอเมริกาใต้แล้ว ทีมชาติสยามอาจคือหนึ่งในชาติที่เข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลโลก ค.ศ. 1930 แล้วก็เป็นได้

เมื่อมาถึงฟุตบอลโลก ครั้งที่ 2 ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี ค.ศ. 1934 (พ.ศ. 2477) เนื่องจากมีทีมสมัครเข้าร่วมการแข่งขันจำนวนมาก ทำให้ FIFA ต้องจัดแข่งขันรอบแรกเพื่อหาทีมตัวแทนของแต่ละทวีป จึงเรียกว่าปริ – เวิลด์คัพ ในหนังสือ L HISTOIRE MERBEILLEUSE DE LA COUPE DU MONDE (หน้า 77) ได้ลงชื่อทีมของแต่ละโซน โดยเฉพาะโซน Asie นั้น ปรากฏว่ามีชื่อ Siam ร่วมกับ Indes Neerlandaises, Japon และ Philippines ในการสมัครเข้าร่วมการแข่งขัน World Cup ครั้งแรก เมื่อ ค.ศ. 1930 ณ ประเทศอูรุกวัย จึงเป็นหลักฐานยืนยันว่า ฟุตบอลทีมชาติสยามได้สมัครลงเล่นรอบคัดเลือกเป็นครั้งแรก เมื่อ ค.ศ. 1934 สมัยนั้นคณะฟุตบอลแห่งสยามฯ มีพระยาวิเศษศุภวัตร เป็นประธานยก (พ.ศ. 2475 – 2478) แต่ปรากฏว่าในโซนเอเชียชั้นนั้น ไม่มีการแข่งขันเกิดขึ้น สาเหตุเพราะทั้ง 4 ชาติ ขอดถอนทีมเนื่องจากต่างประสบปัญหาภายในประเทศ

โดยเฉพาะประเทศไทยในปี พ.ศ. 2475 คณะราษฎรได้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตย มีผลทำให้คณะฟุตบอลแห่งสยามที่อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ต้องหยุดกิจกรรมต่างๆ ลงชั่วคราว ทีมชาติสยามจึงพลาดโอกาสเข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลโลก อีกครั้งหนึ่งไปอย่างน่าเสียดายยิ่ง นับจากนั้น ล่วงเลยถึง 44 ปี ฟุตบอลโลก ครั้งที่ 10 ณ เมืองมิวนิค ประเทศเยอรมนี ค.ศ. 1974 (พ.ศ. 2517) นักเตะไทยจึงได้ลงสนามแข่งขันฟุตบอลโลก รอบคัดเลือก หรือปริ-เวลด์คัพ อย่างเป็นทางการครั้งแรกที่ประเทศเกาหลีใต้ เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2516 ตลอดระยะเวลากว่า 7 ทศวรรษของ WORLD CUP วงการลูกหนังไทยยังไม่เคยประสบความสำเร็จ บนเส้นทางฟุตบอลระดับโลกและคงจะต้องใช้ความพยายามเพิ่มขึ้นอีกหลายเท่า ต่อการพัฒนาทั้งระบบขององค์กรเพื่อผลักดันให้ทีมชาติไทยเข้าไปเล่นรอบสุดท้ายฟุตบอลโลก สร้างประวัติศาสตร์เป็นครั้งแรก ก่อนที่สมาคมฟุตบอลของไทยจะมีอายุครบรอบศตวรรษ ในอีก 10 ปีข้างหน้า

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2411 - 2453) พระองค์ทรงเสด็จประพาสยุโรปครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2440 เพื่อนำความเจริญอย่างอารยประเทศ (MODERNISATION POLICY) กลับมาพัฒนาบ้านเมืองและความเป็นอยู่ของราษฎรชาวสยาม โดยก่อนนั้นมีการส่งพระบรมวงศานุวงศ์และนักเรียนทุนหลวงไปศึกษาเล่าเรียนที่ประเทศรัสเซีย เยอรมัน และอังกฤษ ตั้งแต่ราว พ.ศ. 2428 และชาวยุโรปก็ได้เดินทางเข้ามารับราชการและทำการค้าในเมือง บางกอก จึงก่อตั้ง สโมสรรอยัลบางกอกสปอร์ตคลับ (ROYAL BANGKOK SPORT CLUB) สระปทุมวัน โดยมุ่งเน้นกิจกรรมกีฬาเป็นสื่อสมานฉันท์ระหว่างชาวต่างชาติกับคนไทย คือ ยุคแห่งการเริ่มต้น กีฬาสากล ของเมืองสยาม จากแหล่งข้อมูลและหนังสือหลายเล่ม ต่างระบุว่า เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) ประธานสภาผู้แทนราษฎรคนแรกของประเทศไทย คือผู้นำการเล่นฟุตบอลเข้ามาสู่สยาม เนื่องจากเมื่อจบจากโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ (ROYAL NORMAL SCHOOL) และสอบได้ทุนหลวง ไปศึกษาต่อ ณ โรงเรียนฝึกหัดครูเบอโรโรด (BOROUGHROAD COLLEGE EISLEWRETH) ณ เมืองไวส์ลเวฟ ประเทศอังกฤษ (พ.ศ. 2438 - 2440) ต่อมา จึงเข้ารับราชการในกระทรวงธรรมการ (พ.ศ. 2441 - 2469) และเป็นผู้ปฏิบัติการเรียนการสอนของเมืองไทยครั้งประวัติศาสตร์

ยุคเริ่มต้นนั้น ผู้ที่นิยมชอบเตะฟุตบอลจะถูกขนานนามว่า นักเลงลูกหนัง โดยเรียกการเล่นชนิดนี้ว่า หมากเตะ สนามที่ใช้แข่งขันคือพื้นที่ว่างบริเวณลานวัด และสนามหญ้าหน้าโรงเรียน ส่วนใหญ่จะใช้ลูกยาง ลูกเทนนิสและผลส้มโอ ที่ต้องคลึงให้พอนุ่มแล้ว จึงนำเอามาเตะแทนลูกบอล

วันเสาร์ที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2443 ณ ท้องสนามหลวง กระทรวงธรรมการจัดการแข่งขันกรีฑา นักเรียน ท่ามกลางผู้ชมทั้งคนไทยและชาวต่างชาติที่กำลังมุ่งให้ความสนใจ การแข่งขันกีฬาประเภท หนึ่งระหว่างทีมบางกอกกับทีมศึกษาธิการ โดยผู้เล่นฝ่ายแรกเป็นคนอังกฤษทั้งหมด ส่วนฝ่ายหลังมี ทั้งชาวสยามและยุโรป ผลเสมอกัน 2 ต่อ 2 ประตู่ หนังสือพิมพ์บางกอกไทม์ (THE BANGKOK TIMES) เรียกการเล่นนั้นว่า ASSOCIATION FOOTBALL หรือ การแข่งขันฟุตบอลตามข้อบังคับของแอสโซซิเอชันอย่างเป็นทางการครั้งแรกในเมืองสยามและลงบทความวิจารณ์ประโยชน์ว่า กีฬาฟุตบอล คือศิลปะชั้นล้ำสุดที่ควรค่าแก่การยกย่องในทุกด้าน

เพื่อสร้างความเข้าใจแก่นักเรียน เกี่ยวกับกติกาเบื้องต้นในการเล่นฟุตบอล หลวงไพศาล ศิลปศาสตร์ (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) จึงทำการแปลกติกาการแข่งขันฟุตบอล ฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย ในหนังสือวิทยากรย์ เล่มที่ 1 ตอนที่ 7 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2444 จนกระทั่งนักเรียนตามโรงเรียนหลายแห่งเริ่มให้ความสนใจเล่นกันอย่างกว้างขวาง กล่าวกันว่าแม้จะเป็นช่วงเวลา พักเที่ยง แต่กลางสนามหน้าโรงเรียนท่ามกลางแสงแดดนั้น เด็กนักเรียนก็ยังวิ่งเตะฟุตบอลแบบไม่ย่อท้อ แม้ว่าในระยะแรกจะมีเสียงคัดค้านจากผู้ปกครองที่ไม่สนับสนุนให้บุตรหลานของตนมาเล่นกีฬานี้ เนื่องจากเห็นว่าการเข้าปะทะที่รุนแรงจนทำให้ผู้เล่นเกิดอาการบาดเจ็บอยู่บ่อยครั้ง

กรมศึกษาธิการ กระทรวงธรรมการ จึงจัดการแข่งขันฟุตบอลนักเรียน ประเภทอายุไม่เกิน 20 ปีขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2444 ซึ่งใช้กติกาแบบน็อกเอาต์ (KNOCKOUT OR ELIMINATIONS) หรือ แพ้ตกรอบ ผู้เล่นจะต้องยึดกติกา 4 ประการ คือ ใจนักเลง สามัคคี อาจหาญและขันติ ทีมชนะเลิศจะได้ครองโล่เงินเป็นเวลา 1 ปี พร้อมทั้งการถูกจารึกชื่อไว้บนโล่ โดยมีทีมส่งเข้าร่วมจำนวน 9 โรงเรียน ภายหลังใช้เวลาแข่งขันประมาณ 1 เดือน จึงได้ทีมชนะเลิศ คือโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ ต่อมา จึงเพิ่มการแข่งขัน ฟุตบอลนักเรียนอีกหลายรุ่น

มร. อี.เอส. สมิธ (MR. E.S. SMITH) อดีตนักฟุตบอลอาชีพชาวอังกฤษเดินทางมาเมืองสยาม (พ.ศ. 2450 - 2452) ได้นำวิธีการเล่นสมัยใหม่มาฝึกสอนให้นักเตะลูกหนังชาวสยามและลงทำการตัดสินฟุตบอลนัดสำคัญอีกด้วย เนื่องจากคนไทยยังไม่มี ความชำนาญกติกาการแข่งขันเท่าที่ควร รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2453 - 2468) หรือยุคทองของฟุตบอลสยาม เพราะทรงให้การสนับสนุนทั้งในทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือนอกจากการเสด็จทอดพระเนตรฟุตบอลหน้าพระที่นั่งอยู่เนืองนิตย์แล้วทรงติดต่อ มร. เอ. พี. โคลบี้ และ มร. อาร์. ดี. เคร็ก ชาวอังกฤษให้มาช่วยสอนทักษะการเล่นฟุตบอลแก่ผู้เล่นชาวไทย ดังนั้น บริษัทห้างร้าน และหน่วยงานราชการจะต้องมีสโมสรฟุตบอลอย่างน้อย 1 ชุค จึงทำให้ราษฎรทั่วทั้ง

พระนครและปริมณฑลนิยมเล่นฟุตบอลเพิ่มมากขึ้น อาจกล่าวได้ว่าพระองค์คือพระบิดาแห่งวงการฟุตบอลเมืองสยาม

รัชกาลที่ 6 สมัยยังดำรงอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร (CROWN PRINCE) ทรงเรียนอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ (พ.ศ. 2435 - 2444) และเป็นกษัตริย์ไทย พระองค์แรกที่สามารถศึกษาจากต่างประเทศ โดยเรียนวิชาการทหาร ที่โรงเรียนนายร้อยทหารบก แซนด์เฮิสต์ (SANDHURST) และวิชาประวัติศาสตร์และกฎหมาย ณ วิทยาลัยไครสเชิร์ช (CHRIST CHURCH COLLEGE) แห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด (OXFORD UNIVERSITY) ในขณะที่ทรงศึกษา เมื่อว่างจากการกิจจะโปรดการเล่นกีฬา อาทิ ขี่ม้า เทนนิส และฟุตบอล ในวันที่ 11 กันยายน - 27 ตุลาคม พ.ศ. 2458 รัชกาลที่ 6 ทรงรับเป็นประธานคณะกรรมการฟุตบอลด้วยทองของหลวง เพื่อจัดแข่งขันฟุตบอลระหว่างสโมสรหรือทัวร์นาเมนต์ (TOURNAMENT) แรกของสยาม พร้อมทั้งพระราชทานถ้วยทองเป็นรางวัลสำหรับทีมชนะเลิศ จึงเรียกว่าการแข่งขันฟุตบอล สำหรับพระราชทานถ้วยทองของหลวง ณ สนามฟุตบอลสโมสรเสือป่าหรือสนามม้า สวนดุสิต ถนนหน้าพระลาน (กรป.กลาง) มีสโมสรเข้าร่วมการแข่งขันแบบพบกันหมดจำนวน 12 สโมสร โดยคณะกรรมการฯ ออกประกาศเปลี่ยนเรียกคำว่า โกล์ มาเป็น ประตู แทน และจัดพิมพ์หนังสือระเบียบการแข่งขันทั้งแบบภาษาไทยและอังกฤษ ในขณะที่ผู้เข้าชมจะต้องเสียเงิน ค่าผ่านประตู คือชั้นหนึ่งนั่งเก้าอี้ ราคา 1 บาท ชั้นสองนั่งอัดจันทร์ ราคา 50 สตางค์ และชั้นสามเส้นข้างสนาม ถึงเส้นประตู ราคา 10 สตางค์ ทีมที่ได้รับพระราชทานถ้วยทองและแหวนสายนาฬิกาข้อมือ มีตราพระมหามงกุฎ คือ ทีมนักเรียนนายเรือ ส่วนรายได้ค่าผ่านประตูรวมทั้งสิ้น 6,049.95 บาทนั้น คณะกรรมการฯ มอบให้ราชนาวิสมาคม และสภาอากาศสยาม ฝ่ายละกึ่งหนึ่ง

รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชดำริจัดตั้ง กรรมการคณะฟุตบอลแห่งสยาม เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2458 เพื่อคัดเลือกผู้เล่นจากรายการชิงโล่ของกระทรวงธรรมการและด้วยทองของหลวงเป็นตัวแทนของชาติในนามคณะฟุตบอลสำหรับชาติสยาม ในวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จพระราชดำเนินมาเป็นประธานการแข่งขันฟุตบอลระหว่างชาติ ทีมชาติสยาม กับทีมสปอร์ตคลับ ณ สนามราชกรีฑาสโมสร สระปทุมวัน การลงสนามแข่งขันนัดแรกของทีมชาติสยาม ชนะทีมฝ่ายยุโรป 2 ต่อ 1 ประตู ทีมสยามจึงได้ครองถ้วยของราชกรีฑาสโมสร และเหรียญที่ระลึกเป็นรางวัล ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้ทรงสถาปนา สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2459 สภากรรมการฯ ชุดแรก ประกอบด้วยข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ รวม 7 ท่าน โดยมีพระยาประสิทธิ์ศุภการ (หม่อมหลวงเพี้ย ฟุ้งบุญ ณ อยุธยา) เป็นสภานายก และพระราชครูธรรักษ์ (เสริญ ปันยารชุน) เป็นเลขาธิการ ในปลายปีจึงเริ่ม จัดการแข่งขันฟุตบอลด้วยใหญ่และด้วยน้อย

เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2468 สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยสยามฯ จึงสมัครเป็นสมาชิก สมาพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (FEDERATION INTERNAIONAL OF FOOTBALL ASSOCIATION) หรือฟีฟ่า (FIFA) องค์การควบคุมการบริหารงานและรับผิดชอบการแข่งขันระดับชาติทั่วโลก อาทิ ฟุตบอลโลก (WORLD CUP) เป็นต้น

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 (พ.ศ. 2477 - 2489) ในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2477 ณ สนามหลวง มีการแข่งขันฟุตบอลเพื่อการกุศลและความสามัคคีระหว่าง นักศึกษาย่านท่าพระจันทร์กับสามย่าน ผลเสมอกัน 1 ต่อ 1 ประตูปัจจุบันฟุตบอลประเพณีพา-ธรรมศาสตร์ยังคงถูกจัดขึ้นเป็นประจำเกือบทุกปี

ทีมชาติไทยได้สิทธิ์ผ่านลงเล่นรอบ 16 ทีมสุดท้าย ในการแข่งขันฟุตบอลกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 16 ณ เมืองเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย ระหว่างวันที่ 22 พฤศจิกายน ถึง 8 ธันวาคม พ.ศ. 2499 โดยรอบสองแข่งขันแบบ F.A. CUP ทีมชาติไทยแพ้ทีมชาติอังกฤษ 0 ต่อ 9 ประตูต่อมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานทุนส่วนตัวพระองค์ ในการส่งเสริมและพัฒนากีฬาฟุตบอลของประเทศ จึงทำให้อัตถิ์ทีมชาติชุดเมลเบิร์น สำรวย ไชยงค์ (พลตรีสำเร็จ ไชยงค์) ได้เดินทางไปศึกษาเกี่ยวกับ การเตรียมทีมและการเล่นฟุตบอล ณ เมืองโคโลญจน์ ประเทศเยอรมัน เมื่อประมาณ พ.ศ. 2503

สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย สมัครงเป็นสมาชิกของสมาพันธ์ฟุตบอลแห่งเอเชีย (ASIAN FOOTBALL CONFEDERATION) หรือ A.F.C. ใน พ.ศ. 2500 องค์การบริหารและรับผิดชอบการแข่งขันฟุตบอลระหว่างชาติในทวีปเอเชียและในระหว่างวันที่ 8 พฤษภาคม ถึง 22 มิถุนายน พ.ศ. 2508 สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย จึงได้ส่งเจ้าหน้าที่และนักฟุตบอลทีมชาติไทย จำนวน 20 คน เดินทางไปฝึกอบรมและลงแข่งขันหา ประสบการณ์ ณ ประเทศเยอรมัน และ นอร์เวย์

เมื่อสโมสรฟุตบอลในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ใน พ.ศ. 2512 สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย จึงต้องจัดการแข่งขันให้เป็นแบบดิวิชั่น (DIVISION) ของประเทศ อังกฤษโดยแบ่งระดับมาตรฐานของสโมสรที่เข้าร่วมแข่งขันฟุตบอลด้วยพระราชทานประจำปี ออกเป็น 4 ดิวิชั่น คือเพิ่มดิวิชั่น ก และดิวิชั่น ง ขึ้นมา ดังนั้น ดิวิชั่นใหญ่และดิวิชั่นน้อย จึงถูกเรียกว่าดิวิชั่น ก และดิวิชั่น ข ตั้งแต่นั้นมา

เมื่อแรกเริ่มเดิมทีสำหรับบริเวณพื้นที่ในการแข่งขันฟุตบอลสนามที่ใช้เล่นฟุตบอลของ นักเลงลูกหนังสยามก่อน คือ สนามวัด และสนามตามโรงเรียน จนกระทั่งการแข่งขันฟุตบอลอย่างเป็นทางการครั้งแรก ณ สนามหลวง เมื่อวันที่เสาร์ที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2443 ระหว่างสโมสรบางกอก กับ สโมสรศึกษาธิการในงานกริธานักเรียนของกระทรวงธรรมการจะลงเป็นข่าวนบนหน้า หนังสือพิมพ์ของเมืองไทย ต่อมา กรมศึกษาธิการจึงได้จัดฟุตบอลนักเรียนขึ้นอีกหลายรายการ แต่ ส่วนใหญ่มักจะใช้สนามของสามัญจารย์สมาคม ภายในโรงเรียนสวนกุหลาบและโรงเรียนฝึกหัด ครุเป็นสถานที่แข่งขัน โดยชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาพำนักอยู่ในเมืองสยาม ก็จะมีสนามสปอร์ต คลับ หรือราชกรีฑาสโมสร ที่ก่อตั้งปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาล ที่ 5 เป็นสนามเหย้า (Home Team) ของตนเอง ในยุควงการฟุตบอลเฟื่องฟู พระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงจัดชิงถ้วยทองของหลวง ณ สนามเสือป่า สวนดุสิต (ตรงข้าม กรป.กลาง) หรือสนามเหย้าของทีมชาติสยาม ภายหลังการแข่งขันลูกหนังระหว่างชาติ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2458 ทีมชาติสยามลงแข่งขันอย่างเป็นทางการครั้งแรก ณ สนามราชกรีฑา สโมสร สระปทุมวัน โดยเล่นเป็นทีมเยือน (Visiting Team) ชนะทีมชาติยุโรป หรือสปอร์ตคลับ 2 ต่อ 1 ประตู เมื่อรัชกาลที่ 6 ทรงก่อตั้งคณะฟุตบอลแห่งสยาม (สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยใน พระบรมราชูปถัมภ์) ใน พ.ศ. 2459 สมาคมจึงได้จัดรายการชิงถ้วยพระราชทานประเภทดิวิชั่นใหญ่ และดิวิชั่นน้อย ณ สนามเสือป่า สวนดุสิต อีกเช่นกัน กระทั่งองค์บิดาแห่งฟุตบอลสยามเสด็จสวรรคต การแข่งขันฟุตบอลเกือบทั้งหมดจึงกลับไปใช้สนามหลวงอีกครั้งหนึ่ง ต่อมาวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2477 ณ สนามหลวง การแข่งขันฟุตบอลภายในกระทรวงกลาโหมได้เกิดเหตุการณ์สำคัญทาง ประวัติศาสตร์การเมืองไทย เมื่อพันเอกแปลก จิตะสังคะ เดินทางมาเป็นประธานมอบถ้วยรางวัล

ให้แก่ทีมชนะเลิศเรียบร้อยแล้ว ในขณะที่รถประจำตำแหน่งเตรียมจะเคลื่อนออกจากท้องสนามหลวง จึงถูกมือปืนคนหนึ่งบุกเดี่ยวเข้ายิงใส่ระยะประชิดแต่เอี้ยวตัวหลบทันเสียก่อนทำให้รอดชีวิตไปอย่างเฉียดฉิว หลังจากนั้นอีก 3 ปี นายกรัฐมนตรีคนที่ 3 ของประเทศไทย จึงมีชื่อว่า พันเอกแปลก จิตะสังกะ หรือ จอมพล ป. พิบูลสงครามในรัฐบาลของท่านได้อนุมัติงบประมาณกว่า 170,000 บาท ตามที่ น.อ. หลวงสุขุขลาสัย (นึ่ง สุขุขลาสัย) อธิบดีกรมพลศึกษาเสนอเรื่องขึ้นไป เพื่อนำมาดำเนินงานสร้าง สนามกรีฑาสถาน (National Stadium) ณ บริเวณกรมพลศึกษา ปทุมวัน ซึ่งเป็นที่ ให้เช่าของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเริ่มลงมือก่อสร้างเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2480 ขั้นตอนของงานแบ่งเป็น 4 ช่วง คือระยะแรก สร้างอัฒจันทร์ด้านสกอร์บอร์ดขึ้นก่อน ระยะที่สอง สร้างอัฒจันทร์ฝั่งที่ประทับ ระยะที่สามก่อสร้างอัฒจันทร์ตรงข้ามสกอร์บอร์ดและระยะสุดท้าย สร้างอัฒจันทร์ฝั่งกระถางคบเพลิง จนแล้วเสร็จสมบูรณ์ครบทั้งสี่ด้านในราว พ.ศ. 2484 โดยมีความจุผู้ชมประมาณ 40,000 คน นับเป็นสนามกีฬาระดับมาตรฐานสากลแห่งแรกของวงการกีฬาประเทศไทย อนึ่ง กรมพลศึกษาได้จัดการแข่งขันกรีฑาประชาชนประจำปี พ.ศ. 2481 ณ สนามกรีฑาสถาน โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธาน พิธีเปิดสนาม และมีการแข่งขันฟุตบอลในวันดังกล่าวด้วย ต่อมาวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2485 สนามกรีฑาสถาน จึงได้ถูกเปลี่ยนชื่อใหม่เรียกว่า สนามสุขุขลาสัยกรีฑาสถานแห่งชาติ เพื่อเชิดชูเกียรติแก่อธิบดีกรมพลศึกษาคนแรก น.อ.หลวงสุขุขลาสัย นั่นเอง กล่าวกันว่า ในช่วงสงครามโลก ครั้งที่ 2 กองทัพญี่ปุ่นได้เข้ามาใช้สนามสุขุขลาสัยกรีฑาสถานแห่งชาติแห่งนี้เพื่อทำเป็นกองบัญชาการชั่วคราวในมหาสงครามเอเชียบูรพาจนเคยมีผู้เสนอความคิดจะขุดหาสมบัติบริเวณใต้พื้นสนามสุขุขลาสัยกรีฑาสถานแห่งชาติ แห่งนี้กันเลยทีเดียว นับแต่เริ่มมีสนามสุขุขลาสัยกรีฑาสถานแห่งชาติ รวมเวลากว่า 73 ปี โดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยฯ ได้เข้ามาขอเช่าสนามจากกรมพลศึกษา สำหรับจัดการแข่งขันฟุตบอลชิงถ้วยพระราชทาน ประจำปี พ.ศ. 2488 แล้วนั้น สนามสุขุขลาสัยกรีฑาสถานแห่งชาติ จึงกลายเป็นสนามหลัก (Main Stadium) ของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเรื่อยมา มีเรื่องราวหลากหลายที่เกิดขึ้น บางเรื่องกลายเป็นตำนานในความทรงจำของเหล่าบรรดาอดีตนักฟุตบอลทีมชาติและกองเชียร์ฟุตบอลชาวไทยที่ได้เคยสัมผัสกับบรรยากาศของ รอยยิ้ม คราบน้ำตา และความสูญเสีย ณ สมรภูมิแห่งนี้

ย้อนหลังประมาณ พ.ศ. 2494 การแข่งขันฟุตบอลชิงถ้วยนัดหนึ่ง วิวัฒน์ มลิณทจินดา เจ้าของฉายา ไอ้ปืนใหญ่ อดีตหัวหน้าชุดทีมชาติไทยแรก ภายหลังรัฐบาลเปลี่ยนชื่อจากประเทศสยามมาเป็น ประเทศไทย ได้เตะลูกบอลลอยโด่งเต็มแรง จนแลบไปถูกรังผึ้งที่อาศัยอยู่บริเวณใต้หลังคาอัฒจันทร์ฝั่งที่ประทับ เป็นเหตุให้ผึ้งฝูงใหญ่แตกฮือบินออกจากรังตรงเข้าไปต่อยผู้ชม

ตลอดจนนักฟุตบอลทั้งสนาม กระทั่งกรรมการผู้ตัดสินต้องเป่ายุติการแข่งขันขณะที่ยังไม่หมดเวลาการแข่งขันจนกลายเป็นเรื่องเล่าปื้อนรอยยิ้มของนักฟุตบอลรุ่นลายครามเสมอมา

สำหรับทีมชาติไทยได้ลงเล่นที่สนามศุภชลาศัย ครั้งแรก เมื่อใดนั้นไม่มีการบันทึกเป็นหลักฐาน มีแต่เพียงบทสัมภาษณ์ของนักฟุตบอลชุดปรีโอลิมปิก พ.ศ. 2498 ที่กล่าวว่า ทีมชาติไทยลงสนามรอบคัดเลือกพบกับทีมชาติพม่า และฮ่องกง โดยเสมอกันทั้งสองนัด ก่อนจะชนะผ่านในนัดเยือน จนคว้าสิทธิ์ตัวแทนทวีปเอเชียไปแข่งขันฟุตบอลโอลิมปิก ครั้งที่ 16 ณ เมืองเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย

การแข่งขันแห่งชาติชนะเลิศที่อาจถือได้ว่ายิ่งใหญ่ของทีมชาติไทย ในการลงเล่น ณ สนามศุภชลาศัยฯ คือเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2511 ฟุตบอลปรีโอลิมปิกนัดสุดท้ายหรือที่สื่อมวลชนเรียกว่านัดชิงดำ ทีมชาติไทย ชนะ ทีมชาติอินโดนีเซีย 2 ต่อ 1 ประตูส่งผลให้มีคะแนนสูงสุดของกลุ่ม ได้สิทธิ์ลงแข่งขันรอบ 16 ทีมสุดท้าย ในฟุตบอลโอลิมปิก ครั้งที่ 19 ณ ประเทศเม็กซิโก นับเป็นความสำเร็จอีกครั้งของทีมชาติไทยในรอบ 12 ปี

ทีมชาติไทยชนะเลิศครั้งแรกบนสนามหญ้าแห่งนี้ เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2518 ขุนพลกลุ่มน้ำเจ้าพระยาคว้าเหรียญทองกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ 8 ด้วยการชนะ ทีมเสือเหลือง ทีมชาติมาเลเซีย 2 ต่อ 1 ประตู

ส่วนสถิติชนะและแพ้มากที่สุด ของทีมชาติไทยในสนามศุภชลาศัย คือวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2514 ฟุตบอลเอเชียน คัพ รอบแรก ทีมชาติไทยชนะทีมชาติบรูไน 10 ต่อ 0 ประตู และกลายเป็นสถิติชนะมากที่สุดจนถึงปัจจุบัน ความปราชัยมากที่สุด เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2518 ฟุตบอลคิงส์คัพ ครั้งที่ 8 ทีมชาติไทยพ่ายต่อทีมชาติเกาหลีใต้ถึง 0 ต่อ 6 ประตู

2.1.2.2 ฟุตบอลอาชีพในประเทศไทย

การแข่งขันฟุตบอลภายในประเทศไทยนั้นอาจแบ่งออกได้เป็น 6 รายการหลักๆ ตามลักษณะของการแข่งขันได้ดังต่อไปนี้คือ

1. ไทยพรีเมียร์ลีกคือรายการแข่งขันฟุตบอลอาชีพในระดับสูงสุดของประเทศไทยอันมีสโมสรที่เข้าร่วมการแข่งขันจำนวน 18 สโมสร ซึ่งจะมีการแข่งขันในช่วงประมาณเดือนมีนาคมถึงเดือนตุลาคม โดยแข่งขันในระบบเหย้าและเยือนแบบพบกันหมดทุกสโมสรเป็นจำนวนสโมสละ 34 นัด ในแต่ละนัดฝ่ายที่ชนะจะได้ 3 คะแนน ฝ่ายที่เสมอจะได้ 1 คะแนน และฝ่ายที่แพ้จะไม่ได้คะแนน และมีการจัดอันดับดังนี้คือสโมสรที่ได้คะแนนรวมสูงสุดเมื่อสิ้นสุดฤดูกาลเป็นผู้ชนะเลิศ ส่วนสโมสรที่ได้คะแนนรองลงมาจะถูกจัดอันดับลดหลั่นกันตามคะแนนรวมที่ได้จนถึงสโมสรสุดท้ายและสโมสรที่ได้คะแนน 3 อันดับสุดท้ายจะตกลงไปเล่นในระดับดิวิชั่น 1

2. ดิวิชัน 1 มีสโมสรที่เข้าร่วมการแข่งขันจำนวน 18 สโมสร ซึ่งจะทำการแข่งขันในช่วงเวลาเดียวกันและแบบเดียวกันกับการแข่งขันในระดับไทยพรีเมียร์ลีก โดยสโมสรที่ชนะเลิศและรองชนะเลิศอันดับ 1 และอันดับ 2 จะได้สิทธิเลื่อนขึ้นไปแข่งขันในระดับไทยพรีเมียร์ลีก และสโมสรที่ได้คะแนน 4 อันดับสุดท้ายจะตกลงไปเล่นในระดับดิวิชัน 2

3. ดิวิชัน 2 (ลีกภูมิภาค) ซึ่งแบ่งเป็นแบบกลุ่มตามลักษณะแห่งภูมิภาคจำนวน 5 ภูมิภาค

- 1) ภาคเหนือมีสโมสรที่เข้าร่วมการแข่งขันจำนวน 18 สโมสร
- 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสโมสรที่เข้าร่วมการแข่งขันจำนวน 16 สโมสร
- 3) ภาคกลางและภาคตะวันออกมีสโมสรที่เข้าร่วมการแข่งขันจำนวน 18 สโมสร
- 4) กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีสโมสรที่เข้าร่วมการแข่งขันจำนวน 18 สโมสร
- 5) ภาคใต้มีสโมสรที่เข้าร่วมการแข่งขันจำนวน 11 สโมสร

โดยสโมสรที่ชนะเลิศและเป็นรองชนะเลิศแต่ละภูมิภาคจะได้สิทธิ์เข้าไปเล่นในรอบแชมป์เปียนลีกโดยอัตโนมัติ รวมกับอันดับ 3 ที่ดีที่สุดจากลีกภูมิภาคภาคเหนือ ลีกภูมิภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลีกภูมิภาคภาคกลางและภาคตะวันออก หรือลีกภูมิภาคกรุงเทพฯ และปริมณฑล อีก 2 สโมสร รวมเป็น 12 สโมสร เพื่อทำการแข่งขันหา 4 สโมสรที่ดีที่สุดเลื่อนไปสู่ดิวิชัน 1

และยังมีรายการการแข่งขันในแบบสมัครเล่นอาจแบ่งออกได้เป็น 3 รายการหลักๆ ตามลักษณะของการแข่งขันได้ดังต่อไปนี้คือ

1. ฟุตบอลสโมสรซึ่งถ้วยพระราชทานประเภท ข โดยมีสโมสรรวมแข่งขันทั้งสิ้น 27 สโมสร โดยทำการจับสลากแบ่งสาย ออกเป็น 8 กลุ่มๆ ละ 3-4 สโมสร โดยแข่งขันพบกันหมดในกลุ่มซึ่งสโมสรที่มีคะแนนเป็นอันดับที่ 1 และที่ 2 ของกลุ่ม จะได้สิทธิผ่านเข้ารอบต่อไปคือรอบ 16 สโมสรสุดท้ายซึ่งจะเปลี่ยนเป็นการแข่งขันแบบแพ้คัดออกจนถึงรอบชิงชนะเลิศ และมีข้อห้ามว่านักฟุตบอลที่ลงแข่งในรายการนี้จะถูกห้ามมิให้ลงแข่งในรายการฟุตบอลอาชีพทุกรายการ

2. ฟุตบอลสโมสรซึ่งถ้วยพระราชทานประเภท ค

3. ฟุตบอลสโมสรซึ่งถ้วยพระราชทานประเภท ง

นอกจากรายการการแข่งขันของทั้งฟุตบอลอาชีพและฟุตบอลแบบสมัครเล่นแล้วยังมีการแข่งขันในรายการอื่นๆ ซึ่งมีความสำคัญและดำเนินการแข่งขันในช่วงเวลาเดียวกันกับการแข่งขันทั้งฟุตบอลอาชีพและฟุตบอลแบบสมัครเล่นด้วยดังต่อไปนี้คือ

1. ฟุตบอลสโมสรซึ่งถ้วยพระราชทานประเภท ก เป็นการแข่งขันหาผู้ชนะเลิศในระดับสูงสุดระหว่างสโมสรที่ชนะเลิศการแข่งขันของรายการไทยพรีเมียร์ลีกและรายการเอฟเอคัพ

2. ฟุตบอลไทยเอฟเอคัพ เป็นการแข่งขันโดยมีสโมสรจากไทยพรีเมียร์ลีก ดิวิชั่น 1 และดิวิชั่น 2 (ลีกภูมิภาค) รวมถึงสโมสรจาก ถ้วยพระราชทานประเภท ข ถ้วยพระราชทานประเภท ค และถ้วยพระราชทานประเภท ง ด้วยที่เข้าร่วมการแข่งขันในระบบแพ้คัดออก

3. ฟุตบอลลีกคัพ เป็นการแข่งขันโดยมีสโมสรจากไทยพรีเมียร์ลีก ดิวิชั่น 1 และดิวิชั่น 2 (ลีกภูมิภาค) เข้าร่วมการแข่งขันในระบบเหย้าและเยือน โดยมีนโยบายเพื่อกระจายความสนุกของการแข่งขันฟุตบอลไปทั่วประเทศ รวมถึงเปิดโอกาสให้สโมสรจากภูมิภาคต่างๆ ได้มีโอกาสลงเล่นกับสโมสรในระดับสูงสุด เพื่อเพิ่มกระแสความนิยมให้กับฟุตบอลในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

ประเทศไทยมีการจัดฟุตบอลอาชีพมาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2539 แต่ไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนักทำให้ต้องยกเลิกไป ในปี พ.ศ. 2539 ได้มีการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพขึ้น คือ ไทยลีกจัดการโดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยซึ่งเริ่มจัดการแข่งขันครั้งแรกในปี พ.ศ. 2539 โดยใช้ชื่อว่า จอห์นนิวอลล์เกอร์ไทยแลนด์ชอกเกอร์ลีก และได้เปลี่ยนไปตามชื่อของผู้สนับสนุนหลักในปี ต่อๆ มาซึ่งปัจจุบันในฤดูกาลแข่งขัน 2012 ได้ใช้ชื่อการแข่งขันว่าสปอร์นเซอร์ไทยพรีเมียร์ลีก โดยเป็นการใช้ชื่อการแข่งขันที่ขึ้นต้นตามชื่อของเครื่องหมายการค้าเครื่องดื่มเกลือแร่ ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนหลักของการแข่งขันในฤดูกาลดังกล่าว แต่ในยุคเริ่มต้นของฟุตบอลอาชีพนั้นทีมส่วนใหญ่ยังอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครทำให้คนส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ในต่างจังหวัด ไม่มีโอกาสได้ชมการแข่งขัน ดังนั้นในปี พ.ศ. 2542 การกีฬาแห่งประเทศไทยได้จัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพโปรลีกขึ้น ซึ่งเป็นการแข่งขันของทีมจากหลายภูมิภาคในประเทศไทยมาแข่งกันแบบเหย้าและเยือน ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 ทีมจากโปรลีกก็ได้เข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลไทยลีกเป็นครั้งแรก คือ สโมสรฟุตบอลชลบุรีและสโมสรฟุตบอลสุพรรณบุรี และในปีถัดมา 2550 เพื่อเป็นการยกระดับฟุตบอลอาชีพของไทย ไทยลีกและโปรลีกก็ได้รวมตัวกันเป็น ฟุตบอล ไทยแลนด์ พรีเมียร์ลีก ซึ่งมี คณะกรรมการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพของประเทศไทย ที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาล เป็นฝ่ายจัดการแข่งขันเพื่อวางรากฐานสู่การเป็นลีกฟุตบอลอาชีพอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ฟุตบอลอาชีพที่เป็นที่นิยมที่สุดและเป็นรายการแข่งขันฟุตบอลอาชีพสูงสุดของประเทศไทยคือรายการ ไทยพรีเมียร์ลีกซึ่งดำเนินการโดยโดยบริษัทไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด (Thai Premier League Company Limited) หรือ เรียกชื่อย่อว่า “ที พี แอล ซี” (TPLC) สถานที่ทำการตั้งอยู่ที่ สนามศุภชลาศัย ประตู 3 ถ.พระราม 1 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร โดยมีลักษณะการดำเนินธุรกิจให้บริการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพของประเทศไทยแบบครบวงจร ตามแนวทาง และนโยบายที่ได้รับมอบหมายจากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ทั้งนี้การดำเนินการให้บริการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพดังกล่าวแล้ว บริษัทไทยพรีเมียร์ลีกจำกัดมีแนวทางและนโยบายในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อวงการฟุตบอลอาชีพของประเทศไทย ตามเจตนารมณ์ของสมาคม

ฟุตบอลแห่งประเทศไทยฯ ซึ่งมีจุดจดทะเบียนมูลค่ารวม 5,000,000 บาท ประกอบด้วยหุ้นสามัญจดทะเบียนจำนวน 50,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท นอกจากนี้บริษัทไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด ได้มีพันธกิจในการดำเนินกิจการด้านการจัดการแข่งขันฟุตบอล ดังต่อไปนี้คือ บริษัทไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด จะดำเนินการบริหาร และจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพของไทย หรือที่มีชื่อเรียกว่า “ไทยพรีเมียร์ลีก” (Thai Premier League Company) อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะจัดให้มีระบบการบริหารจัดการธุรการตามหลักสากลก้าวหน้า และจะใช้พนักงานที่มีความสามารถ และทักษะเกี่ยวกับเทคนิคการบริหารจัดการ และมีความรู้ทางด้านฟุตบอลตามควรแก่กรณี ให้สมศักดิ์ศรี การแข่งขันฟุตบอลอาชีพในระดับชาติ และสมศักดิ์ศรีด้วยพระราชทาน ก. อีกทั้งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และร่วมมือกับสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยในการพัฒนาระบบบริหารจัดการ การแข่งขันให้กับสมาชิกและขยายให้ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยร่วมมือกับสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยในการส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานของผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอนและผู้เล่นของสมาชิกตลอดจนผู้ตัดสินให้มีมาตรฐานเท่าเทียมกับนานาชาติ ซึ่งมีแนวทางบริหารจัดการ การแข่งขัน และมีมาตรการต่างๆ และรับผิดชอบในการบริหารงานของบริษัทไทยพรีเมียร์ลีกจำกัดเพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับผู้ถือหุ้น ให้สมาชิกได้รับความเป็นธรรมในการแบ่งรายได้จากสิทธิประโยชน์ต่างๆ และดูแลให้นักฟุตบอลอาชีพที่จดทะเบียนไว้ได้รับการปกป้องดูแลผลประโยชน์และได้รับความเป็นธรรม อีกทั้งบริษัทไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด จะพยายามส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานของการแข่งขันให้สูงขึ้นอยู่เสมอเพื่อเพิ่ม ความสนุกสนาน ตื่นเต้นและเร้าใจแก่ผู้ชม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกคุ้มค่ากับค่าผ่านประตูที่เสียไปและจะเป็นการกระตุ้นให้มีผู้ชมเข้าชมการแข่งขันมากขึ้นรวมถึงเอาใจใส่ดูแลกรรมการและพนักงานของบริษัทไทยพรีเมียร์ลีก จำกัดอย่างดีและจะให้ผลตอบแทนการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรม มีมาตรฐานเทียบเคียงได้กับลักษณะของธุรกิจในอนาคตเหมือนกันและเป็นไปตามขีดความสามารถทางการเงินของบริษัทไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด ที่สามารถจ่ายได้ และบริษัทไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด ยินดีที่จะให้การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นสาธารณะประโยชน์ เพื่อสังคมและประเทศชาติตามควรแก่กรณีในการพัฒนาจิตสำนึกของเยาวชน และคนในชาติให้สอดคล้องกับการพัฒนากีฬา จิตใจ และวัฒนธรรมของประเทศไทย

ปัจจุบันฟุตบอลอาชีพของประเทศไทยได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับอย่างสูง ซึ่งความนิยมดังกล่าวนี้มาจากทั้งชาวไทยและต่างประเทศ โดยเห็นได้จากสถิติต่างๆ ที่มีการบันทึกไว้ในการแข่งขันฟุตบอลอาชีพเช่นฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีก ฤดูกาล 2011 คือยอดผู้ชมรวม จำนวน 1,399,094 คน ยอดขายบัตรผ่านประตู จำนวน 100,625,503 บาท และยอดขายของที่ระลึก จำนวน 56,774,962 บาท คู่แข่งขันที่มีจำนวนผู้ชมมากที่สุดคือ วันที่ 20 มีนาคม 2554 คู่ที่ 32 บุรีรัมย์ พีอีเอ พบ ชลบุรี ณ สนามนิว-ไอโมบาย ยอดผู้ชม 24,712 คน ยอดขายบัตรผ่านประตู 1,836,960 บาท

และยอดขายของที่ระลึก จำนวน 810,000 บาท และฟุตบอลถ้วย 1 ถ้วยกาล 2011 คือ ยอดผู้ชม รวมจำนวน 890,268 คน ยอดขายบัตรผ่านประตู จำนวน 36,481,968 บาทและยอดขายของที่ระลึก จำนวน 24,734,528 บาท คู่แข่งขันที่มีจำนวนผู้ชมมากที่สุด คือวันที่ 7 สิงหาคม 2554 คู่ที่ 176 สงขลา เอฟซี พบ บุรีรัมย์ เอฟซี ณ สนามกีฬาตติณสุลลนันท์ ยอดผู้ชม 36,715 คน ยอดขายบัตรผ่าน ประตู 1,500,000 บาท และยอดขายของที่ระลึก 1,966,000 บาท ⁶

2.2 นิยาม ความหมายและลักษณะของข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพ

เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใดให้ความหมายคำว่า ข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอล อาชีพ และวิธีการระงับข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพไว้และคำนิยามอื่นๆ ก็ไม่มีเช่นเดียวกัน จึงต้องพิจารณาจากคำว่า กีฬาฟุตบอลอาชีพ แต่คำว่า กีฬาฟุตบอลอาชีพนั่นก็ไม่ได้มีบทบัญญัติแห่ง กฎหมายฉบับใดบัญญัติเอาไว้เลยจึงต้องพิจารณาจากคำนิยามที่ได้มีไว้ในที่อื่นๆ นอกเหนือจาก ที่กล่าวไว้ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งมีอยู่พอสรุปได้ดังนี้คือ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานกล่าวว่า กีฬา หมายถึง กิจกรรมหรือการเล่น เพื่อความสนุกเพลิดเพลินเพื่อความแข็งแรงของร่างกายหรือเพื่อผ่อนคลายความเคร่งเครียดทางจิต

สำหรับรูปแบบของการเล่นกีฬาในปัจจุบันนี้อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกันคือ 1) กีฬาสมัครเล่น หมายความว่ากีฬาที่นักกีฬาเล่นเพื่อความแข็งแรงและเป็นประโยชน์ ต่อร่างกายรวมถึงสุขภาพ โดยมีได้มุ่งหมายถึงผลตอบแทนเป็นหลักแต่ก็อาจได้รับรางวัลที่เป็น ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินบ้างเป็นครั้งคราวจากการเข้าร่วมการแข่งขัน อีกทั้งมิได้มีการ ฝึกฝนในการใช้ความสามารถในการเล่นกีฬาอย่างเป็นรูปแบบที่เป็นทางการซึ่งแตกต่างกับ 2) กีฬา อาชีพคือนอกจากนักกีฬาจะเล่นกีฬาเพื่อเพื่อความแข็งแรงและเป็นประโยชน์ต่อร่างกายรวมถึง สุขภาพแล้ว ก็ยังมีวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายหลักเพื่อหวังผลตอบแทนในลักษณะที่เป็น ทรัพย์สินซึ่งอาจได้รับเมื่อจบการแข่งขันในแต่ละครั้งหรืออาจเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน รายปี เป็นต้น ประกอบกับการจัดการฝึกฝนที่ใช้รูปแบบและวิธีการจัดการแบบเป็นระบบซึ่งส่วนใหญ่ จะมีผู้ร่วมในการฝึกฝนที่เรียกว่าผู้ฝึกสอนช่วยเหลือในการแนะนำและส่งเสริมในการฝึกฝนเพื่อให้ นักกีฬาอาชีพสามารถทำผลงานในการแข่งขันออกมาได้ผลที่ดี ตลอดจนมีการจัดการใดๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการเตรียมการและการเข้าร่วมการแข่งขันอย่างเป็นระบบระเบียบ

ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานกล่าวว่า ฟุตบอล หมายถึง ชื่อกีฬาชนิดหนึ่ง ซึ่งแบ่งผู้เล่น เป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายละ 11 คนรวมทั้งผู้รักษาประตู ผู้เล่นแต่ละฝ่ายต้องเตะลูกฟุตบอล

⁶ Thaipremierleague. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก www.thaipremierleague.co.th

เข้าประตูฝ่ายตรงข้าม ฝ่ายที่ได้ประตูมากกว่าจะเป็นฝ่ายชนะ และเรียกลูกกลมทำด้วยวัสดุต่างๆ เช่น หนัง ยาง พลาสติก ภายในมีลมอัด ใช้ในการเล่นฟุตบอลเรียกว่า ลูกฟุตบอล

นักกีฬาฟุตบอลอาชีพ หมายความว่า บุคคลที่ทำหน้าที่ในการเล่นกีฬาฟุตบอลโดยมีวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายในการเล่นเพื่อหวังผลตอบแทนในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน ซึ่งอาจได้รับประโยชน์ตอบแทนตามเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลาที่ตกลงกันไว้ และมีการจัดการใดๆ ที่เกี่ยวข้องในการเตรียมการและการเข้าร่วมการแข่งขันอย่างเป็นทางการเป็นระบบระเบียบ

ลักษณะของข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพนั้นจะขึ้นอยู่กับสภาพของลักษณะและพัฒนาการ ตลอดจนความนิยมในกีฬาฟุตบอลอาชีพ และจำนวนเงินที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพด้วยนอกจากนี้ยังรวมถึงองค์ประกอบแวดล้อมต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศด้วยเป็นต้น

สำหรับความหมายและลักษณะของข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพนั้น ไม่ได้มีการกำหนดไว้ในตำราหรือมีองค์กรใดกำหนดคำนิยามหรือความหมายไว้เฉพาะแต่อย่างใดแต่อาจพอสรุปได้ว่าข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพนั้นหมายความว่า ความขัดแย้งในข้อเท็จจริงรวมถึงปัญหาใดๆ ที่เกิดขึ้นหรือเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินการใดๆ ในกีฬาฟุตบอลอาชีพระหว่างคู่กรณีทั้งที่เป็นบุคคลหรือองค์กรตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป

ตัวอย่างกรณีศึกษาเกี่ยวกับลักษณะแห่งข้อพิพาทที่เกิดขึ้นหรือเกี่ยวเนื่องกับการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพอาจมีดังต่อไปนี้

1. กรณีพิพาทระหว่างนักฟุตบอลสโมสรราชวิถีชาววังกับสโมสรฟุตบอลราชวิถีชาววัง เกี่ยวกับการไม่จ่ายค่าจ้างตามเวลาที่กำหนด

ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการค้างชำระค่าจ้างและการยกเลิกสัญญาจ้างสโมสรฟุตบอลราชวิถีชาววัง ซึ่งมีเหตุการณ์เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2554 เวลา 11.00 น. นักฟุตบอลสโมสร ราชวิถีชาววัง จำนวน 10 คน ได้นำเอกสารหลักฐานต่างๆ เข้าร้องเรียนกับสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย เนื่องจากกรณีที่สโมสรฟุตบอลต้นสังกัดไม่ยอมจ่ายเงินเดือนให้กับนักฟุตบอลเป็นเวลาเกือบ 3 เดือนแล้วทำให้นักฟุตบอลได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากไม่มีเงินไปใช้จ่าย ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ โดยกลุ่มนักฟุตบอลอ้างว่าทางสโมสรราชวิทยังนิ่งเฉยในความเดือดร้อนของนักฟุตบอลในเรื่องค่าใช้จ่ายจึงได้รวมตัวกัน เพื่อยื่นหนังสือให้ทางสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยช่วยเหลือไกล่เกลี่ยในปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะนักฟุตบอลทุกคนพยายามช่วยเหลือสโมสรโดยการทำผลงานได้เป็นอย่างดีโดยการครองอันดับที่ 1 ของตารางอันดับการแข่งขันฟุตบอลเอไอเอส ลีกภูมิภาค ดิวิชั่น 2 เขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในช่วงเดือน มิถุนายน 2554 โดยหลังจากไม่ได้รับเงินเดือนจากทางสโมสรราชวิถีเกือบ 3 เดือน ทำให้ในช่วงปิดครึ่งฤดูกาลแรกนักฟุตบอล

บางคนก็กำลังเตรียมย้ายไปอยู่กับสโมสรใหม่เนื่องจากนักฟุตบอลรู้สึกขาดกำลังใจในการแข่งขัน และเตรียมขึ้นหนังสือขอย้ายสโมสรให้กับสโมสรต้นสังกัด

โดยวันที่ 13 มิถุนายน 2554 เวลา 12.00 น. ณ ห้องประชุมสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย พล.ต.ม.จ.จุลเจิม ยุคล ประธานสโมสรฟุตบอลราชวิถี ได้นำเอกสารค่าใช้จ่าย รวมไปถึงสัญญาของนักฟุตบอลที่เตรียมจะขอย้ายสโมสร เพื่อนำไปชี้แจงให้กับตัวแทนของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย รวมถึงนักฟุตบอลในสโมสรฟุตบอลราชวิถีที่ได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยซึ่งนำโดยสามารถ เพชรหนู หัวหน้านักฟุตบอล

โดย พล.ต.ม.จ.จุลเจิม ยุคล ประธานสโมสรฟุตบอลราชวิถี กล่าวถึงการมาชี้แจงครั้งนี้ว่า “ในเมื่อนักฟุตบอลมีความประสงค์ที่อยากจะย้ายสโมสร ทางสโมสรก็ไม่ได้ห้ามอะไรอยู่แล้ว เพราะเราถือว่าผู้เล่นนั้นไม่มีใจอยู่กับสโมสรของเรา แต่การที่ทำให้ชื่อเสียงของสโมสรราชวิถีเสื่อมเสียชื่อเสียงถือว่าเป็นสิ่งที่ผิดกฎของสโมสรอย่างร้ายแรง ซึ่งตรงกับสัญญาที่สโมสรได้ระบุไว้ในข้อที่ 4 ที่ว่า สโมสรสามารถที่จะบอกยกเลิกสัญญาได้ทันที โดยไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น และสืบเนื่องไปถึงข้อ 4.3 ที่บอกว่า หากผู้เล่นประพฤติผิดวินัย หรือถูกข้อบังคับของสโมสร หรือกระทำความผิดทำให้เกิดความเสียหายแก่สโมสร หรือกระทำการใดๆ อันผิดปกติวิสัยของนักกีฬาที่ดี” และยังกล่าวในขณะที่กำลังไต่ถามอีกว่า “ทางสโมสรจะทำการปลดนักฟุตบอลทั้งหมดที่มีการยื่นเรื่องต่อสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย และจะจ่ายเงินที่ค้างอยู่เฉพาะในช่วงกลางเดือนเมษายน ถึง พฤษภาคม รวมเป็นหนึ่งเดือนครึ่งเท่านั้น และจะจ่ายให้อีก 10 วัน ในช่วงวันที่ 13 มิถุนายน 2554” หลังจากการที่ พล.ต.ม.จ.จุลเจิม ยุคล ประธานสโมสรฟุตบอลราชวิถีได้พูดถึงการจ่ายเงินที่เหลือให้นักฟุตบอลที่จะขอย้ายสโมสรเมื่อจบครึ่งฤดูกาลแรกแล้ว ก็ได้หยิบหนังสือยกเลิกสัญญาขึ้นมา โดยในหนังสือดังกล่าวนั้นได้ระบุตามข้อ 4 ที่ประธานสโมสรได้ระบุไว้ว่าสโมสรไม่ต้องจ่ายเงินให้กับนักฟุตบอลที่มีปัญหาพิพาทกับสโมสรต้นสังกัด

ซึ่งนักฟุตบอลทั้งหมดที่เห็นเช่นนั้นก็เกิดความไม่พอใจอย่างมากเพราะเห็นว่าเรื่องทั้งหมดกำลังจะจบลงด้วยการไต่ถามกันด้วยดี แต่หากมีการลงชื่อในหนังสือยกเลิกสัญญาเขาจะไม่ได้รับเงินที่ทางสโมสรราชวิถีค้างเขาอยู่ จึงมีการโต้เถียงและเรียกร้องสิทธิของนักฟุตบอล ทำให้ต้องมีการอธิบายเหตุผลของแต่ละฝ่ายกันต่อไปอย่างยืดเยื้อ ภายใต้การควบคุมให้มีไต่ถามกันไป โดยเรียบร้อยจากตัวแทนของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย

แต่ในท้ายที่สุดก็สามารถเจรจาไต่ถามและตกลงกันได้โดย พล.ต.ม.จ.จุลเจิม ยุคล ประธานสโมสรฟุตบอลราชวิถี ได้กำหนดที่จะจ่ายเงินที่เหลือให้นักฟุตบอลว่า “ในวันที่ 16 มิถุนายน 2554 ทางสโมสรจะนำเงินที่ค้างนักฟุตบอลอยู่เดือนครึ่ง มาจ่ายให้กับทุกคนเพื่อที่จะได้ให้ปัญหาทุกอย่างยุติลง ซึ่งทางสโมสรจะนัดทุกคนมาในเวลา 13.00 น. โดยจะนำเงินมาให้กับ

สามารถ เพชรหนู และนักฟุตบอลที่เหลือทุกคน แต่มีข้อแม้ว่านักฟุตบอลทุกคนจะต้องลงชื่อในหนังสือยกเลิกสัญญากับทางสโมสรทันที อีกทั้งทุกคนจะต้องนำชุดการแข่งขันของสโมสรราชวิถีที่ได้แจกไปคืนมาให้หมด และจะต้องจ่ายเงินคืน 1,000 บาท เพราะทางสโมสรต้องการเงินจำนวนนี้ที่ทางสโมสรได้ทำประกันอุบัติเหตุไว้กับนักฟุตบอลทั้งหมดที่กำลังจะยกเลิกสัญญา นำไปให้กับผู้เล่นคนใหม่ที่จะย้ายเข้าสู่สโมสรในช่วงครึ่งฤดูกาลหลัง” ซึ่งทุกฝ่ายก็ตกลงยินยอมตามที่ได้ตกลงกันพร้อมทำตามของแต่ละฝ่ายได้เสนอเรียกร้อง⁷

จากกรณีศึกษานี้เป็นที่ปรากฏชัดว่าการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยถือเป็นกระบวนการที่นักฟุตบอลอาชีพสามารถเข้าถึงสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยและผู้ไกล่เกลี่ยได้ และใช้ประโยชน์ได้จริงอันสนองต่อความต้องการระงับข้อพิพาทของกลุ่มความ โดยเฉพาะนักฟุตบอลได้เป็นอย่างดีเพราะนักฟุตบอลไม่ต้องเสียทุนทรัพย์จำนวนมากเพื่อที่จะจ้างที่ปรึกษาทางกฎหมาย และการไกล่เกลี่ยของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นผู้มีอำนาจเหนือคู่ความทั้งสองฝ่ายก็ทำให้คู่ความเกิดความเกรงใจและเคารพในการดำเนินการและผลการไกล่เกลี่ยก็สามารถบังคับกันได้ตามกฎหมายในลักษณะของสัญญาประนีประนอมยอมความนอกศาลและมีข้อดีอื่นๆ ในการดำเนินการกระบวนการไกล่เกลี่ยโดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเช่น ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ในการดำเนินการจึงประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากและมีกระบวนการที่ไม่เคร่งครัดเมื่อเทียบกับการพิจารณาดีโดยศาล อย่างไรก็ตาม กระบวนการนี้ยังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการคือสถานที่ดำเนินการทั้งหมดจะเป็นสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยซึ่งอาจอยู่ไกลจากคู่ความต้องเสียเวลาในการเดินทางเนื่องจากการไกล่เกลี่ยต้องอาศัยการเจรจาพูดคุยเป็นสำคัญแม้ปัจจุบันอาจมีระบบการสื่อสารผ่านจอภาพแต่เทคโนโลยีนี้ยังไม่สะดวกและนิยมในประเทศไทย นอกจากนั้นรูปแบบกระบวนการในการดำเนินการไกล่เกลี่ยก็ยังไม่มีความเป็นรูปธรรมผู้ที่เข้าสู่การไกล่เกลี่ยจึงเกิดความสับสน โดยเฉพาะกรณีตัวอย่างที่นักฟุตบอลดำเนินการเองทีละขั้นตอนตามคำสั่งของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยโดยไม่ทราบขั้นตอนโดยรวมและโชคดียุติกรณีดังกล่าวนี้ไม่มีการผิดข้อตกลงเพราะหากมีการผิดข้อตกลงก็ต้องไปฟ้องศาลกันใหม่ตามสัญญาประนีประนอมยอมศาลทำให้ต้องเสียเวลาและค่าทนายความอีกแต่โดยภาพรวมแล้วกระบวนการไกล่เกลี่ยมักจะไม่ว่าง มีข้อขัดข้องมากนักเพราะคู่ความเช่นกรณีตัวอย่างและผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยก็ล้วนอยู่ในแวดวงเดียวกันทั้งสิ้น

⁷ SiamSport. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2555, จาก <http://www.siamsport.co.th>

2. กรณีพิพาทระหว่างพ.ต.ท.ประสงค์ พันธุ์สวัสดิ์กับสโมสรฟุตบอลแคช ภูเก็ต จันทบุรีเกี่ยวกับการเลิกจ้างอย่างไม่เป็นธรรม

กรณีพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพในกรณีเกี่ยวกับการยกเลิกสัญญาจ้างของสโมสรฟุตบอลจันทบุรี ซึ่งเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2554 พ.ต.ท.ประสงค์ พันธุ์สวัสดิ์ ขณะคดีที่ได้ฟ้องต่อศาลจากการถูกเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรมจากสโมสรฟุตบอลแคช ภูเก็ต จันทบุรี

จากกรณี พ.ต.ท.ประสงค์ พันธุ์สวัสดิ์ ถูกยกเลิกสัญญาจ้างอย่างไม่เป็นธรรมจากสโมสรฟุตบอลแคช ภูเก็ต จันทบุรี ดันสังกัดฟุตบอลอาชีพในระดับดิวิชั่น 1 และพยายามร้องขอให้บริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด เข้ามาช่วยไกล่เกลี่ย แต่ไม่ได้รับความร่วมมือจนกระทั่งได้ดำเนินการฟ้องศาลจังหวัดจันทบุรี ไปตั้งแต่วันที่ 7 มิถุนายน 2553 ปีที่ผ่านมา กระทั่งเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2554 ศาลจังหวัดจันทบุรี ได้พิจารณาความอาญา คดีดำเลขที่ 446/2553 และคดีแดงเลขที่ 529/2554 ระหว่าง พ.ต.ท.ประสงค์ พันธุ์สวัสดิ์ ในฐานะโจทก์ ฟ้องต่อบริษัท แคช ภูเก็ต จันทบุรี เอฟซี จำกัด เป็นจำเลย เนื่องจากจำเลยตกลงว่าจ้าง โจทก์เป็นนักฟุตบอลของจำเลย มีกำหนดระยะเวลา 10 เดือน นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-31 ตุลาคม 2553 ด้วยอัตราว่าจ้างเดือนละ 35,000 บาท พร้อมเบี้ยเลี้ยงฝึกซ้อมวันละ 500 บาท และมีข้อตกลงเงื่อนไขพิเศษเกี่ยวกับการฝึกซ้อมโดยจำเลยยอมให้โจทก์ฝึกซ้อมที่กรุงเทพมหานคร หากระยะเวลาใดไม่ติดภารกิจให้มาฝึกซ้อมที่สนามจังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะก่อนแข่งขันที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยที่โจทก์ทำหน้าที่ในฐานะผู้เล่น และเป็นหนึ่งในคณะที่ปรึกษาของหัวหน้าผู้ฝึกสอน (วิฑูรย์ กิจมงคลศักดิ์) พร้อมกันนี้จำเลยได้จ่ายค่าจ้างงวดแรกให้แก่โจทก์ 35,000 บาท กระทั่งวันที่ 26 เมษายน 2553 โจทก์ได้รับแจ้งจากนายมรุต รัตนสังฆธรรม ผู้จัดการทีมขอยกเลิกสัญญาอ้างว่าโจทก์ไม่สามารถเข้าร่วมฝึกซ้อมกับสโมสรได้ และอ้างว่าเป็นนโยบายของผู้ฝึกสอนคนใหม่ และจำเลยไม่จ่ายค่าฝึกซ้อมของเดือนเมษายน 2553 ซึ่งโจทก์ได้ทวงถามหลายครั้งถึงสาเหตุการยกเลิกสัญญา และทวงค่าชดเชย แต่จำเลยเพิกเฉย กระทั่งวันที่ 3 พฤษภาคม 2553 จำเลยมีหนังสือยกเลิกสัญญาว่าจ้างโจทก์ โดยอ้างว่าโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญา ทำให้ฝ่ายโจทก์เรียกร้องค่าเสียหายในส่วนละเมิดต่อชื่อเสียงและ การกล่าวอ้างอิงเป็นเท็จ และการแจ้งยกเลิกสัญญาเป็นเงิน 200,000 บาท และที่จำเลยยกเลิกสัญญาว่าจ้างตั้งแต่เดือนเมษายน ถึงตุลาคม 2553 เป็นเงิน 245,000 บาท ขอให้บังคับจำเลยชำระเงิน 451,218 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปีของต้นเงิน 445,000 บาท นับถัดจากวันฟ้องจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จแก่โจทก์ อย่างไรก็ตาม คดีดังกล่าวแม้ทางจำเลยจะยื่นคำให้การและฟ้องแย้ง แต่เมื่อศาลพิจารณาตามพยานหลักฐานแล้ว มีคำตัดสินให้จำเลย คือ บริษัท แคช ภูเก็ต จันทบุรี เอฟซี จำกัด ต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่ พ.ต.ท.ประสงค์ พันธุ์สวัสดิ์ ในฐานะโจทก์ ในส่วนค่าจ้างนับแต่วันบอกเลิกสัญญา จนถึงวันครบสัญญาจ้างเป็นเงิน 12,000 บาท รวม 7 เดือน เป็นเงิน 84,000 บาท และค่าเสียหาย

ในส่วนละเมิดต่อชื่อเสียง 50,000 บาท รวมค่าเสียหายทั้งสิ้น 134,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปีจากเงินต้นจำนวนดังกล่าวนับถัดจากวันฟ้องตามที่โจทก์ขอมาเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ อีกทั้งให้จำเลย ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ 5,000 บาท ส่วนค่าขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

อย่างไรก็ตามได้รับการเปิดเผยจาก พ.ต.ท.ประสงค์ พันธุ์สวัสดิ์ ว่า “พอใจกับการตัดสินคดีดังกล่าว ซึ่งความจริงแล้ว ไม่ต้องการให้ถึงศาล แต่เพราะต้องการรักษาความเป็นธรรมให้เกิดขึ้น อีกทั้งที่ผ่านมาได้ดำเนินการผ่านบริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด แต่ดูเหมือนจะไม่ได้ได้รับความสนใจในการดำเนินการไกล่เกลี่ยให้ จากนั้นไปคดีนี้น่าจะเป็นบรรทัดฐานให้วงการฟุตบอลไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักฟุตบอลรุ่นน้องๆ น่าจะได้อันติงสไปด้วย เพราะต่อไปนี้ทุกฝ่ายต้องเคารพสัญญาว่าจ้าง การจะยกเลิกโดยปราศจากเหตุผลอันควร หรือขาดคุณธรรมจะทำไม่ได้อีกแล้ว”⁸

จากกรณีนี้เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีพิพาทของนักฟุตบอลสโมสรราชวิถีชาววังกับสโมสรฟุตบอลราชวิถีชาววังเกี่ยวกับการไม่จ่ายค่าจ้างตามเวลาที่กำหนดนั้นมีลักษณะที่ใกล้เคียงกันเพียงแต่กรณีแรกเป็นเรื่องการค้างค่าจ้างแต่กรณีหลังเป็นเรื่องการยกเลิกสัญญาจ้างซึ่งก็น่าจะใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการเดียวกันได้แต่กรณีหลังกลับใช้กระบวนการฟ้องร้องทั้งที่ “สัญญาว่าจ้างนักฟุตบอลอาชีพข้อที่ 9” แห่งระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดการแข่งขันฟุตบอลลีกอาชีพของประเทศไทยซึ่งกล่าวว่า “ในกรณีที่คู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่ายไม่สามารถบรรลุข้อตกลงข้อใดๆ ตามที่ระบุไว้ในสัญญานี้ได้ก็ให้นำเรื่องเสนอคณะกรรมการที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแต่งตั้งขึ้นเพื่อหาข้อสรุปหากไม่สามารถตกลงกันได้อีกให้ทั้ง 2 ฝ่ายดำเนินการไปตามแนวทางอนุญาโตตุลาการหรือตามกฎหมายของประเทศไทยต่อไป ” แต่ฝ่ายนักฟุตบอลก็ไม่ได้ดำเนินการตามนั้นเนื่องจากได้พยายามร้องขอให้บริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด เข้ามาช่วยไกล่เกลี่ย แต่ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจนกระทั่งต้องไปดำเนินการฟ้องศาลด้วยตนเองจะเห็นได้ว่าแม้ว่ากระบวนการศาลจะยุ่งยากและมีรูปแบบที่เป็นพิธีการรวมถึงการเข้าสู่กระบวนการต้องอาศัยความรู้ทางกฎหมายประกอบด้วยแต่ในเมื่อกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยยังไม่มีมาตรฐานและบรรทัดฐานในการดำเนินการคู่ความก็อาจต้องยอมเสียเวลาและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้ข้อพิพาทของตนสิ้นสุดลงโดยเร็วและตอบสนองต่อความต้องการได้มากที่สุดและกระบวนการนี้หากมีคำพิพากษาแล้วฝ่ายที่มีหน้าที่ใดๆ หากไม่กระทำตามที่ควรต้องถูกบังคับคดีในทันทีซึ่งแสดงถึงความเด็ดขาดของกระบวนการนี้แต่ในบางครั้งก็อาจไม่เหมาะสมกับข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพซึ่งหากสโมสรถูกบังคับใดๆ อาจส่งผลกระทบต่อนักฟุตบอลและเจ้าหน้าที่ในสโมสรทั้งหมด สำหรับในประเทศไทยแล้วหากไม่ระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยก็จะเลือกที่

⁸ แหล่งเดิม.

จะฟ้องศาลซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับหลักสากลที่นิยมกระบวนการระงับข้อพิพาทที่ต้องอาศัย คำชี้ขาดโดยการอนุญาโตตุลาการผ่านสถาบันอนุญาโตตุลาการด้านกีฬามากกว่า

3. กรณีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในการส่งสโมสรฟุตบอลเข้าร่วมการแข่งขันของสโมสร หมู่บ้านจัดสรรสินธนาและสโมสรฟุตบอลบีบีซียูเอฟซี

กรณีปัญหาที่เกี่ยวกับสิทธิในการบริหารและส่งทีมเข้าร่วมการแข่งขันซึ่งนายมนตรี สุวรรณน้อย ผู้ก่อตั้ง สโมสรหมู่บ้านจัดสรรสินธนา ได้เป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาลแพ่ง โดยฟ้อง สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเป็นจำเลยที่ 1 บริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด เป็นจำเลยที่ 2 และ สโมสรฟุตบอลจุฬาฯ เป็นจำเลยที่ 3 ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นสโมสรฟุตบอล บีบีซียูเอฟซี เพื่อเรียกร้องขอสันติสิทธิในการบริหารและส่งสโมสรฟุตบอลอาชีพแต่ท้ายที่สุด เมื่อศาลแพ่งได้พิจารณาพยานหลักฐานแล้วก็ได้มีคำพิพากษายกฟ้องแต่อย่างไรก็ดีในกรณีที่ศาลได้ ยกฟ้องไปนั้นไม่ได้เป็นการวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดีแต่เนื่องจากนายมนตรี สุวรรณน้อย ผู้เป็น โจทก์เคยเป็นบุคคลล้มละลายมาก่อน ทำให้ไม่สามารถที่จะทำนิติกรรมได้จึงไม่มีอำนาจดำเนินการ เสนอข้อพิพาทโดยการฟ้องคดีต่อศาล⁹

จากกรณีนี้จะเห็นว่าเป็นการพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ว่าใครควรมีสิทธิที่ดีกว่ากันซึ่ง ชัดเจนว่าคู่ความได้เข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยการฟ้องศาลแต่สุดท้ายก็ไม่ได้มีการวินิจฉัย ในประเด็นพิพาทแต่กลับไปวินิจฉัยเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลซึ่งอาจถูกต้องตามขั้นตอนของ กฎหมายแต่ก็ไม่ได้ทำหน้าที่ของกระบวนการระงับข้อพิพาทอย่างที่คู่ความปรารถนาว่าต้องการให้ สิ่งที่ขัดแย้งกันนั้นหาทางออกได้อย่างเหมาะสมที่สุดเช่นหากกรณีเดียวกันนี้เข้าสู่กระบวนการ ไกล่เกลี่ยแล้วคู่กรณีได้มีการเจรจาทำความเข้าใจประกอบกับผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นตัวแทนจากสมาคม ฟุตบอลแห่งประเทศไทยก็ย่อมอาจช่วยหาทางออกเกี่ยวกับสิทธิในการส่งสโมสรฟุตบอลเข้าร่วมการ แข่งขันได้เพราะบางครั้งกระบวนการทางศาลจะเหมาะสมกับความถูกต้องตามกฎหมายแต่ กระบวนการไกล่เกลี่ยจะเหมาะสมกับความถูกต้องตามความรู้สึกมากกว่าเช่นเปรียบเทียบกับกรณี การครอบครองปรปักษ์ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามกฎหมายที่ดินตกเป็นของผู้ครอบครอง ปรปักษ์แต่ตามความถูกต้องที่ดินยังเป็นของเจ้าของเดิมอยู่ซึ่งในเรื่องของฟุตบอลอาชีพก็เช่นกันก็ ชัดเจนอยู่แล้วว่าฟุตบอลเป็นกีฬาซึ่งกีฬามีจุดมุ่งหมายสำคัญที่ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬาผู้กัน ด้วยความสามารถไม่เอาเปรียบกัน จากกรณีตามตัวอย่างนี้ถ้าได้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยแล้ว น่าจะเหมาะสมยิ่งกว่าเพราะข้อพิพาทนี้ต้องการหาทางออกเพื่ออยู่ร่วมกันในวงการฟุตบอลอย่าง สันติแต่การที่ฝ่ายหนึ่งต้องเสียสิทธิในการส่งสโมสรฟุตบอลเข้าร่วมการแข่งขันเพียงเพราะเคยเป็นคน ล้มละลายกลับทำให้ความถูกต้องถูกทำลายด้วยเหตุเรื่องความสามารถตามกฎหมายเท่านั้นแต่

⁹ แหล่งเดิม.

ข้อพิพาทที่ยังมีอยู่และบางกรณีก็อาจเป็นการผลักดันให้คู่ความฝ่ายที่ไม่ได้รับความยุติธรรมต้องต่อสู้ด้วยวิธีการอื่นที่อาจไปชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เป็นไปตามหลักการที่ถูกต้องก็ได้ ดังนั้นแล้วกรณีนี้ก็จะเป็นอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าข้อพิพาทคดีกีฬาฟุตบอลอาชีพหากไม่ได้รับการจัดการโดยกระบวนการที่เหมาะสมก็อาจส่งผลเสียอย่างชนิดที่ร้ายแรงกับคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเลยทีเดียว

4. กรณีพิพาทจากการทำร้ายร่างกายระหว่างนายประสาร พันธุ์สำลีและอดิเรก มณีเขียว นักฟุตบอลสโมสรของ ยูไนเต็คนายสุเปรม นนทะวงศ์ ผู้ตัดสิน

กรณีที่มีการแข่งขันฟุตบอลลีกภูมิภาคดิวิชั่น 2 ซึ่งฝ่ายจัดการแข่งขันฟุตบอลรายการ เอไอเอส ลีกภูมิภาค ดิวิชั่น 2 ลงโทษห้ามลงแข่งขันตลอดชีวิตต่อประสาร พันธุ์สำลี นักฟุตบอลสโมสรของ ยูไนเต็ ที่เข้าไปทำร้าย สุเปรม นนทะวงศ์ ผู้ตัดสินที่ 1 ในระหว่างการแข่งขันซึ่งสโมสรฟุตบอลของ ยูไนเต็ เปิดสนามกีฬาอำเภอแกลง จังหวัดระยองเสมอกับ อาร์แบค บีอีซี เทโร ศาสน 1-1 ซึ่งช่วงท้ายการแข่งขันมีเหตุวุ่นวายเกิดขึ้นเมื่อ ขวัญทอง พันธุ์ยก นักฟุตบอลทีมเยือนที่ลงสนามมาใหม่ของสโมสรอาร์แบค บีอีซีเทโรศาสน เลี้ยงลูกฟุตบอลหลุดเข้าไปถึงในกรอบเขตโทษแต่เกิดปะทะกับอดิเรก มณีเขียว ผู้รักษาประตูของ ยูไนเต็ ซึ่งออกมาตัดลูกฟุตบอลแล้วเกิดมีการปะทะกันโดยเป็นขวัญทอง พันธุ์ยก ที่เป็นฝ่ายเล่นนอกกติกาต่ออดิเรก มณีเขียว ก่อนทำให้อดิเรก มณีเขียว ไม่พอใจจึงได้จามศอกใส่ คู่กรณีทันที ทำให้ สุเปรม นนทะวงศ์ ผู้ตัดสินต้องให้ใบแดงไล่ อดิเรก มณีเขียว ของสโมสรเจ้าบ้านออกจากสนามในที่สุด ส่วนคู่กรณีรับเพียงใบเหลืองทำให้ประสาร พันธุ์สำลี นักฟุตบอลร่วมสโมสรฟุตบอลของ ยูไนเต็ ไม่พอใจและพยายามเข้าไปทำร้ายผู้ตัดสิน ทำให้การแข่งขันหยุดไปเกือบ 5 นาที ซึ่งในที่สุดฝ่ายจัดการแข่งขันได้ทำการประชุมหารือและได้บทสรุปการลงโทษดังนี้ ลงโทษ ประสาร พันธุ์สำลี แบ่งเป็นเจตนาทำร้ายร่างกายผู้ตัดสิน ห้ามลงแข่งขันเป็นเวลา 2 ปี ปรับ 5 หมื่นบาท คูหมื่นผู้ตัดสิน ห้ามลงแข่งขันจำนวน 2 นัด ปรับ 5 พันบาท แสดงกิริยาไม่เหมาะสมต่อหน้าสาธารณะชน ห้ามลงแข่งขันจำนวน 1 นัด ปรับ 5 พันบาท ทั้งนี้การกระทำความผิดกล่าวของประสาร พันธุ์สำลี ถือเป็นการทำลายภาพลักษณ์ของวงการฟุตบอลไทย ทำให้ฝ่ายจัดการแข่งขัน มีมติลงโทษประสาร พันธุ์สำลี ห้ามยุ่งเกี่ยวกับวงการฟุตบอลตลอดชีวิต และปรับอีก 6 หมื่นบาท ขณะที่อดิเรก มณีเขียวผู้รักษาประตูของ ยูไนเต็ ที่เจตนาทำร้ายนักฟุตบอลสโมสรอาร์แบค บีอีซีเทโรศาสนถูกตัดสินลงโทษห้ามลงแข่งขันจำนวน 1 นัด หัก 6 คะแนน (จากโทษใบแดง) และเจตนาทำร้ายคู่ต่อสู้ ห้ามลงแข่งขันจำนวน 6 นัด ปรับ 2 หมื่นบาท และพยายามทำร้ายผู้ตัดสินห้ามลงแข่งขันจำนวน 2 นัด ปรับ 1 หมื่นบาท¹⁰

¹⁰ แหล่งเดิม.

5. กรณีพิพาทระหว่างกองเชียร์และสโมสรฟุตบอลนครปฐมเอฟซีกับกองเชียร์สโมสรฟุตบอลศรีสะเกษเอฟซีและผู้ตัดสิน

เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2553 ซึ่งนักฟุตบอล เจ้าหน้าที่และผู้ชมการแข่งขันของสโมสรฟุตบอลนครปฐม เอฟซี ไม่พอใจการทำหน้าที่ของกรรมการผู้ตัดสินและผลการแข่งขันจึงได้ทำร้ายกรรมการผู้ตัดสิน และผู้เข้าชมการแข่งขันที่สนับสนุนสโมสรศรีสะเกษ เอฟซี ในการแข่งขันเพื่อหาสโมสรเลื่อนชั้นขึ้นสู่ฟุตบอลรายการไทยพรีเมียร์ลีก จนเป็นเหตุให้กรรมการผู้ตัดสิน และผู้เข้าชมการแข่งขันที่สนับสนุนสโมสรศรีสะเกษ เอฟซีได้รับบาดเจ็บจากการถูกทำร้ายและทรัพย์สินได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ดังกล่าวเช่นกัน โดยทางสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ได้มีการประชุมของคณะกรรมการฯ และข้อประท้วง โดยมี พล.ต.ท.วรพงษ์ ชิวปรีชา เป็นประธาน พร้อมทั้งมี ดร.วิจิต แยมบุญเรือง ประธานบริษัทไทยพรีเมียร์ลีก และ พล.ต.ต.อำนาจ นิ่มมะโน เป็นคณะกรรมการพิจารณาโทษ และการพิจารณาในครั้งนี้ ได้มี ตัวแทนจากทั้งสองสโมสรคู่กรณี มาให้ข้อมูล ก่อนที่จะมีมติลงโทษสโมสรนครปฐม ตัดสิทธิ์เข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลทุกรายการของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเป็นเวลา 2 ปี และปรับเงินรวมทั้งสิ้น 160,000 บาท โดยจำแนกเงินค่าปรับเป็นความผิดของเจ้าหน้าที่สโมสรนครปฐม เอฟซี 100,000 บาท ปรับกองเชียร์ที่ก่อเหตุ 50,000 บาท และธนาคาร จำโฆมะ กองหลัง นครปฐม เอฟซี 10,000 บาท พร้อมห้ามลงแข่งขันจำนวน 1 นัด จากกรณีมีพฤติกรรมคำทอผู้ตัดสินด้วยถ้อยคำ หยาบคาย นอกจากนี้หากครบ 2 ปีแล้ว เมื่อกลับมายังมีพฤติกรรมเหมือนที่ผ่านมามาก ก็จะมีการเพิ่มโทษ ซึ่งถึงขั้นขู่มิ เพราะถือเป็นความผิดซ้ำซาก¹¹

กรณีพิพาทระหว่างนักฟุตบอลสโมสรของ ยูไนเต็ดกับผู้ตัดสินและระหว่างกองเชียร์และสโมสรฟุตบอลนครปฐมเอฟซีกับกองเชียร์สโมสรฟุตบอลศรีสะเกษเอฟซีและผู้ตัดสินนั้น มีลักษณะที่แทบจะเหมือนกันแต่อาจต่างกันที่จำนวนของคู่กรณีที่กรณีหลังอาจมีคู่ความมากกว่าสองฝ่ายเท่านั้นซึ่งข้อพิพาททั้งสองกรณีนี้มีความซับซ้อนเป็นอย่างมากมีทั้งกรณีพิพาทเกี่ยวกับการละเมิดต่อกฎกติกาที่ใช้ในการแข่งขันซึ่งอยู่ในอำนาจของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย กรณีพิพาทเกี่ยวกับการละเมิดต่อชีวิตร่างกายตามกฎหมายอาญาซึ่งเป็นความผิดอาญาแผ่นดินที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยไม่อาจช่วยไถ่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการยอมความได้ และความผิดเกี่ยวกับการทำให้เสียทรัพย์สินซึ่งมีความผิดต่อส่วนตัวที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยสามารถช่วยไถ่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการยอมความได้เช่นเดียวกับความผิดทางแพ่งในการละเมิดต่อร่างกายและทรัพย์สินที่อาจมีการไถ่เกลี่ยได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามแม้ข้อพิพาทจะมีความซับซ้อนและยุ่งยากเพียงใด แต่หากได้มีการไถ่เกลี่ยในข้อพิพาทที่สามารถไถ่เกลี่ยได้สำเร็จก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลถึงกรณี

¹¹ แหล่งเดิม.

ที่ไม่อาจไกล่เกลี่ยได้ภายในสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยด้วยก็ได้เช่นกันหากได้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดตามกติกาการแข่งขันและระเบียบของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแล้วพร้อมกับไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งและความผิดอาญาที่ยอมความได้สำเร็จก็จะส่งผลให้ข้อพิพาทเกือบทั้งหมดที่เกิดขึ้นไม่เป็นภาระต่อกระบวนการระงับข้อพิพาทของศาลที่มีอยู่ปริมาณสูงอยู่แล้วและข้อพิพาทที่ได้มีการไกล่เกลี่ยนี้อาจถือเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยลดขั้นตอนและความยุ่งยากสำหรับการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลได้อีกด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าไม่ว่าข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพจะมีความยุ่งยากซับซ้อนหรือเป็นอย่างไรการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการหาทางได้เป็นอย่างดีและอาจส่งผลดีต่อข้อพิพาทที่เกี่ยวกับกีฬาฟุตบอลอาชีพที่แม้จะไม่ได้อยู่ในอำนาจที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจะไกล่เกลี่ยได้ก็ตามเนื่องจากการที่ข้อพิพาทมีการตกลงกันได้ของกลุ่มแล้วการใช้ดุลยพินิจใดๆ ตัดสินข้อพิพาทของศาลก็อาจต้องถือการไกล่เกลี่ยนอกศาลของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยมาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาเพื่อประกอบการวินิจฉัยชี้ขาดด้วย

2.3 แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการขัดแย้ง

2.3.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการขัดแย้ง

2.3.1.1 ความหมายของความขัดแย้ง

ความขัดแย้ง (Conflict) หมายถึง ความไม่ลงรอยกัน หรือสถานะที่ไม่เห็นพ้องต้องกัน หรือความเป็นปฏิปักษ์กัน ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยมีสาเหตุมาจากวัตถุประสงค์ที่ไม่สามารถเข้ากันได้ หรือความไม่ลงรอยกันทางด้านความต้องการ ความปรารถนา ค่านิยม ความเชื่อ และหรือทัศนคติ

ความขัดแย้ง (Conflict)¹² เป็นกระบวนการทางสังคม (Social Process) ซึ่ง Lewis Coser ให้นิยามคำว่า ความขัดแย้งว่าเป็นการแข่งขันในเรื่องค่านิยม (Values) เพื่อให้ได้มาซึ่งสถานภาพอำนาจ และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยมีมุ่งหมายเอาชนะคู่กรณีความสัมพันธ์ทางสังคม ในลักษณะของความขัดแย้งเป็นเรื่องการปะทะสังสรรค์ระหว่างคู่กรณี ตั้งแต่ 2 คน หรือมากกว่า โดยมีเป้าหมาย ค่านิยม และอุดมการณ์ที่เข้ากันไม่ได้ เป้าหมายในที่นี้เป็นเรื่องของความประสงค์ (Desires) และความปรารถนา (Wishes) อันอาจอยู่ในรูปของเป้าหมายทั่วไป เช่น การแสวงหาประโยชน์เพื่อส่วนรวมหรือเป้าหมายเฉพาะได้แก่ การแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง นอกจากนี้เป้าหมาย ยังมีความเกี่ยวข้องกับค่านิยมและอุดมการณ์ โดยนักวิชาการชื่อ Doby ได้กล่าวไว้ว่า

¹² เสาวลักษณ์ สุดสวาท. (2529). การพัฒนาและความขัดแย้ง. หน้า 42.

ค่านิยมกำหนดความสำคัญของเป้าหมาย ส่วนอุดมการณ์เป็นการรวบรวมค่านิยมเข้าไปเพื่อให้ได้มาซึ่งค่านิยม ที่เหมาะสม

2.3.1.2 ชนิดของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งแบ่งออกเป็น 5 ชนิด

1) ความขัดแย้งด้านข้อมูล (Data Conflict)

เป็นปัญหาพื้นฐานของความขัดแย้ง อาจเกิดจากข้อมูลที่น้อยเกินไป ทำให้มีการแปลผลที่ผิดพลาด หรือมีการวิเคราะห์ออกมาด้วยความเห็นที่ต่างกัน หรือบางครั้งก็เป็นปัญหาด้านความแตกต่างในการรับรู้ข้อมูล (Perception) หรือแม้แต่การมีข้อมูลมากเกินไปก็สามารถเป็นปัญหาขัดแย้งกันได้

2) ความขัดแย้งจากผลประโยชน์ (Interest Conflict)

เป็นเหตุแห่งการแย่งชิงผลประโยชน์ในสิ่งดูเหมือนกันหรือมีไม่เพียงพอ เป็นเรื่องของทั้งตัวเนื้อหา กระบวนการ และจิตวิทยา เช่น ได้รับความยุติธรรมเท่าเทียมกันหรือไม่

3) ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ (Relationship Conflict)

เป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ พฤติกรรมต่างๆ ในอดีต อารมณ์ที่รุนแรง ความเข้าใจผิด การสื่อสารที่บกพร่อง

4) ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง (Structural Conflict)

เป็นเรื่องของการแย่งชิงอำนาจ การใช้อำนาจ การกระจายอำนาจ ปัญหาโครงสร้าง รวมไปถึง กฎ ระเบียบ บทบาท ภูมิศาสตร์ ระยะเวลา และระบบ

5) ความขัดแย้งด้านค่านิยม (Values Conflict)

เป็นปัญหาเกี่ยวกับระบบของความเชื่อ ความแตกต่างในค่านิยมและชนบประเพณี ประวัติของแต่ละบุคคล รวมถึงการเลี้ยงดูที่หล่อหลอมเขาขึ้นมา

ตามสถิติแล้ว ความขัดแย้งด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านผลประโยชน์และด้านความสัมพันธ์ มีแนวโน้มที่จะเจรจกันได้ง่ายกว่า ความขัดแย้งที่สัมพันธ์กับโครงสร้างและค่านิยม

2.3.1.3 ระดับของความขัดแย้ง¹³

ในการวิเคราะห์ระดับความขัดแย้ง Doby ได้แบ่งไว้เป็น 4 ระดับ ดังนี้

- 1) ความขัดแย้งในส่วนบุคคล (Individuals)
- 2) ความขัดแย้งระหว่างบุคคล (Interpersonal)
- 3) ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (Inter-groups)
- 4) ความขัดแย้งระหว่างสังคม (Inter-social)

¹³ แหล่งเดิม.

ความขัดแย้งในระดับต่างๆ เป็นผลที่เกิดขึ้นจากค่านิยมเป้าหมายในการสังคมกรรม (Socialization) ไม่ตรงกัน กล่าวคือ บุคคลได้รับรู้หรือเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการในเรื่องค่านิยม ที่มีเป้าหมายสับสนและไม่แน่นอนตายตัว ส่วนความขัดแย้งระหว่างสังคม ระหว่างกลุ่มหรือระหว่างบุคคลเป็นเรื่องของความหนักเบาของความขัดแย้ง ซึ่ง Louis Kriesberg ได้พยายามอธิบายให้เห็นถึงลักษณะที่แสดงออกถึงความขัดแย้งโดยจำแนกเป็น 5 มิติ ได้แก่

มิติของการรับรู้ (Awareness) เป็นมิติหนึ่งของความขัดแย้ง เพราะความขัดแย้งเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคู่กรณีมีความเชื่อ หรือรู้ว่าเป้าหมายของตนเข้ากับผู้อื่นไม่ได้ ลักษณะสำคัญของการรับรู้ซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งมีอยู่ 3 รูปแบบ คือ แบบแรก เป็นกรณีที่กลุ่มหรือคู่กรณีตระหนักว่าตนเองมีลักษณะร่วมที่แตกต่างไปจากคนอื่น แบบที่สองเป็นกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่พอใจในสภาพของตน เมื่อเทียบกับสภาพของอีกฝ่ายหนึ่ง แบบสุดท้าย คือ ต่างมีความเชื่อว่าความไม่พึงพอใจจะลดลงได้เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งยอมรับในสิ่งที่ไม่ยอมรับมาก่อน

มิติของความรู้สึก (Intensity) เกิดจากระดับความขัดแย้งซึ่งขึ้นอยู่กับความรุนแรงของความรู้สึกและพฤติกรรมของคู่กรณี

มิติในกฎระเบียบและข้อบังคับ (Regulation) หมายถึง การกระทำที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องอยู่ในกรอบของกฎ และแนวทางที่กำหนดอย่างเป็นทางการยอมรับสัมพันธ์กับระดับของความขัดแย้ง กล่าวคือถ้าต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด หรือหากมีกฎเกณฑ์มากมายยอมทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความขัดแย้งภายในขึ้นได้

มิติของความขัดแย้งที่แท้จริง (Purity) หรือระดับของความขัดแย้งขึ้นอยู่กับอัตราส่วนของความขัดแย้งต่อความไม่ขัดแย้งซึ่งสามารถแสดงออกในรูปของความขัดแย้ง

มิติของความไม่เท่าเทียมกันในอำนาจ (Power) เป็นลักษณะสำคัญที่สุดของความขัดแย้ง เพราะมีความเกี่ยวพันต่อกระบวนการขัดแย้งตั้งแต่จุดกำเนิดจนถึงกระทั่งสิ้นสุด ระดับของอำนาจที่แตกต่างกันเป็นผลให้คู่กรณีตระหนักถึงความแตกต่างและหาวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งความเท่าเทียมกัน

2.3.1.4 สาเหตุและลำดับของความขัดแย้ง¹⁴

สาเหตุแรก ได้แก่ สติปัญญา ค่านิยม และอุดมการณ์ที่แตกต่างกันมักทำให้เกิดความขัดแย้งที่เรียกว่า Conflict ได้ ซึ่งอาจเริ่มต้นจากการขัดแย้งในตนเอง ในการตัดสินใจเลือกเอาระหว่างสิ่งที่ปรารถนาทั้งสองอย่าง

สาเหตุที่สอง เป็นความขัดแย้งในเรื่องวิธีการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันที่เรียกว่า Disagreement ทั้งๆ ที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเหมือนกัน ดังนั้น จึงมีการจัดการในความขัดแย้ง

¹⁴ แคทเธอรีน มอริส. (ม.ป.ป.). การจัดการความขัดแย้งและการขอโทษ. หน้า 24-25.

โดยวิธีช่วยให้มีการพุดจาแลกเปลี่ยนทัศนะ (Negotiation) และประนีประนอมกัน (Compromise) เพื่อลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้น้อยลง

สาเหตุที่สาม เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากผลประโยชน์ที่ได้รับแตกต่างกันที่เรียกว่า Dispute กรณีผลประโยชน์ที่แตกต่างกันอาจจะเป็นการแย่งชิงทรัพยากรหรือทรัพยากรที่มีรูปร่าง หรือไม่มีรูปร่างก็ได้ แต่อาจจะเป็นผลประโยชน์ในทางธุรกิจที่คู่ความทั้งสองฝ่ายต่างไม่ยอมให้ตน ต้องเสียประโยชน์ไปด้านใดด้านหนึ่ง

สำหรับในกรณีข้อพิพาทไม่ว่าจะเป็นข้อพิพาททางการค้าหรือข้อพิพาทในคดีแพ่ง ส่วนใหญ่จะเป็นความขัดแย้งที่เกิดจากการขัดกันของผลประโยชน์ที่เรียกว่า Conflict of interest และระดับต่างๆ ของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกันตามความรุนแรงของพฤติกรรม ที่แสดงออกมาของคู่ความทั้งสองฝ่าย ซึ่งสามารถแยกลำดับขั้นตอนของความขัดแย้งได้ดังนี้

ลำดับของความขัดแย้งแฝงเร้น (Latent Conflicts) เป็นลักษณะที่มีความตึงเครียดเกิดขึ้น แล้วแต่ยังไม่เห็นการแบ่งแยกอย่างชัดเจน โดยปกติแล้วคู่ความที่มีอำนาจมากกว่ามักจะไม่นับ ตระหนักถึงความขัดแย้งหรือความขัดแย้งแฝงเร้นที่กำลังก่อตัวขึ้น

ลำดับของความขัดแย้งที่เริ่มเกิดขึ้น (Emerging Conflicts) เป็นข้อพิพาทซึ่งคู่ความแสดง เสนอข้อออกมา มีการระบุข้อพิพาทให้รู้กัน ประเด็นต่างๆ เห็นออกมาแจ่มชัด อย่างไรก็ดี กระบวนการ ที่จะนำไปสู่ความร่วมมือแก้ปัญหาหรือเจรจาต่อรองยังไม่เกิดขึ้นแต่จะมีแนวโน้มที่จะรุนแรงขึ้น เรื่อยๆ ถ้ากระบวนการแก้ปัญหายังไม่ถูกนำมาใช้

ลำดับของความขัดแย้งที่มีการแสดงออกแล้ว (Manifest Conflicts) เป็นกรณี ที่ความขัดแย้งของคู่ความเกิดขึ้นและมีการโต้ตอบกันแล้ว อาจจะเริ่มมีการเจรจาต่อรองและอาจจะไป ถึงจุดแตกหักแล้วด้วย ดังนั้น การเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องของคนกลางผู้ไกล่เกลี่ยที่เป็นผู้พิพากษา หรือบุคคลอื่นในความขัดแย้งแบบนี้ ส่วนมากเป็นการทำหน้าที่ในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการ เจรจา หรือการมีบทบาทเข้าไปช่วยปลดเงื่อนไขที่ผูกอยู่ให้คลายลงหรือผ่อนคลายความรุนแรง ที่เกิดขึ้นให้ลดลงโดยเร็วที่สุด

2.3.1.5 ตัวแบบวัฏจักรของความขัดแย้ง¹⁵

Robinson และ Clifford ได้อธิบายถึงกระบวนการของความขัดแย้งตั้งแต่จุดเริ่มต้น จนถึงสิ้นสุดไว้รวม 5 ขั้นตอน

ขั้นแรก คือ Tension Development โดยแต่ละฝ่ายเริ่มเพราะความตึงเครียดที่เกิดจาก ความคิดเห็นไม่ตรงกันในเรื่องค่านิยม หรือนโยบาย หรือเป้าหมาย

¹⁵ เสาวลักษณ์ สุดสวาท. เล่มเดิม. หน้า 43.

ขั้นสอง คือ Role Dilemma ซึ่งในขั้นนี้แต่ละคนจะตั้งคำถามกับตัวเองว่าควรจะทำอย่างไรหรือควรจะมีบทบาทอย่างไรในความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

ขั้นสาม คือ Injustice Collection บุคคลหรือกลุ่มเริ่มประสาสัมพันธประเด็นของความขัดแย้ง โดยรวบรวมสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายตนให้มากที่สุด

ขั้นที่สี่ คือ Confrontation เป็นขั้นเผชิญหน้าระหว่างกัน เมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเริ่มใช้อำนาจในการต่อสู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตน

ขั้นสุดท้ายคือ Adjustment Process เป็นขั้นที่มีการลดความขัดแย้ง หรือยุติความขัดแย้งโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยอมแพ้ หรือมีการปรับค่าสินไหมทดแทนกันหรือมีการประนีประนอมกันได้

2.3.1.6 การจัดการความขัดแย้ง

การจัดการความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มจากการเตรียมตัวแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและเลือกกระบวนการที่เหมาะสมสำหรับยุติความขัดแย้งนั้นๆ เพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่เหมาะสมหรือเพื่อช่วยให้ผู้อื่นตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม จึงจำเป็นต้องมีการประเมินเป้าหมายและผลประโยชน์หรือความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งที่มาและการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นของความขัดแย้ง

2.3.1.7 กระบวนการป้องกันและแก้ปัญหาความขัดแย้ง¹⁶

1) การยุติข้อขัดแย้งด้วยฉันทามติ หมายถึง กรณีที่คู่กรณีเป็นผู้ตัดสินใจเลือกกระบวนการและทางออกในการจัดการความขัดแย้งด้วยตนเองร่วมกัน เช่น เลือกการเจรจาต่อรอง (Negotiation) หรือเลือกทางออกที่เอื้อให้เกิดกระบวนการกลุ่ม (Facilitation) เช่น การประนีประนอมข้อพิพาท (Mediation) หรือการเจรจาไกล่เกลี่ยในนโยบายสาธารณะ (Public Policy Negotiation)

2) การยุติข้อขัดแย้งด้วยคำพิพากษาของศาล หมายถึง กรณีที่มีบุคคลที่สามเป็นผู้ตัดสินใจแทนคู่กรณี เช่น คำตัดสินของคณะอนุญาโตตุลาการและคำพิพากษาของศาล

3) การยุติข้อขัดแย้งด้วยการออกกฎหมาย เป็นการยุติข้อขัดแย้งด้วยการออกกฎหมาย โดยกลุ่มคนหรือองค์กร หรือสถาบันทางนิติบัญญัติ หรือผู้ใช้อำนาจปกครอง ทั้งนี้ความขัดแย้งจากการตีความหรือการใช้กฎระเบียบอาจยุติลงด้วยวิธีฉันทามติหรือด้วยคำสั่งศาล และในบางกรณีอาจจำเป็นต้องใช้การบีบบังคับหรือการกดดันด้วย

¹⁶ แกทเธอริน มอริส. เล่มเดิม. หน้า 3-4.

2.3.1.8 ความต่อเนื่องในการจัดการความขัดแย้ง (Conflict Resolution Continuum)¹⁷

กระบวนการจัดการความขัดแย้งอาจจัดเรียงความต่อเนื่องได้ตั้งแต่การที่คู่กรณีแก้ไขข้อขัดแย้งกันเองโดยไม่มีบุคคลที่สาม จนถึงการที่มีบุคคลที่สามเข้าร่วมการเจรจาไกล่เกลี่ย เช่น การประนีประนอมข้อพิพาท การไกล่เกลี่ยคนกลาง การตัดสินของคณะอนุญาโตตุลาการ และการพิพากษาทางกฎหมาย แต่ทว่ากระบวนการจัดการความขัดแย้งหลายกระบวนการบางครั้งก็ไม่สามารถให้คำจำกัดความที่เป็นรูปธรรมได้ ตัวอย่างเช่น กระบวนการอนุญาโตตุลาการบางประเภท ก็มีแนวทางเพื่อการแสวงหาฉันทมติ หรือในบางครั้งกระบวนการไกล่เกลี่ยคนกลางก็มีองค์ประกอบของการตัดสินโดยกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง นอกจากนี้แม้บางกระบวนการจะมีชื่อเรียกเหมือนกัน แต่ในทางปฏิบัติอาจแตกต่างกันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติในแต่ละพื้นที่และแต่ละบุคคล เช่น การไกล่เกลี่ยคนกลางในปัญหาข้อขัดแย้งในชุมชนด้วยวิธีหาฉันทมติต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานมาก ซึ่งต่างจากการเจรจาในศาลที่ในกระบวนการไกล่เกลี่ยอาจจะมีการใช้วิธีการชักจูง หรือแนะนำ หรือการประเมินสถานการณ์ให้คู่ความฟังโดยใช้อำนาจพิจารณาคดีทางกฎหมาย เข้ามาเป็นเครื่องมือในการไกล่เกลี่ย (Evaluative Mediation Approaches)

2.3.1.9 การวิเคราะห์ความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพ¹⁸

การจัดการปัญหาความขัดแย้งที่ดีจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการวิเคราะห์ความขัดแย้งที่ดีสามารถทำได้โดย

- 1) แยกแยะและระบุมุมมองของทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (All Stakeholders) รวมถึงความสัมพันธ์ (Relationships) ระหว่างกัน และรูปแบบวิธีการ (Styles) ที่บุคคลเหล่านั้นใช้ในความขัดแย้งนั้น
- 2) ค้นหาต้นตอ (Sources) ที่แท้จริงของปัญหาความขัดแย้ง
- 3) พิจารณาว่าความขัดแย้งนั้นมีบริบท (Context) ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โครงสร้าง หรือนโยบายแบบใดบ้าง
- 4) ประเมินว่าความขัดแย้งนั้นมีแนวโน้มขยายตัว (Escalation) มากขึ้น หรือ ลดลง (De-escalation)
- 5) ประเมินทางเลือก (Options) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการนำไปปฏิบัติ
- 6) พิจารณาความเป็นไปได้ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือแนวปฏิบัติ (Making Changes in Policies or Practices) เพื่อกำจัดต้นตอที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในอนาคต

¹⁷ แหล่งเดิม.

¹⁸ แหล่งเดิม.

2.4 หลักการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย

ในปัจจุบันการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยได้นำมาเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาท โดยเป็นทางเลือกหนึ่งนอกจากการพิจารณาตามปกติของศาลเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความอันเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของศาลและเพื่อให้ข้อพิพาทระงับเสร็จสิ้นไปด้วยความรวดเร็ว เป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด จึงสมควรที่จะต้องศึกษาถึงวิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อที่จะนำไปใช้ในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้เหมาะสมกับคดีที่เกี่ยวกับกีฬาฟุตบอลอาชีพ

2.4.1 วิวัฒนาการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

2.4.1.1 วิวัฒนาการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทวิธีการหนึ่งที่จะมีคนกลางซึ่งเรียกว่าเป็นผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) เข้ามาช่วยคู่พิพาทในการหาหนทางที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นที่เป็นที่ยอมรับของบรรดาคู่พิพาททุกฝ่ายได้ ผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่มีอำนาจในการบังคับหรือกำหนดให้ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นต้องเป็นไปในแนวทางหนึ่งแนวทางใด โดยเฉพาะโดยปราศจากความเห็นชอบหรือความยินยอมของผู้พิพาทที่เกี่ยวข้อง วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นวิธีการหนึ่งที่มีการนำมาใช้เป็นเวลานานในชุมชนหรือสังคมไทยเพียงแต่รูปแบบและการดำเนินการอาจจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามชุมชนหรือสังคมที่เกิดปัญหา ข้อพิพาทขึ้น

ในประเทศไทย ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่า ได้นำระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคมตั้งแต่เมื่อใด แต่ตามประวัติศาสตร์ของแต่ละยุคตั้งแต่ล้านนาไทยมาสู่ยุคสุโขทัยจนถึงปัจจุบันเชื่อว่าเป็นหลักธรรมชาติดั้งเดิมของมนุษย์ที่ใช้ขนบธรรมเนียมประเพณีค่านิยมท้องถิ่นในการทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยแก่ชุมชน โดยเริ่มจากสังคมปฐมภูมิ ได้แก่ ครอบครัวไปสู่สังคมทุติยภูมิได้แก่ ชุมชนและหมู่บ้านโดยยอมรับผู้อาวุโส พระสงฆ์ เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครั้งเป็นราชธานี ตั้งแต่สมัยล้านนาไทยและสมัยสุโขทัย เป็นต้นมา วัดและวังมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของสังคมไทย กษัตริย์และพระสงฆ์จึงมีบทบาท ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้แก่คนในสมัยโบราณเป็นอย่างมาก

ในยุคก่อนสุโขทัย ยุคนี้เริ่มมีกฎหมายที่พระเจ้ามังรายตราขึ้นที่เรียกว่า มังรายศาสตร์เป็นกฎหมายที่มาจากรัฐาธิปัตย์ กำหนดสิทธิหน้าที่พลเมือง เนื้อหากฎหมายกำหนดคำสอนทางศาสนา และจารีตประเพณีไว้ในธรรมนูญกัณฑ์ใด 203 เป็นคำสอนจำเมืองซึ่งเป็นผู้ปกครองหัวเมือง การประนีประนอมยอมความให้ใช้หลักบัวอย่าให้ซ้ำ น้ำอย่าให้ขุ่น ภูเขาอย่าให้เคียด เขียวอย่าให้ตาย ไม้อย่าให้ตัด ค้อนอย่าให้หัก ฟังอย่าให้พังทลายลงมา นับว่าเป็นหลักชี้ให้เห็นว่า การไกล่เกลี่ยประนีประนอมได้มีการใช้ระงับข้อพิพาทในการปกครองบ้านเมืองมานานแล้ว

ในสมัยสุโขทัย เป็นระบบการปกครองแบบพ่อปกครองลูก (Paternalistic Society) ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ได้มีบทบาทในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมด้วยพระมหากษัตริย์โดยตรงในหลักการและเนื้อหาได้รับอิทธิพลจากพระธรรมศาสตร์เข้ากับพระราชศาสตร์นำมาวินิจฉัยให้เป็นธรรม ในทางปฏิบัติดังปรากฏเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ คือ หลักศิลาจารึกที่บ่งบอกว่าพ่อขุนรามคำแหงทรงรับเรื่องราวร้องทุกข์จากไพร่ฟ้าประชาชนและทรงรับฟังเรื่องราวข้อพิพาทด้วยพระองค์เองดังถ้อยคำจารึกในแท่งศิลาว่า ถ้าไพร่ฟ้าลูกขุนผัดแผกแตกต่างไต่สวนดูแลแต่แลจริงถึงความแก่เขาด้วยชื่อ บ่เข้า ผู้สัก และอีกตอนหนึ่งมีความว่า ในปากประตูมีกระดิ่งอันหนึ่งแขวนไว้ ไพร่ฟ้าหน้าปกกลางบ้านกลางเมืองมีถ้อยมีความเจ็บฟ้องข้อใจ มันจะกล่าวถึงเจ้าถึง ขุนบ่ไว้ ไปส่นกระดิ่งอันท่านแขวนไว้ พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองได้ยินเรียก เมื่อถามสวนความแก่มันด้วยชื่อ ไพร่ในเมืองสุโขทัยจึงชม

จากศิลาจารึกแสดงถึงสังคมในสมัยนั้นว่า การยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ขึ้นต่อเจ้าขุนมูลนายได้ แต่หากเกินอำนาจของเจ้ามูลนายให้ยื่นถวายฎีกาต่อพ่อขุนรามคำแหง ซึ่งเป็นลักษณะปกครองแบบพ่อปกครองลูก น่าจะเป็นสิ่งพิสูจน์ได้ว่าระบบการไต่ถามเกี่ยวประยอมข้อพิพาทเป็นวิธีที่ระงับข้อพิพาทที่ตรงกับความต้องการของสังคมสมัยนั้นมากกว่าจะตัดสินให้ชนะคดีกัน นอกจากนี้ยังได้นำหลักศาสนาผสมผสานกับหลักการปกครอง เพื่อให้สมาชิกหาทางปรองดองกัน ไม่เบียดเบียนและให้อภัยกันอันจะนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคม ซึ่งเป็นกรณีสนับสนุนว่าสมัยสุโขทัย ได้นำวิธีการไต่ถามเกี่ยวประยอมข้อพิพาทมาใช้ในชีวิตของคนในยุคนั้นได้เป็นอย่างดี

สมัยอยุธยา มีศาลเกิดขึ้น โดยกฎหมายต่างๆ ออกมาภายใต้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์อันเป็นรัฐาธิปัตย์ ตั้งแต่แผ่นดินของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ สมเด็จพระเจ้าประสาททอง สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีกฎหมายเรียกชื่อต่างๆ กันไป เช่น พระอัยการพระราชกำหนด พระธรรมนูญ

ในจุลศักราช 1166 สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ได้ทรงตั้งข้าราชการชำระสะสางกฎหมายที่วิปลาตไม่ชอบด้วยความยุติธรรม เรียกว่า กฎหมายตราสามดวง¹⁹ หมวดแรกเริ่มด้วยพระธรรมศาสตร์ถัดมาเป็นหลักอรรถาธิบาย และกฎหมายลักษณะต่างๆ ที่พระมหากษัตริย์รัชกาลต่างๆ ทรงบัญญัติขึ้น คัมภีร์พระธรรมศาสตร์แบ่งเป็น 52 ตอน คือตอนแรกกล่าวถึงตำนานกำเนิดแห่งคัมภีร์ ตอนที่สองเป็นตัวบทพระธรรมศาสตร์ อธิบายถึงลักษณะผู้ที่จะเป็นตระลาการ²⁰ และยังมีพระไอยการกำหนดคุณสมบัติตระลาการอีก ดังนี้

¹⁹ เขียว เจริญวัฒนา. (2528). ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ. หน้า 556.

²⁰ ควอริช เวลล์. (2527). การปกครองและการบริหารของไทยสมัยโบราณ. หน้า 155.

- 1) ละครากการที่นับถือศาสนาเดียวกันหรือในประเภทเดียวกัน
- 2) ละครากการที่เป็นนายร้อย หรือนายแขวงในหัวเมืองส่วนนอก
- 3) ละครากการที่มีใจไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใด
- 4) ละครากการที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นละครากการผู้ใหญ่
- 5) ละครากการที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง
- 6) ละครากการผู้ใกล้ชิดที่ได้รับเลือกเข้ามาด้วยความยินยอมของคู่ความทั้งสองฝ่าย

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า ละครากการมิได้หมายถึงผู้พิพากษาเท่านั้น แต่ยังมีบุคคลอื่นที่เป็นละครากการได้เช่นกัน ได้แก่ นายร้อย นายแขวง หรือบรรดาพระสงฆ์ที่มีความรู้กฎหมาย นอกจากนี้ผู้ใกล้ชิดก็เรียกว่าละครากการ

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในยุคต้นสมัยกรุงธนบุรีมีเวลา 15 ปี ไม่ปรากฏว่าได้รับการปรับปรุงด้านปกครองและกฎหมาย เนื่องจากการศึกสงครามยังมีอยู่ จนกระทั่งสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ทรงชำระกฎหมายให้เป็นหมวดหมู่ที่เรียกว่ากฎหมายตราสามดวง โดยพระกรุณาโดยพระกรุณาโปรดเกล้าให้ฝ่ายอาลักษณ์ ฝ่ายลูกขุน ฝ่ายราชบัณฑิต ร่วมกันชำระพระราชกำหนดบทพระอัยการอันมีอยู่ในหอหลวงตั้งแต่พระธรรมศาสตร์เป็นต้นไปให้ถูกต้องตามพระบาลี ดังนั้นการวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินและการไต่ถามไต่สวนประนอมข้อพิพาทตามหลักพระธรรมศาสตร์และพระราชศาสตร์คงยึดถือกันอยู่

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนกลาง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการปฏิรูปกฎหมายและระบบศาลยุติธรรม โดยทรงตั้งกระทรวงยุติธรรม มีการปรับปรุงวิธีพิจารณาอย่างตะวันตกทำให้กฎหมายที่ใช้แต่พระธรรมศาสตร์หมดไปเข้าสู่ระบบประมวลกฎหมาย ที่เทียบกับการยประเทศการประนอมข้อพิพาทได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพว่าด้วยเอกเทศสัญญามาตรา 850 ในเรื่องสัญญาประนีประนอมยอมความอันเป็นบทบัญญัติ ที่ตราไว้เป็นวิธีการหนึ่งในระบบการระงับข้อพิพาทที่ทำให้คู่พิพาทตกลงผ่อนผันให้แก่กัน²¹

สังคมในปัจจุบัน แม้ว่ารัฐจะใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติและข้อพิพาทของคนในสังคมโดยมีกระบวนการยุติธรรม อันประกอบไปด้วยองค์กรของรัฐ คือ ตำรวจ อัยการ และศาลยุติธรรม เป็นกลไกในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมาย ซึ่งแต่ละองค์กรมีภาระหน้าที่ที่ต้องดำเนินการให้เห็นไปตามพิธีการ แต่การดำเนินกระบวนการยุติธรรมโดยองค์กรต่างๆ มีกฎเกณฑ์ขั้นตอนที่จะต้องปฏิบัติตามตัวบทกฎหมาย ซึ่งมี

²¹ คำรณ สุตตะเมย์. (2541). การไต่ถามไต่สวนข้อพิพาทโดยองค์กรฝ่ายบริหารศึกษาเฉพาะกรณีการไต่ถามไต่สวนประนอมข้อพิพาทของ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด. หน้า 24-28.

รายละเอียดขั้นตอนวิธีการที่ซับซ้อนมาก ดังนั้นจึงต้องใช้เวลาในการดำเนินการที่ยาวนานและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย เป็นจำนวนมาก โดยท้ายที่สุดแล้วการป้องกันและแก้ไขปัญหาข้อพิพาทในสังคมก็ไม่ได้ถูกล่วงไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ดังนั้นจึงจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องพยายามแสวงหาเครื่องมือและ กลไกขึ้นมาเพื่อใช้ระงับข้อพิพาทให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบัน ที่ต้องการ ความสะดวกรวดเร็ว และเป็นธรรมบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในอันที่จะคุ้มครองสังคมให้มีความสงบและพัฒนาแนวทางเข้าหาชุมชนเพื่อหาแนวร่วมมาช่วยแก้ปัญหาอีกทางหนึ่งโดยการให้ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมช่วยในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น

2.4.1.2 แนวคิดการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยทั่วไปในสังคมปัจจุบัน นักสังคมวิทยาจะมองปัญหาความขัดแย้งในสังคมในมุมที่กว้างกว่านักกฎหมาย เนื่องจากมองว่า มนุษย์นั้นดำรงอยู่ภายใต้อิทธิพลของเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมของท้องถิ่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ดังจะเห็นได้จากเมื่อเกิดข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้งขึ้นในชุมชนชนบท คู่พิพาทมีแนวโน้มที่จะเลือกวิธีการระงับข้อพิพาทในแบบที่ตนมีความคุ้นเคยและมีความสะดวกมากกว่าวิธีการที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อนที่มีบัญญัติไว้เป็นกฎหมาย

ส่วนในทางนิติศาสตร์ มองว่าเมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้นวิธีการจัดการความขัดแย้งหรือข้อพิพาท ในอดีตมักถือความต้องการและความคิดของตนเป็นเป้าหมายในการจัดการกับความขัดแย้งนั้น โดยจัดการกับความขัดแย้งด้วยวิธีการมุ่งเอาชนะกันเพื่อให้ได้มาเพื่อชัยชนะ ต่อมาวิธีการจัดการกับความขัดแย้งได้ถูกพัฒนารูปแบบเรื่อยมาจากการให้ผู้นำในสังคมเป็นผู้จัดการและพัฒนาไปสู่ในรูปแบบของศาลโดยมีผู้พิพากษาเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท จนกระทั่งพัฒนาไปสู่รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเต็มรูปแบบอันประกอบด้วย การสืบพยาน สอบสวนกระบวนการฟ้องคดี กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในศาล กระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดี กระทั่งกระบวนการลงโทษผู้กระทำความผิด

แม้การจัดการกับความขัดแย้งโดยกระบวนการทางศาลจะสามารถจัดการกับปัญหาข้อพิพาทได้ แต่การนำข้อขัดแย้งหรือข้อพิพาทไปสู่ศาลไม่ใช่วิธีการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งที่ดีที่สุด และยิ่งไปกว่านั้นกระบวนการทางศาลไม่อาจแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของคู่คนในสังคมให้หมดไปได้เพราะ คำตัดสินของศาลย่อมต้องมีฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชนะและอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้แพ้ (Win/Loss) คำตัดสินของศาลจึงไม่ใช่ทางออกที่ดีที่สุดของการจัดการกับความขัดแย้งเสมอไป

ด้วยเหตุนี้แนวคิดในการหาทางออกร่วมกันเพื่อระงับข้อขัดแย้งหรือจัดการกับปัญหาข้อพิพาทจึงเกิดขึ้น โดยมีเป้าหมายให้คู่พิพาทสามารถทำความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถดำเนินชีวิตร่วมกันได้ อันจะส่งผลต่อความสงบสุขของสังคมส่วนรวม การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึง

เป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีบุคคลที่สามารถเข้ามาทำหน้าที่เป็นคนกลาง ในการช่วยเหลือ ชักจูงให้คู่พิพาทยอมเจรจาผ่อนผันเข้าหากันอันจะนำไปสู่การทำความเข้าใจกันได้ด้วยความพอใจ ทั้งสองฝ่าย ด้วยเหตุนี้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งในการระงับข้อพิพาทแทน การนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาล การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงมีแต่ชนะไม่มีแพ้ (Win-win)²²

2.4.1.3 ทฤษฎีการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย

ในทางสังคมวิทยา ได้ให้ความหมายของความขัดแย้งว่าเป็นกระบวนการทางสังคม (Social Process) อย่างหนึ่ง โดยทฤษฎีที่อธิบายถึงความพฤติกรรมความขัดแย้งและการจัดการ ความขัดแย้งนั้นได้แก่

1) ทฤษฎีทั่วไปด้านความขัดแย้ง (General Theory) โดยทฤษฎีทั่วไปด้านความขัดแย้ง จะอธิบายถึงพฤติกรรมของความขัดแย้ง (Conflict Behavior) ว่ามาจาก 2 แนวทางด้วยกัน ได้แก่ จากความขัดแย้งที่สะสม ทวีจำนวนมากขึ้นรุนแรง และจากสาเหตุของความขัดแย้งประเภทต่างๆ ได้แก่

- (1) เป้าหมายที่ไม่สอดคล้องกัน (Incompatible goals)
- (2) การเหนียวแน่นหรือผืนปีกเกาะกลุ่มของปัญหาที่ชัดเจนรุนแรงขึ้น (Solidarity)
- (3) การขัดแย้งในโครงสร้างต่างๆ (Organization)
- (4) การเคลื่อนไหวของกลุ่มหรือปัจจัยต่างๆ (Mobilization)
- (5) ความรุนแรง (Hostility)
- (6) ความขัดแย้งด้านทรัพยากรหรือผลประโยชน์ต่างๆ (Resources)

2) ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ความขัดแย้ง (Theories of Conflict Interaction) เกิดขึ้นในช่วง ค.ศ. 1940 และ ค.ศ. 1950 ซึ่งเป็นช่วงของการทำงานนายจ้าง ผู้บริการและเป็นการเกี่ยวข้อง รูปแบบและกลวิธี และได้รับการยอมรับ นำมาจัดการกับปัญหาความขัดแย้ง โดยให้ความสำคัญ เกี่ยวกับเรื่องปฏิสัมพันธ์ โดยมี Ruble และ Thomas อธิบายบนพื้นฐานองค์ประกอบพฤติกรรม ความขัดแย้งไว้ 2 ประการคือ²³

(1) การปกป้องตนเอง (Assertiveness) คือปฏิสัมพันธ์ที่มุ่งหมายให้บรรลุ ประโยชน์ของตนเอง

(2) การร่วมมือ (Cooperativeness) คือมุ่งที่จะบรรลุผลประโยชน์ของอีกฝ่ายด้วย

²² สุรัช เลียงบุญเลิศชัย. (2539). แนวคิดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท. หน้า 1-3.

²³ บรรพต ดันธีรวงศ์. (2549). เอกสารการบรรยายวิชาทฤษฎีความขัดแย้ง. หน้า 6-8.

จาก 2 รูปแบบข้างต้นก็ทำให้เกิดพฤติกรรม 5 รูปแบบ โดยเป็นการจำแนกของ Blask และ Mouton ในปี ค.ศ. 1964 และ Jay Hall ในปี ค.ศ. 1969 ซึ่งเป็นพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้ง (Conflict Styles) ดังนี้

(1) การแข่งขัน (Competing Styles) หมายถึง ลักษณะของการป้องกันตัวเองสูง มีความร่วมมือต่ำ เอาแต่ประโยชน์ตนเอง ต้องการเอาชนะอีกฝ่าย ซึ่งรูปแบบที่เรียกอีกอย่างว่ารูปแบบกดดันและวางอำนาจ

(2) โอนอ่อนผ่อนตาม (Accommodating Styles) หมายถึง ลักษณะไม่มีการปกป้องตัวเองเลย คือ ยอมแพ้ ยอมเสียประโยชน์ของตน หรือเรียกว่า รูปแบบความราบรื่นแล้วแต่มุมมองของกลุ่ม เมื่อฝ่ายยินยอม อีกฝ่ายพอใจก็ราบรื่นได้เช่นกัน ซึ่งรูปแบบนี้ คนที่ยอมอาจถูกมองว่าอ่อนแอหรือหนีปัญหา

(3) หลีกเลียง (Avoiding Styles) หมายถึง ลักษณะไม่ปกป้องตนเองและไม่ร่วมมือ อีกฝ่ายหนึ่งจะถอนตัวและปฏิเสธที่จะเกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง ไม่ยินดียินร้ายกับผลลัพธ์ของความขัดแย้ง อาจเรียกได้ว่าเป็นประเภทชอบปลีกตัวหรือหลบหลีก รูปแบบนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่ารูปแบบบินหนี

(4) ประนีประนอม (Compromising Styles) หมายถึง ลักษณะที่อยู่ระหว่างแบบปกป้องตนเองและร่วมมือ ทั้งสองฝ่ายให้กันบ้างและพบกันครึ่งทาง (Split the Difference) บ้างเพื่อให้ได้ข้อตกลง ทั้งสองฝ่ายจะต้องให้บางส่วนและเก็บไว้บางส่วน ซึ่งรูปแบบนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า รูปแบบแบ่งปัน และแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน (Sharing and Horse trading Style)

(5) ประสานประโยชน์ (Collaborating Styles) หมายถึง ลักษณะที่เป็นทั้งแบบปกป้องตนเองและให้ความร่วมมือสูง ฝ่ายหนึ่งจะพยายามหาทางแก้ปัญหาที่สนองความต้องการของทั้งสองฝ่าย และทุกฝ่ายจะได้รับความสำเร็จสูงสุด ซึ่งรูปแบบนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่ารูปแบบแก้ปัญหาแบบบูรณาการ

ในทางนิติศาสตร์ นายสราวุธ เบญจกุล ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ยว่า มีทฤษฎีสำคัญที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 ทฤษฎี²⁴ คือ

1) ทฤษฎีการแข่งขัน (Competitive Theory) ทฤษฎีนี้เองมองว่าผู้เจรจาที่มีประสิทธิภาพได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ทางกฎหมายและสามารถรักษาผลประโยชน์ของลูกความโดยได้รับผลออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งอาจเป็นในด้านเงินตราหรือวัตถุ และเข้าใจถึงอำนาจที่ตนมีอยู่และใช้โดยไม่ชักช้าเพื่อประโยชน์ของลูกความ ทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานเบื้องต้นว่า สังคมอยู่ภายใต้ปกครองหรือ

²⁴ สราวุธ เบญจกุล. (2539). เทคนิคการไกล่เกลี่ย: ยุทธศาสตร์และทฤษฎีการเจรจา. หน้า 73-78.

ครอบงำโดยผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ในสถานการณ์ของการเจรจาแต่ละฝ่ายทั้งนักกฎหมายและลูกความต่างมีความประสงค์ให้บรรลุความต้องการของตนมากที่สุด ทฤษฎีการแข่งขันมองโลกในแง่ที่ว่าทรัพยากรมีอยู่จำกัดต้องแบ่งปันโดยการแข่งขันเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ในแต่ละเรื่อง ตามทฤษฎีนี้รูปแบบการเจรจากำหนดขึ้นโดยถือผลประโยชน์ของตนเป็นสำคัญเพื่อให้ตนได้รับผลประโยชน์มากที่สุด ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งต้องเป็นฝ่ายสูญเสีย

2) ทฤษฎีการแก้ปัญหา (Problem Solving Theory) ทฤษฎีนี้ถือหลักว่าผู้เข้าร่วมเจรจาทุกคนมีผลประโยชน์ร่วมกันถ้าไม่มีสิ่งอื่น ทุกคนอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมของสังคมเดียวกัน จึงมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาร่วมกันเพื่อให้สามารถนำข้อตกลงด้วยความสมัครใจข้อขัดแย้งเป็นปัญหาที่ต้องศึกษาและแก้ไขร่วมกัน โดยคู่ความทั้งสองฝ่ายเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันหลักการของทฤษฎีการแก้ไขปัญหาที่สำคัญมี 5 ประการคือ

- (1) แยกปัญหาความสัมพันธ์ส่วนตัวออกจากข้อขัดแย้งและแก้ไขในแต่ละปัญหาแยกต่างหากจากกัน
- (2) เน้นความสำคัญของประโยชน์ได้เสียและความต้องการของคู่ความซึ่งไม่ใช่ฐานะของคู่ความ
- (3) คิดหาทางเลือกหลายวิธีเพื่อให้คู่ความได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน
- (4) ยืนยันการใช้องค์ประกอบต่างๆ ที่ต้องนำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อประเมินทางเลือก
- (5) เข้าใจและแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการเจรจาตกลงทำสัญญา

จากทฤษฎีการแข่งขันและทฤษฎีการแก้ปัญหาดังกล่าวไว้ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทฤษฎีการแข่งขันมีข้อดีคือ สามารถกำหนดรูปแบบและขั้นตอนการเจรจา การต่อรองที่แข็งแกร่งจะเหนือกว่าฝ่ายที่ด้อยกว่า ทำให้ข้อพิพาทสามารถยุติลงได้ แต่จะมีข้อเสียที่คู่ความต้องเผชิญหน้ากันแต่ละฝ่ายต่อสู้เพื่อชัยชนะทำให้เป็นศัตรูกันเมื่อฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์อีกฝ่ายหนึ่งต้องสูญเสีย ส่วนทฤษฎีการแก้ปัญหามีข้อดีที่ว่าเป็นการแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยคำนึงถึง

ความชอบธรรมของฐานะ ผลประโยชน์และความประสงค์ของอีกฝ่ายหนึ่งมิได้มุ่งเพื่อชัยชนะแต่เพียงอย่างเดียว แต่อย่างไรก็ตามมีข้อเสียที่ว่าไม่อาจใช้ร่วมกับทฤษฎีการแข่งขันในแง่ที่ว่าแม้ทรัพยากรจะมีอยู่อย่างจำกัดในการแบ่งปัน ฝ่ายหนึ่งอาจได้ประโยชน์โดยไม่ทำให้ อีกฝ่ายหนึ่งต้องสูญเสีย ดังนั้นเมื่อทฤษฎีทั้งสองต่างมีทั้งข้อดีและข้อเสีย จึงสมควรที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเลือกนำเฉพาะข้อดีของแต่ละทฤษฎีมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดบนพื้นฐานแห่ง สภาพปัญหา และสภาพแวดล้อมของคดีหรือข้อพิพาทนั้นๆ ด้วย

2.4.2 ความหมายและสาระสำคัญของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

กระบวนการจัดการความขัดแย้งโดยวิธีการไกล่เกลี่ยนั้นจะมีความหมายและสาระสำคัญเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่แตกต่างกันไป ตามรูปแบบวิธีการของแต่ละประเทศ แต่หลักพื้นฐานของการไกล่เกลี่ยของทุกประเทศก็เพื่อระงับความขัดแย้งหรือระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี

2.4.2.1 ความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ย (Mediation²⁵ or Conciliation²⁶) เป็นทางเลือกหนึ่งของวิธีการระงับข้อพิพาทแบบ ADR (Alternative Dispute Resolution) ซึ่งได้รับความนิยมมากขึ้น คำว่า ไกล่เกลี่ย หรือ Mediation หรือ Conciliation นั้น มีผู้ให้นิยามไว้หลายท่านทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย ดังนี้

พจนานุกรมของ Black's Law ให้ความหมายว่า คือการแทรกแซงหรือสอดแทรกของบุคคลที่สาม เพื่ออยู่ระหว่างกลางบุคคลสองฝ่ายที่มีข้อพิพาทเพื่อชักจูงให้บุคคลที่มีข้อพิพาทปรับเปลี่ยนหรือตกลงในปัญหาข้อพิพาทได้ เป็นการตกลงในข้อพิพาทโดยการกระทำที่เป็นกลางหรือบุคคลที่เป็นกลาง

Professor Jacqueline M. Nolan-haley²⁷ แห่ง Fordham University ได้ให้ความหมายว่าการไกล่เกลี่ยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในระยะสั้น มีแบบแผน มุ่งที่เนื้องานเป็นสำคัญและเป็นกระบวนการแทรกแซงอย่างมีส่วนร่วม โดยคู่พิพาทจะทำงานร่วมกับบุคคลที่สามที่เป็นกลางอย่างผู้ไกล่เกลี่ยเพื่อเข้าสู่การยอมรับในข้อตกลงของกันและกัน

Gregory K.Burton and Robert S.Angyal²⁸ นักกฎหมายชาวออสเตรเลียกล่าวว่า การไกล่เกลี่ยเป็นกระบวนการโดยสมัครใจที่ผู้ไกล่เกลี่ยเอื้ออำนวยให้เกิดการเจรจากันระหว่างคู่พิพาทในการแก้ปัญหาของพวกเขา โดยช่วยแยกแยะประเด็นของปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ และช่วยพัฒนาทางเลือกต่างๆ ในการระงับข้อพิพาทเพื่อให้เกิดข้อตกลงตามความต้องการที่แท้จริงของคู่พิพาททั้งสองฝ่าย

²⁵ West Group. (1999). *Black's Law Dictionary*. p. 284 อ้างถึงในใน ธรรมวรรณ พุทธเจริญลาภ. (2549). *การไกล่เกลี่ยในศาลฎีกา: ปัญหา อุปสรรค และแนวทางไกล่เกลี่ย*. หน้า 25.

²⁶ แหล่งเดิม.

²⁷ Jacqueline M.Nolan-haley. (1992). *Alternative Dispute Resolution in a nutshell*. p. 56. อ้างถึงใน ธรรมวรรณ พุทธเจริญลาภ. เล่มเดิม. หน้า 25.

²⁸ Gregory K.Burton and Robert S.Angyal . (1994). *In Dispute Resolution Methods*. p. 36. อ้างถึงใน ธรรมวรรณ พุทธเจริญลาภ. เล่มเดิม. หน้า 25.

Christopher W.M.²⁹ ให้ความเห็นว่า การไกล่เกลี่ย หมายถึง การแทรกแซงของบุคคลที่สามที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นกลางในการเจรจาหรือแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ แต่จะเป็นผู้ช่วยเหลือคู่กรณีด้วยความสมัครใจและสามารถตกลงกัน ในปัญหาความขัดแย้งร่วมกันได้

Henry J.Bron and Arthur L.³⁰ กล่าวว่าไว้ว่า การไกล่เกลี่ย คือ กระบวนการที่ส่งเสริมช่วยเหลือคู่กรณีด้วยบุคคลที่สามที่เป็นกลางที่เรียกว่า ผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) ซึ่งเป็นบุคคลที่ช่วยให้คู่กรณีสามารถตกลงแก้ปัญหาข้อพิพาทของตนได้ โดยผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีอำนาจในการทำการตัดสินใจใดๆ ที่จะมีผลผูกพันคู่กรณี แต่ผู้ไกล่เกลี่ยจะใช้กระบวนการ เทคนิคและความรู้ความเชี่ยวชาญต่างๆ ในการช่วยให้คู่กรณีเจรจาตกลงกันได้ ในข้อพิพาทที่มีอยู่โดยปราศจากการพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาล

สำหรับประเทศไทย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้คำนิยามว่า ไกล่เกลี่ย หมายความว่า พยายามให้ปรองดองกัน พยายามให้ตกลงกัน ทำให้เรียบร้อย ทำให้เสมอกัน

กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ได้ให้ความหมายของการไกล่เกลี่ยว่า การไกล่เกลี่ย คือกระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีบุคคลที่สามเข้ามาช่วยเหลือให้คู่ความเจรจาต่อรองกันได้สำเร็จ ซึ่งการไกล่เกลี่ยจะช่วยให้คู่ความเจรจาต่อรองกันได้สำเร็จ ซึ่งการไกล่เกลี่ยจะช่วยให้คู่ความทั้งสองฝ่ายหรือทุกฝ่ายสามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกันจากกรณีที่มีการพิพาทกันนั้นได้โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะคอยเป็นผู้กระตุ้น แนะนำ โน้มน้าว เสนอแนะ แปลความหรือชี้แนะหนทางที่เป็นไปได้ในการแก้ไขข้อพิพาทให้แก่คู่ความ³¹

กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ได้ให้ความหมายของการไกล่เกลี่ยว่า การไกล่เกลี่ย คือ กระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีบุคคลที่สามเข้ามาช่วยเหลือให้คู่ความเจรจาต่อรองกันได้สำเร็จ ซึ่งการไกล่เกลี่ยจะช่วยให้คู่ความทั้งสองฝ่ายหรือทุกฝ่ายสามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกันจากกรณีที่มีการพิพาทกันนั้นได้โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะคอยเป็นผู้กระตุ้น แนะนำ โน้มน้าว เสนอแนะ แปลความหรือชี้แนะหนทางที่เป็นไปได้ในการแก้ไขข้อพิพาทให้แก่คู่ความ³²

²⁹ Christopher W. Moore. (1999). *The Mediation Process Practice Strategies for Resolving Conflict*. p. 15. อ้างถึงใน ฐวรณ พุทธเจริญตาก. เล่มเดิม. หน้า 26.

³⁰ Henry J.Brown and Arthur L. (1999). *Marriott, ADR Principles and Practice*. p. 127. อ้างถึงใน ฐวรณ พุทธเจริญตาก. เล่มเดิม. หน้า 26.

³¹ ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. หน้า 159.

³² กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. (2544). *การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ย*. หน้า 3.

สรวิศ ลิ้มปรีงยี ได้กล่าวว่า การไกล่เกลี่ย คือ กระบวนการที่ผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นคนกลาง ไม่มีส่วนได้เสียกับเรื่องที่พิพาท เข้าช่วยคู่พิพาทให้ร่วมกันหารือและทำความเข้าใจปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้น เพื่อแสวงหาหนทางแก้ไขปัญหาที่ทุกฝ่ายยอมรับ³³

ภาณุ รังสีสหัส ให้ความหมายว่า การไกล่เกลี่ย คือ กระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีบุคคลที่สามมาช่วยเหลือให้คู่ความเจรจาต่อรองกันได้สำเร็จโดยเป็นผลผลิตประการหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นจากการล้มเหลวของการเจรจาต่อรอง แต่มิใช่เป็นสิ่งเข้ามาแทนการเจรจาต่อรอง กระบวนการดังกล่าวมีประโยชน์ในการช่วยให้คู่ความทั้งสองฝ่ายหรือทุกฝ่ายสามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกันจากกรณีที่มีการพิพาทกันนั้นได้ ผู้ไกล่เกลี่ยจะเป็นคนกระตุ้นให้คู่ความตกลงกันได้ง่ายขึ้น แต่ไม่มีอำนาจในการกำหนดข้อตกลงให้แก่คู่ความแต่อย่างใด กล่าวคือ ไม่มีอำนาจในการตัดสินข้อพิพาทเหมือนตั้งอนุญาโตตุลาการหรือผู้พิพากษา เพียงสามารถแปลข้อความ แนะนำ เสนอแนะ ล่อใจเกลี้ยกล่อม หรือชี้แนะหนทางที่เป็นไปได้ในการแก้ไขข้อพิพาทให้แก่คู่ความเท่านั้น เป้าหมายของการไกล่เกลี่ยโดยทั่วไปไม่ใช่เพื่อที่จะชี้แนะข้อตกลงให้คู่ความ แต่ก่อนไปในทางที่จะช่วยทำให้การเจรจาต่อรองง่ายและทำความเข้าใจแก่การติดต่อเจรจาระหว่างคู่ความ เพื่อที่พวกเขาจะได้พบกับทางออกของปัญหาที่เป็นที่พอใจของทุกฝ่าย³⁴

โชติช่วง ทัพวงศ์ ได้ให้นิยามว่า การไกล่เกลี่ย หมายถึง กระบวนการแก้ไขข้อพิพาท โดยมีบุคคลที่สามที่เป็นคนกลางเข้าช่วยเหลือแนะนำในการเจรจาต่อรองของคู่ความเพื่อระงับข้อพิพาท³⁵

วรณัฐ สังข์ใหม่ ให้ความหมายว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ อันจะนำไปสู่การยอมรับและตกลงร่วมกันในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ซึ่งการสมัครใจดังกล่าวนี้หมายถึง ความมีอิสระที่จะเลือกเข้ามามีส่วนร่วมและมีอิสระในการทำความเข้าใจคู่พิพาทไม่ถูกบังคับให้เจรจาต่อรอง หรือไม่ถูกบังคับให้ไกล่เกลี่ย หรือไม่ถูกบังคับให้ตกลงระงับข้อพิพาทจากทั้งภายในและภายนอก การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจนี้ ไม่ได้หมายความว่า จะไม่มีแรงกดดันให้คู่พิพาทหันมาตกลงใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลางคู่พิพาทอื่นๆ หรือบุคคลภายนอก เช่น เพื่อน ผู้ร่วมงาน คนในชุมชน ผู้นำที่มีอำนาจหน้าที่ หรือผู้พิพากษา อาจจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้คู่พิพาทยอมเจรจา โดยความช่วยเหลือของผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นคนกลาง³⁶

³³ สรวิศ ลิ้มปรีงยี. (2550). การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท. หน้า 61.

³⁴ ภาณุ รังสีสหัส. (2548). การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท. หน้า 69.

³⁵ โชติช่วง ทัพวงศ์. (2548). การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท. หน้า 98.

³⁶ วรณัฐ สังข์ใหม่. (2550). การบริหารจัดการระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล. หน้า 2.

ในประเทศไทย ความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการประนอมข้อพิพาท มิได้มีความหมายที่แยกออกจากกันอย่างชัดเจน สำหรับบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ความหมายหรือกระบวนการของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) และการประนอมข้อพิพาท (Conciliation) มีการแยกออกจากกัน โดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นเป็นวิธีการที่ให้ความสำคัญกับคู่ความในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเจรจาด้วยตนเอง โดยส่วนใหญ่มิได้กระทำผ่านทนายความ และผู้ไกล่เกลี่ยจัดพิพาทมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือทั้งสองฝ่ายในการหาข้อตกลงร่วมกันสำหรับกระบวนการประนอมข้อพิพาทนั้นมักกระทำผ่านทนายความของแต่ละฝ่าย โดยผู้ประนอมข้อพิพาทซึ่งเป็นทนายความผู้มีประสบการณ์ จะทำหน้าที่ในการแยกแยะประเด็น ปัญหาและประเมินจุดอ่อนและจุดแข็งของคู่ความแต่ละฝ่าย และพยายามหาข้อตกลงระหว่างกัน³⁷

จากความหมายของการไกล่เกลี่ยข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การไกล่เกลี่ยหมายถึงวิธีการระงับข้อพิพาทโดยมีคนกลางคอยเป็นผู้เสนอแนะทำหน้าที่ช่วยเหลือในการเจรจาต่อรองระหว่างคู่กรณีหรือคู่พิพาทเพื่อให้สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งให้บรรลุข้อตกลงอันเหมาะสม โดยข้อเสนอแนะของผู้ไกล่เกลี่ยไม่ถือเป็นข้อผูกพันที่บังคับให้คู่กรณีหรือคู่ความต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด

2.4.2.2 ลักษณะของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ลักษณะการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย อาจแยกลักษณะได้ 2 ลักษณะคือ

1) การระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยให้กลับคืนดี หมายความว่า การไกล่เกลี่ยโดยที่คู่กรณียังคงรักษาสัมพันธภาพอันดีต่อกันไว้ได้ ไม่เกิดอคติที่ไม่ดีต่อกัน ซึ่งถือเป็นผลดีที่จะได้รับจากการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย และหากคู่กรณียังจะต้องดำเนินธุรกรรมร่วมกันต่อไปหรือมีธุรกิจที่จะต้องดำเนินธุรกรรมร่วมกันต่อไปหรือมีธุรกิจที่จะต้องดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน สัมพันธอันดียังคงดำเนินต่อไปได้ เพราะไม่มีผู้แพ้ ไม่มีผู้ชนะ ซึ่งการระงับข้อพิพาท โดยการไกล่เกลี่ยไม่ได้มุ่งประสงค์ที่จะหาคำตอบว่าฝ่ายใดผิดฝ่ายใดถูก

2) การระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดข้อตกลง หมายถึง การช่วยให้คู่ความได้ตกลงกันในเงื่อนไขสำคัญที่สืบเนื่องจากข้อพิพาทที่มีอยู่โดยต่างฝ่ายต่างบรรลุตามความประสงค์ที่สามารถยอมรับซึ่งกันหรือกันได้ โดยไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียเปรียบ ทำให้สามารถขจัดความขัดแย้งลงได้ ซึ่งถือเป็นความสำคัญและเป็นหัวใจของการระงับข้อพิพาท

³⁷ มนตรี ศิลปมหาบัณฑิต. (2548). การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท. หน้า 117.

2.4.2.3 หลักเกณฑ์และสาระสำคัญของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

หลักเกณฑ์และสาระสำคัญของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะเป็นหลักทั่วไปซึ่งเป็นพื้นฐานรูปแบบการระงับข้อพิพาททางเลือกว่าด้วยการไกล่เกลี่ย

1) หลักเกณฑ์พื้นฐานของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีหลักเกณฑ์พื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

(1) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นต้องมีคู่กรณีตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปและมีคนกลาง เข้ามาเป็นผู้ช่วยเหลือในการเจรจาของคู่กรณี ที่เรียกว่า ผู้ไกล่เกลี่ย

(2) คู่กรณีต่างฝ่ายต่างสมัครใจเลือกใช้วิธีการไกล่เกลี่ย บุคคลที่สามที่เข้ามา จะเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยต้องอาศัยความยินยอมของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเป็นสำคัญ

(3) โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะมีหน้าที่ คอยช่วยเหลือ แนะนำ และชี้แนะหาแนวทาง ที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาให้แก่คู่กรณี เพื่อวัตถุประสงค์ให้คู่กรณีตกลงกันได้ แต่ผู้ไกล่เกลี่ย จะไม่มีอำนาจตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทดังเช่นกรณีการระงับข้อพิพาท โดยทางศาลหรืออนุญาโตตุลาการและความเห็นและคำแนะนำของผู้ไกล่เกลี่ยนั้นจะมีผลผูกพันคู่กรณีให้ต้องปฏิบัติตาม การที่คู่กรณีจะตกลงกันได้หรือไม่เป็นความสมัครใจของคู่กรณีเอง

(4) ผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่มีกฎหมายกำหนดคุณสมบัติ ความรู้ ความ สามารถของ ผู้ไกล่เกลี่ยไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น บุคคลใดก็ตามที่คู่กรณียินยอมให้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยย่อมมีอำนาจที่จะดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ แต่บุคคลนั้นจะต้องมีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับข้อพิพาท และควรเป็นบุคคลที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายยอมรับและให้ความเคารพนับถือ จึงยินยอมให้ทำการไกล่เกลี่ย

(5) ผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประสบความสำเร็จ ถ้าเป็นกรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล คู่กรณีก็จะจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความตามลักษณะที่กฎหมายกำหนด แต่หากเป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล คู่ความก็จะจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความและให้ศาลพิพากษตามยอมหรืออาจถอนฟ้องก็ได้ ถ้าหากการไกล่เกลี่ยไม่สามารถตกลงหาข้อยุติกันได้ คู่กรณีอาจต้องไปใช้วิธีการระงับข้อพิพาทวิธีอื่น เช่น การอนุญาโตตุลาการหรือฟ้องคดีต่อศาล

2) ขั้นตอนกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

กระบวนการไกล่เกลี่ยมีวิธีการที่แตกต่างกันหลายกรณี แต่กระบวนการไกล่เกลี่ยที่เป็นประโยชน์ที่สามารถนำมาใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้

Peter Adier และ Kem Lowery ได้กล่าวถึงกระบวนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยวิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยไว้ 2 ระยะ ซึ่งแต่ละระยะจะมีกิจกรรมต่างๆ ดังนี้³⁸

(1) ระยะเวลาสร้างเวทีเจรจา ซึ่งสามารถแยกย่อยลงไปให้ 3 ระยะ ดังนี้

ก. ระยะการเข้าสู่โต๊ะเจรจาทันทีเตรียมการก่อนการพบกัน ได้แก่

1. การประเมินความขัดแย้งเพื่อกำหนดกระบวนการ
2. รวบรวมข้อมูลพื้นฐานต่างๆ
3. ดำรวจหาผู้เกี่ยวข้องต่างๆ และประเด็นสำคัญ
4. ทำความชัดเจนและบ่งบอกถึงบทบาทของฝ่ายต่างๆ
5. เลือกสถานที่ที่เหมาะสมในการเจรจา
6. วางรูปแบบและกำหนดกระบวนการให้ชัดเจน
7. ร่างกรอบกติกาพื้นฐานของการเจรจาร่วมกัน
8. พิจารณาเตรียมการเกี่ยวกับการรักษาความลับ
9. ระบุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกระบวนการ

ข. ระยะการเข้าพบกัน ณ โต๊ะเจรจา

1. การแนะนำผู้ที่เข้าร่วมเจรจา
2. การกำหนดข้อตกลงในเรื่องการตรวจสอบทั่วไปในประเด็นต่างๆ ที่จะพูดคุยกัน
3. การกำหนดข้อตกลงในกรอบกติกาพื้นฐานของการเจรจา
4. การเพิ่มเติมความหมายของประเด็นปัญหาต่างๆ
5. การกำหนดวาระการเจรจาไกล่เกลี่ยให้ชัดเจน
6. การตกลงในจุดเริ่มต้นที่เห็นเหมือนกันอย่างเป็นเอกภาพ
7. การสอบถามให้ยืนยันความเข้าใจของฝ่ายต่างๆ ที่จะเริ่มกระบวนการ

ค. ระยะเจรจา

1. การสร้างและปรับเปลี่ยนวาระที่จะเจรจา เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจและนำไปสู่การแก้ปัญหา
2. การเขียนประเด็นที่ยังขัดแย้งใหม่ (Reframe) ให้ออกมาในรูปของปัญหา

³⁸ วันชัย วัฒนศัพท์. (2544). ความรู้เบื้องต้นกระบวนการแก้ปัญหาข้อพิพาทที่เหมาะสม. หน้า 26-31.

3. การช่วยเหลือแต่ละฝ่ายให้เข้าถึงจุดยืนและความต้องการหรือความสนใจของฝ่ายอื่นๆ

4. การวางแผนให้เกิดความเข้าใจถึงวัฒนธรรม และอุดมการณ์

5. การพิจารณาข้อมูลที่ยังขาดอยู่สร้างความชัดเจนให้เกิดขึ้นในข้อมูล ที่ถกเถียงกัน และนำข้อมูลที่เห็นร่วมกันมาแสดงไว้

6. การจัดการกับเรื่องที่ยังไม่ชัดเจนทางเทคนิค

7. การพัฒนาเกณฑ์หรือมาตรฐานที่จะต้องนำมาใช้ในการให้น้ำหนักการตัดสินใจในวิธีทางต่างๆ

8. การสร้างวิธีทางเลือกหลายๆ ทาง

(2) ระยะแก้ปัญหา สามารถแยกย่อยลงไป 2 ระยะ ดังนี้

ก. ระยะการตีกรอบให้แคบลง

1. การให้น้ำหนักคะแนน และทำการตัดสินใจเกี่ยวกับความสิ้นเปลือง ความเสี่ยงประสิทธิภาพของวิธีทางเลือก (Alternatives) ทั้งหมด

2. การสำรวจตรวจสอบทางแก้ปัญหา ที่เป็นไปได้ทั้งหลายโดยการตรวจสอบ และรวมข้อเสนอต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน

3. การตรวจสอบความสูญเสียอันเกิดจากความขัดแย้ง และประโยชน์ที่จะได้จากการบรรลุข้อตกลง

ข. ระยะขั้นตอนของการตัดสินใจและสรุปผลการเจรจาใกล้เคียง

1. ฉันทามติ (Consensus) คือ กระบวนการซึ่งกลุ่มร่วมตัดสินใจ โดยไม่ใช้การลงมติ เช่น ยกมือ แต่เป็นการตัดสินใจในที่สมาชิกทุกคนเห็นพ้องต้องกันเป็นผลจากกระบวนการแก้ไขปัญหานั้นเป็นขั้นตอนจนบรรลุฉันทามติเป็นกระบวนการตัดสินใจที่ใช้ในการเจรจาใกล้เคียงที่ผลออกมาเป็น win-win

2. การฝ่าทางตัน พิจารณาถึงการรักษาน้ำและการแลกเปลี่ยนผลได้ผลเสีย

3. การพัฒนาข้อเสนอ เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ สามารถใช้บังคับได้และมีแผนฉุกเฉิน

4. การทำบันทึกข้อตกลงเป็นหนังสือเพื่อป้องกันการล้มเหลว

5. การยืนยันการให้การรับรองข้อตกลงในรายละเอียด

สำนักกระจับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม ได้อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยไว้ดังนี้³⁹

(1) ขั้นตอนก่อนการไกล่เกลี่ย ได้แก่ การพิจารณาเพิ่มข้อพิพาท และเตรียม คำกล่าวเปิดการไกล่เกลี่ยของผู้ไกล่เกลี่ย

(2) การรวบรวมข้อมูลหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้น ได้แก่ การที่คู่พิพาทแถลงข้อเท็จจริงว่าเหตุใดจึงมีการไกล่เกลี่ยเกิดขึ้น ซึ่งเรื่องนี้อาจถูกกล่าวเข้าไปตลอดกระบวนการไกล่เกลี่ย

(3) การกำหนดหัวข้อที่จะไกล่เกลี่ย ผู้ไกล่เกลี่ยจะสามารถช่วยคู่พิพาทให้การเจรจาอย่างมีระเบียบได้โดยอาศัยการแจกแจงของคู่พิพาทในเรื่องความต้องการผลประโยชน์หรือสิ่งที่คู่พิพาทห่วงใย ซึ่งการกำหนดเค้าโครงดังกล่าวนี้จะทำให้คู่พิพาทไม่ออกนอกเรื่อง ทั้งนี้อาจมีการแก้ไขหรือสับเปลี่ยนหัวข้อที่จะเจรจาในระหว่างที่ทำการไกล่เกลี่ยก็ได้

(4) ทำให้การไกล่เกลี่ยดำเนินต่อไป บ่อยครั้งที่คู่พิพาทยึดติดอยู่แต่แนวความคิดของตน ประโยชน์อย่างหนึ่งที่ผู้ไกล่เกลี่ยให้กับกระบวนการไกล่เกลี่ยคือการช่วยให้คู่พิพาทมองในแง่มุมใหม่ โดยมองไปยังอนาคตและพิจารณาทางเลือกที่สร้างสรรค์ นอกจากนี้คู่พิพาทอาจเห็นประโยชน์ในการประชุมกับผู้ไกล่เกลี่ยฝ่ายเดียว โดยประชุมแยกต่างหาก ซึ่งการประชุมดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นหลายครั้งในระหว่างการไกล่เกลี่ย

(5) การสิ้นสุดการไกล่เกลี่ย อาจเนื่องมาจากการทำข้อตกลงระงับข้อพิพาททั้งปวงเป็นลายลักษณ์อักษร และมีการลงนามโดยคู่พิพาททุกฝ่าย หรือมีการตกลงระงับข้อพิพาทบางส่วน โดยทำข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรและได้รับการลงนามจากคู่พิพาทหรือหยุดการไกล่เกลี่ย โดยมีข้อตกลงว่าจะนำข้อพิพาทกลับมาไกล่เกลี่ยและเจรจาตามวันที่กำหนดหรือเนื่องมาจากเหตุอื่นตามที่ระบุไว้ในระเบียบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

(6) ในฐานะผู้ไกล่เกลี่ยใหม่ การพิจารณาขั้นตอนการไกล่เกลี่ยตามลำดับ ได้แก่การเริ่มต้นการรวบรวมข้อมูล การกำหนดเรื่องที่จะไกล่เกลี่ย การทำให้การไกล่เกลี่ยดำเนินต่อไป และการสรุปผลจะก่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ไกล่เกลี่ยมากที่สุด อย่างไรก็ตามขั้นตอนช่วงกลางของการไกล่เกลี่ยจะสลับกันไปสลับกันมามากกว่าที่จะเป็นไปตามลำดับ ขั้นตอนการไกล่เกลี่ยย่อมจะมีการเริ่มต้นและมีตอนจบ แต่ขั้นตอนกลางๆ อาจสลับเปลี่ยนกับขั้นตอนอื่นๆ ได้

ปรัชญา อยู่ประเสริฐ อธิบายถึงเกี่ยวกับขั้นตอน กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้⁴⁰

³⁹ สำนักกระจับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม ก (2549). คู่มือการจัดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล. หน้า 13-14.

⁴⁰ ปรัชญา อยู่ประเสริฐ. (2548). รวมบทความการไกล่เกลี่ย และประนอมข้อพิพาท. หน้า 132-135.

(1) การเปิดประชุมไกล่เกลี่ยนัดแรก เป็นขั้นตอนเกี่ยวกับการแนะนำตัวเองให้ ผู้พิพาท ทราบรายละเอียด พร้อมทั้งเปิดเผยข้อเท็จจริงที่อาจกระทบต่อความเป็นอิสระ และ ความเป็นกลาง การตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับเอกสารต่างๆ เช่น หนังสือมอบอำนาจ เป็นต้น รวมทั้งการ อธิบายให้ผู้พิพาททราบถึงข้อดีข้อเสีย และประโยชน์ของการไกล่เกลี่ย ว่าจะเป็นประโยชน์อย่างไร โดยให้ผู้พิพาทมองหรือพิจารณาถึงประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองฝ่าย และ แจ้งขอบเขตอำนาจของ ผู้ไกล่เกลี่ยว่า เป็นคนกลางที่เข้ามาประสานในการเจรจาไม่มีอำนาจในการทำคำชี้ขาดหรือบังคับให้ คู่พิพาททำสัญญาประนีประนอมยอมความได้ การกำหนดกฎเกณฑ์ ในกระบวนการเจรจา เช่น กฎ ข้อบังคับ วิธีการปฏิบัติตนของแต่ละฝ่าย เป็นต้น

(2) การค้นหาประเด็นข้อพิพาทและความต้องการของคู่พิพาท เป็นขั้นตอนที่ เปิดโอกาสให้ผู้พิพาททั้งสองฝ่ายทำการเสนอข้อเท็จจริง และเรื่องราวข้อเรียกร้องโดยย่อเพื่อเป็น แนวทางในการที่เราจะทราบถึงความต้องการแล้วทำการรวบรวมข้อเท็จจริงให้ได้มากที่สุด และ จำแนกจุดยืน และความต้องการของแต่ละฝ่ายว่า มีความต้องการอะไรบ้างและยอมลดหย่อน ผ่อนปรนกันได้เพียงใดเพื่อทราบจุดต่างของแต่ละฝ่าย

(3) การตรวจสอบประเด็นข้อพิพาทในการประชุมฝ่ายเดียวเป็นขั้นตอนที่จะต้องได้รับความยินยอมจากคู่พิพาท และใช้ในกรณีที่มีความจำเป็นเท่านั้น โดยระมัดระวังในการใช้คำพูด และ การเปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ตลอดจนต้องทำการชี้แจงให้ผู้พิพาทมั่นใจใน ความเป็นกลางของผู้ไกล่เกลี่ยว่าการประชุมฝ่ายเดียวนั้นผู้ไกล่เกลี่ยยังคงเป็นกลางและเป็นอิสระ อยู่ ข้อมูลที่ได้รับจากแต่ละฝ่ายในการประชุมฝ่ายเดียวจะต้องเก็บเป็นความลับ เว้นแต่คู่พิพาท จะยินยอมให้เปิดเผย

(4) การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในประเด็นพิพาท เป็นขั้นตอนที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะทำการสรุป ประเด็นต่างๆ ทั้งหมดเพื่อทำให้ประเด็นที่แตกต่างแฉกลง พร้อมทั้งทำการเสนอทางเลือกหลายๆ ทางเลือกที่มีทางเป็นไปได้มากที่สุดให้แก่คู่พิพาทพิจารณา

(5) การจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ เป็นขั้นตอนสุดท้ายในกระบวนการ เจรจาไกล่เกลี่ย กล่าวคือ เป็นขั้นตอนของการทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้เป็นไปตามที่ คู่พิพาทตกลงกัน และให้มีผลบังคับได้แก่คู่กรณี เนื่องจากหากทิ้งระยะเวลาให้นิ่นนานออกไป คู่พิพาทอาจจะเปลี่ยนใจได้ โดยการร่างสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ผู้ไกล่เกลี่ยอาจให้ คู่พิพาทใส่เนื้อหาข้อตกลงกันเอง หรือช่วยร่างเนื้อหาที่คู่พิพาทต้องการ และทำการตรวจสอบ ทบทวนข้อตกลงให้ถูกต้องครบถ้วนและไม่ขัดต่อกฎหมาย เมื่อเห็นว่าถูกต้องแล้วก็อ่านให้ผู้พิพาท ฟัง เมื่อเรียบร้อยแล้วให้ผู้พิพาทและพยานลงลายมือชื่อในต้นฉบับแล้วคัดสำเนาให้ผู้พิพาทเก็บไว้ ฝ่ายละฉบับ

3) ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คือ คนกลาง โดยมีลักษณะที่อ่านกล่าวรวมกันไปได้ว่า เป็นผู้ที่ไม่มีส่วนได้เสียในข้อพิพาทที่คู่ความทั้งสองฝ่ายมีต่อกัน และเป็นคนกลางที่มาช่วยทำให้คู่ความทั้งสองฝ่ายกลับมาคืนดีกันอีก โดยการนำคู่ความทั้งสองฝ่ายมาพบปะกันซึ่งหน้า เพื่อเจรจากัน เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารติดต่อกัน และช่วยขจัดความเป็นศัตรูที่มีต่อกัน ช่วยเสาะหาข้อมูลที่จะช่วยให้การเจรจาประสบความสำเร็จ ช่วยขจัดข้อยุ่งยากต่างๆ ที่ขัดขวางการเจรจาออกเสีย ช่วยแปลและตีความในเรื่องที่เจรจาให้แก่คู่ความโดยทำให้แน่ใจว่าคู่ความแต่ละฝ่ายเข้าใจในสิ่งที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกำลังพูดถึง ช่วยเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างคู่ความ รวมทั้งทำให้แน่ใจว่าคู่ความแต่ละฝ่ายเข้าใจตรงกัน แต่ผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีหน้าที่ตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทหรือคดีระหว่างคู่ความแต่อย่างใด ดังนั้นการไกล่เกลี่ยจึงถือได้ว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ฉะนั้นผู้ไกล่เกลี่ยจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงเทคนิคและวิธีการในอันที่จะมีส่วนช่วยให้การไกล่เกลี่ยประสบความสำเร็จ

(1) คุณลักษณะของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท⁴¹

ผู้ไกล่เกลี่ยที่ดีมีคุณลักษณะหลายประการ คุณลักษณะที่มีความสำคัญแบ่งออกได้ดังนี้

1. เป็นผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพ ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องตั้งใจฟังการเจรจาระหว่างคู่พิพาทและจับประเด็นเกี่ยวกับผลประโยชน์หรือส่วนได้ส่วนเสียของเขาให้ได้ไม่ว่าจะเป็นการอ้างถึงผลประโยชน์ด้วยวาจาหรือไม่ ผู้ไกล่เกลี่ยที่เอาแต่พูดหรือตั้งคำถามตลอดเวลาจะไม่มีโอกาสได้รับรู้เนื้อหาสาระของข้อพิพาทได้ดี

2. หยั่งรู้ใจของคู่พิพาท แม้จะต้องวางตัวเป็นคนกลางอยู่ตลอดเวลา ผู้ไกล่เกลี่ย ก็ควรจะตระหนักถึงความคิด ความกังวล ความเป็นมา และมุมมองของคู่พิพาทแต่ละฝ่าย

3. มีความยืดหยุ่น ผู้ไกล่เกลี่ยควรยืดหยุ่นเป็นตัวอย่างแก่คู่พิพาทเพื่อให้เป็นประโยชน์ในการเจรจาต่อรอง

4. มีความซื่อสัตย์ ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้ได้รับความไว้วางใจให้รับทราบข้อมูล หรือเรื่องราวที่เป็นความลับ ดังนั้นจึงต้องเป็นผู้ที่น่าเชื่อถือ หากคู่พิพาทเกิดความรู้สึกว่าผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้ที่ไม่น่าเชื่อถือ คู่พิพาทจะไม่ยอมให้ข้อมูลหรือเรื่องราวที่อาจเป็นประโยชน์ในการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท

5. เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีสติปัญญาดี ในการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท มีบ่อยครั้งที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะเป็นผู้ไกล่เกลี่ยจะเป็นผู้ให้แนวทางหรือมุมมองใหม่แก่คู่พิพาทในการเจรจาเพื่อระงับข้อพิพาท

6. ความเป็นกลาง ผู้ไกล่เกลี่ยต้องให้ความช่วยเหลือแก่คู่พิพาทอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องไม่เข้าข้างฝ่ายใดหรือมีคติทั้งในคำพูด การกระทำหรือการแสดงออก

⁴¹ สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม ข (2547). หนังสือคำแนะนำผู้ไกล่เกลี่ย. หน้า 7-9.

7. มีความเฉลียวฉลาด คู่พิพาทมักจะมุ่งหวังให้ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้แนะนำในระหว่างการไกล่เกลี่ย แม้ว่าผู้ไกล่เกลี่ยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้รอบรู้ในทุกเรื่องที่คู่พิพาทเจรจากัน แต่ผู้ไกล่เกลี่ยต้องสามารถเข้าใจเรื่องได้อย่างรวดเร็วเพื่อสร้างความมั่นใจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

8. ไม่มีความรู้สึกขุ่นเคืองฝ่ายใด ผู้ใกล้ชิดไม่ควรมีความรู้สึกไม่พอใจ เป็นการส่วนตัวกับการแสดงความคิดเห็นบางประการของคู่พิพาทที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ใกล้ชิด ผู้ใกล้ชิดมักจะประทับใจกับความรู้สึกถึงเกียรติและควรพัฒนาตนเองเพื่อขจัดความรู้สึกดังกล่าว

9. ไม่เป็นผู้ตัดสิน ผู้ไกล่เกลี่ยควรช่วยให้คู่พิพาทสามารถทำความเข้าใจที่
ทั้งสองฝ่ายยอมรับกันได้ แม้ว่าผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่เห็นด้วยกับเหตุผลหรือความยุติธรรมของข้อตกลงนั้น

10. ไม่มีอคติ ผู้ใกล้ชิดจะต้องช่วยเหลือคู่พิพาท และต้องไม่ทำให้กรณีพิพาทที่มีอยู่ลุกลามมากขึ้น และจะต้องไม่ใช่อารมณ์เกี่ยวกับกรณีพิพาทหรือทำตัวเป็นผู้ตัดสินความรับผิดชอบคู่พิพาทเสียเอง

11. มองการไกลเปลี่ยนในแง่ที่ดี ผู้ไกลเปลี่ยนคือผู้ที่จะสามารถช่วยคู่พิพาทให้ เป็นผู้ชนะ ในการระงับข้อพิพาทการที่ผู้ไกลเปลี่ยนมองคู่พิพาทในแง่ดีและมุ่งหวังว่าจะช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้ ย่อมจะช่วยให้คู่พิพาทมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน

12. มีความอดทนและความอดสาเห การไถ่เกลี่ยเป็นงานหนักและคู่พิพาท อาจใช้เวลานานกว่าจะตกลงกันได้ ดังนั้นผู้ไถ่เกลี่ยจึงต้องยินดีที่จับฟังและช่วยเหลือคู่พิพาท ในรอบเวลาตามที่คู่พิพาทเห็นว่าเหมาะสม

13. วางตัวให้เป็นผู้ที่สมควรได้รับความนับถือ ผู้ใกล้ชิดต้องทำตัว เป็นแบบอย่างที่ดี ในการปฏิบัติและเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในกระบวนการใกล้ชิด

14. ให้เกียรติคู่พิพาท ผู้ไกล่เกลี่ยควรจะปฏิบัติอย่างมีเกียรติต่อคู่พิพาทแต่ละฝ่าย
โปรดระลึกเสมอว่าการไกล่เกลี่ยในแต่ละวันเป็นการเจรจาปัญหาที่มีความสำคัญต่อคู่พิพาท

15. มีอารมณ์ขัน จะช่วยคลายความตึงเครียดและทำให้การเจรจาดำเนินต่อไปได้ผู้ไกล่เกลี่ยจึงต้องมีความรู้สึغبขันหรือหัวเราะไปอยู่กลุ่มคู่พิพาทได้ โปรดระลึกด้วยว่าอารมณ์ขันของผู้ไกล่เกลี่ยต้องไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่คู่พิพาทฝ่ายใด

(2) บทบาทหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท⁴²

หน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยเริ่มตั้งแต่ก่อนที่จะมีการไกล่เกลี่ยเกิดขึ้น บทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยจะประกอบด้วยหน้าที่ที่ระบุดำเนินไปนี้ รวมทั้งหน้าที่อื่นๆ อีกหลายประการ

1. จัดเตรียมสถานที่ใกล้เคียงให้อยู่ในลักษณะเหมาะสมกับการเจรจาและตรวจดูให้แน่ใจว่ามีแบบฟอร์ม กระดาษ ดินสอ และเก้าอี้ เตรียมไว้พร้อมแล้ว

42 แหล่งเดิม.

2. การกล่าวเปิดการไกล่เกลี่ย เมื่อเริ่มการไกล่เกลี่ย ผู้ไกล่เกลี่ยมีหน้าที่อธิบายขั้นตอนการไกล่เกลี่ยและหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยให้ทุกฝ่ายรับทราบ ผู้ไกล่เกลี่ยควรกล่าวให้ชัดเจนว่าการไกล่เกลี่ยเป็นกระบวนการที่คู่พิพาทเห็นพ้องต้องกัน ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นเพียงคนกลางผู้ให้ความสะดวกหรือความช่วยเหลือ ไม่มีอำนาจที่จะทำการตัดสินใจตัดสินข้อพิพาท อีกทั้งข้อความหรือข้อเท็จจริงระหว่างการไกล่เกลี่ยจะเป็นความลับ ยกเว้นในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ทำการเปิดเผย ผู้ไกล่เกลี่ยควรจะกล่าวสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับขั้นตอนของกระบวนการไกล่เกลี่ยและหลักเกณฑ์พื้นฐานในการเจรจาต่อรองกัน

3. การสร้างความไว้วางใจและไม่ตรีจิต คู่พิพาทมักจะไม่วิ้วางใจผู้ไกล่เกลี่ยหรือให้ข้อมูลหรือเรื่องราวเกี่ยวกับข้อพิพาท เว้นแต่จะเกิดความไว้วางใจในตัวผู้ไกล่เกลี่ย ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยสามารถสร้างความไว้วางใจได้ด้วยคำพูดและการกระทำ

4. การฟัง เป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้ไกล่เกลี่ย ดังนั้นหากคู่พิพาทกำลังพูดอยู่ ผู้ไกล่เกลี่ยควรตั้งใจฟัง หากท่านไม่ได้ฟังท่านก็ไม่ได้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย

5. ตั้งคำถาม ส่วนหนึ่งของการได้มาซึ่งข้อมูลหรือเรื่องราวที่พิพาทจะได้มาจากการที่ผู้ไกล่เกลี่ยตั้งคำถามต่างๆ ต่อไปนี้เป็นลักษณะของคำถามและรายละเอียดว่าเมื่อใดผู้ไกล่เกลี่ยควรถามคำถามเพื่อหาความกระ้าง คำถามเพื่อเปิดประเด็น คำถามปิด การตั้งคำถาม เพื่อตัดสินใจ การตั้งคำถามหลายคำถามในคราวเดียว

6. การกำหนดประเด็น ในระหว่างที่คู่พิพาทแต่ละฝ่ายกล่าวเปิดประเด็นของตนนั้น ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องคิดแจกแจงในใจให้ได้ว่าคู่พิพาทแต่ละฝ่ายต้องการเจรจากันในปัญหาใดบ้าง การที่ผู้ไกล่เกลี่ยสามารถแจกแจงปัญหาได้ก็ย่อมจะช่วยคู่พิพาทให้กำหนดประเด็นที่จะเจรจากันได้

7. การแปลงคำพูด บางครั้งการเจรจาในระหว่างการไกล่เกลี่ยของคู่พิพาทอาจเป็นไปอย่างดุเดือด ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องแปลงคำพูดที่คู่พิพาทใช้ให้ออกมาเป็นถ้อยคำที่ไม่ทำให้คู่พิพาทอีกฝ่ายโมโหมากขึ้นโดยใช้คำกลางๆ

8. วางตัวเป็นกลาง ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีจรรยาบรรณในการวางตัวเป็นกลางหรือยินดีช่วยเหลือคู่พิพาทเท่าๆ กัน หากผู้ไกล่เกลี่ยไม่สามารถวางตัวเป็นกลางได้ ก็ควรจะถอนตัวจากการเป็นผู้ไกล่เกลี่ย

9. การให้อำนาจแก่คู่พิพาท คู่กรณีเป็นผู้มีสิทธิที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับผลของการไกล่เกลี่ย ผู้ไกล่เกลี่ยที่ดีควรจะแจ้งให้คู่พิพาททราบว่าคู่พิพาทเป็นผู้ควบคุมการตัดสินใจ ทุกอย่างตลอดเวลาของการไกล่เกลี่ย

10. ตรวจสอบถึงความเป็นไปได้ ผู้ไกล่เกลี่ยจะเป็นผู้ที่ช่วยคู่พิพาทในการกำหนดว่าข้อตกลงที่มีการเสนอเป็นทางเลือกนั้นทำได้จริงหรือไม่ และตรงตามที่คู่พิพาทต้องการหรือไม่

11. การทำสัญญาหากคู่พิพาทตกลงกันได้ ก็จะมีการทำสัญญา สัญญาดังกล่าวจะต้องมีความชัดเจนและรัดกุม หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือหลายฝ่ายไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของสัญญา ก็จะต้องมีการฟ้องร้องขอให้ศาลบังคับทำให้ไม่ได้ประโยชน์จากการไกล่เกลี่ยเมื่อมีการบังคับเกิดขึ้นข้อตกลงในสัญญาก็ไม่มีความลับ

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ผู้ไกล่เกลี่ยควรมีบทบาทอย่างแท้จริงคือเป็นผู้รับฟังปัญหาของคู่พิพาทและหาทางระงับตามที่คู่พิพาทเห็นชอบ ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้ช่วยให้คู่พิพาทสร้างความมั่นใจขึ้นมาใหม่ เพื่อว่าจะหาทางแก้ปัญหากันให้ได้ ผู้ไกล่เกลี่ยสามารถระงับข้อพิพาท ให้สำเร็จได้โดยทำให้เห็นว่าตนไม่ได้ดูแคลนในความต้องการหรือความจำเป็นของคู่พิพาท ผู้ไกล่เกลี่ยมิได้มีหน้าที่ที่จะชี้ว่าใคร ถูกหรือผิด แต่เพื่อรับทราบปัญหาที่แต่ละฝ่ายมีอยู่ว่าเป็นอย่างไรและ หาวิธีตกลงกันให้ได้เนื่องจากคู่พิพาทต่างมีมุมมองต่อสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตามการไกล่เกลี่ยผู้ไกล่เกลี่ยไม่ควรด่วนสรุปเอาเองว่าทุกฝ่ายสามารถเข้าใจปัญหาในมุมมองเดียวกันได้ ดังนั้น ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องฟังเรื่องอย่างตั้งใจและรับทราบปัจจัยที่แต่ละฝ่ายจะเน้นบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยในการรวบรวมข้อมูลหรือเรื่องราวต่างๆ จะต้องเป็นอย่างดีมีแบบแผนและมีความอดทน ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้ที่ช่วยให้คู่พิพาทได้ปรับเปลี่ยนแนวความคิดจากเดิมซึ่งมีท่าทีเป็นปฏิปักษ์กันไปเป็นท่าทีที่ประนีประนอมกัน ผู้ไกล่เกลี่ยมีหน้าที่ทำให้คู่พิพาทร่วมกันหาทางแก้ปัญหามาให้ได้ ผู้ไกล่เกลี่ยที่ดีนั้นจะต้องทุ่มเทเวลาและความสามารถให้นานพอที่จะรับทราบข้อเท็จจริงและปัญหาต่างๆ และยังคงวางตัวเป็นกลางเพื่อว่าข้อเท็จจริงและปัญหาดังกล่าวจะนำท่านไปสู่มุมมองใหม่ที่คู่พิพาทอาจ ตกลงกันได้ การไกล่เกลี่ยจะเน้นไปที่การเจรจาต่อรองในประเด็นปัญหาที่คู่พิพาทสามารถแก้ไขได้และมีทรัพยากรที่จะนำมาใช้ระงับข้อพิพาทได้ ในการไกล่เกลี่ยไม่ว่าประเด็นปัญหาต่างๆ จะสามารถนำมาเจรจาไกล่เกลี่ยกันได้ทั้งหมด เพราะคู่พิพาทเองก็ไม่มีความสามารถทุกอย่างที่จะนำมาใช้แก้ไขทุกปัญหา

(3) จรรยาบรรณของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท⁴³

1. ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเคารพและสนับสนุนให้คู่พิพาทตัดสินใจด้วยตนเองบนพื้นฐานของการตัดสินใจอย่างมีข้อมูล เพื่อตกลงระงับข้อพิพาทด้วยความสมัครใจ รวมทั้งต้องละเว้นไม่ออกคำสั่งหรือตัดสินใจใดๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นข้อพิพาทและทางเลือกในการตกลงระงับข้อพิพาท ตลอดจนต้องไม่พยายามโน้มน้าวหรือบังคับให้คู่พิพาทเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยหรือให้ทำการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในกระบวนการไกล่เกลี่ย

⁴³ สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม ก. (2547). *คำแนะนำและประมวลจริยธรรมผู้ไกล่เกลี่ย*. หน้า 60-64.

2. ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องดำเนินการด้วยความที่เป็นกลาง ไม่ปล่อยให้อิทธิพลของบุคคลภายนอกกดดันให้เสียความเป็นกลาง แต่หากผู้ไกล่เกลี่ยทราบว่า จะไม่มีความเป็นกลาง จะต้องเปิดเผยสิ่งที่จะทำให้เกิดความไม่เป็นกลางนั้น และถอนตัวจากการเป็นผู้ไกล่เกลี่ย

3. ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเปิดเผยความขัดแย้งในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นและที่อาจจะเกิดขึ้นและระหว่างไกล่เกลี่ยจะต้องไม่รับทำงานใดๆ ของคู่ความ รวมทั้งจะต้องไม่กระทำการใดๆ ให้กับคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งภายหลังการไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลงในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยด้วย

4. ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเก็บรักษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยไว้ เป็นความลับ อย่างไรก็ตามในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ่งที่ผู้ที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยต้อง ให้ความสำคัญ และระมัดระวังซึ่งถือว่าเป็นหลุมพรางของผู้ไกล่เกลี่ยอยู่ 8 ประการ ดังนี้⁴⁴

1. Failure to Plan คือการไม่ได้วางแผนหรือวางแผนไม่ถูกต้อง ซึ่งมีแนวทางป้องกันคือ อย่าเดินเข้าหลุมพรางหรือจุดบอดของการเจรจา ต้องมีการวางแผนออกแบบไกล่เกลี่ยล่วงหน้า

2. Setting Low Aspiration คือการตั้งความคาดหวังที่ต่ำเกินไป มีแนวทางป้องกันคือ ต้องตั้งความหวังว่าจะทำให้คู่กรณีตกลงกันได้

3. Negotiating Compensation too Early เป็นเรื่องเกี่ยวกับต่อรองค่าชดเชยเร็วเกินไป มีแนวทางป้องกันโดยต้องทำความเข้าใจปัญหาและทางออกที่หลากหลายก่อน

4. Not Being Prepare to Walk Away คือ การกระโดดเข้าเจรจาโดยไม่เตรียมคู่กรณี และตนเองให้พร้อมก่อนโดยเราสามารถป้องกัน คือต้องดับอารมณ์ วิเคราะห์กรณีและ จูงใจคู่กรณีให้สมัครใจเจรจาก่อนเสมอ

5. Focusing on Demands not Needs คือการมุ่งหาแต่ความต้องการแต่ไม่ดูว่าอะไร คือสิ่งจำเป็น ซึ่งแนวทางป้องกันโดยเมื่อท่านหาความต้องการคู่กรณีได้แล้ว จงร่วมมือกันพิจารณาต่อไปว่าอะไรคือสิ่งจำเป็น

6. Making Unnecessary Concessions คือการยินยอมโดยไม่จำเป็น การป้องกันคือการยึดหลักการ และให้คุณค่ากับข้อตกลงที่พึงพอใจของทั้งสองฝ่าย

7. Letting Emotions Influence Mediating Strategy คือการปล่อยอารมณ์ครอบงำตนเองจนควบคุมไม่ได้ แนวทางป้องกันคือ การควบคุมตนเอง อย่าเอาตัวเข้าไปอยู่ในปัญหาจะสามารถช่วยให้คู่กรณีออกจากปัญหาที่ยุ่งยากได้

8. Failing to Create a Positive Mediating Climate คือความล้มเหลวต่อการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรระหว่างกระบวนการ มีแนวทางป้องกันคือท่านต้องสร้างบรรยากาศ เช่น ผมและคุณ

⁴⁴ บรรพต ดันธีรวงศ์. เล่มเดิม. หน้า 18.

ทั้งสองฝ่ายร่วมกันแก้ปัญหาให้เริ่มต้นสร้างบรรยากาศตั้งแต่เริ่มกระบวนการไกล่เกลี่ยโดยร่วมกันวางกติกา สร้างความไว้วางใจ เปิดเผยและรักษาหน้าให้กันและกัน

2.4.2.4 ประเภทข้อพิพาทที่สามารถไกล่เกลี่ยได้

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นวิธีการหนึ่งที่คู่พิพาทหรือคู่ความนั้นจะต้องเป็นฝ่ายตกลงยินยอมที่จะเลือกใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยนี้เอง โดยไม่สามารถบังคับให้คู่พิพาทหรือคู่ความเลือกใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยนี้ได้เพราะว่าเกิดจากความประสงค์ของคู่พิพาทหรือคู่ความเอง อาจจะประสงค์ฝ่ายเดียวหรือสองฝ่ายก็ได้ เนื่องจากการไกล่เกลี่ยจะเกิดผลสุดท้ายที่พึงประสงค์คือการทำสัญญาประนีประนอมยอมความเพื่อระงับข้อพิพาทที่มีอยู่ หรือที่จะมีขึ้นให้หมดไป ดังนั้นคดีที่จะทำการไกล่เกลี่ยได้ก็ต้องสามารถทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันได้

คดีที่สมควรเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย⁴⁵ ได้แก่

- 1) คดีที่คู่ความต้องการยุติข้อพิพาทด้วยการเจรจาตกลงกันเอง
- 2) คดีที่คู่ความหรือทนายความมีปัญหาในการติดต่อเพื่อเจรจาตกลงกัน หรือ คดีที่เรียกว่า ฟ้องก่อนแล้วจึงค่อยเจรจา
- 3) คดีที่คู่ความมีสาเหตุโกรธเคืองกันเป็นส่วนตัวหรือมีทัศนคติเป็นเหตุให้ไม่ยอมเจรจากัน
- 4) คดีที่การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยวิธีการตกลงกันเป็นผลดีมากกว่าการชี้ขาดข้อพิพาทโดยอาศัยกฎหมายหรือกำหนดกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมและจริยธรรม
- 5) คดีที่คนกลางยังไม่มีโอกาสชี้แนะให้คู่ความตกลงกันได้
- 6) คดีที่คู่ความเคยมีความสัมพันธ์กันมาก่อนหรือคดีที่คู่ความยังคงมีความสัมพันธ์กันต่อไปในอนาคต
- 7) คดีที่คู่ความมีข้อโต้แย้งกันเกี่ยวกับปัญหาข้อเท็จจริงหรือการตีความหมายปัญหานั้น
- 8) คดีที่คู่ความมีแรงกระตุ้นที่จะตกลงกัน เนื่องจากระยะเวลาที่เนิ่นนาน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่สูงหรือปัจจัยอื่นๆ
- 9) คดีที่ปรากฏว่าอุปสรรคในการระงับข้อพิพาทนั้นเกิดจากตัวทนายความไม่ใช่เกิดจากคู่ความ

คดีที่ไม่สมควรนำเข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ย⁴⁶ ได้แก่

- 1) คดีที่คู่ความฝ่ายหนึ่งมีอำนาจในการต่อรองสูงกว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมาก
- 2) คดีที่คู่ความฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่สมัครใจเข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ย

⁴⁵ ศาลแพ่ง. (2539). *เทคนิคการไกล่เกลี่ยในศาล*. หน้า 19-20.

⁴⁶ แหล่งเดิม. หน้า 20.

3) คติที่คู่ความฝ่ายหนึ่งไม่มีความไว้วางใจคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือคติที่คู่ความทั้งสองฝ่ายไม่มีความไว้วางใจกันอย่างชัดแจ้ง ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากเจราจาต่อรองที่ไม่เป็นธรรมในอดีตหรือเนื่องจากความเชื่อที่ว่าจะไม่ทางตกลงกันได้โดยสุจริต

4) คติที่คู่ความมีความคิดว่าพยานหลักฐานของตนมีน้ำหนักเพียงพอที่จะทำให้ชนะคดีได้และการให้ศาลชี้ขาดตัดสินคดีเป็นสิ่งจำเป็น

โดยปกติข้อพิพาทที่สามารถระงับได้ด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยนั้น ได้แก่ข้อพิพาทดังต่อไปนี้

1) ข้อพิพาทในคดีอาญา จะเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งความผิดอาญานั้นสามารถแยกได้เป็น 2 ประเภทคือ ความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งไม่อาจจะยอมความกันได้จึงไม่สามารถทำระบบวิธีการไกล่เกลี่ยไปใช้กับคดีอาญาต่อแผ่นดินได้ ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือความผิดอาญาต่อส่วนตัวหรือความผิดอาญาอันยอมความได้ ซึ่งความผิดประเภทนี้ผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดอาจตกลงยินยอมไม่เอาผิดต่อกันได้ เมื่อความผิดประเภทนี้สามารถที่จะเจรจากตกลงกันได้จึงสามารถนำวิธีการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยไปใช้ได้ ในข้อหาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวสามารถยอมความได้ อย่างเช่น ความผิดฐานบุกรุก ความผิดฐานลักขโมย ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ความผิดฐานหมิ่นประมาท เป็นต้น ซึ่งความผิดส่วนใหญ่นี้เป็นความผิดที่เอกชนคนใดคนหนึ่งเป็นผู้เสียหายโดยเฉพาะ

2) ข้อพิพาททางแพ่งหรือในคดีแพ่งทุกประเภท ซึ่งในคดีแพ่งนี้เป็นความผิดที่มีการเรียกร้อง ฟ้องร้องให้ฝ่ายทรัพย์สิน คดีครอบครัว คดีมรดก เป็นต้น เนื่องจากข้อพิพาททางแพ่งถือว่าเป็นข้อพิพาทส่วนบุคคล ดังนั้น กฎหมายจึงยินยอมให้ใช้วิธีการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยได้ในทุกกรณี

3) ข้อพิพาททางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา จะมีลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดทางแพ่งเกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดทางอาญา กล่าวคือ ผู้กระทำต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอาญาและขณะเดียวกันก็ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหายด้วย ซึ่งทั้งคดีแพ่งและคดีอาญานั้นจะมีความรับผิดชอบแตกต่างกัน ซึ่งคดีประเภทนี้จะสามารถเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้เฉพาะในส่วนข้อพิพาททางแพ่ง และคดีอาญาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้น ส่วนคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาที่เป็นความผิดต่ออาญาแผ่นดินหรือต่อสาธารณชนไม่สามารถนำคดีอาญาประเภทนี้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้ แต่คดีแพ่งส่วนนี้ยังสามารถเข้ามาสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยยุติข้อพิพาทในเฉพาะส่วนของคดีแพ่งได้

4) ข้อพิพาทหรือข้อเรียกร้องอื่นๆ ได้แก่ ข้อพิพาทแรงงาน ข้อพิพาทเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือข้อพิพาทเกี่ยวกับคดีผู้บริโภค ซึ่งข้อพิพาทเหล่านี้จะเกี่ยวข้องทำความเสียหายให้กับประชาชนจำนวนมาก เช่น การเรียกค่าจ้างจากนายจ้าง การเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรม

การประท้วงหรือเรียกร้องไม่ให้มีการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าต่างๆ โรงงานกำจัดขยะมูลฝอย หรือ ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าหรือบริการ เป็นต้น

ผู้กระทำผิดหรือจำเลยในคดีนั้นๆ ต้องชดเชยความเสียหายจากการกระทำของฝ่าย ผู้กระทำผิดหรือจำเลยด้วยทรัพย์สินเงินทอง เช่น คดีกู้ยืม คดีค้ำประกัน คดีซื้อขาย คดีเช่า เป็นต้น

2.4.2.5 อุปสรรคและข้อจำกัดของการไกล่เกลี่ย

เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความไว้วางใจและความเชื่อถือนี่มีต่อองค์กรและบุคลากรที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท อย่างไรก็ตามแม้จะมีการ กำหนดคุณสมบัติ บทบาท อำนาจและหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ย ตลอดจนการดำเนินกระบวนการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นอย่างดีแล้ว แต่ยังคงมีอุปสรรคบางประการที่ทำให้การไกล่เกลี่ยไม่สามารถ ยุติลงได้ อุปสรรคเหล่านี้ได้แก่

1) คู่พิพาทไม่สมัครใจเข้าร่วมไกล่เกลี่ย

ข้อพิพาทแต่ละข้อพิพาทนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องแตกต่างกัน การเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทประการสำคัญคือ คู่พิพาทต้องสมัครใจที่เข้าร่วมไกล่เกลี่ย หากข้อพิพาทที่จะ ไกล่เกลี่ยนั้น มีคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่สมัครใจเข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยแล้ว อาจทำให้การไกล่เกลี่ย ไม่บรรลุผลไม่อาจยุติข้อพิพาทลงได้

2) ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นกลาง

ผู้ไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทจะต้องมีความเป็นกลาง เพื่อให้คู่พิพาทเชื่อมั่นและพอใจ โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับข้อพิพาท หรือเป็นเครือญาติเกี่ยวข้องกับ คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ไม่เป็นผู้ถูกกล่าวอ้างเป็นพยานบุคคลในข้อพิพาทนั้น ไม่เป็นผู้แทนหรือ ผู้รับมอบอำนาจจากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ไม่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยพิพาทในข้อเดียวกันมาก่อน ไม่เป็นเครือญาติ ที่เคยมีเรื่องพิพาทกับคู่พิพาทฝ่ายใดมาก่อนหรือไม่เป็นเจ้าหนี้ ลูกหนี้ นายจ้างของคู่พิพาทฝ่ายใด มาก่อน⁴⁷ ซึ่งหากผู้ไกล่เกลี่ยเคยเป็นบุคคลดังกล่าวข้างต้นกรณีหนึ่งกรณีใดมาก่อน ผู้ไกล่เกลี่ย จะต้องถอนตัวออกจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น

⁴⁷ คำรึห์ สุตเดมิย์. (2541). การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยองค์กรฝ่ายบริหารศึกษาเฉพาะกรณีการไกล่เกลี่ย ประนอมข้อพิพาทของสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด. หน้า 65-66.

3) ระดับของการพัฒนาความขัดแย้งและระยะเวลาของการเข้าไปของคนกลาง⁴⁸

การที่ผู้ไกล่เกลี่ยเข้าไปมีบทบาทในข้อพิพาทตั้งแต่ระยะแรกๆ ก่อนที่จะมีความแตกแยกกันอย่างรุนแรง โดยมีการเตรียมคู่พิพาทที่จะเจรจากันในเนื้อหาข้อเท็จจริงอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยให้ผ่านอุปสรรคด้านจิตใจที่ขัดขวางการนำไปสู่ข้อตกลงประนีประนอมได้ดีกว่าการที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะเข้าไปในตอนท้ายหรือในขณะที่คู่พิพาทมีความตึงเครียดจากการไม่สามารถยุติข้อพิพาทลงได้

4) ความสามารถของผู้เจรจาต่อรองที่จะแก้ปัญหาข้อพิพาท

5) ความสมดุลของอำนาจต่อรองของคู่พิพาท และบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

6) ความซับซ้อนของข้อพิพาทที่ไกล่เกลี่ย

7) คดีที่คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งไม่มีความไว้วางใจคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง หรือคดีที่คู่พิพาททั้งสองฝ่ายไม่มีความไว้วางใจกันอย่างชัดเจน ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากการเจรจาต่อรองที่ไม่เป็นธรรมในอดีต หรือเนื่องมาจากความเชื่อที่ว่าไม่มีทางตกลงกันได้โดยสุจริต

8) คดีที่คู่พิพาทมีความคิดว่าพยานหลักฐานของตนมีน้ำหนักเพียงพอที่จะทำให้ชนะคดีได้ และการให้ศาลชี้ขาดตัดสินคดีเป็นสิ่งจำเป็น

9) คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งมีอำนาจในการต่อรองสูงกว่าอีกฝ่ายหนึ่งมาก

2.4.2.6 ประโยชน์และข้อดีของการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย

ประโยชน์และข้อดีของการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยสามารถสรุปได้ดังนี้⁴⁹

1) ประโยชน์ของการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย

(1) ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย (Saving of time and Money)

(2) เป็นที่ยุติ (Finality) ทำให้ข้อพิพาทยุติลง ลดปัญหาการอุทธรณ์ต่อไป

(3) การยอมรับของคู่พิพาท (Compliance) เป็นการที่คู่ความหาข้อยุติได้ด้วยตนเอง และยอมรับในการปฏิบัติตามข้อตกลงได้มากกว่าการที่ศาลจะมีคำพิพากษาดำเนินการ

(4) ข้อยุตินั้นเหมาะสมกับคู่พิพาท (Custom Made Solution) เพราะคู่ความสามารถเลือกทำข้อตกลงอย่างใดก็ได้ที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย

⁴⁸ Christopher W. Moore. The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict. วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ (ผู้แปล). (2542). กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง ยุทธศาสตร์การนำไปใช้เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง. หน้า 88-89.

⁴⁹ พรรณนง พุทธิเกษ และคณะ. (2547). การปฏิบัติงานของอาสาสมัครไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน (อ. ก.ช.): ปัญหาและอุปสรรคและแนวทางการแก้ไข. หน้า 11-12.

(5) เป็นความลับ (Confidentiality) เนื่องจากมักมีข้อบังคับในการรักษาความลับของข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น

(6) การควบคุมกระบวนการระงับข้อพิพาท (Process Control) โดย ผู้พิพากษาสามารถเลือกบุคคลที่เป็นกลางให้เข้ามาทำหน้าที่ระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยและหาทางออกเพื่อยุติข้อพิพาท และคู่พิพาทมีโอกาสที่จะพูดและตัดสินใจว่าผลที่ได้รับจะผูกพันกันเพียงใดหรือไม่

(7) ข้อตกลงระหว่างคู่พิพาทสามารถบังคับได้ (Enforceable Agreement) การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยเป็นข้อตกลงร่วมกันที่มีลักษณะสัญญาที่คู่พิพาทลงนามและผูกพันเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ แม้ว่าอาจมีการตรวจสอบในบางกรณี

(8) รักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ในระยะยาว (Preservation or Enhancement of Long-term Relationships) โดยเปิดโอกาสให้คู่พิพาทหาทางแก้ไขปัญหาระหว่างกันได้

(9) ความยืดหยุ่น (Flexibility) คู่พิพาทสามารถเลือกใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททั้งหมด หรือในประเด็นใดประเด็นหนึ่งในคดีได้ ส่วนที่เหลืออาจให้มีการดำเนินคดีในศาลต่อไป

(10) คุณภาพ (Quality) การควบคุมการทำงานโดยใช้จริยธรรมของบุคคลที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

(11) มีสิทธิในการดำเนินคดีในศาล (Right to Trial) โดยหากคู่พิพาทมีความต้องการที่จะดำเนินคดีในศาลก็ยังคงมีสิทธิที่จะดำเนินการเช่นนั้นได้

2) ข้อดีของการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย

(1) สะดวก เนื่องจากไม่มีพิธีมากนัก สามารถดำเนินการที่ใดก็ได้

(2) รวดเร็ว เนื่องจากไม่มีกระบวนการที่สลับซับซ้อน

(3) ประหยัดค่าใช้จ่าย เนื่องจากใช้เวลาในการดำเนินการไม่มากนัก ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีต่างๆ เช่น ค่าธรรมเนียมศาล ค่าทนายความ ฯลฯ

(4) รักษาสัมพันธภาพระหว่างคู่พิพาท เมื่อตกลงกันได้ก็สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมหรือดำเนินกิจการทางธุรกิจร่วมกันได้ จึงนำมาซึ่งความพึงพอใจของคู่พิพาท และก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม

(5) รักษาชื่อเสียงและความลับทางธุรกิจของคู่พิพาท เนื่องจากในกระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยไม่สามารถนำไปเปิดเผยหรือใช้เป็นพยานในชั้นศาลได้ เว้นแต่คู่พิพาทจะยินยอม

(6) ลดปริมาณคดีของศาล ซึ่งหากข้อพิพาทตกลงกันได้ทำให้คดีไม่เข้าสู่ศาล

(7) ทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นน้อย สังคมก็จะอยู่กันอย่างสงบสุข การพัฒนาสังคมสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว ไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ

2.4.2.7 ความแตกต่างระหว่างการไกล่เกลี่ยกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอื่น

การระงับข้อพิพาทโดยการเจรจาต่อรอง (Negotiation) เป็นการกระทำระหว่างคู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกันเอง ไม่มีบุคคลที่สามเข้ามาชี้นำ ซึ่งแตกต่างไปจากการประนอมข้อพิพาท (Conciliation) ซึ่งจะใช้บุคคลฝ่ายที่สามเรียกว่า ผู้ประนอมข้อพิพาทหรือผู้ไกล่เกลี่ย ทำหน้าที่เป็นคนกลางแต่ไม่มีอำนาจที่จะชี้ขาดข้อพิพาท ส่วนอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นการระงับข้อพิพาทโดยใช้บุคคลภายนอกซึ่งจะมีจำนวนหนึ่งคนหรือหลายคนก็ได้ ทั้งนี้ผู้เป็นคู่ความในข้อพิพาทจะเป็นผู้เลือกหรือได้รับการแต่งตั้งตามวิธีการซึ่งผู้เป็นคู่ความในข้อพิพาทได้ตกลงกันไว้หรือตามที่กฎหมายกำหนด และที่สำคัญคือมีอำนาจชี้ขาดข้อพิพาทเรื่องใดๆ โดยเฉพาะ⁵⁰ และมีระบบกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินวิธีการอนุญาโตตุลาการแต่การดำเนินการบนวิธีก็ยังไม่เคร่งครัดเหมือนศาล และจะระงับข้อพิพาทได้เฉพาะในคดีแพ่งเท่านั้น โดยการทำคำชี้ขาด สำหรับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีพิจารณาพิพากษาของศาลนั้นจะมีผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณาคดี โดยมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ มีหลักกฎหมายมีขั้นตอนเป็นมาตรฐานและซับซ้อน สามารถระงับข้อพิพาทได้ทุกประเภท ได้ทุกเรื่องทุกประเด็นทั้งในทางแพ่งและทางอาญา และผลลัพธ์ของการระงับข้อพิพาทจะใช้คำตัดสิน ไม่ใช่คำชี้ขาดดังเช่นอนุญาโตตุลาการแต่จะทำการเป็นคำพิพากษาหรือคำสั่ง อีกทั้งยังเป็นระบบที่เป็นมาตรฐานเป็นที่ยอมรับมากที่สุดและเป็นระบบการระงับ ข้อพิพาทขั้นสูงสุดที่มีประสิทธิภาพและมีสภาพบังคับที่ดีที่สุด

แต่ถ้าพิจารณาจากแง่การควบคุมของคู่กรณีต่อกระบวนการระงับข้อพิพาทก็จะพบว่าในการเจรจาต่อรองนั้นให้คู่กรณีมีอำนาจควบคุมสูงสุด และลดหลั่นลงมาเป็นลำดับ ตามศักยภาพและอำนาจแห่งการควบคุม โดยการไกล่เกลี่ยประนีประนอมนั้น คู่กรณียังมีอำนาจควบคุม การระงับข้อพิพาทอยู่ในตัวเองเพียงแต่มีคนกลางเป็นผู้ชี้ช่องทางและแนะนำให้เท่านั้น ส่วนในเรื่องการอนุญาโตตุลาการนั้นคู่กรณีนั้นมีอำนาจควบคุมเพียงในเรื่องการตกลงกันที่จะส่งเรื่องไปสู่การอนุญาโตตุลาการหรือไม่ และในเรื่องของการดำเนินคดีในศาลนั้นอำนาจในการควบคุมตกอยู่แก่คู่ความฝ่ายที่ฟ้องคดีซึ่งเป็นเพียงฝ่ายเดียวในข้อพิพาท แต่เมื่อข้อพิพาทได้ขึ้นสู่กระบวนการศาลแล้วอำนาจการควบคุมก็จะมีได้อยู่ที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายแล้วโดยจะตกเป็นของผู้พิพากษา⁵¹

⁵⁰ ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ. (2543). รายงานการวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาล. หน้า 183-184.

⁵¹ พิชัยศักดิ์ หราชกุล. (2540). รวมข้อคิดเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางการค้า. หน้า 7-8.

2.5 การระงับข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพ

2.5.1 การเจรจาต่อรอง

วิธีการนี้ถือว่าเป็นวิธีการพื้นฐานที่สุด เมื่อเกิดความไม่เข้าใจหรือความขัดแย้งกันเนื่องจากปกติไม่มีใครที่รีบไปฟ้องศาลทันทีที่เกิดเรื่องพิพาทขึ้นเมื่อเกิดความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันปกติคู่กรณีมักจะพยายามพูดคุยปรับความเข้าใจกันก่อนเป็นธรรมดา หากสามารถหาจุดที่ทั้งสองฝ่ายต่างเห็นพ้องต้องกันได้ ปัญหาก็จะจบลงและถือว่าได้มีการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแล้ว วิธีการนี้ถือเป็นวิธีการที่สามารถทำได้ง่ายที่สุด ไม่ต้องมีพิธีรีตองอะไรมากมายสามารถทำที่ไหนและเมื่อใดก็ได้ที่คู่กรณีสะดวก อาจจะพูดคุยกันบนโต๊ะอาหารหรือในระหว่างเดินออกรอบในสนามกอล์ฟได้ผู้ที่เกี่ยวข้องในระงับข้อพิพาทก็ไม่ต้องการใครเป็นพิเศษ ขอเพียงแต่มีคู่กรณีเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาร่วมพูดคุยกันก็เพียงพอแล้ว⁵²

หากสามารถระงับข้อพิพาทด้วยการเจรจาต่อรองก็จะเป็นการดีที่สุดสำหรับทั้งสองฝ่ายเนื่องจากข้อพิพาทถูกระงับไปในเวลาอันรวดเร็วโดยยังไม่ได้สร้างรอยแผลหรือความขุ่นข้องหมองใจระหว่างคู่กรณีมากนัก ทำให้โอกาสที่จะรักษาสัมพันธภาพอันดีระหว่างคู่กรณีเป็นไปได้มากกว่าเจรจาต่อรองยังเป็นวิธีการที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยมากเมื่อเทียบกับวิธีอื่นๆ หรืออาจจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอะไรเลยก็ได้หากคู่กรณีเพียงแต่ยกหูโทรศัพท์คุยกันก็คงเสียเพียงค่าโทรศัพท์ครานั้นเท่านั้น แต่หากไปพูดคุยกันบนกรีนสนามกอล์ฟหรือห้องอาหารของโรงแรมหรูๆ ค่าใช้จ่ายก็คงจะสูงขึ้นบ้าง นอกจากนี้วิธีนี้ยังสามารถรักษาความลับของคู่กรณีได้เป็นอย่างดี เนื่องจากไม่มีบุคคลใดนอกเหนือจากคู่กรณีที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเจรจา

อย่างไรก็ตาม การเจรจาต่อรองยังต้องอาศัยความร่วมมือของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายในการมานั่งร่วมโต๊ะเจรจา หากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมพร้อมใจเข้าร่วมการเจรจา ก็คงจะไม่สามารถไปบีบบังคับได้ นอกจากนั้น แม้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายจะยอมเข้าร่วมเจรจาแต่ก็ไม่มีอะไรรับประกันได้ว่าทั้งสองฝ่ายจะสามารถหาข้อยุติได้ เนื่องจากในการเจรจาต่อรองนั้นจำเป็นต้องใช้วาทศิลป์ในการโน้มน้าวจิตใจของอีกฝ่ายมากพอสมควร หากทำให้อีกฝ่ายยินยอมพร้อมใจก็จำเป็นต้องมีเหตุผลที่หนักแน่นจริงๆ (ซึ่งปรกติจะเกิดขึ้นได้ยากเพราะการที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นแต่แรกแสดงให้เห็นว่าในตัวทั้งสองฝ่ายต่างก็มีเหตุของตนเองและอีกฝ่ายยังไม่ยอมรับ) นอกจากนั้นอีกฝ่ายมักจะมีความระแวงสงสัยตามธรรมชาติที่ว่าข้อเสนอของอีกฝ่าย จะแฝงนัยอะไรอยู่หรือไม่ และอาจจะเสียเปรียบอีกฝ่ายได้หากรับข้อเสนอนั้น หากไม่สามารถหาข้อยุติด้วยการเจรจาได้คู่กรณีอาจจะต้องไปพึ่งพาวิธีพิพาทอื่นแทน⁵³ อย่างไรก็ตาม การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีนี้จะมีปัญหาที่คู่กรณี

⁵² สรวิศ ลิ้มปริงสี. (ม.ป.ป.). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทนอกจากวิธีการทางศาล*. หน้า 4.

⁵³ แหล่งเดิม. หน้า 4-5.

ไม่ยอมอ่อนข้อให้แก่กัน ไม่ว่าจะเกิดจากทฤษฏี ความต้องการที่จะเอาชนะ การกลัวตัวเองเสียหน้า หรือ ในกรณีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างประเทศก็อาจมีความขัดแย้งทางวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีผลการวิจัยของศาสตราจารย์ Roger Fisher ในหนังสือ *Getting to Yes* กล่าวไว้ว่า บุคคลไม่ควรเจรจาต่อรองโดยเปิดเผยถึงจุดยืนหรือท่าทีไว้ล่วงหน้า แต่ควรที่จะแยกปัญหาที่เกิดขึ้นกับความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างคู่เจรจา และพยายามหาจุดยืนและทางเลือก ซึ่งเป็นผลประโยชน์ร่วมกันให้มากที่สุด ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นหลักการ 5 ประการดังนี้⁵⁴

1) อย่าเข้าสู่การเจรจาโดยมีการตั้งเงื่อนไขไว้ก่อน เพราะเมื่อตั้งเงื่อนไขแล้วจะทำให้ยากแก่การเปลี่ยนท่าที นักเจรจาที่แข็งแกร่งมักจะตั้งเงื่อนไขในการเจรจาที่ค่อนข้างแข็งแกร่งต่าง ๆ ที่ต่างกล่าวจะช่วยให้อีกฝ่ายหนึ่งตอบได้ในลักษณะเดียวกัน การเจรจาโดยตั้งเงื่อนไขไว้ก่อนจะทำให้ตนมีหน้าที่ในการปกป้องเงื่อนไข ทำให้เกิดความไม่คล่องตัว

- 2) แยกปัญหาคนจากประเด็นข้อพิพาท
- 3) เน้นประโยชน์ร่วมกัน
- 4) สร้างทางเลือกเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน
- 5) เน้นข้อเท็จจริงที่เป็นกลาง

อารมณ์มักทำให้คนเราขาดเหตุผลและการมองข้ามหลักการที่ถูกต้องได้ การแยกปัญหาคนจากข้อเท็จจริงจึงจำเป็นเพื่อบรรลุหลักการที่ถูกต้องในหลายๆ ครั้งปัญหาบุคคลทำให้การแก้ไขขัดแย้งเป็นไปด้วยความยากลำบากมากขึ้น

ข้อดีของการเจรจาต่อรอง

- 1) เป็นการสร้างความเสมอภาคได้อย่างเที่ยงตรงบนจุดยืนที่เป็นธรรม เน้นข้อเท็จจริงที่เป็นกลาง ทำให้คู่กรณีมีความพึงพอใจและสามารถรักษาสัมพันธภาพได้เป็นอย่างดี
- 2) เป็นวิธีการที่รวดเร็วเพราะไม่ต้องขึ้นอยู่กับการว่างหรือไม่ว่างของบุคคลภายนอกอย่างผู้ประนีประนอมข้อพิพาท อนุญาโตตุลาการ ผู้พิพากษาหรือทนายความ
- 3) วิธีการเจรจาต่อรองนั้นสามารถยืดหยุ่นได้ ปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพแห่งความขัดแย้งหรือข้อพิพาทนั้นๆ
- 4) เสียค่าใช้จ่ายน้อย เพราะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายให้แก่บุคคลภายนอก
- 5) สามารถรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่ความได้อย่างดีเยี่ยมเพราะไม่มีบุคคลภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง
- 6) การบังคับตามข้อตกลงสามารถทำได้โดยง่ายเนื่องจากเกิดจากความสมัครใจของคู่กรณี

⁵⁴ วิชัย อริยะนันทกะ ข (2540, กรกฎาคม-กันยายน). “การระงับข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาการค้าระหว่างประเทศ.” *ศุลกาภ*, 44 (3). หน้า 106.

ข้อเสียของการเจรจาต่อรอง

- 1) ผลเจรจาต่อรองนั้นยังไม่ผูกพันคู่กรณีและบุคคลภายนอกจนกว่าจะมีคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความ
- 2) ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า มีประสบการณ์มากกว่า มีตำแหน่งหน้าที่ราชการย่อมได้เปรียบผู้ที่ด้อยการศึกษา อ่อนประสบการณ์ และประชาชนทั่วไปในการเจรจาต่อรอง
- 3) กรณีเกิดปัญหาจากตัวบุคคลที่ไม่ยอมอ่อนข้อให้แก่กัน อาจเกิดจากทฐิติที่จะเอาชนะการกลัวเสียหน้า หรือความเห็นแก่ตัว ย่อมทำให้การเจรจาไร้ผล
- 4) กรณีปัญหาความขัดแย้งในด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ หรือเชื้อชาติมักเป็นอุปสรรคสำคัญของการเจรจา

การระงับข้อพิพาทโดยการเจรจาต่อรองจะเป็นวิธีการที่ถูกนำมาใช้เป็นลำดับแรกในกรณีที่มีข้อพิพาทใดๆ เกิดขึ้นในวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพเนื่องจากเป็นวิธีการที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อนและคู่กรณีที่พิพาทกันสามารถเสนอแนะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้โดยตรงโดยไม่ถูกเปิดเผยข้อมูลและไม่ทำให้บุคคลภายนอกได้รับทราบถึงข้อเท็จจริงบางประการที่ไม่อาจที่จะเผยแพร่ได้ ซึ่งก็มีผลจากการเจรจาในเรื่องต่างๆ จำนวนไม่น้อยที่สามารถหาข้อตกลงร่วมกันได้ แต่ขณะเดียวกันก็มีข้อพิพาทอีกจำนวนไม่น้อยเช่นกันที่ไม่อาจระงับลงได้ด้วยวิธีการนี้ด้วยเหตุผลต่างๆ เช่นฐานะทางกฎหมาย ลำดับบังคับบัญชา ความเป็นนายจ้างและลูกจ้าง รวมถึงอำนาจในการต่อรองเป็นต้น อันเป็นอีกสาเหตุที่ทำให้การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการนี้ยังไม่อาจถือเป็นแนวทางหลักในการระงับข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพให้ระงับลงได้

2.5.2 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือการประนีประนอมข้อพิพาท (Conciliation or Mediation)

เป็นวิธีการที่มีความสลับซับซ้อนมากกว่าการเจรจาต่อรองธรรมดา เนื่องจากในวิธีการนี้นอกจากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายแล้วยังมีบุคคลที่ 3 ซึ่งทำหน้าที่เป็นคนกลาง ซึ่งมักจะเรียกว่าเป็น ผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) เข้าร่วมในกระบวนการด้วย

กระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น คู่กรณีจะเจรจาต่อรองกัน โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะเป็นคนที่คอยประสานความเข้าใจให้ทั้งสองฝ่าย และในขณะเดียวกันก็ต้องพยายามเสาะแสวงหาหนทางแก้ไขปัญหานั้นที่ทั้งสองฝ่ายอาจจะยอมรับได้มาเสนอ บ่อยครั้งที่ข้อพิพาทขัดแย้งมีสาเหตุจากเรื่องเล็กน้อยเหมือนน้ำผึ้งหยดเดียว แต่เนื่องจากเมื่อคู่กรณีทะเลาะวิวาทกันแล้วเรื่องเล็กน้อยนั้นจึงได้บานปลายลุกลามเป็นเรื่องราวใหญ่โต ประกอบกับคู่กรณีทั้งสองฝ่ายอาจจะมีความรู้สึกและอารมณ์ร่วมไปกับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ ทำให้ไม่สามารถมองเห็นวิธีการแก้ไขปัญหานั้นได้ แต่สำหรับผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นคนกลางที่ไม่มีส่วนได้เสียกับเรื่องพิพาทย่อมไม่เกิดความรู้สึกและอารมณ์ร่วมไปกับเหตุพิพาทนัก ผู้ไกล่เกลี่ยจึงอาจจะมองเห็นปัญหาได้ทะลุปรุโปร่ง

มากนักซึ่งวิธีการแก้ปัญหาอาจจะเป็นเพียงเรื่องที่เหมือนเส้นผมบังภูเขาเท่านั้น เพียงแต่คู่กรณีลืมนึกถึงไปนอกจากนั้นการที่ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นคนกลางที่มีส่วนได้เสีย หากผู้ไกล่เกลี่ยเสนอหนทางแก้ไขปัญหาอย่างไรไปคู่กรณีก็อาจจะมีความหวาดระแวงน้อยกว่าข้อเสนอดังกล่าวจะมีนัยอะไรแอบแฝงอยู่หรือไม่ ดังนั้นจึงมีโอกาสมากกว่าที่คู่กรณีจะยอมรับข้อเสนอที่ผู้ไกล่เกลี่ยหยิบยื่นให้ แต่ทั้งนี้ข้อเสนอของผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีความสมเหตุสมผลและเป็นที่ยอมรับได้ของทั้งสองฝ่ายด้วย

การไกล่เกลี่ยนั้นแม้จะมีพิธีรีตองมากกว่าการเจรจาต่อรอง แต่ก็ยังมีความยุ่งยากน้อยมากเมื่อเทียบกับการฟ้องร้องคดีต่อศาล บรรยายากในการไกล่เกลี่ยก็ยังมีลักษณะของความเป็นกันเองมากกว่าการพิจารณาคดีของศาล และไม่ค่อยมีลักษณะของการเผชิญหน้าเป็นปรปักษ์กันมากนัก ทำให้มีโอกาที่จะรักษาสัมพันธภาพของคู่กรณีไว้ได้มาก ในกรณีที่คู่กรณีสามารถตกลงกันได้ตามปกติจะใช้เวลาไม่นานนักเมื่อเทียบกับการดำเนินคดีในศาล บางครั้งอาจจะสามารถตกลงกันได้ในการไกล่เกลี่ยครั้งแรก หรือบางกรณีอาจจะใช้เวลาบ้างสองหรือสามครั้งแล้วแต่ความสลับซับซ้อนของข้อพิพาท สำหรับค่าใช้จ่ายนั้นก็ไม่ได้สูงมาก แต่คู่กรณีอาจจะต้องเสียค่าตอบแทนให้แก่ ผู้ไกล่เกลี่ยบ้างหากเป็นการใช้บริการของสถาบันหรือบุคคลที่ทำหน้าที่ให้บริการด้านนี้โดยตรง แม้ว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยจะมีผู้เข้าร่วมกระบวนการมากขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถรักษาความลับของคู่กรณีได้เป็นอย่างดีเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องที่พิพาท ส่วนคนนอกก็มีเพียงผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งโดยจรรยาบรรณแล้วก็ไม่เปิดเผยเรื่องราวที่รู้เห็นมาในระหว่างไกล่เกลี่ยต่อบุคคลภายนอก นอกจากนั้นตามปกติผู้ที่คู่กรณีแต่งตั้งให้เป็นผู้ไกล่เกลี่ยมักจะเป็นผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องพิพาทมากพอสมควร ทำให้ผู้ไกล่เกลี่ยสามารถเข้าใจสภาพปัญหาที่พิพาทได้เป็นอย่างดีภายในเวลาอันรวดเร็ว และอาจจะมองเห็นวิธีการแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น

ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในกระบวนการไกล่เกลี่ย คือ แม้ว่าผู้ไกล่เกลี่ยจะได้พยายามจนสุดความสามารถแล้วก็ตาม แต่การตัดสินใจขั้นสุดท้ายยังคงเป็นอำนาจของคู่กรณีว่าจะยอมตกลงตามที่ ผู้ไกล่เกลี่ยเสนอหรือไม่ แนวคิดของผู้ไกล่เกลี่ยที่ว่าข้อพิพาทควรยุติในลักษณะใดหรือวิธีใดเป็นหนทางออกที่เหมาะสมที่สุดยังคงมีสถานะเป็นความเห็นที่ไม่มีผลผูกพันคู่กรณีให้ต้องปฏิบัติตาม คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายอาจจะเห็นว่าข้อเสนอของผู้ไกล่เกลี่ยยังไม่เหมาะสมและไม่อาจยอมรับได้ ทำให้ท้ายที่สุดคู่กรณีอาจจะไม่สามารถระงับข้อพิพาทในกระบวนการไกล่เกลี่ยก็ได้และอาจจะต้องนำเรื่องไปฟ้องร้องคดีต่อศาลต่อไป

หากคู่กรณีตกลงเห็นชอบด้วยกับข้อเสนอของผู้ไกล่เกลี่ยก็ต้องทำสัญญาในลักษณะของสัญญาประนีประนอมยอมความขึ้นต่างหาก สัญญาที่ทำขึ้นภายหลังนี้จะมีผลผูกพันคู่กรณีให้ต้องปฏิบัติตาม หากต่อการปรากฏว่าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่ทำขึ้นนั้นอีกฝ่ายก็ต้องนำเรื่องไปฟ้องร้องต่อศาล และมีการดำเนินคดีสืบพยานตามปกติเหมือนคดีทั่วๆ ไปซึ่งไม่อาจระบุ

ได้ว่าจะต้องใช้เวลามากน้อยเท่าใด ทำให้ผลที่สุดความประสงค์ของคู่กรณีที่ต้องการจะหลีกเลี่ยงกระบวนการทางศาลก็อาจจะไม่เป็นผล เพราะต้องเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีสืบพยานของศาลตามปกติ หากต้องการจะบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น แต่หากทั้งสองฝ่ายปฏิบัติตามสัญญานั้น โดยดีก็นับเป็นโชคดีของทั้งสองฝ่ายที่สามารถระงับข้อพิพาทได้อย่างถาวร⁵⁵

ข้อดีของการไกล่เกลี่ย

- 1) มีขั้นตอนของการดำเนินการที่เรียบง่าย สะดวกรวดเร็ว ประหยัด คุ่มค่า
- 2) มีผู้ประนอมข้อพิพาทเป็นคนกลางจึงช่วยให้บรรยากาศในการเจรจาดีขึ้นเพราะคู่กรณีมีความเกรงใจ
- 3) สามารถทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเพื่อให้ตกลงกันง่ายขึ้นและเป็นที่พึงพอใจระหว่างกัน
- 4) ทำให้ข้อพิพาทที่มีอยู่หรือที่จะมีขึ้นระงับสิ้นไปตามกฎหมายเพราะไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาได้อีก
- 5) ประหยัดค่าใช้จ่ายเพราะไม่ต้องเสียค่าตอบแทนให้แก่ผู้ประนอมข้อพิพาทและไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเหมือนการดำเนินคดีในศาล
- 6) ผู้ประนอมข้อพิพาทจะช่วยเจรจาเพื่อให้คู่กรณีลดหรือขจัดความขัดแย้งลงทำให้ความสัมพันธ์ของคู่กรณีดีขึ้น

ข้อเสียของการไกล่เกลี่ย

- 1) การรักษาความลับอาจไม่ดีเท่าการเจรจาต่อรองเพราะมีผู้ประนอมข้อพิพาทร่วมเจรจาด้วยซึ่งผู้ประนอมข้อพิพาทจำเป็นต้องรู้รายละเอียดของข้อพิพาททั้งหมด จึงจะสามารถเสนอความเห็นของตนแก่คู่กรณีเพื่อเป็นทางออกในการระงับข้อพิพาทได้
- 2) คู่ความบางคนอาจใช้วิธีการประนอมข้อพิพาทเพื่อเป็นเครื่องมือในการประวิงคดีได้
- 3) ผลของการประนอมข้อพิพาทยังไม่ผูกพันคู่กรณีและบุคคลภายนอกจนกว่าจะมีคำพิพากษาตามยอม

วิธีการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยหรือการประนีประนอมยอมความถือเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดในทางปฏิบัติสำหรับวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพด้วยเหตุผลที่สำคัญที่ว่าคู่กรณีที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้นมักจะอยู่ในวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพด้วยกัน การหาแนวทางในการระงับข้อพิพาทส่วนใหญ่แล้วก็จะให้องค์กรด้านกีฬาฟุตบอลเช่น สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย โดยอาศัยผู้ที่มีความอาวุโสเป็นที่นับถือหรือมีอำนาจทางบริหารงานในวงการกีฬาฟุตบอลเป็นคนกลางในการรับฟังข้อเสนอของคู่กรณีทุกฝ่ายเพื่อหา

⁵⁵ แหล่งเดิม, หน้า 5-6.

แนวทางในการระงับข้อพิพาทร่วมกัน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็สามารถที่จะตกลงกันได้เนื่องจาก การประสานความเข้าใจและเสนอแนะแนวในการหาทางออกของปัญหาร่วมกันโดยผู้ทำหน้าที่ ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งจะมีคุณสมบัติที่มีลักษณะเป็นที่ยอมรับและนับถือของคู่ความทุกฝ่าย ทำให้ในการหาแนวทางในการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการนี้จะเป็นไปอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยและ ความรู้สึกของคู่กรณีที่เกี่ยวข้องในการไกล่เกลี่ยก็จะไม่รู้สึกว่าผลของข้อตกลงร่วมกันนั้นเป็นการแพ้ หรือชนะหรือฝ่ายใดถูกหรือผิดแต่เป็นการยินยอมร่วมกันของทุกฝ่าย

ปัจจุบันนี้แนวทางในการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมยอม ความร่วมกันนี้ในทางปฏิบัติถือเป็นขั้นตอนการระงับข้อพิพาทเบื้องต้นที่ผู้ที่เป็คู่กรณีพิพาทกัน จะต้องดำเนินการหาข้อยุติในปัญหาโดยวิธีทางนี้ก่อนที่จะมีการระงับข้อพิพาทโดยการ อนุญาโตตุลาการหรือฟ้องคดีต่อศาลดังเช่นในกรณีที่มีข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องสัญญาว่าจ้างของนักฟุตบอล ต่อสโมสรต้นสังกัดแล้วในสัญญาตัวอย่างที่กล่าวไว้ใน ผผนวกที่ 6 ข้อที่ 9 ของระเบียบข้อบังคับว่า ด้วยการแข่งขันฟุตบอลอาชีพได้กล่าวซึ่งมีสาระสำคัญว่าในกรณีที่ไม่สามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับ ข้อพิพาท ที่เกี่ยวกับสัญญาจ้างให้นำเรื่องต่อคณะกรรมการที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย แต่งตั้งขึ้น เพื่อช่วยหาข้อสรุปแต่หากยังไม่สามารถหาข้อตกลงร่วมกันได้ก็ให้ดำเนินการตาม แนวทางของอนุญาโตตุลาการหรือตามกฎหมายของประเทศไทยต่อไป

2.5.3 การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration)

เป็นกระบวนการที่มีความสลับซับซ้อนกว่าการเจรจาต่อรองและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แต่มีลักษณะหลายประการที่ใกล้เคียงกับการดำเนินคดีในศาล ในวิธีการนี้คู่กรณีจะแต่งตั้งบุคคล ขึ้นทำหน้าที่เป็น อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดยคู่กรณี ทั้งสองฝ่ายจะต้องนำสืบพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อผู้เป็นอนุญาโตตุลาการเพื่อให้ อนุญาโตตุลาการใช้เป็นข้อมูลในวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท

ในกระบวนการอนุญาโตตุลาการจะมีบุคคลที่สามทำหน้าที่เป็นคนกลางคล้ายกับกรณี ของการไกล่เกลี่ย ทำให้มีหลายคนเข้าใจผิดว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยและอนุญาโตตุลาการเป็นอย่าง เดียวกัน แม้ว่าผู้ไกล่เกลี่ย และอนุญาโตตุลาการ จะทำหน้าที่เป็นคนกลางในกระบวนการระงับ ข้อพิพาทเช่นเดียวกัน แต่ภาระหน้าที่และบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ย และอนุญาโตตุลาการ แตกต่างกัน ก่อนข้างมาก ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ความเห็นของผู้ไกล่เกลี่ย เป็นเพียงข้อเสนอแนะวิธีการ แก้ไขปัญหาเท่านั้น ซึ่งไม่มีผลผูกพันคู่กรณีให้ต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้าม ความเห็นของ อนุญาโตตุลาการ ซึ่งแสดงออกคำชี้ขาด (Arbitral award) มีผลผูกพันเป็นยุติให้คู่กรณี ต้องปฏิบัติตามทันที แม้หากคู่กรณีฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดอีกฝ่ายยังต้องไปพึ่งกระบวนการ ทางศาลก็ตาม แต่การขอให้ศาลบังคับตาม คำชี้ขาด ของอนุญาโตตุลาการมีความสะดวกรวดเร็ว

มากกว่าการฟ้องร้องขอให้บังคับตามสัญญาต่างๆ ไป เนื่องจากหลักเกณฑ์ที่ศาลจะต้องใช้ในการตัดสินว่าจะบังคับหรือปฏิเสธไม่บังคับให้ตามคำชี้ขาดนั้นถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายว่า มีกรณีใดบ้าง ซึ่งกรณีกฎหมายกำหนดให้คำชี้ขาดอาจถูกปฏิเสธการบังคับค่อนข้างมีอยู่อย่างจำกัด เพียงไม่กี่กรณี

การระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ แม้จะมีความสลับซับซ้อนมากกว่า การไกล่เกลี่ย และการเจรจาต่อรอง แต่ความยุ่งยากก็ยังน้อยกว่าการดำเนินคดีในศาลมาก แม้ว่าจะต้องมีการนำสืบพยานหลักฐานต่ออนุญาโตตุลาการ แต่กระบวนการค่อนข้างมีความยืดหยุ่นมากกว่าและไม่ค่อยจะมีข้อกำหนดทางเทคนิคมากนัก เช่น เอกสารภาษาต่างประเทศ ก็อาจจะไม่ต้องทำคำแปลเป็นภาษาไทย หรือหากคู่กรณีเป็นชาวต่างชาติ การดำเนินกระบวนการพิจารณา ก็อาจเป็นภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ โดยการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการที่มีความรู้และความสามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศนั้นได้

ความรวดเร็วในการดำเนินกระบวนการพิจารณาก็มีมาก เนื่องจากปรกติอนุญาโตตุลาการ การจะมีอาชีพประจำอย่างอื่นแต่ไม่ต้องรับผิดชอบข้อพิพาทหลายเรื่องพร้อมๆ กันทำให้สามารถกำหนดวันพิจารณาไปได้อย่างรวดเร็วไม่ต้องเข้าแถวรอสืบพยานเหมือนการดำเนินคดีในศาลและสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาไปได้รวดเร็วจนเสร็จสิ้น

เนื่องจากคู่กรณีเป็นคนเลือกและแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการเอง คู่กรณีจึงสามารถเลือกบุคคลที่ตนเห็นว่าเป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในเรื่องพิพาทและมีความเที่ยงธรรมทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการ ทำให้การวินิจฉัยชี้ขาดสามารถทำได้อย่างรวดเร็วเพราะอนุญาโตตุลาการมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องพิพาทมากพอสมควร การทำความเข้าใจจึงรวดเร็วกว่าผู้ที่ไม่มีพื้นฐานเรื่องดังกล่าวมาก่อน และการชี้ขาดก็น่าจะตรงกับความเป็นจริงและถูกต้องตามหลักวิชาทางปฏิบัติหรือปกติประเพณีในเรื่องนั้นๆ

ในกรณีของข้อพิพาทระหว่างประเทศที่คู่กรณีอาจ会有ความแตกต่างในเรื่องสัญชาติ ข้อเปรียบเทียบประการสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้กระบวนการอนุญาโตตุลาการได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในวงการธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ ก็คือการบังคับตามคำชี้ขาดได้ในหลายประเทศ ลักษณะเด่นประการนี้ทำให้คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการได้เปรียบคำพิพากษาของศาลอย่างมาก ในกรณีคำพิพากษาของศาลตามปกติคู่กรณีที่ชนะย่อมจะสามารถบังคับตามคำพิพากษาได้เฉพาะที่ประเทศที่ศาลมีคำพิพากษาเท่านั้น จะนำคำพิพากษาของศาลประเทศหนึ่งไปบังคับในอีกประเทศหนึ่งไม่ได้ หากต้องการบังคับคดีจากทรัพย์สินของฝ่ายที่แพ้คดีซึ่งอยู่ในอีกประเทศหนึ่งก็ต้องนำเรื่องทั้งหมดไปฟ้องร้องคดีใหม่ในประเทศที่ฝ่ายที่แพ้คดีมีทรัพย์สินอยู่ เนื่องจากคำพิพากษาของศาลเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยของประเทศหนึ่ง จึงไม่สามารถนำไปบังคับอีกประเทศที่ต่างก็มี

อธิปไตยของตนได้ แม้ในปัจจุบันจะมีบางประเทศยอมรับบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศอยู่บ้าง และในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะมีประเทศที่ยอมรับแนวคิดนี้มากขึ้น แต่จำนวนประเทศเหล่านี้ ยังมีน้อย ในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันคำพิพากษาของศาลต่างประเทศถือเป็นพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดีที่สามารถนำเสนอแสดงต่อศาลเพื่อให้ศาลใช้ประกอบพิจารณาจะไม่บังคับตาม คำพิพากษาของศาลต่างประเทศให้ทันที หากแต่จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงทั้งในคดีก่อนว่าสมควรจะวินิจฉัยอย่างไรเหมือนกรณีคดีต่างๆ ไป แล้วศาลไทยก็จะมีคำพิพากษาเป็นของตนเอง การบังคับชำระหนี้จึงเป็นการบังคับไปตามคำพิพากษาของศาลไทยปกติ ดังนั้นหากคู่กรณีมีธุรกิจหรือทรัพย์สินอยู่ในหลายประเทศ การบังคับคดีกับทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศต่างๆ จึงยุ่งยากและเสียเวลามาก แต่ปัญหาที่กล่าวถึงนี้จะไม่เกิดกับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเนื่องจากในปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่ได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาอนุญานครนิวยอร์ก 1958 (New York Convention 1958) รวมแล้วมากกว่า 120 ประเทศ ตามอนุสัญญาดังกล่าวประเทศภาคีมีหน้าที่ต้องบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ดังนั้นคำชี้ขาดตามอนุสัญญาดังกล่าวจึงสามารถนำไปบังคับ ที่ประเทศใดก็ได้ที่คู่กรณีแพ้คดีมีทรัพย์สินอยู่ ไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการฟ้องร้องเป็นคดีใหม่ทั้งหมด กรณีที่ศาลของประเทศภาคี จะปฏิเสธไม่ยอมรับบังคับให้ตามคำชี้ขาดก็จะจำกัดเฉพาะแต่เหตุที่อนุสัญญากำหนดไว้โดยเฉพาะเท่านั้น⁵⁶

สำหรับประเทศไทยนั้น ปัจจุบันข้อพิพาทที่ใช้การอนุญาโตตุลาการได้⁵⁷ คือข้อพิพาทแพ่งและพาณิชย์ที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี ข้อพิพาทในสัญญาระหว่างรัฐกับเอกชนตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พุทธศักราช 2545 มาตรา 15 โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อพิพาททางแพ่งเกี่ยวข้องกับความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเทคนิควิศวกรรม สถาปัตยกรรม แพทย์ กฎหมายพิเศษเช่นการค้าระหว่างประเทศ ประกันภัย ที่มีความยุ่งยากเอกสารจำนวนมาก และทุนทรัพย์สูง

อนุญาโตตุลาการแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) อนุญาโตตุลาการในศาลเป็นกรณีที่คู่พิพาทได้นำคดีขึ้นสู่ศาล และคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล คู่ความอาจตกลงกันเสนอข้อพิพาททั้งหมดหรือบางส่วนให้อนุญาโตตุลาการคนเดียวหรือหลายคนเป็นผู้ชี้ขาด โดยยื่นคำขอร่วมกันขอตั้งอนุญาโตตุลาการให้การตั้งอนุญาโตตุลาการนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หมวด 3 สารสำคัญของอนุญาโตตุลาการในศาล อยู่ในมาตรา 210 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

⁵⁶ แหล่งเดิม. หน้า 6-8.

⁵⁷ สำนักกระบวนข้อพิพาท สถาบันอนุญาโตตุลาการ. (ม.ป.ป.). คู่มือการอนุญาโตตุลาการในศาล. หน้า 4.

บรรดาคดีทั้งปวง ซึ่งอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น คู่ความตกลงกันจะเสนอข้อพิพาทอันเกี่ยวกับประเด็นทั้งปวงหรือแต่ข้อใดข้อหนึ่งให้อนุญาตตุลาการคนเดียวหรือ หลายคนเป็นผู้ชี้ขาดก็ได้โดยยื่นคำขอร่วมกันกล่าวถึงข้อความแห่งความตกลงเช่นนั้นต่อศาล

ถ้าศาลเห็นว่า ข้อตกลงนั้นไม่ผิดกฎหมาย ให้ศาลอนุญาตตามคำขอนั้น

ส่วนมาตราอื่นตั้งแต่มาตรา 211 ถึง 220 ที่เหลือเป็นวิธีดำเนินการพิจารณาของอนุญาตตุลาการ

การตั้งอนุญาตตุลาการ ตามมาตรา 211 ถ้าในข้อตกลงมิได้กำหนดข้อความไว้เป็นอย่างอื่น การตั้งอนุญาตตุลาการให้ใช้ข้อบังคับดังต่อไปนี้

(1) คู่ความชอบที่จะตั้งอนุญาตตุลาการได้ฝ่ายละคน แต่ถ้าคดีมีโจทก์ร่วมหรือจำเลยหลายคน ให้ตั้งอนุญาตตุลาการเพียงคนหนึ่งแทนโจทก์ร่วมทั้งหมดและคนหนึ่งแทนจำเลยร่วมทั้งหมด

(2) ถ้าคู่ความจะตั้งอนุญาตตุลาการคนเดียวหรือหลายคนด้วยความเห็นชอบ พร้อมกัน การตั้งเช่นนี้ให้ทำเป็นหนังสือลงวัน เดือน ปี และให้คู่ความลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

(3) ถ้าตกลงให้คู่ความฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ตั้งอนุญาตตุลาการ การตั้งเช่นนี้ ให้ทำเป็นหนังสือลงวัน เดือน ปีและลงลายมือชื่อของคู่ความหรือบุคคลภายนอกนั้นแล้วส่งไปให้คู่ความอื่นๆ

(4) ถ้าศาลไม่เห็นชอบด้วยบุคคลที่คู่ความตั้งหรือที่เสนอตั้งเป็นอนุญาตตุลาการให้ศาลตั้งให้คู่ความตั้งบุคคลอื่นหรือเสนอบุคคลอื่นตั้งเป็นอนุญาตตุลาการ ถ้าคู่ความมิได้ตั้งหรือเสนอให้ตั้งบุคคลใดเป็นอนุญาตตุลาการ ให้ศาลมีอำนาจตั้งบุคคลใดเป็นอนุญาตตุลาการได้ตามที่เห็นสมควร แล้วให้ศาลตั้งคำสั่งเช่นนั้นไปยังอนุญาตตุลาการที่ตั้งขึ้นและคู่ความที่เกี่ยวข้อง โดยทางเจ้าพนักงานศาล

การถอนการตั้งอนุญาตตุลาการหรือการคัดค้านอนุญาตตุลาการตามมาตรา 213 บัญญัติว่า เมื่อบุคคลหรือคู่ความมีสิทธิ ได้ตั้งอนุญาตตุลาการขึ้นแล้ว ห้ามมิให้บุคคลหรือคู่ความนั้นถอยถอนการตั้งเสียเว้นแต่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะได้ยินยอมด้วย

อนุญาตตุลาการที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยนั้น ถ้าเป็นกรณีที่ศาลหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ตั้งคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะคัดค้านก็ได้ หรือถ้าเป็นกรณีที่คู่ความฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ตั้งคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะคัดค้านก็ได้ โดยอาศัยเหตุตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 11 หรือที่อนุญาตตุลาการนั้นเป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือไม่สามรถทำหน้าที่อนุญาตตุลาการได้ ในกรณีที่มิคัดค้านอนุญาตตุลาการดังว่านี้ให้นับบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษามาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้าการคัดค้านอนุญาตตุลาการนั้นฟังขึ้นให้ตั้งอนุญาตตุลาการขึ้นมาใหม่

ในส่วนของการพิจารณาอนุญาตตุลาการ จะเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 215 และ มาตรา 216 กล่าวคือ ถ้ามิได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทไว้ ให้อนุญาตตุลาการกำหนดประเด็นพิพาท เหล่านั้น และก่อนที่จะทำคำชี้ขาด ให้อนุญาตตุลาการฟังคู่ความทั้งปวงและอาจทำการไต่สวน ตามที่เห็นสมควรในข้อพิพาทอันเสนอมาให้พิจารณานั้น

อนุญาตตุลาการอาจตรวจเอกสารทั้งปวงที่ยื่นขึ้นมาและฟังพยานหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่ง เต็มใจมาให้การ ถ้าอนุญาตตุลาการขอให้ศาลตั้งคำถามหรือบรรดาเอกสารอื่นๆ ในสำนวนเช่น ว่านั้นมาให้ตรวจ ให้ศาลจัดการให้ตามคำร้องขอนั้น

ถ้าอนุญาตตุลาการเห็นว่าจำเป็นต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ ที่ต้องดำเนิน ทางศาล (เช่นหมายเรียกพยาน หรือให้พยานสาบานตน หรือให้ส่งเอกสาร) อนุญาตตุลาการอาจยื่นคำขอ โดยทำเป็นคำร้องต่อศาล ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาเช่นนั้น ถ้าศาลเห็นว่ากระบวนการพิจารณา นั้นอยู่ในอำนาจศาลและพึงรับทำให้ได้แล้ว ให้ศาลจัดการให้ตามคำขอเช่นว่านี้ โดยเรียก ค่าธรรมเนียมศาลตามอัตราที่กำหนดไว้สำหรับกระบวนการพิจารณาที่ขอให้จัดการนั้นจาก อนุญาตตุลาการ ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา 215 และมาตรานี้ อนุญาตตุลาการมีอำนาจที่จะ ดำเนินการตามวิธีพิจารณาใดๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ เว้นแต่ข้อตกลงจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

คำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการในศาลยังไม่ผูกพันคู่ความ จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา ตามคำชี้ขาดนั้น ตามมาตรา 218 วรรคสอง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง นอกจากนี้ คำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 140 มาตรา 141 และ 142 อันว่าด้วย คำพิพากษาและคำสั่งของศาล ซึ่งจะทำการชี้ขาดเกินคำขอ หรือนอกจากที่ปรากฏในฟ้องไม่ได้ ซึ่ง ต่างจากการประนีประนอมยอมความที่กระทำต่อหน้าศาล และศาลพิพากษตามยอม ซึ่งไม่ตกอยู่ใน บังคับแห่งกฎหมายที่ห้ามมิให้พิพากษาเกินคำขอ หรือที่ปรากฏในฟ้อง

2) อนุญาตตุลาการนอกศาล เป็นกรณีที่อยู่พิพาทยังไม่ได้นำคดีขึ้นสู่ศาลแต่ตกลงกัน ให้ระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาตตุลาการก่อนหรือหลังจากข้อพิพาทเกิดขึ้นแล้วการระงับ ข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการนี้ยังไม่เป็นที่แพร่หลายในหมู่นักธุรกิจและนักกฎหมาย ภายในประเทศไทยแต่เป็นที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางในการทำสัญญาระงับข้อพิพาททางธุรกิจ การค้าระหว่างประเทศ

ข้อดีของการอนุญาตตุลาการ

- 1) คู่ความสามารถกำหนดจำนวนและเลือกตัวอนุญาตตุลาการได้
- 2) คู่ความสามารถกำหนดและเลือกวิธีพิจารณาของอนุญาตตุลาการได้ เพื่อให้ สมประโยชน์ของคู่กรณี
- 3) คู่กรณีสามารถเลือกสถานที่ชี้ขาดได้

- 4) สามารถรักษาชื่อเสียงของกลุ่มและความลับทางธุรกิจการค้าไว้ได้
- 5) สามารถรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทำให้กลับมาดำเนินธุรกิจการค้าได้

ตามปกติ

- 6) อนุญาตตุลาการเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ จึงสามารถเข้าใจปัญหาได้ง่ายและรวดเร็ว

- 7) คำชี้ขาดสามารถบังคับได้ทั่วโลก

ข้อเสียของการอนุญาตตุลาการ

- 1) ข้อพิพาทที่จะทำการอนุญาตตุลาการได้นั้นต้องเป็นข้อพิพาททางแพ่งเท่านั้น
- 2) เรื่องค่าใช้จ่ายแม้ว่าการดำเนินการอนุญาตตุลาการในประเทศในปัจจุบัน จะไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมให้แก่สถาบันอนุญาตตุลาการแต่กลุ่มจะต้องเสียค่าปฎิการให้แก่ผู้ที่ทำหน้าที่อนุญาตตุลาการ หากมีการแต่งตั้งอนุญาตตุลาการหลายคน ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ก็จะสูงขึ้นเป็นเงาตามตัวสำหรับอนุญาตตุลาการบางคนที่มีความเสี่ยงมากหรือสำหรับข้อพิพาทที่ยุ่งยาก ค่าปฎิการก็อาจจะมากเป็นพิเศษด้วย

- 3) เรื่องการบังคับตามคำชี้ขาดเนื่องจากอนุญาตตุลาการไม่มีอำนาจบังคับให้เป็นไปตามคำชี้ขาดได้เอง แต่ต้องใช้กลไกของศาลทำให้ต้องดำเนินการกระบวนการพิจารณาศาลต่อภายหลังจากการเสร็จสิ้นกระบวนการอนุญาตตุลาการ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มขึ้นตอนเข้าไปอีก จากที่มีการดำเนินคดีเพียงสองหรือสามชั้นแต่ต้องกลายเป็นสามหรือสี่ชั้น

- 4) คำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการถือว่าเป็นที่สุดชั้นเดียว

สำหรับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาตตุลาการกีฬาในประเทศไทยนั้น ยังอาจกล่าวได้ว่า ไม่ได้ได้รับความนิยมหรือเป็นที่รู้จักแพร่หลาย ถึงแนวทางในการดำเนินการเนื่องจากในมุมมองบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพของไทยยังเห็นว่าการระงับข้อพิพาทที่ดีที่สุดสำหรับวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพคือการเจรจาหรือการไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความซึ่งเหมาะสมกับวัฒนธรรมและวิธีในทางปฏิบัติของการดำเนินในวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพในประเทศไทย อีกทั้งบุคคลในวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพที่พอจะมีความรู้ ความเข้าใจว่าการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาตตุลาการนั้นก็ค่อนข้างที่จะมีอยู่น้อย ประกอบกับในประเทศไทยยังไม่มีสถาบันอนุญาตตุลาการเฉพาะทางเหมือนดังเช่นในต่างประเทศ ซึ่งจะมีสถาบันอนุญาตตุลาการทางด้านกีฬาโดยเฉพาะเพื่อเป็นองค์กรในการรองรับการระงับข้อพิพาททางด้านกีฬานอกเหนือจากสถาบันฝ่ายตุลาการแห่งรัฐ

2.5.4 การระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการพิจารณาคดีของศาล หมายถึง การระงับข้อพิพาทโดยอาศัยกระบวนการยุติธรรมทางศาล อันเป็นส่วนที่เกิดจากการใช้อำนาจรัฐในการระงับข้อพิพาทให้ยุติลง ซึ่งอาจกล่าวได้ดังต่อไปนี้

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี คือการฟ้องคดีต่อศาลนั่นเองซึ่งในเรื่องนี้จะกล่าวเฉพาะในส่วนของคดีแพ่ง โดยแยกพิจารณาเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) การพิจารณาสามัญ

การดำเนินคดีแพ่ง เป็นเรื่องดำเนินการเกี่ยวกับข้อพิพาททางแพ่งหรือการใช้สิทธิทางศาลในทางแพ่ง การที่ผู้ใดจะมีอำนาจการดำเนินคดีแพ่งหรืออำนาจฟ้องนั้นต้องพิจารณา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 55 ซึ่งมี 2 กรณี คือ

(1) กรณีมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง กล่าวคือ เป็นกรณีที่มีบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายเกิดการโต้แย้งในสิทธิหรือหน้าที่ซึ่งกันและกัน โดยฝ่ายหนึ่งปฏิเสธหรือไม่ยอมรับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนี้ผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ยอม นาคดีไปฟ้องต่อศาลได้ เรียกว่าเป็นโจทก์ และอีกฝ่ายหนึ่งก็สามารถต่อสู้ยื่นคำให้การได้ เรียกว่าเป็นจำเลย ดังนั้น กรณีนี้จึงเป็นเรื่องของคดีข้อพิพาทระหว่างบุคคลสองฝ่าย

(2) กรณีที่บุคคลต้องใช้สิทธิทางศาล กล่าวคือ เป็นกรณีที่บุคคลต้องใช้สิทธิทางศาล เพื่อให้ศาลแสดงสิทธิของตน ซึ่งการที่บุคคลจะใช้สิทธิทางศาลได้ต้องเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติรับรองหรือกำหนดไว้ด้วย เช่นการร้องเป็นผู้จัดการมรดก แต่ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติรับรองไว้ ก็จะใช้สิทธิทางศาลไม่ได้ เช่น ไม่มีกฎหมายรับรองให้ศาลตีความกฎหมายหรือสัญญา โดยที่ไม่มีการพิพาทกันเลย ดังนั้น บุคคลจะไปร้องให้ศาลตีความกฎหมายหรือสัญญานั้น ย่อมกระทำไม่ได้⁵⁸

การเสนอคดีต่อศาลจะต้องพิจารณาถึงสภาพแห่งคำฟ้องและชั้นของศาล ซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 2 (1) ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) สภาพคำฟ้อง หมายถึงสภาพแห่งคดีหรือลักษณะแห่งคดีที่โจทก์ประสงค์จะบังคับ เนื่องจาก ศาลชั้นต้นมีอยู่หลายประเภท และมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแตกต่างกัน จึงต้องดูสภาพแห่งคดี ประกอบด้วยว่า จะต้องเสนอคำฟ้องคดีขึ้นต่อศาลชั้นต้นประเภทใด เช่น คำฟ้องเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา หรือคำฟ้องเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน คดีแรงงาน

(2) ชั้นของศาล หมายถึงลำดับของศาล ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรา 2 แบ่งศาลออกเป็น 3 ชั้น คือ (1) ศาลชั้นต้น (2) ศาลอุทธรณ์ (3) ศาลฎีกา

การฟ้องคดีครั้งแรกเริ่มตั้งแต่ที่ศาลชั้นต้น เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เมื่อคดีผ่าน ศาลชั้นต้นแล้ว หากคู่ความไม่พอใจ ก็อาจยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ได้ เว้นแต่ต้องห้าม

⁵⁸ ประโยชน์ จิตรกรานทีกิจ. (2536). *สรุปวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 1*. หน้า 9-12.

ตามกฎหมาย เมื่อได้รับอุทธรณ์แล้ว ศาลอุทธรณ์ก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนั้นได้ คดีที่จะเสนอคำฟ้องให้ศาลฎีกาพิจารณาพิพากษาได้นั้นต้องผ่านศาลอุทธรณ์มาแล้ว โดยเมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาหรือมีคำสั่งแล้ว คู่ความไม่พอใจก็อาจยื่นฎีกาได้ภายใต้บังคับของกฎหมาย เมื่อได้รับฎีกาแล้ว ศาลฎีกาก็มีอำนาจพิจารณาคดีนั้นได้ ดังนี้ จะเห็นว่าการดำเนินการคดีต้องกระทำไปตามลำดับขั้นตอนของศาล โดยเริ่มต้นที่ศาลชั้นต้น แล้วอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แล้วจึงฎีกาไปยังศาลฎีกาตามลำดับ จะข้ามชั้นศาลไปฟ้องศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาไม่ได้ เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติโดยเฉพาะให้เริ่มคดีได้นั้นศาลดังกล่าวเป็นพิเศษ เช่น ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากร และวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. 2527 มาตรา 24 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลภาษีอากร ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา⁵⁹

ในเรื่องการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งของศาลยุติธรรม ในประเทศไทยนั้น ท่านไชยศ วรรณัทศิริ ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ได้กล่าวถึงการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งไว้ว่า⁶⁰

สำหรับในประเทศไทยเองก็มีการพูดถึงถึงความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรมอยู่เนืองๆ ซึ่งไม่มีใครเถียงความจริงประการนี้ได้เลยว่า หากเกิดความล่าช้าในการให้ความยุติธรรมแล้ว ก็เปรียบเสมือนว่าผู้แสวงหาความยุติธรรมนั้นได้ถูกปฏิเสธและไม่ได้รับความเป็นธรรมอย่างเต็มที่ ในคดีแพ่งที่เรียกร้องค่าเสียหายต่อกัน แม้กฎหมายจะเปิดช่องให้ศาลกำหนดดอกเบี้ยให้ ผู้ฟ้องคดีได้จนถึงวันที่ได้รับชำระเสร็จตามคำพิพากษาก็ตาม แต่ก็เห็นได้ชัดว่า มิใช่สิ่งที่ผู้ฟ้องคดีต้องการอย่างแท้จริง

เมื่อพิจารณาถึงความล่าช้าที่เกิดขึ้นในกระบวนการพิจารณาคดีของศาลไทยแล้ว จะเห็นว่ามิใช่จุดที่ทำให้เกิดความล่าช้าได้หลายประการ สิ่งที่มีการกล่าวถึงเป็นอย่างมาก คือ การขอลื่อนคดีที่เกิดขึ้นมากในแต่ละคดี การใช้ดุลยพินิจพิจารณาการขอลื่อนคดีนั้น จะพบว่าการเลื่อนคดีเกิดขึ้นได้หลายสาเหตุ เช่น ศาลติดพิจารณาคดีอื่น พยานไม่มาศาล เอกสารที่ขอให้บุคคลภายนอกส่งมาประกอบการพิจารณายังไม่เข้ามาในสำนวน หรือคู่ความไม่สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณา ในวันนัดไต่ เป็นต้น

ท่านวรวิทย์ ทวาทสิน ผู้อำนวยการบริหารสำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ได้กล่าวไว้ว่า⁶¹ อาจเป็นเพราะสังคมไทยยอมรับในความศักดิ์สิทธิ์ของศาล ว่าจะเป็นผู้ประสิทธิ์

⁵⁹ พิพัฒน์ จักรางกูร ก (2531). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง*. หน้า 124-125.

⁶⁰ ไชยศ วรรณัทศิริ. (2539, มกราคม-มีนาคม). “ความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรมเปรียบประดุจการปฏิเสธความยุติธรรม.” *จุลพาท*, 43 (1). หน้า 162-164.

ประสาทความยุติธรรมให้แก่เขาได้ จนไม่อาจเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนไทยที่จะมอบความไว้วางใจให้แก่บุคคลอื่นมาทำหน้าที่ระงับข้อพิพาทแทนศาล ดังนั้นข้อพิพาทโดยส่วนใหญ่จึงมักจะนำมาสู่ศาล ซึ่งมีจำนวนผู้พิพากษาเพียงจำกัด และไม่ได้เพิ่มขึ้นในอัตราส่วนเดียวกับจำนวนข้อพิพาทเพิ่มขึ้นด้วย จึงเป็นเหตุให้กระบวนการยุติธรรมไทยไม่สามารถอำนวยความสะดวกในเรื่องการดำเนินคดีให้เสร็จโดยรวดเร็วให้แก่คู่ความได้ ทั้งนี้ แม้ว่ากระทรวงยุติธรรมและวงการตุลาการจะพยายามนำมาตรการต่างๆ มาใช้ เช่น การตั้งศาลเพิ่มขึ้น การตั้งศาลพิเศษ การปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่ก็ไม่อาจแก้ไขปัญหาปริมาณคดีล้นศาลและความล่าช้าในการพิจารณาได้เป็นผลสำเร็จ

ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสองท่านได้กล่าวไว้นี้ ประเด็นปัญหาสำคัญของการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาโดยศาลยุติธรรมในทางปฏิบัติได้แก่ ความล่าช้าที่เกิดจากการดำเนินกระบวนการพิจารณา และเรื่องจำนวนผู้พิพากษาไม่เพียงพอกับคดีที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดภาวะคดีล้นศาล

2) การพิจารณาคดีมีโน้ตและคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ตั้งแต่มาตรา 189 ถึงมาตรา 196 คุณลักษณะเฉพาะของคดีมีโน้ตและคดีไม่มีข้อยุ่งยากจะลดขั้นตอนวิธีพิจารณาสามัญที่ยุ่งยากให้น้อยลงและช่วยให้กระบวนการพิจารณาคดีมีความรวดเร็วและดำเนินไปด้วยความรวดเร็วเหมาะสมสำหรับคดีแพ่งทุนทรัพย์ไม่มาก การดำเนินคดีมีโน้ตและคดี ไม่มีข้อยุ่งยาก มีความแตกต่างจากคดีแพ่งสามัญทั้งนี้เพื่อให้คดีเล็กๆ น้อยๆ สามารถดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายน้อย

ลักษณะของคดีมีโน้ต คดีมีโน้ตตามมาตรา 189 ได้แก่คดีสองประเภท ดังนี้

1) คดีมีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาส่งได้ไม่เกินสามแสนบาท หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

2) คดีฟ้องขับไล่บุคคลใดๆ ออกจากอสังหาริมทรัพย์อันมีค่าเช่า หรืออาจให้เช่าได้ในขณะยื่นคำฟ้องไม่เกินเดือนละสามหมื่นบาท หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

การฟ้องคดีมีโน้ต ตามมาตรา 191 วรรคแรก กำหนดให้โจทก์เสนอคำฟ้องต่อศาลได้ 2 วิธี คือ ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือหรือเสนอคำฟ้องด้วยวาจา โดยโจทก์มาแถลงข้อหาด้วยวาจาต่อหน้าศาล

เมื่อโจทก์ยื่นคำฟ้องคดีมีโน้ต ศาลจะต้องตรวจคำฟ้องโดยพิจารณาตาม มาตรา 192 และมาตรา 193 วรรคแรกดังต่อไปนี้

มาตรา 192 บัญญัติว่า เมื่อศาลเห็นว่าคดีที่ฟ้องไม่ใช่คดีมีโน้ตและศาลนั้นมีเขตอำนาจที่จะพิจารณาคดีนั้นอย่างคดีสามัญได้ ถ้าคดีนั้นได้ฟ้องโดยคำแถลงด้วยวาจา ก็ให้ศาลมีคำสั่ง

⁶¹ วรุณี ทวาทสิน. (2538, กันยายน). “การนำกระบวนการระงับข้อพิพาทของศาลในต่างประเทศ มาประยุกต์ใช้เพื่อลดปัญหาปริมาณคดีของศาลชั้นต้น.” *บทบัญญัติ*, 51 (3). หน้า 130.

ให้โจทก์ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสืออย่างคดีสามัญ แต่ถ้าคดีนั้นได้ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสืออยู่แล้ว ห้ามมิให้ศาลออกหมายเรียกอย่างอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้สำหรับคดีสามัญ

ถ้าคดีนั้นไม่เป็นคดีมีโน้ตสาเร่ต่อไปเนื่องจากได้มีคำฟ้องเพิ่มเติมยื่นเข้ามาภายหลังและศาลนั้นมีอำนาจเขตอำนาจที่จะพิจารณาคดีนั้นอย่างคดีสามัญได้ ก็ให้ศาลดำเนินการพิจารณาไปอย่างคดีสามัญ

ในกรณีใดกรณีหนึ่งดังกล่าวมาแล้ว ถ้าศาลไม่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีนั้นอย่างคดีสามัญ ให้ศาลมีคำสั่งคืนคำฟ้องนั้นไปเพื่อยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจ

มาตรา 193 วรรคแรก บัญญัติว่า ถ้าศาลเห็นว่าคดีนี้เป็นคดีมีโน้ตสาเร่ ให้ศาลออกหมายเรียกไปยังจำเลย ในหมายนั้นให้แจ้งประเด็นแห่งคดีและจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาที่เรียกร้อง และข้อความว่าให้จำเลยมาศาลและให้จำเลยให้การในวันเดียวกันนั้น หรือในวันอื่นต่อมาตามแต่ศาลจะเห็นสมควรกำหนด โดยมีให้เป็นการเสียหายแก่การต่อสู้คดี

หากศาลตรวจคำฟ้องแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามกฎหมาย และดำเนินการในเรื่องค่าธรรมเนียมถูกต้องครบถ้วน สามารถรับไว้พิจารณาได้ก็ควรสั่งว่า รับฟ้องหมายเรียกอย่างคดีมีโน้ตสาเร่ ให้โจทก์นำส่งภายใน 7 วัน ถ้าไม่ได้ให้โจทก์แถลงเพื่อดำเนินการต่อไปภายใน 15 วัน นับแต่วันส่งไม่ได้ หากไม่แถลงถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้อง

ข้อสังเกต กรณีตามมาตรา 192 วรรคแรก เช่น ถ้าโจทก์ฟ้องคดีต่อศาลจังหวัดโดยเข้าใจว่าเป็นคดีมีโน้ตสาเร่ ตามมาตรา 189 (2) จึงฟ้องคดีด้วยวาจา แต่ศาลเห็นว่าไม่ใช่คดีมีโน้ตสาเร่ ศาลต้องมีคำสั่งให้โจทก์ยื่นฟ้องเป็นหนังสืออย่างคดีแพ่งสามัญ และดำเนินคดีไปอย่างคดีสามัญ ส่วนกรณีตามมาตรา 192 วรรคสอง เช่น โจทก์ฟ้องคดีมีโน้ตสาเร่ต่อศาลจังหวัด ต่อมาโจทก์แก้ไขคำฟ้องโดยเพิ่มทุนทรัพย์เกินสามแสนบาท หรือจำเลยให้การและฟ้องแย้งซึ่งมีทุนทรัพย์เกินกว่าสามแสนบาท เมื่อศาลอนุญาตให้แก้ไขคำฟ้อง หรือรับฟ้องแย้งแล้ว คดีนั้นย่อมไม่เป็นคดีมีโน้ตสาเร่ต่อไป ศาลต้องดำเนินการพิจารณาไปอย่างคดีสามัญ ส่วนกระบวนการพิจารณาที่จะกระทำไปแล้ว เช่น โจทก์เคยฟ้องด้วยวาจา หรือจำเลยเคยให้การด้วยวาจาไว้ คงถือเป็นอันใช้ได้ ไม่ต้องทำเป็นหนังสือหรือเริ่มต้นกันใหม่อีก ส่วนกรณีตามมาตรา 192 วรรคสาม เช่น หากศาลนั้นเป็นศาลแขวงซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินสามแสนบาท ทั้งสองกรณีดังกล่าวตอนต้นศาลต้องสั่ง ไม่รับฟ้อง หรือถ้าเคยรับฟ้องไว้แต่แรกก็ต้องสั่งคืนคำฟ้องและคืนค่าขึ้นศาลทั้งหมดไปเพื่อยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจ เช่นที่ศาลจังหวัด เป็นต้น แต่มิใช่คืนคำฟ้องจริงๆ เพียงแต่ศาลนั้นต้องมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความเพื่อไม่ให้ค้างค้ำเท่านั้น

ลักษณะคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ตามมาตรา 196 บัญญัติว่า

ในคดีสามัญซึ่งโจทก์ฟ้องเพียงขอให้ชำระเงินจำนวนแน่นอนตามตัวเงินซึ่งการรับรองหรือการชำระเงินตามตัวเงินนั้นได้ถูกปฏิเสธ หรือตามสัญญาเป็นหนังสือซึ่งปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นสัญญาอันแท้จริง มีความสมบูรณ์และบังคับได้ตามกฎหมายโจทก์จะยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลพร้อมกับคำฟ้องขอให้ศาลพิจารณาคดีนั้นโดยรวบรัดก็ได้

ถ้าศาลเห็นว่าคดีนั้นปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ไม่ว่าโจทก์จะได้อื่น ตามคำขอตามวรรคหนึ่งหรือไม่ ก็ให้ศาลมีคำสั่งพิจารณาคดีนั้นตามข้อบังคับที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ว่าด้วยคดีโมฆะ ภายในบังคับต่อไปนี้

1) ให้ศาลออกหมายเรียกไปยังจำเลย แสดงจำนวนเงินที่เรียกร้อง และเหตุแห่งการเรียกร้อง และให้จำเลยมาศาลและให้การในวันใดวันหนึ่งตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดไม่เกินห้าวันนับแต่วันส่งหมายนั้น โดยมีให้เป็นการเสียหายแก่การต่อสู้คดี

2) ถ้าจำเลยมาศาล ให้ศาลจดค่าแถลงของจำเลยลงไว้ในรายงานพิสดารและถ้าศาลได้พิจารณาค่าแถลงและคำให้การของจำเลยแล้ว เห็นว่าปรากฏต่อศาลว่าจำเลยอาจมีข้อต่อสู้อันสมควร ก็ให้ศาลดำเนินการพิจารณาไปโดยไม่ชักช้า และฟังคำพยานทั้งสองฝ่ายก่อนพิพากษา

3) ถ้าจำเลยได้รับหมายเรียกของศาลแล้วไม่มาศาลตามกำหนดนัด ให้ศาลมีคำสั่งโดยไม่ชักช้าว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา แล้วให้ศาลพิจารณาคดีไปฝ่ายเดียว และพิพากษาโดยเร็วเท่าที่พึงกระทำได้

คดีอันอยู่ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรานี้ ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำขอของจำเลยเพื่อเลื่อนเวลาขึ้นคำให้การ หรือเพื่อเลื่อนคดี เว้นแต่จำเลยจะแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลว่าคำขอของตนมีเหตุผลดี และสนับสนุนได้ในเบื้องต้นว่าจำเลยมีข้อต่อสู้คดีอันสมควร หรือเมื่อศาลเห็นว่าโดยพฤติการณ์นอกเหนือไม่อาจบังคับได้เป็นการพ้นวิสัยที่จำเลยจะมาศาลหรือยื่นคำให้การก่อนหรือในวันที่กำหนดไว้ได้

ถ้าในระหว่างการศึกษาปรากฏว่าคดีไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับมาตรานี้ ศาลอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งเดิม แล้วดำเนินการพิจารณาต่อไปตามข้อบังคับแห่งคดีสามัญได้

ถ้าศาลเห็นได้เบื้องต้นว่าคดีที่โจทก์ฟ้องอยู่ในหลักเกณฑ์ตามมาตรา 196 วรรคแรก ไม่ว่าโจทก์จะยื่นคำขอให้พิจารณาโดยรวบรัดหรือไม่ ก็ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้พิจารณาคดีนั้นอย่างรวบรัด

ข้อสังเกต ในคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ศาลต้องกำหนดให้จำเลยมาศาล และให้การในวันใดวันหนึ่งตามที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินห้าวันนับแต่วันส่งหมาย โดยมีให้เป็นการเสียหายแก่การต่อสู้คดี ซึ่งแตกต่างจากคดีโมฆะที่มีได้บังคับว่าต้องกำหนดให้จำเลยมาศาลภายในกี่วัน แต่อย่างน้อย

ศาลจะกำหนดให้จำเลยมาให้การในวันเดียวกับวันสืบพยาน จะเห็นได้ว่าการพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากกฎหมายประสงค์ให้ดำเนินการไปโดยรวบรัดยิ่งกว่าคดีมโนสารเสรีอีก

ถ้าจำเลยมาศาลตามหมายเรียก ให้ศาลสอบถามจำเลยว่าจะให้การอย่างไรเนื่องจาก มาตรา 196 วรรคสอง การพิจารณาคดีต้องนำพยานผู้ว่าด้วยคดีมโนสารเสรีมาใช้บังคับ จำเลยจึงอาจ มาศาลและยื่นคำให้การเป็นหนังสือหรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ ในกรณีนี้ให้ศาลสอบถามจำเลยว่าจะให้การต่อสู้คดีอย่างไรหรือไม่ หากจำเลยให้การด้วยวาจา ให้ศาลจดคำให้การของจำเลยไว้ อ่านให้จำเลยฟังแล้วให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

การพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากให้นำข้อบังคับว่าด้วยคดีมโนสารเสรี ตามมาตรา 189-195 มาใช้บังคับด้วย ดังนั้น การชี้ขาดตัดสินคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ศาลจึงมีอำนาจออกคำพิพากษา หรือ ตั้งด้วยวาจาได้ เช่นเดียวกับคดีมโนสารเสรี ในคดีที่จำเลยไม่มาศาลในวันสืบพยานศาลมีคำสั่งว่าจำเลย ขาดนัดพิจารณานั้น เมื่อศาลพิจารณาคดีไปฝ่ายเดียวจนเสร็จการพิจารณาแล้ว ศาลต้องพิพากษาคดี ไปโดยเร็วเท่าที่พึงกระทำได้ ซึ่งตามปกติศาลชอบที่จะมีคำพิพากษาในวันเสร็จการพิจารณา เช่นเดียวกับคดีสามัญ

การพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากอาจนำไปใช้กับข้อพิพาทเกี่ยวกับระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับ กีฬาฟุตบอลอาชีพถ้าเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งข้อเท็จจริงอันเป็นมูลเหตุของข้อพิพาทที่ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ก็สามารถพิจารณาคดีโดยรวบรัดได้ แล้วดำเนินการพิจารณาต่อไปตามข้อบังคับ ว่าด้วยวิธีพิจารณาสามัญในศาลชั้นต้น

การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการนี้ในทางปฏิบัติจะถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการ ดำเนินการเพื่อระงับข้อพิพาทในกรณีที่การระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอม ขอมความไม่สามารถที่จะหาแนวทางในการตกลงร่วมกันได้ หรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นมีลักษณะที่ ไม่สามารถระงับได้โดยการไกล่เกลี่ยภายใน รวมทั้งในกรณีที่ข้อพิพาทนั้นเป็นปัญหาที่มีข้อเท็จจริง และรายละเอียดแห่งปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อนหากจะให้ข้อพิพาทยุติอย่างบริบูรณ์จะต้องดำเนินการ โดยวิธีการทางศาล แม้วิธีการระงับข้อพิพาทโดยการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางศาลจะมีข้อดีอยู่ มากและที่เป็นจุดสำคัญของการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการนี้คือความยุติธรรมเป็นกลางแต่อย่างไรก็ดี การระงับข้อพิพาทในวงการฟุตบอลก็ยังไม่นิยมดำเนินการโดยวิธีการนี้เนื่องจากเหตุผลสำคัญที่ว่า มีความยุ่งยากในการดำเนินการเช่นต้องมีการยื่นคำฟ้องที่สมบูรณ์ มีการนำเสนอพยานหลักฐาน ที่เพียงพอ ต้องชำระค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดและอีกเหตุผลที่สำคัญคือการดำเนิน กระบวนการพิจารณาที่ค่อนข้างล่าช้าทำให้อาจไม่ทันต่อการเยียวยาความเสียหายต่อคู่กรณี

บทที่ 3

แนวคิดและหลักการรับซื้อพิพาทเกี่ยวกับกีฬาฟุตบอลอาชีพโดยการไถ่เกลี่ย ในประเทศไทยและต่างประเทศ

เพื่อให้แนวทางในทางปฏิบัติในของการรับซื้อพิพาทโดยการไถ่เกลี่ยดำเนินไปตามเจตนารมณ์ของการรับซื้อพิพาททางเลือกในรูปแบบสันติวิธีและรักษาสัมพันธภาพของคู่กรณี ซึ่งต้องทำงานร่วมกันในวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาทบทวนคดีและหลักเกณฑ์ในทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพของต่างประเทศ เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบและปรับใช้กับแนวทางในการปฏิบัติของการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพในประเทศไทยเพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อสภาพปัญหาและมีความเป็นมาตรฐานสากล

3.1 การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศไทย

การรับซื้อพิพาทโดยการไถ่เกลี่ยในประเทศไทยนั้นถือเป็นแนวทางเบื้องต้นในการรับซื้อพิพาทในทุกกรณีที่พิพาทกันเช่นไม่ว่าจะเป็นข้อพิพาททางแพ่ง ทางอาญาซึ่งรวมถึงข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพด้วย แต่สำหรับการรับซื้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพแล้วยังอาจไม่มีความชัดเจนและไม่มีความเป็นมาตรฐานเมื่อเทียบกับการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทของสถาบันตุลาการ จึงทำให้การรับซื้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพนี้นั้นยังไม่มีหลักเกณฑ์และแนวทางเฉพาะสำหรับการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทแต่อย่างใด

3.1.1 การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในกรณีทั่วไป

3.1.1.1 การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล

การนำเอาวิธีไถ่เกลี่ยข้อพิพาทมาปรับใช้โดยแยกตามประเภทของคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยนั้น ได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 19 มาตรา 20 และมาตรา 20 ทวิ ดังนี้คือ

มาตรา 19 บัญญัติว่า ศาลมีอำนาจสั่งได้ตามที่เห็นสมควรให้คู่ความทุกฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาศาลด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าคู่ความนั้นๆ จะได้มีทนายความว่าต่างแยกต่างอยู่แล้วก็ตาม อนึ่ง

ถ้าศาลเห็นว่า การที่คู่ความมาศาลด้วยตนเอง อาจยังให้เกิดความตกลงหรือประนีประนอมยอมยอมความดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตราต่อไปนี้ ก็ให้ศาลสั่งให้คู่ความมาศาลด้วยตนเอง

มาตรา 20 บัญญัติว่า ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินการไปแล้วเพียงใด ให้ศาลมีอำนาจที่จะไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงกัน หรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทนั้น

มาตรา 20 ทวิ บัญญัติว่า เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยเมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นความลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยจะให้มีความหมายอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

เมื่อศาลเห็นสมควรหรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นผู้ประนีประนอมเพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ประนีประนอมกัน

หลักเกณฑ์และวิธีการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอมรวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอมให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายกระทรวง

เนื่องจากกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้เปิดโอกาสให้ศาลสามารถนำเอาวิธีการไกล่เกลี่ยเข้ามาใช้ในศาลได้ ทำให้ผู้พิพากษาในคดีมีโอกาสดำเนินการทางเลือกใหม่ในการระงับข้อพิพาทด้วยไกล่เกลี่ยเข้ามาช่วยเสริมเพื่อให้คดีเสร็จไปอย่างรวดเร็ว

การจัดแบ่งตามประเภทของคดีสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้ คือ

1) คดีไม่มีข้อยุ่งยากหรือคดีมีโน้สาเร่ (The small claims)

คดีมีโน้สาเร่ หมายถึงคดีเล็กน้อย หรือคดีเบ็ดเตล็ด กฎหมายจึงบัญญัติวิธีการฟ้อง การพิจารณา และการพิจารณาไว้ให้รวดเร็วเพื่อคดีจะได้เสร็จรวดเร็วไม่ให้เป็นที่เสียหายแก่คู่ความ

เนื่องจากคดีไม่มีข้อยุ่งยากหรือคดีมีโน้สาเร่นั้น ได้มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกล่าวไว้ในมาตรา 189 ดังนี้ คือ

มาตรา 189 บัญญัติว่า คดีมีโน้สาเร่ คือ

(1) คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข้ออ้างจำนวนเป็นราคาส่งได้ไม่เกินสามแสนบาท หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(2) คดีที่ฟ้องขับไล่บุคคลใดๆ ออกจากอสังหาริมทรัพย์อันมีค่าเช่าหรืออาจให้เช่าได้ในขณะที่ยื่นคำฟ้องไม่เกินเดือนละสามหมื่นบาท หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

เมื่อมีคดีเกิดขึ้นและถูกยื่นฟ้องต่อศาลเป็นคดีมีโน้สาเร่ก็ให้ศาลสามารถดำเนินการกระบวนพิจารณาไปตามกฎหมายนี้ตามมาตรา 190 ทวิ ดังนี้ คือ

มาตรา 190 ทวิบัญญัติว่า ในคดีมีโน้สาเร่ ให้ศาลดำเนินการกระบวนพิจารณาไปตามบทบัญญัติในหมวดนี้

ในคดีไม่มีข้อยุ่งยากหรือคดีโมนาเรอ นั้น ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาโดยเร็ว ซึ่งศาลจะใช้วิธีการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความก็ได้ เป็นการ เปิดโอกาสให้คู่ความได้ตกลงกันโดยวิธีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทในศาลซึ่งเป็นไปตามมาตรา 19 มาตรา 20 มาตรา 20 ทวิ ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น และมาตรา 193 ก็ยังได้กล่าวถึงวิธีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทมาใช้ในคดีโมนาเรอได้เช่นกัน ดังนี้ คือ

มาตรา 193 บัญญัติว่า ในคดีโมนาเรอ ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาคดีโดยเร็วและออกหมายเรียกไปยังจำเลย ในหมายนั้นให้แจ้งแจ้งประเด็นแห่งคดีและจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาที่เกี่ยวข้องและข้อความว่าให้จำเลยมาศาลเพื่อการไกล่เกลี่ยให้การและสืบพยานในวันเดียวกันและให้ศาลสั่งให้โจทก์มาศาลในวันพิจารณานั้นด้วย

ในวันนัดพิจารณา เมื่อโจทก์และจำเลยมาพร้อมกันแล้วให้ศาลไกล่เกลี่ยให้คู่ความตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทนั้นก่อน

ถ้าคู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้และจำเลยยังไม่ได้ยื่นคำให้การ ในกรณียื่นคำให้การเป็นหนังสือให้มาตรา 191 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีที่ให้การด้วยวาจาให้ศาลบันทึกคำให้การทั้งหมดแห่งการนั้นไว้ด้วยและเมื่ออ่านให้จำเลยฟังแล้วให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

ถ้าจำเลยไม่ให้การตามวรรคสามให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจมีคำสั่งไม่ยอมเลื่อนเวลาให้จำเลยยื่นคำให้การและดำเนินการพิจารณาคดีต่อไป โดยถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ

จะเห็นว่าในคดีไม่มีข้อยุ่งยาก หรือคดีโมนาเรอตามมาตรา 193 นี้ เมื่อมีการฟ้องคดีเป็นหนังสือหรือคำฟ้องด้วยวาจาก็ตาม ศาลมีอำนาจที่จะใช้วิธีการไกล่เกลี่ยก่อนได้ โดยทำการนัดหมายโจทก์และจำเลยมาศาลพร้อมกันในวันนัดพิจารณา และให้ศาลดำเนินการไกล่เกลี่ยคู่ความทั้งสองฝ่ายก่อนว่าจะตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทนั้นหรือไม่ หากได้ก็จะทำการไกล่เกลี่ยทันทีเพื่อให้คดีเสร็จไปโดยเร็ว การไกล่เกลี่ยให้คู่ความตกลงกัน หรือประนีประนอมยอมความกันย่อมมีบทบาทมากขึ้น และมีมาตรฐานอย่างเดียวกับแนวคิดของศาลต่างประเทศที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นที่มีการจัดประเภทของคดีไว้ในช่องทางคดีความรวดเร็ว (The fast track) นอกจากนี้การที่ศาลสามารถแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ให้เป็นไปตามมาตรา 20 ทวิ โดยเป็นผู้ไกล่เกลี่ยก็จะช่วยดำเนินการไกล่เกลี่ยดำเนินไปได้รวดเร็วยิ่งขึ้นเพราะสามารถช่วยแบ่งเบาภาระของผู้พิพากษาได้ซึ่งมีงานพิจารณาพิพากษามากอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติของศาลแพ่งจะใช้วิธีสอบถามความสมัครใจของผู้พิพากษาในศาลเดียวกันก่อนว่าต้องการเป็นผู้

ใกล้เคียง ในระบบนี้ได้หรือไม่⁶² การคัดเลือกผู้ใกล้เคียงที่มีคุณภาพและเป็นที่เชื่อถือยอมรับของคู่ความจะมีส่วนช่วยในการใกล้เคียงได้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการได้

2) คดีไม่มีข้อพิพาท

คดีไม่มีข้อพิพาท หมายถึง คดีที่มีต้องฟ้องบังคับใครให้เป็นจำเลย เป็นเรื่อง ผู้ร้องจำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาลมาตรา 55 คือ เพื่อขอให้ศาลทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ร้องขอเป็นผู้จัดการมรดก ร้องขอให้ศาลสั่งว่าบุคคลวิกลจริตเป็นผู้ไร้ความสามารถหรือร้องขอให้ศาลแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยการครอบครองปรปักษ์ เป็นต้น

ในกรณีเป็นคดีไม่มีข้อพิพาท การยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้จะต้องมีเรื่องที่จะต้องใช้สิทธิทางศาลตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 55 ก่อนกล่าวคือ

มาตรา 55 บัญญัติว่า เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของบุคคลในตามกฎหมายแพ่ง หรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้บัญญัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้

เนื่องจากคดีไม่มีข้อพิพาทดังกล่าว จะต้องมียุทธศาสตร์สนับสนุนให้ใช้สิทธิทางศาลได้ก่อนตามมาตรา 55 ดังกล่าว ดังนั้นในคดีไม่มีข้อพิพาทจึงมีบัญญัติไว้ในมาตรา 188 ดังนี้ คือ

มาตรา 188 บัญญัติว่า ในคดีที่ไม่มีข้อพิพาทให้ใช้ข้อบังคับต่อไปนี้

- (1) ให้เริ่มมีคดียื่นคำร้องขอต่อศาล
- (2) ศาลอาจเรียกพยานมาสืบได้เอง ตามที่เห็นจำเป็นและวินิจฉัยชี้ขาดตามที่เห็นสมควรและยุติธรรม
- (3) ทางแก้แห่งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้นให้ใช้ได้แต่โดยวิธียื่นอุทธรณ์หรือฎีกาเท่านั้น และให้อุทธรณ์ฎีกาได้แต่เฉพาะในสองกรณีต่อไปนี้

ก. ถ้าศาลได้ยกคำร้องของกลุ่มความฝ่ายที่เริ่มคดีเสียทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือ

ข. ในเหตุมิได้ปฏิบัติตามบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยพิจารณาหรือพิพากษาหรือคำสั่ง

- (4) ถ้าบุคคลอื่นใด นอกจากคู่ความที่ได้ยื่นฟ้องคดีอันไม่มีข้อพิพาทได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีตรงหรือโดยอ้อม ให้ถือว่าบุคคลเช่นนี้เป็นคู่ความ และให้ดำเนินคดีไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยคดีอันมีข้อพิพาท แต่ในคดีที่ยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถอนคืนคำอนุญาตอันได้ให้ไว้แก่ผู้ไร้ความสามารถนั้น ให้ถือว่าเป็นคดีไม่มีข้อพิพาท

⁶² สุวิทย์ ธีรพงษ์. (2538, ตุลาคม-ธันวาคม). “ระบบใกล้เคียงเพื่อให้เกิดการประนีประนอม ยอมความของศาลแพ่ง.” *ศาลแพ่ง*, 42 (4). หน้า 48.

ถึงแม้ว่าผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้ไร้ความสามารถนั้นจะได้มาศาลและแสดงข้อคัดค้านในการให้คำอนุญาตหรือถอนคำอนุญาต เช่นว่านั้น

จะเห็นได้ว่าตามบทบัญญัติของมาตรา 188 นั้นเป็นคดีไม่มีข้อพิพาท ซึ่งการเริ่มคดีต้องทำเป็นคำร้องขอเพราะเป็นคดีที่มีคู่ความเพียงฝ่ายเดียวซึ่งสามารถพิจารณาคดีเสร็จสิ้นได้ภายในวันเดียวได้ ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องนำเอาวิธีการใกล้เคียงมาปรับใช้เนื่องจากเป็นคดีที่ไม่มีข้อพิพาท และคู่ความมีเพียงฝ่ายเดียวมิใช่มีคู่ความสองฝ่ายหรือมากกว่านั้น แต่ก็มีข้อยกเว้นหากเข้าใน มาตรา 188 (4) ที่ว่าเมื่อบุคคลมีส่วนได้เสียร้องคัดค้านเข้ามาแล้ว ให้ถือว่าบุคคลนั้นเป็นคู่ความและให้ดำเนินคดีไปตามบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยคดีมีข้อพิพาทเกิดขึ้น ในกรณีเช่นว่านี้ก็ต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายอธิบายพิจารณาคความแพ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับคดีมีข้อพิพาทหรือคดีสามัญต่อไป

3) คดีสามัญ

คดีสามัญ หมายถึง คดีโดยทั่วๆ ไป ซึ่งตั้งต้นด้วยคำฟ้องธรรมดา และเป็นคดีที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างคู่ความสองฝ่ายโดยนำคดีเสนอต่อศาลเพื่อพิจารณาคัดสินคดี

ในกรณีคดีสามัญหรือคดีที่ข้อพิพาท จะเป็นคดีที่ไม่ได้จัดอยู่ในคดีช่องทางรวดเร็ว (The fast track) เพราะจะต้องมีกระบวนการพิจารณาที่ยืดยาว มีความซับซ้อนของข้อเท็จจริง ในคดีมีการสืบพยานและอื่นๆ อีก จึงเป็นคดีแพ่งทั่วๆ ไป ที่มีข้อพิพาทกันซึ่งคู่ความฝ่ายใดก็ต้องทำคำฟ้องเป็นหนังสือยื่นต่อศาลชั้นต้นเพื่อพิจารณาคดีซึ่งเป็นไปตามมาตรา 172 และมาตรา 173 รวมทั้งมีการใช้วิธีพิจารณาอย่างต่อเนื่องตามมาตรา 37 มาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการพิจารณาคดีให้รวดเร็วมากขึ้น ดังนี้คือ

มาตรา 37 บัญญัติว่า ให้ศาลดำเนินการนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันที่สามารถจะทำได้โดยไม่ต้องเลื่อนจนกว่าจะเสร็จการพิจารณาและพิพากษาคดี

มาตรา 172 บัญญัติว่า ภายใต้งบบังคับบทบัญญัติมาตรา 57 ให้โจทก์เสนอข้อหาของตนโดยทำคำฟ้องเป็นหนังสือยื่นต่อศาลชั้นต้น

คำฟ้องต้องแสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาของโจทก์และคำขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแหล่งข้อหาเช่นว่านั้น

ให้ศาลตรวจคำฟ้องนั้นแล้วสั่งให้รับไว้หรือให้ช้อยกเสียหรือให้คืนไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18

มาตรา 173 บัญญัติว่า เมื่อศาลได้รับคำฟ้องแล้ว ให้ศาลออกหมายส่งสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยเพื่อแก้คดีและภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันยื่นคำฟ้องให้โจทก์ก็ร้องขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้ส่งหมายนั้น นับแต่เวลาที่ได้อื่นคำฟ้องแล้ว คดีนั้นอยู่ในระหว่างพิจารณาและผลแห่งการนี้

(1) ห้ามไม่ให้โจทก์ยื่นคำฟ้องเรื่องเดียวกันนั้นต่อศาลเดียวกันหรือต่อศาลอื่น และ

(2) ถ้ามีเหตุเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในพฤติการณ์อันเกี่ยวกับการยื่นฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตศาลเหนือคดีนั้น เช่น การเปลี่ยนแปลงภูมิฐานะของจำเลย การเปลี่ยนแปลงเช่นว่านี้ หากศาลอำนาจศาลที่รับฟ้องคดีไว้ในอันที่จะพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นไม่

จะเห็นได้ว่าในคดีสามัญหรือคดีที่มีข้อพิพาท การฟ้องคดีจะทำคำฟ้องเป็นหนังสือยื่นต่อศาลชั้นต้น ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 172 และมาตรา 173 และผนวกกับมาตรา 37 ได้ให้ศาลดำเนินการนั่งพิจารณาคดีอย่างต่อเนื่องด้วย จึงเป็นทางเลือกของการแก้ปัญหาในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพของการพิจารณาคดีให้รวดเร็วด้วย⁶³ นอกจากนี้มาตรา 20 สามารถเอามาปรับใช้ได้ ในคดีสามัญหรือคดีที่มี ข้อพิพาทซึ่งไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใดให้ศาลมีอำนาจจะใกล้เคียงให้คู่ความได้ตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทนั้นได้ ดังนั้น ในคดีสามัญหรือคดีที่มีข้อพิพาทสามารถที่จะนำเอาวิธีการใกล้เคียงประนีประนอมข้อพิพาทมาใช้ได้ในศาล

นอกจากนี้ในกรณีที่มีการประนีประนอมยอมความกันระหว่างคู่กรณีนอกศาลหรือในศาลก็ตาม กฎหมายก็เปิดโอกาสให้กระทำตามมาตรา 138 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนี้คือ

มาตรา 138 บัญญัติว่า ในคดีที่คู่ความตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดีโดยมิได้มีการถอนฟ้องนั้น และข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความกันนั้น ไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายให้ศาลจกรายการพิสดารแสดงข้อความแห่งข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความเหล่านั้นไว้แล้วพิพากษาไปตามนั้น ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาเช่นว่านี้ เว้นแต่ในเหตุต่อไปนี้

(1) เมื่อมีข้อกล่าวอ้างว่าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฉ้อฉล

(2) เมื่อคำพิพากษานั้น ถูกอ้างว่าเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

(3) เมื่อคำพิพากษานั้นถูกกล่าวอ้างว่าได้เป็นไปตามข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความ

ถ้าคู่ความตกลงกันเพียงแต่ให้เสนอคดีต่ออนุญาโตตุลาการให้นับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับ

จะเห็นได้ว่าการประนีประนอมยอมความในมาตรา 138 นี้หากเป็นการประนีประนอมยอมความนอกศาลโดยคู่กรณีอาจตกลงกันสละข้อเรียกร้องของแต่ละฝ่ายและให้ประโยชน์แก่อีก

⁶³ บุญรอด ตันประเสริฐ. (2544, กันยายน). “การบริหารคดีเพื่อพิจารณาคดีต่อเนื่อง.” *บทบัญญัติ*, 57 (3). หน้า 27-28.

ฝ่ายหนึ่งบ้าง ซึ่งอาจมีบุคคลภายนอกเข้าไปช่วยเหลือใกล้เคียงให้คู่กรณีพิพาทยอมตกลงผ่อนผันให้แก่กันและได้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันนอกศาลก็สามารถให้ศาลพิพากษาตามยอมนั้นได้ และถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว ก็ต้องนำสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นไปฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้ศาลบังคับตามสัญญานั้นก่อน นอกจากนี้แม้ข้อพิพาทจะเป็นคดีในศาลแล้วฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนำไปฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ก็อาจมีการตกลงกันในรายการพิสดารแสดงข้อความแห่งข้อตกลงและพิพากษาดำเนินได้เช่นกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 5764/2538)⁶⁴

4) คดีขาดนัดยื่นคำให้การและขาดนัดพิจารณา

คดีที่ต้องพิจารณาโดยขาดนัด หมายถึง คดีที่คู่ความมาศาลฝ่ายเดียว คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งไม่มาศาลหรือไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกำหนดซึ่งถือว่าเป็นฝ่ายขาดนัดพิจารณา โดยขาดนัดเป็นวิธีพิจารณาวิสามัญในศาลชั้นต้นอีกวิธีหนึ่ง คดีที่ต้องพิจารณาโดยขาดนัดอาจเป็นทั้งคดีสามัญและคดี민โนสารแต่มีได้เฉพาะในศาลชั้นต้นเท่านั้นการพิจารณาในศาลชั้นอุทธรณ์และฎีกาไม่มีการขาดนัด สำหรับการพิจารณาโดยการขาดนัดนั้นมีการขาดนัดเป็น 2 อย่าง คือ⁶⁵

(1) ขาดนัดยื่นคำให้การ คือ คดีมิได้มาสู่ศาลโดยสมบูรณ์ตามปกติ ศาลทราบ แต่คำฟ้องของโจทก์ฝ่ายเดียวแต่ไม่ทราบคำให้การต่อสู้คดีของจำเลยซึ่งมีบทบัญญัติไว้ใน มาตรา 197 และมาตรา 198 วรรคหนึ่งและวรรคสอง

(2) ขาดนัดพิจารณา คือ คดีมิได้ต่อสู้กันในการพิจารณาโดยสมบูรณ์ ศาลฟังพยานหลักฐานของคู่ความฝ่ายที่มีได้ขาดนัดฝ่ายเดียว ซึ่งมีบัญญัติไว้ในมาตรา 200 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 204 และมาตรา 206 วรรคสาม

1. การขาดนัดยื่นคำให้การ

มาตรา 197 บัญญัติว่า เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกให้ยื่นคำให้การแล้ว จำเลยมิได้ยื่นคำให้การภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามกฎหมายหรือตามคำสั่งศาลให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ

มาตรา 198 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง บัญญัติว่า ถ้าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ให้โจทก์มีคำขอต่อศาลภายในสิบห้าวันนับแต่ระยะเวลาที่กำหนดให้จำเลยยื่นคำให้การได้สิ้นสุดลง เพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดในตนเป็นฝ่ายชนะคดีโดยขาดนัด

⁶⁴ เสาวนีย์ อัสวโรจน์. (2543). คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีการระงับข้อพิพาททางธุรกิจ โดยการอนุญาโตตุลาการ. หน้า 5-7.

⁶⁵ พัทธน์ จักรางกูร ข (2539). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง. หน้า 449-450.

ถ้าโจทก์ไม่ยื่นคำขอต่อศาลในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีนั้นเสียจากสารบบความ

จะเห็นได้ว่าการขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา 197 และมาตรา 198 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง เป็นเรื่องที่ยกเลิกไม่ยื่นคำให้การ หรืออาจจะไม่ต่อสู้คดีภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ตามกฎหมายหรือคำสั่งของศาลเป็นผลทำให้จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การซึ่งโจทก์จะต้องมีคำขอ ต่อศาลภายใน 15 วัน นับแต่วันที่สิ้นสุดลงของจำเลยที่ต้องยื่นคำให้การแล้วซึ่งเมื่อศาลพิจารณาคดีอาจมีคำสั่งชี้ขาดให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดีไปเลย แม้ภายหลังคู่ความทั้งสองจะนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือประนีประนอมยอมความ มาใช้ก็เป็นเรื่องนอกศาล เนื่องจากคดีได้ตัดสินไปเรียบร้อยแล้ว นอกจากนี้การขาดนัดยื่นคำให้การ ไม่มี บทกฎหมายระบุว่าจะทำให้ใช้วิธีการไกล่เกลี่ยได้ระหว่างคู่ความทั้งสองฝ่าย เนื่องจากการขาดนัดยื่นคำให้การของจำเลยเป็นเรื่องของกระบวนการวิธีพิจารณาความของศาลตามกฎหมายซึ่งต้องเป็นไปตามบัญญัติของกฎหมายนี้

2. การขาดนัดพิจารณา

มาตรา 200 บัญญัติว่า ภายใต้บังคับมาตรา 198 ทวิและมาตรา 198 ทรี ถ้าคู่ความ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาศาลในวันสืบพยานและไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดีให้ถือว่าคู่ความฝ่ายนั้นขาดนัดพิจารณา

ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่มาศาลในวันนัดอื่นที่มีในวันสืบพยานให้ถือว่าคู่ความฝ่ายนั้นละสิทธิการดำเนินกระบวนการพิจารณาของตนในนัดนั้น และทราบกระบวนการพิจารณาที่ศาลได้ดำเนินการไปในนัดนั้นด้วยแล้ว มาตรา 201 บัญญัติว่า ถ้าคู่ความทั้งสองฝ่ายขาดนัดพิจารณา ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีนั้นเสียจากสารบบความ มาตรา 202 บัญญัติว่า ถ้าโจทก์ขาดพิจารณาให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความ เว้นแต่จำเลยจะได้แจ้งต่อศาลในวันสืบพยาน ขอให้ดำเนินการพิจารณาคดีต่อไป ก็ให้ศาลพิจารณาและ ชี้ขาดตัดสินคดีนั้นไปฝ่ายเดียว

มาตรา 206 วรรคสาม ในระหว่างการพิจารณาคดีฝ่ายเดียว ถ้าคู่ความฝ่ายที่ขาดนัดพิจารณา มาศาลภายหลังที่เริ่มต้นสืบพยานไปบ้างแล้วและแจ้งต่อศาลในโอกาสแรกว่าตนประสงค์จะดำเนินคดี เมื่อศาลเห็นว่าการขาดนัดพิจารณานั้นมิได้เป็นไปโดยจงใจหรือมีเหตุอันสมควรและศาลไม่เคยมีคำสั่งให้พิจารณาคดีใหม่ตามคำขอของคู่ความฝ่ายนั้นมาก่อนตามมาตรา 199 ทรี ซึ่งให้นำมาใช้บังคับกับการนัดพิจารณาตามมาตรา 207 ด้วยให้ศาลมีคำสั่งพิจารณาคดีใหม่ ในกรณีเช่นนี้หากคู่ความนั้นขาดนัดพิจารณาอีกจะขอให้พิจารณาคดีใหม่ตามมาตรา 202 ไม่ได้

จะเห็นได้ว่า การขาดนัดพิจารณานั้น จะเป็นไปตามมาตรา 200 ถ้าคู่ความทั้งสองฝ่ายขาดนัดพิจารณา ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีนั้นเสียจากสารบบความได้ตามมาตรา 201 และถ้าโจทก์ขาดนัดพิจารณาให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีนั้นได้ตามมาตรา 202 แต่ถ้าจำเลยขาดนัดพิจารณาให้ศาล

พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นไปฝ่ายเดียวได้ตามมาตรา 204 ซึ่งหากเป็นไปตามมาตราใดมาตราหนึ่ง ก็เป็นเรื่องของกระบวนการพิจารณาความของศาล ซึ่งมีใช้เป็นข้อโต้แย้งประเด็นแห่งข้อพิพาท ในคดี กรณีนี้เป็นเรื่องโจทก์หรือจำเลยหรือทั้งสองฝ่ายไม่มาศาลตามกำหนดวันนัดของศาลทำให้ขาดนัดการพิจารณา ซึ่งเรื่องนี้จะนำเอาวิธีการไกล่เกลี่ยมาปรับใช้ไม่ได้ ยกเว้นว่าจะได้มีการพิจารณาคดีใหม่ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 206 วรรคสาม และในเรื่องการพิจารณาคดีใหม่ตามมาตรา 199 จัตวา และมาตรา 199 เบญจ หากการพิจารณาคดีใหม่เป็นลักษณะคดีสามัญก็นำเอาวิธีการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทในมาตรา 19 มาตรา 20 และมาตรา 20 ทวิมาปรับใช้ได้และหากเข้าลักษณะคดีมีโน้ตสาเร่ ก็ให้เอาวิธีการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทในมาตรา 193 มาปรับใช้ในคดีดังกล่าว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของคดีนั้นๆ

เนื่องจากประเทศไทยได้รับวิธีการที่เรียกว่า ทางเลือกใหม่ในการระงับข้อพิพาท เข้ามาใช้ในศาล โดยเฉพาะวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Conciliation or Mediation) ทั้งนี้เพราะเป็นวิธีการที่ใช้ระงับข้อพิพาทได้ผลในประเทศสหรัฐอเมริกา และได้ประยุกต์นำมาใช้ในศาลด้วยประกอบกับระบบศาลไทยที่จะพยายามที่จะลดปัญหาเรื่องความล่าช้าในการพิจารณาคดีและปัญหาคดีล้นศาล จึงได้มีแนวคิดในเรื่องการบริหารจัดการคดีเข้ามาใช้ รวมทั้งนำเรื่องการนั่งพิจารณาคดีต่อเนื่องมาประยุกต์ใช้ร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนั้นวิธีการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท จึงช่วยเพิ่มให้เกิดความมีประสิทธิภาพของการพิจารณาคดีในศาล และช่วยเสริมต่อระบบการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการพิจารณาคดีที่ล่าช้าได้ อาจกล่าวได้ว่าวิธีการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดีในศาลเป็นอย่างมาก บทบาทและวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเป็นสิ่งที่พัฒนาและช่วยยุติข้อพิพาทของคู่ความได้ในกระบวนการทางศาล ซึ่งในประมวลกฎหมาย

ตัวอย่างของศาลในประเทศไทยที่นำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในศาล มีดังนี้

1) ศาลแพ่ง

ศาลแพ่งมีคดีที่ต้องรับผิดชอบอยู่จำนวนมากโดยคู่ความต้องการให้คดีที่เกิดขึ้นเสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็ว การพิจารณาคดีโดยการสืบพยานหลักฐานแล้วชี้ขาดตัดสินคดี ย่อมเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ทำให้คดีเสร็จไปได้ในระดับหนึ่ง แต่วิธีการเช่นนี้ยังไม่สามารถทำให้การอำนวยความเป็นธรรมแก่ประชาชนบรรลุผลสูงสุด และยังปรากฏว่าปัจจุบันนี้ยังมีคดีค้างในศาลเป็นจำนวนมาก แม้จะได้เพิ่มกำลังผู้พิพากษา เพิ่มสถานที่ทำงานมากขึ้นเพียงใด ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาด้านปริมาณคดี ด้วยเหตุผลดังกล่าวศาลแพ่งจึงตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ และได้มีการประชุมสัมมนาหารือแนวทางในการจัดให้มีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความในศาลแพ่งขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกอีกวิธีการหนึ่งให้ผู้พิพากษาสามารถบริหารคดีที่รับผิดชอบอยู่ให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็วการไกล่เกลี่ยเพื่อประนีประนอมข้อพิพาทเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งใน

ศาลโดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งก็ได้รองรับในเรื่องการไต่ถามคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาศาลด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าคู่ความนั้นๆ จะไม่มีทนายความว่าต่างแก่ต่างให้อยู่แล้วก็ตาม ก็ถือว่าศาลเห็นว่าการที่คู่ความมาศาลอาจยังให้เกิดความตกลง หรือการประนีประนอมยอมความ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตราต่อไปนี

มาตรา 19 บัญญัติว่า ศาลมีอำนาจสั่งได้ตามที่เห็นสมควรให้คู่ความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาศาลด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าคู่ความนั้นๆ จะไม่มีทนายความว่าต่างแก่ต่างให้อยู่แล้วก็ตาม ก็ถือว่าศาลเห็นว่าการที่คู่ความมาศาลอาจยังให้เกิดความตกลง หรือการประนีประนอมยอมความ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตราต่อไปนี ก็ให้ศาลสั่งให้คู่ความมาศาลด้วยตนเอง

มาตรา 20 บัญญัติว่า ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใดให้ศาลมีอำนาจจะไต่ถามคู่ความได้ตกลงกัน หรือประนีประนอมยอมกันในเรื่องพิพาทนั้น

มาตรา 20 ทวิ บัญญัติว่า เพื่อประโยชน์ในการไต่ถามคู่ความ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นความลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยจะมีทนายความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

เมื่อศาลเห็นสมควรหรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นผู้ประนีประนอมเพื่อช่วยศาลให้คู่ความได้ไต่ถามคู่ความประนีประนอมกัน

หลักเกณฑ์และวิธีการไต่ถามคู่ความของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอมรวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอมให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

จากมาตราทั้ง 3 มาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้เปิดโอกาสให้นำเอาวิธีการไต่ถามคู่ความเข้ามาใช้ในศาลได้อย่างเต็มที่ ซึ่งโดยปกติผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจะทำการไต่ถามคู่ความในวันแรกที่คู่ความได้พบกันในศาล เช่น วันสืบพยานนัดแรก เป็นต้น และดูเหมือนว่ามิได้กระทำอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพราะมีปัญหาละอุปสรรคมากมายหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้พิพากษาเอง หรือคู่ความ หรือห้องพิจารณา ซึ่งใช้เป็นสถานที่ไต่ถามคู่ความต่อมาจึงมีการพัฒนาให้การไต่ถามคู่ความเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยทางอื่นนอกจากการพิจารณาตามปกติของศาล ซึ่งเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทแบบพิเศษโดยศาลแพ่งได้เริ่มใช้เป็นศาลแรก ในปี พ.ศ. 2537 และศาลอื่นก็ใช้กันต่อมา จนกระทั่งได้กล่าวว่า ในปัจจุบันมีกระบวนการระงับข้อพิพาทพิเศษโดยการไต่ถามคู่ความนี้ทุกศาล

ในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไต่ถามคู่ความในศาลของไทยในปัจจุบัน เป็นการไต่ถามคู่ความให้เกิดการประนีประนอมยอมความในเฉพาะคดีแพ่งเท่านั้น ส่วนคดีอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้ จะไม่มีการปฏิบัติกันเป็นกิจจะลักษณะ แต่มักจะทำการสอบถามคู่ความว่าเคยเจรจากันหรือไม่ หรือมีโอกาสตกลงกันได้หรือไม่ และก็จะชี้แนะให้ได้เจรจากันเท่านั้น ในระบบการ

⁶⁶ โชติช่วง ทังวงศ์. (2548). รวมบทความการไต่ถามคู่ความและประนีประนอมยอมข้อพิพาทและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง: เทคนิคการไต่ถามคู่ความจากประสบการณ์. หน้า 49.

ใกล้เคียงและระเบียบว่าด้วยการใกล้เคียงของศาลแพ่งนั้น ได้มีการนำเอาคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการใกล้เคียง เพื่อยังให้เกิดการประนีประนอมยอมความ พ.ศ. 2539 มาใช้เป็นแนวทางในการใกล้เคียงเพื่อยังให้เกิดการตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันระหว่างคู่ความ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้⁶⁷

ก) กรณีที่ผู้พิพากษาผู้รับผิดชอบเห็นว่า คดีที่รับผิดชอบอยู่มีหนทางที่จะตกลงกันได้ ก็ให้ดำเนินการใกล้เคียงได้

ข) ในคดีที่ไม่อาจดำเนินการใกล้เคียงได้ ภายหลังจากที่ได้มีการชี้สองสถานแล้ว ข้อพิพาทใดที่เป็นปัญหาข้อเท็จจริง ซึ่งสมควรใช้ความรู้ความสามารถพิเศษของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา ก็ให้ผู้พิพากษาผู้รับผิดชอบพิจารณานำบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เกี่ยวกับอนุญาตไต่สวนการในศาลมาใช้ตามควรแก่กรณี

ค) ในกรณีที่ดำเนินการใกล้เคียงแล้ว คู่ความไม่อาจตกลงประนีประนอมกันได้ หากผู้พิพากษาผู้รับผิดชอบเห็นว่าตนไม่เหมาะสมที่จะนั่งพิจารณาพิพากษาต่อไป เนื่องจากได้รับทราบข้อเท็จจริงต่างๆ นอกสำนวนจากคู่ความในขณะที่ทำการใกล้เคียง หรือด้วยเหตุอื่นใด ก็ให้พิจารณาถอนตัวจากการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นได้

ง) ในการใกล้เคียงเพื่อยังให้เกิดการตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันนั้น ผู้ใกล้เคียงอาจดำเนินการใกล้เคียงในห้องรับรอง ซึ่งจัดไว้เป็นพิเศษสำหรับการดำเนินการใกล้เคียงในศาลนั้นๆ

จ) ผู้พิพากษาผู้รับผิดชอบอาจพิจารณาค้นค่าขึ้นศาลในกรณีพิเศษสำหรับคู่กรณีที่สามารถตกลงประนีประนอมกันได้โดยเร็ว

เนื่องจากระบบใกล้เคียงและระเบียบว่าด้วยการใกล้เคียงของศาลแพ่ง ไม่ได้วางรูปแบบในการใกล้เคียงอย่างชัดเจนว่ามีวิธีการและเทคนิคอย่างไร เพราะได้มีแนวคิดในการใกล้เคียงวางอยู่บนแนวคิดที่ว่า การค้นหาความพอใจของคู่ความ จึงไม่ได้คำนึงถึงรูปแบบวิธีการใกล้เคียงที่เป็นขั้นตอนอย่างมีระบบมากนัก จึงเป็นการใช้ความสามารถหรือทักษะของผู้พิพากษาในคดีนั้นเองในการบริหารงานคดี แม้ว่าจะได้มีคำแนะนำของประธานศาลฎีกาออกมาวางแนวทางแก่ผู้พิพากษาให้ปฏิบัติก็ตาม

สำหรับหลักในการใกล้เคียงของศาลแพ่ง จะใช้วิธีการดังต่อไปนี้ คือ

1) ผลัดกันเสนอ คือ ให้ความทั้งสองฝ่ายพยายามยื่นข้อเสนอของตนและผลัดกันแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน

2) หันหน้าเข้าหากัน คือ ให้คู่ความได้มีโอกาสพบปะเจรจากัน

⁶⁷ วิชัย อริยนันทกะ ก เล่มเดิม, หน้า 313-314.

3) ก้าวเข้าหากัน คือ ให้คู่ความเปิดใจพูดกัน ถ้าเปิดใจพูดกันก็ลืมอดีต ไม่ได้เถียงกัน
ก้าวเข้าสู่การแก้ปัญหาาร่วมกัน

4) เห็นใจกัน คือ อย่าให้คู่ความเอาเปรียบกันอย่างไม่ยุติธรรมและพิจารณาว่าข้อเสนอ
นั้นมีทางเป็นไปได้หรือไม่

5) ให้เวลานอก คือ เปิดโอกาสให้คู่ความคิดตรึกตรองมองปัญหาท่อนถึงทางตัน

6) ทางเลือกที่พอใจ คือ แต่ละฝ่ายให้อะไรที่อีกฝ่ายพอใจ

7) ทางออกที่สร้างสรรค์ คือ ประนีประนอมกันได้ตรงจุดที่ทุกคนพอใจว่าตัดสินใจ
ถูกต้อง

ในด้านการจัดระบบไกล่เกลี่ยเพื่อให้คู่ความประนีประนอมยอมความกันนั้น ได้มีการ
กำหนดให้การไกล่เกลี่ยเป็นความลับ และห้ามมิให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในชั้นไกล่เกลี่ยไปอ้างอิง
เป็นพยานหลักฐานของตนในชั้นพิจารณา นอกจากหลักเกณฑ์ขั้นต้นการจัดระบบไกล่เกลี่ยจึงแยก
ออกเป็นระบบใหญ่แยกออก ได้ 3 ประการ คือ⁶⁸

1) แยกคน คือ การแยกผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยออกจากผู้พิพากษาที่พิจารณาคดี
ทำให้คู่ความมีความมั่นใจว่าผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีจะไม่รู้ไม่เห็นเหตุการณ์ในห้องไกล่เกลี่ยสิ่งที่
ตนพูดต่อรองหรือยอมรับข้อเท็จจริงใดๆ จะไม่มีผลต่อกดี หรือทำให้ผู้พิพากษาที่จะตัดสินคดีของ
ตนมีอคติต่อตนเนื่องจากคดีตกลงกันไม่ได้

2) การแยกสำนวน คือ การแยกการไกล่เกลี่ยออกจากสำนวนเดิมโดยการตั้งสำนวน
ใหม่ผูกติดกับสำนวนเดิมคล้ายกับสำนวนประเด็น และบรรดาเอกสารหรือรายงานกระบวนการ
พิจารณาของศาลซึ่งอาจบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยไว้จะรวมอยู่ในสำนวนไกล่เกลี่ย
ทั้งนี้เพื่อมาให้อ้างอิงที่จดบันทึกไว้ในการไกล่เกลี่ยปรากฏในสำนวนเดิม และหากคู่ความตกลง
กันไม่ได้ก็จะปลดสำนวนไกล่เกลี่ยนี้ออกเผาทำลายเสียเพื่อให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใช้อ้างเป็นหลักฐาน
ในชั้นพิจารณาได้

3) แยกห้อง คือ ศาลแพ่งได้จัดห้องไกล่เกลี่ยแยกห้องจากห้องพิจารณาคดี มีลักษณะ
เป็นห้องประชุมมีทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เป็นสัดส่วนเฉพาะ ซึ่งจะทำให้บรรยากาศเป็นกันเอง
เป็นส่วนตัว เอื้ออำนวยต่อการเจรจาโดยคู่ความและผู้พิพากษาจะมีสมาธิในการเจรจา หากคู่ความ
มีข้อหารือกับผู้ใดก็สามารถโทรศัพท์ได้ทันทีและหากต้องการรายละเอียดก็สามารถส่งโทรสารไป
ให้ผู้พิพากษาและทนายความในห้องนี้ไม่สวมนครุเพราะต้องการให้บรรยากาศเป็นกันเอง

นอกจากนี้ ทางศาลยุติธรรมได้เล็งเห็นความสำคัญของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล
มากขึ้น จึงได้มีการออกระเบียบโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 17 (1) แห่งพระราชบัญญัติ

⁶⁸ โชติช่วง ทพงษ์. เล่มเดิม. หน้า 49.

ระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม (ก.บ.ศ.) ได้ออกระเบียบที่เรียกว่า ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2544 ซึ่งมีการตั้งศูนย์การไต่ถามข้อพิพาทประจำศาลเกิดขึ้นด้วย และเป็นการเปิดกว้างให้มีการไต่ถามมากขึ้น โดยศาลยุติธรรมเห็นสมควรให้มีการไต่ถามก็จะส่งเรื่องมายังศูนย์ไต่ถามข้อพิพาท ประจำศาล ก็ได้ ซึ่งมีระเบียบสาระสำคัญ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ

ข้อ 3 ในระเบียบนี้ ถ้าข้อความมิได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

ผู้ประนีประนอม หมายความว่า ข้าราชการศาลยุติธรรม บุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ประนีประนอมเพื่อช่วยเหลือศาลในการไต่ถามข้อพิพาทให้คู่ความได้ประนีประนอมกันตามระเบียบนี้

ข้อ 5 องค์คณะผู้พิพากษาย่อมมีอำนาจไต่ถามคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

การดำเนินการอย่างใด ๆ ตามระเบียบนี้ย่อมไม่กระทบต่ออำนาจขององค์คณะผู้พิพากษาในการไต่ถามคดีของตน

ข้อ 6 เมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาล ผู้รับพิพาทขอพระราชทานหรือองค์คณะผู้พิพากษาอาจแต่งตั้งผู้พิพากษา ข้าราชการศาลยุติธรรม หรือบุคคลภายนอกผู้ใดผู้หนึ่งหรือหลายคน เป็นผู้ประนีประนอมเพื่อช่วยเหลือศาลในการไต่ถามคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้ประนีประนอมที่ได้รับการแต่งตั้งนั้น ดำเนินการไต่ถามข้อพิพาทไปตามระเบียบนี้

ข้อ 9 การแต่งตั้งบุคคลภายนอกหรือหลายคนเป็นผู้ประนีประนอม ผู้รับพิพาทขอพระราชทาน หรือองค์คณะผู้พิพากษา พึงคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้ประนีประนอมยอมความ และความพอใจของคู่ความทุกฝ่ายเท่าที่พึงจะกระทำได้ ในกรณีที่ประสงค์จะแต่งตั้งบุคคลที่มีได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประนีประนอม ผู้รับพิพาทขอพระราชทาน หรือองค์คณะผู้พิพากษา จะแต่งตั้งบุคคลเช่นว่านั้นได้เมื่อคู่ความที่จะต้องเข้าร่วมในกระบวนการไต่ถามข้อพิพาทได้ให้ความยินยอม และตกลงที่จะรับพิพาทในค่าใช้จ่ายของบุคคลเช่นว่านั้นแล้ว

มีข้อสังเกตว่าระเบียบคณะกรรมการศาลยุติธรรมว่าด้วยการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2544 นี้ เป็นเพียงระเบียบปฏิบัติภายในศาลที่เป็นคู่มือการปฏิบัติงานเบื้องต้นของเจ้าหน้าที่ศูนย์ไต่ถามข้อพิพาทประจำศาล ซึ่งระเบียบดังกล่าวได้กล่าวถึงการแต่งตั้งบุคคลภายนอกคนหนึ่งหรือหลายคนเข้ามาเป็นคู่ไต่ถามได้ อันเป็นการเปิดกว้างมากขึ้น และมีศูนย์กลางให้ความช่วยเหลือแก่องค์คณะผู้พิพากษาที่รับพิพาทคดี และต้องการให้ศูนย์ช่วยไต่ถามเพื่อแบ่งเบาภาระขององค์คณะผู้พิพากษาในทางอ้อมอีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามระเบียบดังกล่าวก็ไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนมากนัก จึงไม่อาจทราบแน่ชัดว่าวิธีการหรือเทคนิคที่จะนำมาใช้ในการไต่ถามมีขอบเขต หรือมีข้อจำกัด

เพียงใด และจะใช้เทคนิคอย่างไรให้เหมาะสมอันจะส่งผลต่อการกำหนดแนวทางการดำเนินคดีได้ชัดเจนมากขึ้น

2) ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ⁶⁹

ในปัจจุบันแนวความคิดที่เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางแพ่ง โดยการนำวิธีการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทพิเศษมาใช้เพื่อเป็นทางเลือกแทนการดำเนินการคดีตามปกติในศาลได้ใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศต่างๆ และประเทศที่ถือว่าเป็นต้นแบบแนวความคิดนี้ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งเสริมให้มีการระงับข้อพิพาทในศาล โดยกำหนดกระบวนการในรูปแบบต่างๆ ให้เป็นทางเลือกแก่คู่ความโดยมีวัตถุประสงค์ให้ข้อพิพาททางแพ่งหรือทางการค้าต่างๆ ระงับไปโดยรวดเร็ว วิธีพิจารณาคดีในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศมีความแตกต่างจากศาลอื่นในแง่ที่ว่ามุ่งที่จะให้การพิจารณาคดีของศาลเป็นไปโดยรวดเร็ว และให้มีการนั่งพิจารณาโดยติดต่อกัน และการนั่งพิจารณาคดีต่อกันไปโดยไม่เลื่อนคดีจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา วิธีพิจารณานี้บัญญัติไว้ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศในมาตรา 27 ดังนี้ คือ

ข้อ 27 ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 183 และมาตรา 183 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ก่อนมีการสืบพยานศาลสั่งให้คู่ความทุกฝ่ายมาศาลเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินคดี เช่น

- 1) ไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความหรือวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้
- 2) กำหนดระยะเวลาในการดำเนินคดี
- 3) กำหนดวัน เวลา วิธีการ และขั้นตอนในการดำเนินคดีที่จำเป็น เช่น จำนวนและรายละเอียดเกี่ยวกับพยานที่จะนำมาเบิกความ บันทึกถ้อยคำแทนการสืบพยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ พยานเอกสาร และพยานหลักฐานที่ต้องการให้ศาลเรียกจากคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกรวมทั้งการเดินเผชิญสืบและการส่งประเด็นสืบไปยังศาลอื่น เป็นต้น
- 4) กำหนดรายละเอียดและระยะเวลาเกี่ยวกับการทดลองทางเทคนิค หรือวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี
- 5) กำหนดตัวผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539

นอกจากนี้ระเบียบศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2541⁷⁰ ได้วางแนวทางในการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยในศาลไว้ ซึ่ง

⁶⁹ วิชัย อริษะนันท์ กะ ก เล่มเดิม.

ถือเป็นมาตรการที่สำคัญอย่างหนึ่งอันจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่จะอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนและบรรเทาปริมาณคดีในศาลให้ลดลง

3) ศาลล้มละลาย

สำหรับศาลที่ยื่นฟ้องคดีล้มละลาย อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเป็นอำนาจของศาลล้มละลายกลางโดยเฉพาะ แต่อำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นคนละส่วนต่างกับศาลที่ยื่นฟ้องคดีล้มละลาย คดีล้มละลายนับแต่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 ใช้บังคับกับมีพระราชกฤษฎีกาเปิดทำการศาลล้มละลายกลางในวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2542 เป็นต้นไป ศาลอื่นไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลายเลยทั้งสิ้นอำนาจดังกล่าวนี้เป็นอำนาจของศาลล้มละลายกลาง ในการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับการฟ้องร้องระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้เพื่อต้องการให้ลูกหนี้ของตนตกเป็นบุคคลล้มละลายนั้น จะต้องเข้าหลักเกณฑ์ในเรื่องลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวก่อน การฟ้องคดีดังกล่าวให้ไปฟ้องยังศาลล้มละลาย ซึ่งมีวิธีพิจารณาคดีพิเศษที่ซับซ้อนและแตกต่างกับวิธีพิจารณาความแพ่ง กล่าวคือ กฎหมายมีวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ให้กระบวนการพิจารณาต้องดำเนินไปได้โดยรีบด่วนเพื่อมิให้เจ้าหนี้และลูกหนี้เอาเปรียบซึ่งกันและกันในเรื่องความล่าช้าที่ก่อให้เกิดผลต่างของดอกเบี้ยขึ้นมา โดยแต่เดิมกฎหมายล้มละลายจะมุ่งเน้นถึงทรัพย์สินของลูกหนี้เป็นสำคัญมากกว่าสถานะของบุคคลภายหลังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องการนำเอาวิธีมาตราพิเศษมาใช้ไม่ว่าจะเป็นการปรับโครงสร้างหนี้ นอก หรือในศาล หรือการทำแทน ฟันฟูกิจการ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นมาตราพิเศษที่เร่งรีบนำมาใช้ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจฟองสบู่แตก ในปี 2540 แนวความคิดในเรื่องการยกร่างกฎหมาย เรื่องการฟันฟูเศรษฐกิจการมีมานานแล้ว โดยจุดเริ่มแรกของความคิดนี้ ในประเทศไทยมีในปี 2530 ซึ่งแน่นอนก่อนที่จะกองทุนการเงินระหว่างประเทศจะเข้ามาหลายปี อย่างไรก็ตามหากพิจารณากว้างออกไปนอกเหนือจากการใช้มาตราพิเศษดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่ามีวิธีทางเลือกอื่นที่นอกเหนือจากการพิจารณาของโดยปกตินำไปใช้ คือ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งในข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 ข้อ 12 ได้กล่าวถึงการกำหนดแนวทางการดำเนินคดีไว้ซึ่งในข้อ 12 (4) กล่าวไว้ว่า ไกล่เกลี่ยเพื่อให้คดีเสร็จไปหรือนำวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้ และการที่จะนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ได้ต้องก่อนมีการสืบพยานเท่านั้น ในเรื่องนี้เป็นโอกาสให้ศาลสามารถนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเข้ามาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการพิจารณาคดีในศาลได้โดยเมื่อศาลเห็นสมควรก็จะนัดคู่ความทุกฝ่ายมาพบที่ศาลก่อนวันนัดสืบพยาน และศาลสามารถที่จะนำเอาวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ได้โดยสอบถามคู่ความก่อนว่าจะไกล่เกลี่ยหรือไม่ซึ่งคู่ความจะต้องสมัครใจทั้งสองฝ่าย หากคู่ความเจรจาตกลงกันได้ว่าต้องการไกล่เกลี่ยศาลก็จะทำข้อตกลงในการไกล่เกลี่ยขึ้นใน

⁷⁰ ธนพงษ์ กุลนพฤกษ์. (2545). อนุญาโตตุลาการในศาล. หน้า 116-120.

ศาลเป็นสัญญาประนีประนอมความกันในศาลและพิพากษายอมไปตามนั้น แต่อย่างไรก็ตามไม่ได้มีรูปแบบที่กำหนดว่าการไกล่เกลี่ยจะอย่างไรก็จะนำวิธีการไกล่เกลี่ยในคดีแพ่งมาปรับใช้โดยอนุโลม หรืออาจจะส่งเรื่องไปยังศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท กระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้ก็ได้ ในคดีล้มละลายแม้ว่าจะมีวิธี ดำเนินมาตรการพิเศษในเรื่องการปรับโครงสร้างหนี้หรือการฟื้นฟูกิจการมาใช้ ก็ไม่ได้ตัดสิทธิผู้พิพากษาที่จะเอาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเข้ามาใช้ในศาลเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพของคดีให้เสร็จไป

3.1.1.2 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล คือ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนมีการฟ้องร้องคดีต่อศาล หรือแม้จะฟ้องร้องคดีต่อศาลแล้ว แต่คู่ความยังสามารถดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกันเอง โดยไม่ได้ดำเนินการในศาลก็ได้ วิธีการนี้เป็นกระบวนการที่คู่กรณีอาจต้องอาศัย ความช่วยเหลือจากคนกลางที่ไม่ได้อยู่ในความขัดแย้งนั้น เข้ามามีบทบาทในการเจรจาไกล่เกลี่ยเป็นคนกลางให้ (Mediation) เป็นกระบวนการที่บุคคลที่สามที่ไม่ได้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินปัญหาโดยตรงแต่คนกลางจะช่วยคู่กรณีที่เกิดความขัดแย้งกัน เพื่อให้บรรลุข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับ โดยความเห็นพ้องต้องกันในประเด็นข้อพิพาท ทั้งการเจรจาต่อรอง การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง ซึ่งเปิดทางให้อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่คู่กรณีเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างสมัครใจ โดยที่คู่กรณีต้องเต็มใจที่จะยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่นที่จะมาช่วยจัดการแก้ปัญหาความขัดแย้ง การเจรจาไกล่เกลี่ยของคนกลางมักจะเกิดขึ้นเมื่อคู่กรณีมีความเห็นว่า หากเขาไม่อาจจะร่วมกันแก้ไขได้ โดยลำพังและเมื่อหนทาง การแก้ไขปัญหามีเพียงการอาศัยความช่วยเหลือของบุคคลที่สามที่ไว้วางใจเชื่อถือได้ และมีความศรัทธาเคารพจากคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ปัจจุบันการไกล่เกลี่ยนอกศาลนั้นได้มีการใช้กันอย่างแพร่หลายในบางประเทศมากขึ้น เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา เป็นต้น และนอกจากนี้ประเทศไทยเองก็มีการใช้วิธีการไกล่เกลี่ยนอกศาลอยู่ด้วยเหมือนกัน โดยเป็นประเพณีสืบต่อกันมาและมักจะให้ผู้ใหญ่ที่มีความเคารพนับถือไว้วางใจมาช่วยในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้ หากเป็นการตกลงกันได้นอกศาล ผลของข้อตกลงก็จะเป็นไปตามที่ได้ตกลงกัน และใช้ผูกพันบังคับกันได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 850 ถึงมาตรา 852

การไกล่เกลี่ยนอกศาล เป็นการทำสัญญาประนีประนอมยอมความที่ยังมิได้นำคดีขึ้นสู่ศาล ไม่ว่าจะเป็นการไกล่เกลี่ยกันเองระหว่างคู่กรณีโดยมีคนกลางเป็นผู้ไกล่เกลี่ย หรือในชั้นพนักงานสอบสวนก็สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ โดยให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยแล้วมีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ในการทำสัญญาประนีประนอมยอมความนอกศาลนั้น ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือลายมือชื่อของตัวแทนเป็นสำคัญ มิฉะนั้น

ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามสัญญา ก็จะไม่สามารถฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ หลักเกณฑ์ในการทำสัญญาต้องอยู่ภายใต้ที่ว่า คู่กรณีจะต้องมีความสามารถตามกฎหมายที่จะทำสัญญาได้ และคู่กรณีต้องสมัครใจที่จะทำสัญญาต่อกัน และสัญญาต้องไม่มีวัตถุประสงค์ที่ต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายเป็นการพันวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน สัญญาต้องไม่เกิดจากเจตนาหลอกลวง ก่อฉ้อฉล การถูกข่มขู่ จึงเห็นได้ว่าการทำสัญญาประนีประนอมยอมความนอกศาลเป็นการระงับข้อพิพาทที่มีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จไป โดยคู่สัญญาต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน ทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละนั้น ระงับสิ้นไปและทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นว่าเป็นของตน (เป็นการแปลงหนี้ใหม่) ถ้าคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญา จะต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล และเมื่อนำคดีขึ้นสู่ศาลแล้วยังสามารถประนีประนอมยอมความในศาลได้อีก⁷¹

3.1.2 การใกล้เคียงข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลในประเทศไทย

สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (ส.ฟ.ท.) เป็นหน่วยงานรัฐบาลที่ทำหน้าที่กำกับดูแลฟุตบอลในประเทศไทยรวมถึงฟุตบอลทีมชาติไทย ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2459 โดยพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์และได้เข้าร่วมกับ สหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ เมื่อ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2468 และเข้าร่วมกับ สมาพันธ์ฟุตบอลเอเชีย เมื่อปี พ.ศ. 2500

สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นสมาคมที่ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องของภารกิจฟุตบอลของประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) ส่งเสริมและเผยแพร่ สอดส่องและติดตามการเคลื่อนไหวภารกิจฟุตบอลทั้งในและนอกประเทศ 2) ส่งเสริมความสามัคคีระหว่างสโมสรสมาชิกของสมาคม และกับวงการกีฬาอื่นๆ ทั้งในและนอกประเทศ 3) ส่งเสริมความสัมพันธ์กับสมาคมฟุตบอลนานาชาติซึ่งเป็นสมาชิกสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (FIFA) 4) ดำเนินการตามหน้าที่สมาชิกของสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (FIFA) และสมาพันธ์ฟุตบอลแห่งเอเชีย (AFC) และ 5) ดำเนินการวิจัย เผยแพร่ความรู้ในทางวิชาการตลอดจนข่าวสาร และควบคุมการแข่งขันฟุตบอลที่ใช้กติกาของสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (FIFA)

โดยมีสภากรรมการเป็นคณะกรรมการบริหารกิจการของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยซึ่งมีวาระการดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลาคราวละ 2 ปี นับตั้งแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่ได้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย และการจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลภายในประเทศที่อยู่ภายใต้การควบคุมของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจะอยู่ภายใต้ข้อบังคับลักษณะปกครอง ของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ พ.ศ. 2546 และข้อบังคับเฉพาะของรายการที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย

⁷¹ สมชาติ โลกสันติสุข. (2546). การบริหารงานคดี: ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการใกล้เคียงในศาล.

จัดการแข่งขัน นอกจากนั้นการจัดการแข่งขันฟุตบอลรายการ ต่างๆ ที่อยู่ภายใต้การจัดการบริหารของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย นอกจากอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกีฬาแห่งประเทศไทยแล้วต้องดำเนินการจัดการแข่งขันฟุตบอลให้สอดคล้องกับ สหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ Fédération Internationale de Football Association (FIFA) และสมาพันธ์ฟุตบอลแห่งเอเชีย (Asian Football Confederation) (AFC) โดยรูปแบบและหลักการในการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพในประเทศจะสอดคล้องกับสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ หรือ FIFA และสมาพันธ์ฟุตบอลแห่งเอเชีย หรือ AFC โดยเห็นได้จากการจัดการแข่งขันในรายการต่างๆ ที่อยู่ภายใต้การดำเนินการของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย และบุคคลที่อยู่ในบังคับของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยคือสมาชิกของสมาคมและนักกีฬาในสังกัดของสมาชิกของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย

ฟุตบอลอาชีพในประเทศไทยมีผลประโยชน์ที่เป็นทรัพย์สินและผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก ทั้งที่อยู่ภายใต้บังคับและที่ไม่ได้อยู่ภายใต้บังคับของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ดังนั้นจึงอาจเกิดความขัดแย้งและข้อพิพาทในการดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับกีฬาฟุตบอลอาชีพได้หลายกรณี สำหรับกรณีพิพาทต่างๆ ที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวเนื่องกับการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพก็จะมีกรณีพิพาทอยู่ 3 ประเด็นใหญ่ๆ คือ 1) กรณีเกี่ยวกับวินัยและระเบียบข้อบังคับขององค์กรกีฬาต่างๆ 2) กรณีเกี่ยวกับข้อตกลงและนิติกรรมสัญญาที่มีต่อกัน และ3) กรณีที่เกี่ยวเนื่องทั้งโดยตรงและเกี่ยวเนื่องกับการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพ

ในกรณีที่เกิดกรณีปัญหาที่พิพาทกันแล้วก็มักจะเกิดปัญหาว่าผู้ที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระงับสิ้นไปโดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ขององค์กรกีฬาที่ตนอยู่ภายใต้บังคับ และถูกต้องตามกฎหมายที่ใช้บังคับกันโดยทั่วไป โดยส่วนใหญ่แล้วหากเป็นข้อพิพาทที่องค์กรกีฬาของตนมีอำนาจดำเนินการแล้วผู้ได้รับผลกระทบก็จะดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนดไว้เป็นระเบียบข้อบังคับอันได้มีการกำหนดไว้เป็นการภายใน และหากไม่ได้ผลเป็นที่พอใจจึงเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยทางศาลต่อไปซึ่งมักจะเป็นการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ในกรณีที่ไม่พอใจในคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยองค์กรที่ตนอยู่ในบังคับหรืออีกวิธีการหนึ่งคือการนำกรณีพิพาทขึ้นสู่ศาลโดยตรงซึ่งก็มักจะเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมต่างๆ ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลอาญา และศาลแรงงานเป็นต้นรวมทั้งศาลปกครองด้วย แต่ทั้งนี้ก็ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในการนำคดีขึ้นสู่ศาลของแต่ละศาล

การแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพอย่างเป็นทางการมีอยู่หลายรายการซึ่งแต่ละรายการก็จะมีข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยหรือองค์กรที่ได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการบริหารและจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพรายการต่างๆ โดยข้อพิพาทที่มีการบันทึกไว้อย่างเป็นทางการสำหรับการแข่งขันฟุตบอลอาชีพรายการไทยพรีเมียร์ลีกและลีก

ดิวิชั่น 18 นั้นจะมีรวมกันโดยประมาณไม่น้อยกว่า 200 กรณีต่อหนึ่งฤดูกาลแข่งขัน⁷² และหาก รวมถึงรายการแข่งขันอื่นๆ ภายใต้การควบคุมของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแล้วจะมี ข้อพิพาททั้งที่เกี่ยวเนื่องกับกฎระเบียบและไม่เกี่ยวกับกฎระเบียบของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ที่ต้องเข้าสู่การดำเนินการเพื่อระงับข้อพิพาทในทุกรายการไม่น้อยกว่า 300-400 กรณีต่อหนึ่ง ฤดูกาลแข่งขัน

3.1.2.1 กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการระงับข้อพิพาทในกีฬา ฟุตบอลอาชีพ

1) ข้อบังคับลักษณะปกครองของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยในพระบรม ราชูปถัมภ์ พ.ศ. 2546 ซึ่งข้อบังคับลักษณะปกครองฉบับนี้จะมีลักษณะที่ถือเป็นธรรมเนียมในการ ดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการดำเนินการในกีฬาฟุตบอลอาชีพภายในประเทศไทย โดย ข้อบังคับนี้จะกล่าวถึงอำนาจหน้าที่และแนวทางในการปฏิบัติงานของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย อีกทั้งหน้าที่ของสมาชิกของในการปฏิบัติตามข้อบังคับฉบับนี้ตลอดจนการบังคับและบทลงโทษ แต่ในข้อบังคับฉบับนี้จะไม่ได้อ้างถึงรายละเอียดของแนวทางในการระงับข้อพิพาทไว้เนื่องจากมี ลักษณะเสมือนเป็นกฎหมายแม่บทที่จะกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของตนไว้เท่านั้น แต่จะมีการมอบให้ องค์การที่อยู่ภายใต้อำนาจของตน เช่น บริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด เป็นผู้ดำเนินการ ในการระงับ ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในกีฬาฟุตบอลอาชีพต่อบุคคลและองค์กรกีฬาที่อยู่ภายใต้ การควบคุมต่อไป

2) ระเบียบและข้อบังคับว่าด้วยการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพของ ประเทศไทย ของบริษัท ไทย พรีเมียร์ลีก จำกัด ซึ่งได้รับมอบหมายให้จัดการฟุตบอลอาชีพรายการ ไทยพรีเมียร์ลีก และ ลีกดิวิชั่น1 จากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยซึ่งจะมีเนื้อหาที่กำหนดถึงเช่น การบริหารจัดการแข่งขัน กฎ กติกา และระเบียบที่ใช้ควบคุมการแข่งขันฟุตบอลอาชีพ ตลอดจน การลงโทษเป็นต้น นอกจากนั้นก็ยังได้กำหนดแนวทางในการระงับข้อพิพาทของบุคคลและองค์กร สโมสรสมาชิกที่อยู่ภายใต้การควบคุมและกำกับดูแลของตนไว้ในภาคผนวกที่ 2 ของระเบียบและ ข้อบังคับว่าด้วยการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพของประเทศไทย ของบริษัทไทย พรีเมียร์ลีก จำกัด ซึ่งเป็นสัญญาระหว่างบริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด กับองค์กรสมาชิกเพื่อเข้าร่วมการแข่งขัน ฟุตบอลอาชีพของประเทศไทยรายการไทยพรีเมียร์ลีกและลีกดิวิชั่น1 (CLUB LICENSING AGREEMENT FOR THAI PREMIER LEAGUE / LEAGUE DIVISION1) โดยกำหนดไว้ใน สัญญาซึ่งองค์กรสโมสรฟุตบอลที่จะเข้าร่วมการแข่งขันในรายการไทยพรีเมียร์ลีกและลีกดิวิชั่น 1 ต้องยอมรับในเงื่อนไขและข้อบังคับที่บริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัดในฐานะ ผู้อนุญาต ให้องค์กร สโมสรที่ขอเข้าร่วมการแข่งขันในฐานะ ผู้ขออนุญาต ซึ่งมีข้อความที่กล่าวไว้ในข้อที่ 6.4 ซึ่ง

⁷² คุณธนะ คะเนแสน ฝ่ายกฎหมายบริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด (สัมภาษณ์ 29มิถุนายน 2555).

เนื้อความในลักษณะที่กล่าวว่า ผู้ขออนุญาต จะยอมรับในการดำเนินการตามธรรมนูญที่กำหนดโดยสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (FIFA) สมาพันธ์ฟุตบอลแห่งเอเชีย (AFC) สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย บริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด และยอมรับตามการบังคับและการแทรกแซงขององค์กรดังกล่าว รวมถึงการยอมรับในการดำเนินการเพื่อระงับข้อพิพาทของศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (Court of Arbitration for Sport)

3) ระเบียบและข้อบังคับว่าด้วยการจัดการแข่งขันฟุตบอลลีกภูมิภาคดิวิชั่น 2 ซึ่งได้กำหนดแนวทางในการบริหารและการดำเนินการฟุตบอลอาชีพลีกภูมิภาคของประเทศไทยที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยดูแลรับผิดชอบและได้มอบหมายให้คณะกรรมการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพเอไอเอส ลีกภูมิภาค ดิวิชั่น 2 โดยเป็นระเบียบข้อบังคับซึ่งสโมสรสมาชิกซึ่งสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยอนุญาตให้เข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลรายการนี้ต้องยอมรับและปฏิบัติตามในกรณีที่ได้เข้าร่วมในการดำเนินการแข่งขัน โดยในระเบียบดังกล่าวได้กำหนดแนวทางขั้นตอนในการดำเนินการแข่งขันและได้กำหนดถึงขั้นตอนและกระบวนการในการดำเนินการหากมีข้อพิพาทใดๆ เกิดขึ้นที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันว่าหากมีปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณารายการ วินัย และข้อประท้วงจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อที่ 9 ว่าการดำเนินการใดๆ จะต้องเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับฉบับนี้ประกอบกับระเบียบของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยว่าด้วยการพิจารณารายการ วินัย และข้อประท้วงประกอบกัน แต่หากเป็นกรณีพิพาทอื่นใดที่อยู่นอกเหนือจากอำนาจของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพเอไอเอส ลีกภูมิภาค ดิวิชั่น 2 ซึ่งได้รับมอบอำนาจในการดำเนินการจากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแล้ว การดำเนินการใดๆ เพื่อระงับข้อพิพาทก็จะเป็นไปตามลักษณะแห่งการระงับข้อพิพาทโดยทั่วไป

4) ข้อบังคับอื่นๆ เช่น ข้อตกลงระหว่างบริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด กับองค์กรสมาชิกเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลลีกอาชีพของประเทศไทยรายการไทยพรีเมียร์ลีกและลีกดิวิชั่น 1 ฤดูกาล 2555 และคณะกรรมการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพเอไอเอส ลีกภูมิภาค ดิวิชั่น 2 กับองค์กรสมาชิกเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลลีกอาชีพของประเทศไทยรายการฟุตบอลอาชีพเอไอเอสลีกภูมิภาค ดิวิชั่น 2 ที่มีการกำหนดแนวทางในการระงับข้อพิพาทสำหรับการว่าจ้างในกีฬาฟุตบอลอาชีพ ซึ่งกำหนดไว้ในตัวอย่างสัญญาว่าจ้างนักฟุตบอลอาชีพในข้อ 9 ของทั้งในรายการฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีก ฟุตบอลลีกดิวิชั่น 1 และฟุตบอลลีกดิวิชั่น 2 ว่า ในการตัดสินข้อพิพาทในกรณีที่คู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้ก็ให้นำเรื่องเสนอคณะกรรมการที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแต่งตั้งขึ้นเพื่อช่วยหาข้อสรุป หากยังไม่สามารถตกลงกันได้ก็ให้ทั้ง 2 ฝ่ายดำเนินการตามแนวทางของอนุญาโตตุลาการหรือตามกฎหมายของประเทศไทยต่อไป ดังนั้น

สำหรับการดำเนินการใดๆ โดยเฉพาะหากเป็นกรณีของข้อพิพาทที่เกี่ยวกับสัญญาจ้างในกีฬาฟุตบอลอาชีพแล้วจะต้องดำเนินการเพื่อการระงับข้อพิพาทตามวิธีการที่กำหนดไว้ก่อนก็จะต้องดำเนินการเจรจา ไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความในข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดยคณะกรรมการที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแต่งตั้งขึ้นก่อนเพื่อเป็นการหาข้อยุติเบื้องต้นแต่อย่างไรก็ตาม หากไม่สามารถหาทางแก้ไขหรือหาข้อยุติได้แล้วจึงจะสามารถที่นำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการทางอนุญาโตตุลาการหรือตามกฎหมายของประเทศไทยต่อไป

5) นอกจากจะพิจารณาตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับหรือบทบัญญัติที่กำหนดโดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยรวมถึงองค์กรหรือคณะกรรมการซึ่งได้รับอำนาจจากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแล้วยังจะต้องพิจารณาถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั่วไปด้วยว่าบทบัญญัติ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ใดๆ ที่ใช้ประกอบในการดำเนินการระงับข้อพิพาทนั้นๆ จะต้องสอดคล้องและไม่ขัดแย้งกันเช่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นต้นเพื่อให้การดำเนินการระงับข้อพิพาทไม่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลรวมถึงผลทางกฎหมายที่จะทำให้ข้อตกลงที่เกิดขึ้นสามารถใช้บังคับได้จริงและมีผลบริบูรณ์เมื่อสามารถหาข้อยุติร่วมกันในการประนีประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้น

3.1.2.2 ขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านกีฬา

หากมีข้อพิพาทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกีฬาฟุตบอลอาชีพเกิดขึ้น กระบวนการในการดำเนินการระงับข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพจะมีรูปแบบและวิธีการในทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

1) การรับข้อพิพาททางด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพเข้าสู่การไกล่เกลี่ย

สำหรับข้อพิพาททางด้านกีฬาฟุตบอลนั้นไม่มีคำนิยามหรือการกำหนดไว้โดยเฉพาะว่ากรณีใดที่จะถือว่าเป็นข้อพิพาททางด้านกีฬา แต่ในทางปฏิบัติจะพิจารณาถึงลักษณะของข้อพิพาทนั้น โดยดูจากปฐมเหตุแห่งปัญหว่าเกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับการแข่งขันกีฬาฟุตบอลที่เกิดขึ้นภายใต้การควบคุมดูแลของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยหรือไม่ หากใช่ก็มักจะถือว่าเป็นข้อพิพาททางด้านกีฬาซึ่งข้อพิพาททางด้านกีฬาฟุตบอลส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นมักมีในกรณีดังต่อไปนี้ คือ 1) ข้อพิพาทเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการกำหนดโทษและคำวินิจฉัยในอำนาจหน้าที่ของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย 2) ข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากนิติกรรมสัญญาและนิติเหตุ และ 3) ข้อพิพาทอันเกี่ยวข้องโดยตรงหรือเกี่ยวเนื่องกับการแข่งขันกีฬาฟุตบอล เป็นต้น

2) ผู้มีอำนาจยื่นข้อเรียกร้อง

กรณีที่มีปัญหาต่างๆ ที่พิพาทกันเกิดขึ้นซึ่งเป็นบุคคลหรือนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวงการกีฬาฟุตบอลแล้วไม่ว่าจะเป็นองค์กรหน่วยงานต่างๆ สโมสรฟุตบอล นักฟุตบอลหรือเจ้าหน้าที่รวมทั้งผู้สนับสนุนการแข่งขันและกองเชียร์ ในทางปฏิบัติทางสมาคมก็จะรับเรื่องร้องเรียนหรือข้อเรียกร้องต่างที่มีการนำเสนอไว้พิจารณาโดยไม่ได้อำนาจกว่าผู้ที่ยื่นข้อเรียกร้องจะเป็นบุคคลที่มีนิติสัมพันธ์กับ สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยโดยตรงหรือไม่ โดยมีหลักในการพิจารณาแค่เพียงว่ากรณีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นข้อเรียกร้องเกี่ยวข้องกับวงการกีฬาฟุตบอล ซึ่งดำเนินการโดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยหรือไม่เพียงเท่านั้น ซึ่งถ้าเกี่ยวข้องก็จะรับเรื่องไว้พิจารณาต่อไป โดยผู้ยื่นเรื่องจะเป็นตัวบุคคลหรือนิติบุคคลที่เป็นคู่พิพาทดำเนินการด้วยตนเองโดยตรง หรืออาจมอบหมายให้ตัวแทนซึ่งมักเป็นผู้จัดการส่วนตัวหรือทนายความดำเนินการแทนตนได้

3) รูปแบบการยื่นข้อเรียกร้อง

อาจกล่าวได้ว่าไม่มีรูปแบบที่เป็นทางการแต่อย่างใด กล่าวคือ เพียงแค่ผู้ยื่นเรื่องพิพาทกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องพร้อมกับประเด็นพิพาทว่ามีผู้ใดบ้างและบรรยายเหตุการณ์ถึงต้นเหตุแห่งปัญหาและรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเท่าที่จะทำให้สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเข้าใจและทราบถึงรายละเอียดแห่งปัญหาที่พิพาทกันโดยสังเขปโดยจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเสนอต่อสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย อย่างไรก็ดีไม่ถึงขนาดที่จะต้องบรรยายรายละเอียดโดยชัดแจ้งเหมือนดังเช่นที่กำหนดไว้ในการบรรยายฟ้องในกรณีที่มีการนำคดีขึ้นฟ้องสู่ศาลยุติธรรมหรือศาลปกครอง รวมทั้งไม่ได้กำหนดไว้ว่าต้องทำตามแบบที่เป็นรูปแบบที่กำหนดไว้เป็นทางการดังเช่นรูปแบบราชการแต่อย่างใด

4) ค่าใช้จ่าย

สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการวางค่าธรรมเนียมในการจัดการไว้ว่าต้องเป็นจำนวนเท่าใดซึ่งโดยปกติแล้วสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยก็จะดำเนินการระงับข้อพิพาทที่มีการยื่นข้อเรียกร้องโดยไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียม เหมือนดังเช่นองค์กรศาลหรือสถาบันระงับข้อพิพาทขององค์กรต่างๆ ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐและที่ไม่เป็นหน่วยงานต่างๆ ของรัฐในการดำเนินการแต่อย่างใด แต่หากการดำเนินการดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเกิดขึ้น ทางสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าว โดยใช้งบประมาณที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยได้รับจัดสรรมา เนื่องจากอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ของการดำเนินการเพื่อพัฒนากีฬาฟุตบอลอาชีพ

5) การดำเนินการระงับข้อพิพาทในเรื่องที่รับไว้พิจารณา

เมื่อรับเรื่องแล้วสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยก็จะพิจารณาว่าประเด็นพิพาทที่มีการยื่นเรื่องนั้นเป็นกรณีพิพาทที่เกี่ยวข้องกับกีฬาฟุตบอลและอยู่ในอำนาจของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยหรือไม่ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นกรณีพิพาทที่อยู่ในอำนาจของคณะทำงานชุดใด ซึ่งก็มีอยู่หลายชุด และแต่ละชุดก็มีอำนาจหน้าที่ภายในขอบอำนาจของตนเองซึ่งแตกต่างกัน โดยคณะทำงานที่มีอำนาจมากที่สุดและมีอำนาจในการดำเนินการพิจารณาและตัดสินข้อเรียกร้องได้ ทุกกรณีที่อยู่ในอำนาจของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย เรียกว่า สภากรรมการ โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับลักษณะปกครอง หมวด 4 ข้อ 15 ซึ่งกรณีที่อยู่ในอำนาจในการพิจารณาข้อพิพาทของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยได้แก่การซื้อขายโอนย้ายสโมสรของนักฟุตบอล ข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาในการเล่นฟุตบอล และกรณีเกี่ยวกับการจัดการสนามแข่งขัน อัจฉริยะ การควบคุมกองเชียร์ นักฟุตบอลและผู้ตัดสินเป็นต้น

หากเป็นข้อพิพาทไม่ได้อยู่ในอำนาจของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแล้วก็จะแจ้งแก่ผู้ยื่นเรื่องให้ทราบว่าสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยไม่อาจดำเนินการระงับข้อพิพาทต่อไปได้ เนื่องจากไม่มีอำนาจตามกฎหมายในการดำเนินการ แต่หากแม้กรณีที่พิพาทกันนั้นไม่อยู่ในอำนาจของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแต่คู่กรณีพิพาทกันยินยอมร่วมกันในการที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยก็จะดำเนินการโดยเป็นองค์กรกลางในการไกล่เกลี่ย โดยการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยโดยเฉพาะ ซึ่งจะเรียกว่า คณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางปฏิบัติที่เคยดำเนินการมีหลายวิธีหรืออาจจะกำหนดให้กรรมการผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยให้มีในจำนวนไม่เกิน 15 คน แต่ส่วนใหญ่ทางสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจะใช้กรรมการผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยเพียงคณะละไม่เกิน 10 คน โดยเป็นผู้แทนจากสโมสรต่างๆ โดยกำหนดให้เลือกผู้แทนของสโมสรมาจำนวน 6 คน และกรรมการที่ทางสมาคมเป็นคนแต่งตั้งจำนวน 3 คน เป็นต้นแล้วแต่กรณี แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบของคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจไม่เคร่งครัดว่าต้องเป็นจำนวนเท่าใดและมีที่มาจากที่ใดขึ้นอยู่กับช่วงเวลา ความเหมาะสมรวมทั้งนโยบายที่กำหนดโดยสภากรรมการของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย อีกทั้งสภาพแห่งปัญหามีลักษณะอย่างไร มีผู้เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบที่ร้ายแรงหรือไม่และอย่างไรบ้างจากข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

6) คุณสมบัติของคณะกรรมการไกล่เกลี่ย

เนื่องจากหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการดำเนินการไกล่เกลี่ยไม่ได้มีบทบัญญัติหรือข้อบังคับที่กำหนดไว้แน่นอนดังนั้นในส่วนของคุณสมบัติของผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยจึงไม่ได้มีการกำหนดไว้เช่นกันว่าต้องมีคุณสมบัติเช่นใด ซึ่งในทางปฏิบัติคณะกรรมการไกล่เกลี่ยก็มักจะเป็น

บุคคลที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแต่งตั้งขึ้นโดยพิจารณาจากความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่พิพาทกันนั้น และจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจหรือมีความเกี่ยวข้องกับวงการกีฬาฟุตบอลเป็นอย่างดี เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความเชี่ยวชาญทั้งทางด้านกีฬาฟุตบอลและกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องเช่นอาจเป็นหรือเคยเป็นนักฟุตบอลทีมชาติ ผู้ตัดสิน ผู้บริหารสโมสรฟุตบอล ผู้แทนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และจากเหล่าทัพต่างๆ เป็นต้น

7) ระยะเวลาในการดำเนินการ

เมื่อได้รับเอกสารที่แสดงถึงข้อเท็จจริงแห่งกรณีพิพาทกันแล้ว สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยก็จะดำเนินการตามลำดับขั้นตอนปฏิบัติแต่อาจต่างกันสำหรับกรณีที่หากบางข้อพิพาทมีเงื่อนไขทางด้านเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องว่าต้องรีบดำเนินการให้เสร็จโดยเร็วก็จะดำเนินการเร็วกว่ากรณีอื่นๆ เป็นพิเศษ เนื่องจากมีการแข่งขันฟุตบอลอยู่ตลอดเวลา บางครั้งในหนึ่งสัปดาห์อาจมีการแข่งขันได้ 3-4 วัน จึงต้องรีบดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนที่การแข่งขันในครั้งถัดไปจะมาถึง แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยก็ไม่อาจกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการดำเนินการได้เพราะอุปสรรคอันสืบเนื่องมาจากจำนวนกรณีที่พิพาทกันที่อยู่ระหว่างรอการดำเนินการของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย อีกทั้งจำนวนบุคลากรที่ค่อนข้างมีอยู่อย่างจำกัดจึงทำให้ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการดำเนินการในแต่ละกรณีเพื่อให้การดำเนินการได้เสร็จสิ้นไปภายใต้ระยะเวลาอันจำกัด

8) ขั้นตอนในการดำเนินการไกล่เกลี่ย

กระบวนการไกล่เกลี่ยจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยรับกรณีที่พิพาทกันไว้พิจารณาและแจ้งให้แก่คู่กรณีอีกฝ่ายทราบถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และจะมีการเชิญคู่กรณีที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาพูดคุย เสนอข้อเรียกร้องโดยคณะกรรมการไกล่เกลี่ยขอพิพาทของซึ่งแต่งตั้งโดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจะทำหน้าที่คอยเป็นตัวกลางในการประสานความเข้าใจและการหาทางระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยที่คู่กรณีทุกฝ่ายยอมรับได้ในทางออกที่จะเกิดขึ้น สำหรับขั้นตอนในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น ไม่ได้มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนว่าจะต้องดำเนินการเช่นใดขึ้นอยู่กับประเด็นแห่งปัญหาของพิพาทที่เกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไร ใครเข้ามาเกี่ยวข้อง และทุนทรัพย์แห่งทรัพย์สินที่เรียกร้องกันนั้นมีจำนวนมากน้อยเพียงใด รวมถึงนโยบายในการดำเนินการไกล่เกลี่ยของคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทว่ามีอย่างไร

9) เมื่อการดำเนินการระงับข้อพิพาทได้สิ้นสุดลง

หากการดำเนินการระงับข้อพิพาทสามารถตกลงกันได้ก็จะมีกระบวนการบันทึกข้อตกลงในการไกล่เกลี่ยอันมีลักษณะคล้ายการทำสัญญาประนีประนอมนอกศาลซึ่งสามารถบังคับกันได้ ตามกฎหมายแต่มีข้อเสียคือไม่อาจบังคับกันได้ทันที โดยต้องมีการยื่นฟ้องต่อศาลก่อนแล้วจึงจะสามารถบังคับคดีกันได้ตามกฎหมาย

ในกรณีที่การดำเนินการระงับข้อพิพาทไม่อาจตกลงกันได้ก็ไม่ได้มีผลบังคับแก่คู่กรณีฝ่ายต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากเป็นกระบวนการของการระงับข้อพิพาทโดยสมัครใจซึ่งส่วนใหญ่ในการไกล่เกลี่ยคู่กรณีมักจะยอมรับในผลของการวินิจฉัยและไม่มีเมื่อนำคดีไปดำเนินการในชั้นศาลแต่อย่างไรก็ตาม แม้คำตัดสินของคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะไม่มีผลบังคับผูกพันทางกฎหมายก็ตามส่วนหนึ่งเนื่องจากเพราะเหตุที่ว่าคู่กรณีที่พิพาทกันมักเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกันในการทำงานของแต่ละฝ่ายอยู่แล้วเพียงแต่บางครั้งอาจมีความขัดแย้งกันบ้าง รวมทั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็มักจะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่มีความรู้ความสามารถรวมถึงเป็นที่เคารพของผู้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ดังนั้นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจึงสามารถสิ้นสุดลงได้ด้วยการไกล่เกลี่ยในที่สุดซึ่งอำนาจของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยโดยสภากรรมการของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยที่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยจะมีอำนาจในกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยเฉพาะในส่วนที่เป็นอำนาจทางปกครองเท่านั้น แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิหน้าที่ในทางกฎหมายแพ่ง เช่น การเรียกร้องสิทธิที่เป็นเงินหรือทรัพย์สินจะไม่อยู่ในอำนาจของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจึงไม่มีอำนาจเข้าไปดำเนินการในการบังคับแต่อย่างใดคงดำเนินการได้แค่เพียงเป็นตัวกลางในการประนีประนอมยอมความนอกศาลแล้วคู่กรณีที่พิพาทกันต้องไปดำเนินการใช้สิทธิเรียกร้องในทางศาลด้วยตนเองอีกครั้ง⁷³

สำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในกีฬามวยอาชีพจะมีพระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 กำหนดให้เป็นบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการมวยหรือนายทะเบียน⁷⁴ ซึ่งให้มีหน้าที่ในการควบคุมดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 ดังกล่าว⁷⁵ ดังนั้นสำนักงานกีฬามวยไม่ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องต่างๆ เช่น ไม่ได้รับส่วนแบ่งเงินรางวัลจากหัวหน้าค่ายมวยหรือ มีข้อพิพาทกับหัวหน้าค่ายมวยในเรื่องการย้ายสังกัด เป็นต้น นักมวยสามารถดำเนินการโดยการร้องเรียนมายังสำนักงานคณะกรรมการมวยได้ โดยนายทะเบียนจะทำการเรียก

⁷³ ข้อมูลดังกล่าวได้จากการสัมภาษณ์นายธนะ คณะเสนผ่านกฎหมายบริษัทไทยพีเอ็มเอส์จำกัด.

⁷⁴ พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542, มาตรา 3 นายทะเบียน หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการกีฬามวย และผู้ซึ่งผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการกีฬามวยมอบหมาย.

⁷⁵ พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542, มาตรา 21.

บุคคลที่เกี่ยวข้อง มาทำการไต่ถาม⁷⁶เพื่อหาข้อสรุปโดยให้คู่กรณีปรองดองกัน ซึ่งถ้าเป็นการพิพาทกันในเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ ทรัพย์สิน เงินรางวัลต่างๆ นั้น ร้อยละ 80 ระบบไต่ถามสามารถใช้ได้ผลสำเร็จ⁷⁷ แต่ถ้าทำการไต่ถามไม่ได้ผลก็จะใช้กระบวนการทางอนุญาโตตุลาการ โดยจะเชิญบุคคลที่ทั้งสองฝ่ายเชื่อถือมาเป็นคนกลางในการตัดสินข้อพิพาทดังกล่าว ถ้าคู่กรณีไม่ยินยอมทางนายทะเบียนก็จะใช้กระบวนการการสอบสวนหาพยานหลักฐาน รวมทั้งเรียกพยานบุคคลมาทำการสอบสวน ซึ่งสมาคมกีฬามวยอาชีพก็จะเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือให้ข้อมูลในด้านต่างๆ ด้วย แล้วนายทะเบียนจึงนำพยานหลักฐานทั้งหมดมาพิจารณา โดยนายทะเบียนจะเป็นผู้สั่งในคำวินิจฉัยว่าใครผิดใครถูกอย่างไร ใครมีหน้าที่ต้องปฏิบัติอย่างไร เมื่อนายทะเบียนมีคำสั่งไปแล้ว คู่กรณี ก็ต้องปฏิบัติตามถ้าไม่ปฏิบัติตาม นายทะเบียนก็มีอำนาจในการเพิกถอนทะเบียนเป็นการชั่วคราว หรือสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้⁷⁸ ถ้าคู่กรณีไม่พอใจคำสั่งของนายทะเบียน ก็สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อคณะกรรมการกีฬามวยได้ โดยคำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้ถือเป็นที่สุด⁷⁹ อำนาจที่ นายทะเบียนมีในการวินิจฉัยข้อพิพาทต่างๆ นั้นคือ อำนาจเพิกถอนหรือสั่งพักทางทะเบียน ซึ่งเป็นการใช้อำนาจทางปกครองเท่านั้น ในเรื่องของการเรียกร้องเงินหรือทรัพย์สินตามข้อพิพาทนั้น นายทะเบียนจะไม่มีอำนาจเข้าไปสั่งการแต่อย่างใดคู่กรณีต้องใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลด้วยตนเอง

3.2 การไต่ถามข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพในต่างประเทศ

กระบวนการในการไต่ถามข้อพิพาทของแต่ละประเทศจะถูกกำหนดขึ้นจากสภาพความแตกต่างของสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทำให้กระบวนการไต่ถามข้อพิพาทของแต่ละประเทศจึงมีความแตกต่างกันไปตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมของประเทศนั้นๆ และสำหรับการไต่ถามข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพแล้วในประเทศที่มีความรุ่งเรืองและความก้าวหน้าทางด้านกีฬาและการระงับข้อพิพาททางด้านกีฬาก็จะเน้นวิธีการไต่ถามเพื่อยุติข้อพิพาท ในกรณีนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาถึงการไต่ถาม ข้อพิพาทของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ประเทศอังกฤษและประเทศแคนาดาซึ่งเน้นระบบไต่ถามข้อพิพาทไปใช้เป็นอย่างมากในการระงับข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพภายในประเทศ

⁷⁶ พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542, มาตรา 21 (2)

⁷⁷ สุนาฏ หาญเพียรพงศ์. (2550). กฎหมายคุ้มครองนักกีฬาอาชีพ. หน้า 108.

⁷⁸ พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542, มาตรา 39 (2).

⁷⁹ พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542, มาตรา 41.

3.2.1 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลในประเทศสวิตเซอร์แลนด์

การระงับข้อพิพาทในวงการกีฬาในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ Court of Arbitration for Sport (CAS)⁸⁰ เป็นองค์กรซึ่งทำหน้าที่ระงับข้อพิพาทด้านกีฬาระหว่างประเทศ จัดตั้งขึ้นโดย The International Olympic Committee (IOC) เมื่อปี 1983 ตั้งอยู่ที่เมือง Lausanne ประเทศสวิตเซอร์แลนด์⁸¹ ศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการไม่น้อยกว่า 150 คน จาก 37 ประเทศ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายกีฬาโดยเฉพาะ ศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬา จะทำการพิจารณาและตัดสินคดีข้อพิพาทใดๆ ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องโดยตรงหรือเกี่ยวเนื่องกับวงการกีฬา รวมไปถึงประเด็นเกี่ยวกับการค้า เช่น ข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาของผู้สนับสนุน เป็นต้น

ศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาเป็นองค์กรทางกฎหมายที่อยู่ในภายใต้กฎหมายสวิตเซอร์แลนด์ (CAS) บริหารและจัดการโดย ศาลอนุญาโตตุลาการกีฬาระหว่างประเทศ หรือ The International Council of Arbitration for Sport (ICAS) โดย ICAS ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนพฤศจิกายน 1994 ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวงการกีฬาจำนวน 5 คน บุคคลทั่วไป ซึ่งอยู่นอกวงการกีฬาโอลิมปิกและกีฬาโดยทั่วไปอีกจำนวน 5 คน บุคคลจาก IOC จำนวน 5 คน บุคคลจาก The Association of Summer Olympic International Sportfederations (ASOIF) จำนวน 5 คน บุคคลจาก The Association of winter Olympic International Sport Federation (AIWE) จำนวน 5 คน และบุคคลจาก The Association of National Olympic Committee (ANOC) จำนวน 5 คน และจะมีการเลือกสมาชิกใหม่ทุก 4 ปีในช่วง 20 ปีแรกนี้ ศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาสามารถยุติข้อพิพาทในคดีได้มากกว่า 576 คดี แต่ไม่น่าเชื่อว่าในจำนวนข้อพิพาทที่สามารถยุติได้ดังกล่าวนี้ไม่มีคดีจากทวีปแอฟริกาหรือเอเชียเลย ถึงแม้ว่าคณะอนุญาโตตุลาการของศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาจะประกอบไปด้วยบุคคลจากทั้ง 2 ทวีปดังกล่าวด้วยก็ตาม

ศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาดำเนินการภายใต้กฎเกณฑ์ กระบวนการพิจารณาและกฎหมายของตนเอง ได้แก่ Statute of the Bodies Working for the Settlement of Sports Related Disputes, Code of Sports Related Arbitration และ Mediation Rules

กระบวนการก่อนที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาได้ก็คือ จะต้องมีการทำคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อที่จะให้มีการอนุญาโตตุลาการ โดยศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาจะมี 2 ส่วน คือ ส่วนทั่วไป (Ordinary Division) และส่วนของการ

⁸⁰ Simon Gardiner, Mark James, John O'Leary and Roger Welch withlan Blackshaw, Simon Boys and Andrew Caiger, supra note 4. pp. 232-234. อ้างถึงในสุนาญ หาญเพียรพงศ์. เล่มเดิม. หน้า 145.

⁸¹ Cout of Arbitration for Sport (CAS) เรียกได้อีกชื่อหนึ่งว่า Tribunal Arbitral du Sport (TAS); www.tas-cas.org อ้างถึงในสุนาญ หาญเพียรพงศ์. เล่มเดิม. หน้า 145.

อุทธรณ์ (Appeals Division) ส่วนแรกจะจัดการเกี่ยวกับเรื่องข้อพิพาทเกี่ยวกับทางด้านการค้า ส่วนที่ 2 จะจัดการเกี่ยวกับเรื่องข้อเท็จจริงและกฎหมายในเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับวงการกีฬาโดยแท้ เช่น คดีที่เกี่ยวกับการที่นักกีฬาเสพยา (doping) และคดีที่เกี่ยวกับองค์กรหรือหน่วยงานทางด้านการกีฬา ต่างๆ เช่น กระบวนการลงคะแนนในองค์กรกีฬาระหว่างประเทศ เป็นต้น

ผลคำตัดสินของ ศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬานั้นถือเป็นที่สุดและผูกพันคู่กรณีตั้งแต่เวลาที่ทราบคำตัดสินและผลคำตัดสินดังกล่าวสามารถผูกพันตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ เช่นเดียวกับกระบวนการตัดสินระหว่างประเทศทั่วไป

สาระสำคัญและหลักเกณฑ์ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประมวลว่าด้วยการไกล่เกลี่ยของ ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (CAS MEDIATION RULES)

1) บทบัญญัติทั่วไป⁸²

การไกล่เกลี่ยจะไม่ผูกพันและมีกระบวนการวิธีพิจารณาที่ไม่เป็นทางการขึ้นอยู่กับข้อตกลงในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งคู่ความแต่ละฝ่ายดำเนินการตกลงร่วมกันด้วยความสุจริตและมุ่งมั่นในการเจรจาต่อรองอีกฝ่ายโดยความช่วยเหลือของผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งมีความรู้และมีความเชี่ยวชาญในการระงับข้อพิพาททางด้านการกีฬา โดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของ ศาลอนุญาโตตุลาการกีฬา จะใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเฉพาะกรณีที่สามารรถดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้อันมีลักษณะเป็นกรณีพิพาททั่วไปแต่หากเป็นข้อพิพาทอื่นๆ เช่นที่เกี่ยวกับความผิดทางวินัย สารกระตุ้น เป็นต้น จะไม่อยู่ในการดำเนินการกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

2) ข้อตกลงการไกล่เกลี่ย⁸³

ข้อตกลงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นข้อตกลงการไกล่เกลี่ยที่เกิดขึ้นโดยคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงยินยอมร่วมกันในการระงับข้อพิพาททางด้านการกีฬาโดยการไกล่เกลี่ยที่เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นในอนาคตระหว่างคู่ความอาจกำหนดรูปแบบการไกล่เกลี่ยไว้ได้โดยกำหนดไว้ในสัญญาหรือโดยทำเป็นข้อตกลงที่กำหนดแยกไว้ต่างหากจากกัน

3) ขอบเขตของการบังคับใช้ของกฎเกณฑ์⁸⁴

ในกรณีที่ข้อตกลงของการไกล่เกลี่ยกำหนดให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอยู่ภายใต้ข้อบังคับการไกล่เกลี่ยของศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬา กฎเกณฑ์ของบังคับของศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาเหล่านั้นจะถือเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงรูปแบบในการไกล่เกลี่ยด้วย

⁸² CAS mediation Rules, Article 1.

⁸³ CAS mediation Rules, Article 2.

⁸⁴ CAS mediation Rules, Article 3.

เว้นแต่คู่ความจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น จะนำกฎเกณฑ์ข้อบังคับที่ใช้อยู่ในเวลาที่มีการเรียกร้องให้มีการไกล่เกลี่ยมาใช้บังคับแก่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

4) การเริ่มต้นกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท⁸⁵

ฝ่ายที่ประสงค์จะดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยสถาบันจะต้องแจ้งถึงการร้องขอว่าต้องการให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยทำในรูปแบบเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษรส่งไปยังที่ทำการของศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬา

โดยคำร้องจะต้องประกอบด้วยข้อมูลและรายละเอียดของฝ่ายที่ยื่นคำร้องขอและผู้รับมอบอำนาจของผู้ร้องขอ (ถ้ามี) โดยระบุ ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ หมายเลขโทรสาร พร้อมสำเนาข้อตกลงให้ มีการไกล่เกลี่ยและข้อเท็จจริงที่พิพาทกันโดยสังเขป

เมื่อได้ยื่นคำร้องขอแล้วคู่ความทั้งสองฝ่ายจะต้องชำระค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายในการจัดการการไกล่เกลี่ยภายใต้ข้อบังคับที่กำหนดไว้ในมาตรา 14

ในวันที่ศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬา ได้รับคำร้องขอให้มีการไกล่เกลี่ยให้ถือว่าวันนั้นเป็นวันเริ่มต้นแห่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาจะแจ้งให้คู่ความทราบโดยทันทีถึงวันเริ่มต้นการไกล่เกลี่ยและจะกำหนดกรอบเวลาในการไกล่เกลี่ยโดยคู่ความอีกฝ่ายมีหน้าที่ชำระค่าใช้จ่ายในการจัดการดำเนินการไกล่เกลี่ยภายใต้ข้อบังคับที่ศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬากำหนดไว้

5) การแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย⁸⁶

ศาลอนุญาโตตุลาการกีฬาระหว่างประเทศ (ICAS) จะเป็นผู้คัดเลือกรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ยที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจากบัญชีรายชื่อของผู้ไกล่เกลี่ยในศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาและจากบุคคลภายนอก บุคคลซึ่ง ศาลอนุญาโตตุลาการกีฬาระหว่างประเทศ (ICAS) คัดเลือกมาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยจะถูกขึ้นบัญชีรายชื่อไว้เป็นระยะเวลา 4 ปี และมีสิทธิได้รับการคัดเลือกได้อีกวาระหนึ่ง

เว้นแต่คู่ความจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ผู้อำนวยการของ ศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาจะเป็นผู้เลือกบุคคลที่จะมาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยจากบัญชีรายชื่อของผู้ไกล่เกลี่ยที่มีและจะได้รับการแต่งตั้งหลังจากได้ประชุมพิจารณาหารือร่วมกันกับคู่ความทุกฝ่ายแล้ว⁸⁷

ในการยอมรับการแต่งตั้งดังกล่าวผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องดำเนินการไกล่เกลี่ยภายในเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินการไกล่เกลี่ยดำเนินไปโดยรวดเร็ว

⁸⁵ CAS mediation Rules, Article 4.

⁸⁶ CAS mediation Rules, Article 5.

⁸⁷ CAS mediation Rules, Article 6.

ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีความเป็นอิสระจากคู่ความทั้งสองฝ่ายไม่เกี่ยวข้องกับคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดและจะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงใดๆ ซึ่งอาจมีผลหรืออาจเกี่ยวข้องกับความเป็นอิสระของผู้ไกล่เกลี่ยกับคู่ความทุกฝ่าย

อย่างไรก็ตามคู่ความแต่ละฝ่ายอาจแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรโดยต่างฝ่ายต่างลงลายมือชื่อในหนังสือของตนแล้วยื่นเสนอหรือโดยลงลายมือชื่อร่วมกันในหนังสือแต่งตั้งฉบับเดียวกัน

ในกรณีที่มีการคัดค้านหรือตั้งรังเกียจผู้ไกล่เกลี่ยหรือถ้าตัวผู้ไกล่เกลี่ยเห็นว่าตนไม่มีความสามารถพอที่จะดำเนินการให้การไกล่เกลี่ยสามารถบรรลุผลได้ ผู้ไกล่เกลี่ยจะยุติอำนาจของตนที่ได้รับมอบให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยได้เมื่อได้แจ้งให้ผู้อำนวยความสะดวกศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาทราบข้อเท็จจริงตามนั้น ในเวลาต่อมาหลังจากนั้นจะจัดให้มีผู้ไกล่เกลี่ยคนใหม่เข้ามาทำหน้าที่แทนผู้ไกล่เกลี่ยที่ได้ออกไปหลังจากที่ได้พิจารณาปรึกษาร่วมกันกับคู่ความ

6) ผู้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการแทนคู่ความ⁸⁸

คู่ความอาจตั้งผู้รับมอบอำนาจหรือตัวแทนในการประชุมหารือร่วมกับผู้ไกล่เกลี่ยได้ แต่ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะตั้งผู้รับมอบอำนาจหรือตัวแทนจะต้องแจ้งให้ผู้อำนวยความสะดวกศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาทราบล่วงหน้าถึงข้อมูลและรายละเอียดในส่วนขอประวัติของบุคคลที่จะเป็น ผู้รับมอบอำนาจหรือตัวแทนของตนเองด้วย

7) การดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท⁸⁹

การไกล่เกลี่ยจะเริ่มดำเนินการไปในลักษณะที่เป็นการตกลงร่วมกันระหว่างคู่ความทั้งสองฝ่ายก่อน หากการตกลงเจรจาหาข้อยุติระหว่างคู่ความไม่ประสบผลสำเร็จหรือไม่สามารถหาข้อยุติได้ ผู้ไกล่เกลี่ยจะเป็นผู้กำหนดรูปแบบและวิธีการเพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ย โดยผู้ไกล่เกลี่ยและคู่ความทุกฝ่ายจะต้องประสานกันเพื่อหาข้อหาแนวทางในการระงับข้อพิพาทและคู่ความยังมีหน้าที่ดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย

คำแถลงถึงข้อเท็จจริงโดยย่อและกฎหมายที่นำมาใช้บังคับในการชี้ขาดข้อพิพาทรวมถึงปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยแจ้งไปยังผู้ไกล่เกลี่ยพร้อมแนวทางและข้อเสนอในการระงับข้อพิพาทและยื่นสำเนาเอกสารข้อตกลงที่มีการกำหนดให้มีการไกล่เกลี่ย

คู่ความทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันด้วยความสุจริตตรงไปตรงมาและเชื่อมั่นในตัว ผู้ไกล่เกลี่ย และยอมรับในความเป็นอิสระและเป็นกลางของผู้ไกล่เกลี่ยเพื่อให้การดำเนินการ ไกล่เกลี่ยซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยได้รับมอบหมายดำเนินไปได้โดยสำเร็จลุล่วงภายในระยะเวลาที่เหมาะสม ผู้ไกล่เกลี่ย

⁸⁸ CAS mediation Rules, Article 7.

⁸⁹ CAS mediation Rules, Article 8.

อาจให้คำแนะนำใดๆ ที่ตนเห็นว่าเหมาะสมที่จะนำมาใช้แก่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท รวมทั้งผู้ไกล่เกลี่ยอาจประชุมหารือร่วมกับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียวเมื่อเห็นว่าเป็นการจำเป็นและสมควร

8) บทบาทและหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ย⁹⁰

ผู้ไกล่เกลี่ยจะช่วยเหลือและสนับสนุนให้ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระงับสิ้นไปโดยรูปแบบและวิธีการที่ผู้ไกล่เกลี่ยเห็นว่าเหมาะสมกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นมากที่สุดเพื่อให้การระงับข้อพิพาทสำเร็จลุล่วงผู้ไกล่เกลี่ยอาจดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ระบุเฉพาะประเด็นสำคัญที่เป็นปัญหาที่พิพาทกัน

(2) อำนวยความสะดวกในการอภิปรายและหารือถึงข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างคู่ความด้วยกัน

(3) เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตามผู้ไกล่เกลี่ยอาจใช้ดุลยพินิจในการกำหนดรูปแบบหรือไม่กำหนดรูปแบบวิธีการแก้ไขข้อพิพาทที่เกิดขึ้นก็ได้โดยพิจารณาถึงข้อเท็จจริงและองค์ประกอบแวดล้อมประกอบกันในการใช้ดุลยพินิจ

9) การเปิดเผยข้อเท็จจริงและการปกปิดเป็นความลับ⁹¹

ผู้ไกล่เกลี่ย คู่ความ ผู้รับมอบอำนาจหรือตัวแทน ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ และบุคคลอื่นๆ ที่เข้าร่วมในการร่วมพิจารณาหารือร่วมกันในระหว่างการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของคู่ความจะไม่ถูกเปิดเผยต่อบุคคลภายนอก เว้นแต่จะได้กำหนดไว้โดยบทบัญญัติของกฎหมายให้สามารถกระทำได้

คู่ความทุกฝ่ายไม่อาจบังคับให้ผู้ไกล่เกลี่ยเปิดเผยบันทึก รายงาน เอกสารใดๆ หรือ สิ่งที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อจะนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในขั้นตอนของการอนุญาโตตุลาการหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล

ข้อมูลที่ได้รับจากผู้ไกล่เกลี่ยโดยคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดผู้ไกล่เกลี่ยจะเปิดเผยให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากคู่ความฝ่ายซึ่งต้องถูกเปิดเผยเท่านั้น

จะไม่มีการบันทึกข้อความใดๆ ไว้เป็นหลักฐานในการประชุมและหารือร่วมกันรวมถึงเอกสารทั้งหมดจะต้องส่งคืนให้กับคู่ความเมื่อการไกล่เกลี่ยได้สิ้นสุดลงรวมทั้งสำเนาเอกสารดังกล่าวก็จะไม่มีการเก็บไว้เช่นกัน

คู่ความไม่อาจอาศัยพยานหลักฐานหรือสำนวนเอกสารที่เกิดขึ้นระหว่างการไกล่เกลี่ยเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินคดีทางศาลหรืออนุญาโตตุลาการใดๆ ได้แก่

⁹⁰ CAS mediation Rules, Article 9.

⁹¹ CAS mediation Rules, Article 10.

(1) การแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะใดๆ ของคู่ความเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

(2) ข้อตกลงใดๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากคู่ความในระหว่างการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

(3) เอกสาร บันทึกข้อความ และสำนวนอื่นๆ ที่ได้รับในระหว่างการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

(4) ข้อเสนอแนะหรือการแสดงความคิดเห็นใดๆ ของผู้ไกล่เกลี่ย

(5) สำนวนข้อเท็จจริงของคู่ความไม่ว่าจะได้มีการตกลงใจยอมรับในข้อเสนอแนะหรือไม่ก็ตาม

10) การสิ้นสุดกระบวนการการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท⁹²

คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือผู้ไกล่เกลี่ยอาจยุติการไกล่เกลี่ยในเวลาใดก็ได้ การไกล่เกลี่ยจะสิ้นสุดเมื่อ

(1) คู่ความทั้งสองฝ่ายทำสัญญาประนีประนอมยอมความเป็นลายลักษณ์อักษรลงลายมือชื่อคู่ความทั้งสองฝ่าย

(2) โดยคำแถลงที่เป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้ไกล่เกลี่ยว่าถึงแม้จะได้มีการพยายามในการไกล่เกลี่ยต่อไปข้อพิพาทที่ไกล่เกลี่ยก็ไม่อาจสิ้นสุดลงได้

(3) โดยแถลงเป็นลายลักษณ์อักษรของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือร่วมกันให้ยุติการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

11) การประนีประนอมข้อพิพาท⁹³

ในกรณีที่คู่กรณีสามารถตกลงร่วมกันในการระงับข้อพิพาทได้ ให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดำเนินการโดยทำสัญญาประนีประนอมยอมความในรูปแบบเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษรและลงลายมือชื่อของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและคู่ความทุกฝ่ายร่วมกัน

โดยคู่ความแต่ละฝ่ายจะได้รับสำเนาสัญญาประนีประนอมยอมความฝ่ายละหนึ่งฉบับ และสำเนาดังกล่าวจะถูกเก็บบันทึกไว้ ณ ที่ทำการของสำนักงานของศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาเพื่อเป็นหลักฐานไว้ด้วยอีกหนึ่งฉบับ

⁹² CAS mediation Rules, Article 11.

⁹³ CAS mediation Rules, Article 12.

12) กรณีที่การระงับข้อพิพาทไม่บรรลุผล⁹⁴

คู่ความอาจยื่นคำร้องเพื่อให้มีการอนุญาโตตุลาการต่อไป เมื่อเห็นว่าข้อพิพาทที่เกิดขึ้นไม่อาจแก้ไขได้โดยกระบวนการไกล่เกลี่ยโดยทำข้อตกลงร่วมกันเสนอให้มีการอนุญาโตตุลาการ หรือโดยข้อสัญญาที่มีอยู่ก่อนแล้วว่าหากการไกล่เกลี่ยไม่บรรลุผลให้ใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการต่อไป

ในกรณีที่มิคำสั่งให้มีการอนุญาโตตุลาการที่กำหนดเอาไว้ในข้อตกลงให้มีการไกล่เกลี่ยแล้วให้ดำเนินการอนุญาโตตุลาการต่อไปทันที

ในกรณีที่การไกล่เกลี่ยไม่บรรลุผลผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องปฏิเสธในการแต่งตั้งตนเป็นอนุญาโตตุลาการในกระบวนการอนุญาโตตุลาการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับคู่ความที่มีมูลคดีที่พิพาทเดียวกันกับที่ตนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย

13) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท⁹⁵

คู่ความแต่ละฝ่ายจะต้องชำระเงินค่าธรรมเนียมในการจัดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 ในกรณีที่มิได้มีการชำระเงินค่าธรรมเนียมภายในระยะเวลาดังกล่าวก็จะไม่มีการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ย

คู่ความทุกฝ่ายจะชำระค่าใช้จ่ายตามส่วนของตนเว้นแต่คู่ความจะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ค่าใช้จ่ายสุทธิของการไกล่เกลี่ย มีดังต่อไปนี้

(1) ค่าธรรมเนียมการไกล่เกลี่ย

(2) ค่าธรรมเนียมในการให้คำปรึกษาและดำเนินการของผู้ไกล่เกลี่ยตามหลักเกณฑ์ของศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬา

(3) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการไกล่เกลี่ยของศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬา

(4) ค่าพยาน

(5) ค่าผู้เชี่ยวชาญ

(6) ค่าของล่าม

โดยให้คู่ความทุกฝ่ายชำระในส่วนของตนเป็นจำนวนที่เท่ากัน อย่างไรก็ตามศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาอาจกำหนดให้คู่ความวางเงินประกันค่าใช้จ่ายสำหรับการระงับข้อพิพาทในการดำเนินการไกล่เกลี่ยล่วงหน้าในจำนวนเท่าๆ กันก็ได้

⁹⁴ CAS mediation Rules, Article 13.

⁹⁵ CAS mediation Rules, Article 14.

3.2.2 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลในประเทศอังกฤษ

วิธีการระงับข้อพิพาทซึ่งเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาข้อพิพาท (Alternative Forms of Dispute Resolution (ADR)) ที่นิยมนำมาใช้แทนการฟ้องร้องหรือการอนุญาโตตุลาการ ก็คือการไกล่เกลี่ย (Mediation)

Alternative Dispute Resolution (ADR)⁹⁶ เป็นองค์กรระงับข้อพิพาทด้านการค้าที่ใหญ่ที่สุดที่จัดตั้งขึ้นโดย ADR Group ซึ่งตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อปี 1989 ที่เมือง Bristol ประเทศอังกฤษโดยมีหลักการคือ ในการระงับข้อพิพาทนั้นจะใช้กระบวนการใดๆ ก็ตามที่จะนำไปสู่การระงับข้อพิพาทระหว่างบุคคลสองฝ่ายโดยจะไม่ใช่ศาลหรืออนุญาโตตุลาการ⁹⁷ ADR มีสาขาอยู่ที่ประเทศอเมริกา แคนาดา และทั่วยุโรป และทำการไกล่เกลี่ยคดีมากกว่า 12,000 คดีต่อปี ระงับข้อพิพาทในการเรียกร้องได้มากถึง 94% องค์กรระงับข้อพิพาทอื่นใน สหราชอาณาจักร ที่ใช้วิธีการของ ADR ก็คือ Centre for Effective Dispute Resolution (CEDR) ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี 1990 ที่เมืองลอนดอนประเทศอังกฤษสามารถระงับข้อพิพาทในการเรียกร้องได้ถึง 85%⁹⁸ วิธีการระงับข้อพิพาทของ ADR มีดังนี้

1. Conciliation เป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยบุคคลที่เป็นอิสระนำคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายที่มีปัญหามาพูดคุยกัน

2. Mediation เป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยสมัครใจ เป็นกรณีบุคคลที่เป็นกลางช่วยคู่สัญญาในการเจรจาต่อรองระงับข้อพิพาทกับบุคคลที่เป็นกลางนี้จะมีบทบาทมากกว่ากระบวนการ Conciliation แต่ไม่มีอำนาจในการตัดสินข้อพิพาทดังกล่าว

3. Med-Arb เป็นการผสมผสานกระบวนการ Mediation เพื่อที่จะกำหนดประเด็นข้อพิพาทก่อนที่จะนำไปสู่การอนุญาโตตุลาการ

4. The Mini-Trial เป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยสมัครใจที่ไม่มีผลผูกพันคู่กรณี โดยเป็นกระบวนการที่ให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถนำพยานหลักฐานมาแสดงต่อกัน โดยมีผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นคนกลางที่สามารถช่วยเหลือคู่กรณีระงับข้อพิพาทและสามารถให้แง่มุมทางกฎหมายหรือเทคนิคต่างๆ ว่าในกรณีที่คดีดังกล่าวจะไปสู่ศาลผลการตัดสินจะออกมาในลักษณะเช่นใดได้

⁹⁶ คดี Reive V. Football Association. (1979). อ้างถึงในสุนาญ หาญเพียรพงศ์. เล่มเดิม. หน้า 144.

⁹⁷ คดี Greig V. Insole (1978) คดี Eastham V. Newcastle FC (1963) ศาลตัดสินว่าผลกระทบจากการย้ายและการผูกขาดของ FA นั้นขัดต่อหลักจำกัดการแข่งขันทางการค้า อ้างถึงในสุนาญ หาญเพียรพงศ์. เล่มเดิม. หน้า 144

⁹⁸ Simon Gardiner, Mark Jame, John O'Leary and Roger Welch with Ian Blackshaw, Simon Boyes and Andrew Caiger, supra note 4. pp 230-232. อ้างถึงในสุนาญ หาญเพียรพงศ์. เล่มเดิม. หน้า 144.

5. Neutral Evaluation เป็นการใช้คนกลางประเมินสถานการณ์ตามความเป็นจริงและให้ความเห็นแก่คู่กรณีเพื่อระงับข้อพิพาท

วิธีระงับข้อพิพาทของ ADR ดังกล่าวทั้งหมดนั้น วิธีการที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือการไกล่เกลี่ย (Mediation) ซึ่งผลการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยนั้นถือว่าประสบความสำเร็จสูงสุดด้วยเช่นกัน

The UK Sports Dispute Resolution Panel (SDRP)⁹⁹ หรือสำนักกระงับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศอังกฤษนี้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2000 โดยมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่เมืองลอนดอน ประเทศอังกฤษ องค์การนี้จัดตั้งขึ้นเพื่อองค์กรกีฬาของทางรัฐบาล องค์กรเกี่ยวกับการค้า องค์กรและบุคคลทั่วไปใน สำนักกระงับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศอังกฤษระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับกีฬา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกฎระเบียบ การเสพสารเสพยัคิด การคัดเลือก สวัสดิการ เงินทุน ข้อพิพาทด้านการค้าเกี่ยวกับสัญญา หรือข้อพิพาทเกี่ยวกับกีฬาอย่างอื่น¹⁰⁰ โดยใช้กลไกที่เป็นอิสระและมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะแก้ปัญหาในด้านความเป็นธรรม ความรวดเร็วและราคาในการระงับข้อพิพาทที่สูง องค์การนี้แม้จะนำต้นแบบมาจาก ศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬา (Court of Arbitration for Sport) แต่นอกจากการระงับข้อพิพาทโดยการตัดสินใจกรณีที่เกิดคำตัดสินผูกพัน คู่กรณีแล้วยังทำการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย (Mediation) โดยความเห็นไม่ผูกพันคู่กรณีอีกด้วย กระบวนการไกล่เกลี่ยนี้ได้ถูกจัดตั้งขึ้นด้วยคำแนะนำและความช่วยเหลือของ Centre for Effective Dispute Resolution (CEDR) แม้กระบวนการไกล่เกลี่ยดังกล่าวจะเริ่มต้นแบบมาก็ตามแต่ก็ได้นำมาปรับใช้วงการกีฬาได้เป็นอย่างดี

การที่ สำนักกระงับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศอังกฤษจะมีอำนาจในการระงับข้อพิพาทได้นั้น คู่กรณีจะต้องให้ความยินยอมก่อนเพราะจะเป็นผลต่อเมื่อเกิดจากการยินยอมของคู่สัญญา หรืออาจจะเป็นกรณีที่กฎระเบียบขององค์กรรัฐหรือสัญญาระหว่างคู่สัญญากำหนดให้ระงับข้อพิพาทโดยสำนักกระงับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศอังกฤษเป็นต้น

จากที่กล่าวมาแล้วตอนต้นว่า ในวงการกีฬา วิธีการระงับข้อพิพาทซึ่งเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาข้อโต้แย้ง (Alternative Forms of Dispute Resolution (ADR) ที่นิยมนำมาใช้แทนการฟ้องร้องหรือการอนุญาโตตุลาการ ก็คือ การไกล่เกลี่ย (Mediation) นั้น จะเห็นได้ว่าเป็นเพราะการไกล่เกลี่ยนั้นสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างธุรกิจได้ เป็นที่ทราบกันดีว่าโลกของวงการกีฬานั้นเป็นโลกที่เล็กซึ่งดูเหมือนว่าทุกคนจะรู้จักซึ่งกันและกัน ยิ่งไปกว่านั้นความสัมพันธ์ระหว่าง

⁹⁹ Simon Gardiner, Mark James, John O'Leary and Roger Welch with Ian Blackshaw, Simon Boyes and Caiger. Op.cit. p. 245 อ้างถึงในสุนาญ หาญเพียรพงศ์. เล่มเดิม. หน้า 146

¹⁰⁰ www.sportdispute.co.uk อ้างถึงในสุนาญ หาญเพียรพงศ์. เล่มเดิม. หน้า 146.

กัน ชื่อเสียงและความโด่งดังเป็นสิ่งที่สำคัญและควรจะรักษาเป็นอย่างยิ่งอีกทั้งกระบวนการในการไกล่เกลี่ยนั้นก็ไม่ได้ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน เพราะไม่มีฝ่ายใดแพ้ ฝ่ายใดชนะ โดยเป็นการพยายามเรียกร้องให้คู่กรณีหาทางแก้ปัญหาาร่วมกันและประนีประนอมยอมกัน กระบวนการไกล่เกลี่ยนั้นยืดหยุ่นได้และไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวจึงเป็นข้อดีที่เหมาะสมกับคนในวงการกีฬาที่มักจะถูกสถานการณ์ต่างๆ กดดัน การให้คำมั่นสัญญาต่างๆ รวมไปถึงข้อจำกัดทางด้านการค้า¹⁰¹ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้มีการระงับข้อพิพาททางด้านแรงงานโดยการไกล่เกลี่ยเป็นจำนวนมาก¹⁰² ไม่ว่าจะเป็นจากองค์กรของเอกชนหรือองค์กรของรัฐบาลเช่น Abritration and Connililation Advisory Service (ACAS) ก็ตาม ยิ่งไปกว่านั้นบุคคลในวงการกีฬาโดยเฉพาะนักฟุตบอล ซึ่งมักจะมีปัญหาข้อพิพาทภายใต้สัญญาจ้างแรงงาน ข้อพิพาทเหล่านี้มักจะยุติลงได้ด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ย

สาระสำคัญและหลักเกณฑ์การปฏิบัติในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสำนักกระงับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศไทยจะใช้บังคับแก่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทใดๆ และคู่ความจะดำเนินการร่วมกันในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยซึ่งจะต้องเป็นไปตามกระบวนการพิจารณาในการไกล่เกลี่ยที่กำหนดไว้ใน SPORT RESOLUTIONS (UK) MEDIATION PROCEDURE มีดังต่อไปนี้

1) กระบวนการในการไกล่เกลี่ย¹⁰³

(1) การไกล่เกลี่ยในกรณีสามัญทั่วไปจะดำเนินการโดยช่วยเหลือให้คำปรึกษาในการเจรจาโดยบุคคลภายนอกที่เป็นกลางและเป็นอิสระจากคู่ความทุกฝ่ายที่พิพาทกัน เรียกว่าผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะมีลักษณะที่ยืดหยุ่น ไม่เคร่งครัด ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทจะเป็นผู้กำหนดแนวทางในการดำเนินการไกล่เกลี่ยโดยพิจารณาาร่วมกันกับคู่ความทุกฝ่าย เว้นแต่ในกรณีที่ระบุไว้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารทั้งหมดและที่เกี่ยวกับความลับในการไกล่เกลี่ยและการวินิจฉัยตัดสินข้อพิพาทต้องกระทำด้วยความยุติธรรม

(2) บุคคลที่ได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการแทนคู่ความจะต้องมีอำนาจบริบูรณ์ในการดำเนินการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแทนบุคคลที่มอบอำนาจแก่ตน

¹⁰¹ Simon Gardiner, Mark James, John O'Leary and Roger Welch with Ian Blackshaw, Simon Boyes and Caiger, supra note 4, p. 251 อ้างถึงใน สุนาฏ หาญเพียรพงศ์. เล่มเดิม. หน้า 147.

¹⁰² Ibid. p. 252

¹⁰³ Sport Resolutions (UK) Mediation Procedure, Article 1.

2) ข้อตกลงร่วมกันในการไกล่เกลี่ย¹⁰⁴

คู่ความทุกฝ่ายที่เข้าร่วมในการผู้ไกล่เกลี่ยและสำนักกระจับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศไทย จะต้องร่วมกันในการระงับข้อพิพาทในการทำข้อตกลงร่วมกันในการไกล่เกลี่ยโดยยึดถือหลักเกณฑ์ของสำนักกระจับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศไทยเป็นหลักในการดำเนินการ

3) อำนาจและหน้าที่บุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย¹⁰⁵

(1) คู่ความทุกฝ่ายจะตกลงร่วมกันในการเลือกบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยโดยพิจารณาจากบัญชีรายชื่อที่สำนักกระจับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศไทยให้ไว้ แต่ถ้าคู่ความไม่สามารถตกลงร่วมกันแต่งตั้งบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยได้ การแต่งตั้งบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยจะดำเนินการ โดยผู้อำนวยการสำนักกระจับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศไทย

(2) ผู้ไกล่เกลี่ยย่อมจะดำเนินการดังต่อไปนี้

1. เข้าร่วมอภิปรายหารือร่วมกับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือร่วมกับคู่ความทั้งสองฝ่ายในการดำเนินการก่อนเริ่มต้นกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เมื่อมีคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเรียกร้องหรือหากผู้ไกล่เกลี่ยเองเห็นว่าเป็นการจำเป็นและสมควร

2. ศึกษาประเด็นปัญหาสำคัญที่พิพาทกันระหว่างคู่ความจากเอกสารทั้งหมดที่มีถึงผู้ไกล่เกลี่ยก่อนการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

3. กำหนดกระบวนการและแนวทางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

4. ช่วยเหลือให้คำแนะนำคู่ความในการวางกรอบข้อตกลงในการระงับข้อพิพาท

5. ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยและปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและข้อปฏิบัติที่ยึดถือสืบต่อกันมา

(3) ผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่ชี้นำหรือแสดงความคิดเห็นใดๆ ต่อคู่ความไม่ว่าเวลาใดๆ ก็ตามและผู้ไกล่เกลี่ยจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลางโดยเป็นอิสระจากคู่ความทั้งสองฝ่ายและจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรมไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งทั้งหมดนี้ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีและปฏิบัติตลอดระยะเวลาที่มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

(4) ผู้ไกล่เกลี่ยและองค์กรคณะผู้ใดเป็นมีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องกับคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะต้องไม่ลงทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยในข้อพิพาทที่คู่ความฝ่ายซึ่งตนมีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องอยู่นั้น

¹⁰⁴ Sport Resolutions (UK) Mediation Procedure, Article 2.

¹⁰⁵ Sport Resolutions (UK) Mediation Procedure, Article 3.

(5) ที่ปรึกษาของผู้ไกล่เกลี่ยสามารถปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับผู้ไกล่เกลี่ยได้โดยที่ปรึกษาของผู้ไกล่เกลี่ยจะได้รับการช่วยเหลือและให้คำปรึกษาตามสมควรและเหมาะสมแต่จะไม่ได้รับค่าใช้จ่ายหรือสิ่งตอบแทนใดๆ จากคู่ความโดยกรณีใดๆ ที่ใช้บังคับกับผู้ไกล่เกลี่ยในกระบวนการไกล่เกลี่ยให้นำมาใช้บังคับแก่ที่ปรึกษาของผู้ไกล่เกลี่ยด้วย

4) อำนาจหน้าที่ของสำนักกระบวนข้อพิพาททางด้านกีฬา¹⁰⁶

(1) สำนักกระบวนข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศไทยจะร่วมกับผู้ไกล่เกลี่ยในการดำเนินการเตรียมการสำหรับการไกล่เกลี่ยรวมทั้งดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้องและจำเป็นดังต่อไปนี้

1. ช่วยเหลือคู่ความในการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยและร่วมกันหาข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
2. จัดการกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่เหมาะสมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
3. ในการติดต่อจากคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่แจ้งกรณีใดๆ มายังสำนักกระบวนข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศไทยต้องแนบสำเนาสำหรับองค์กรกระบวนข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศไทยฉบับหนึ่งและสำเนาอีกฉบับส่งไปยังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง
4. ประสานงานและดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยรวมทั้งมีหน้าที่ติดตามผลการไกล่เกลี่ย

5) ผู้เข้าร่วมในการไกล่เกลี่ย¹⁰⁷

คู่ความแต่ละฝ่ายจะแจ้งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบถึงบุคคลที่จะเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทผ่านทางสำนักกระบวนข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศไทยเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายและ สำนักกระบวนข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศไทยได้รับทราบล่วงหน้า

6) การส่งคำคู่ความ¹⁰⁸

(1) คู่ความแต่ละฝ่ายจะต้องร่วมกันในการดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันและระหว่างตนกับผู้ไกล่เกลี่ยโดยผ่านสำนักกระบวนข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศไทยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 สัปดาห์ก่อนการไกล่เกลี่ยจะเริ่มต้นหรือในวันอื่นใดซึ่งคู่ความตกลงร่วมกันไว้โดยมีเอกสารและข้อมูลดังกล่าวต่อไปนี้

1. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดยสังเขป
2. สำเนาเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่อาจต้องใช้ในการอ้างอิงในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

¹⁰⁶ Sport Resolutions (UK) Mediation Procedure, Article 4.

¹⁰⁷ Sport Resolutions (UK) Mediation Procedure, Article 5.

¹⁰⁸ Sport Resolutions (UK) Mediation Procedure, Article 6.

(2) นอกจากนี้คู่ความแต่ละฝ่ายอาจส่งข้อมูลให้แก่ผู้ไกล่เกลี่ยผ่าน สำนักกระจับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศไทยหรือนำไปมอบให้โดยตรงต่อผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเมื่อมีการไกล่เกลี่ยเกิดขึ้น ในส่วนของเอกสารที่ต้องการอ้างอิงเพิ่มเติมในการใช้แสดงต่อผู้ไกล่เกลี่ย แต่หากจะไม่ต้องการที่จะส่งให้กับคู่ความอีกฝ่ายต้องเขียนกำกับไว้โดยชัดเจนว่าเอกสารดังกล่าวเป็นปกปิดเป็นความลับขอมอบให้แก่ผู้ไกล่เกลี่ยและสำนักกระจับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศไทยเท่านั้น

(3) คู่ความทั้งสองฝ่ายจะต้องแจ้งผ่านสำนักกระจับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศไทย ในการกำหนดถึงข้อเท็จจริงโดยสังเขปและจำนวนทั้งหมดของเอกสารอ้างอิงที่จะใช้ในการดำเนินการไกล่เกลี่ย

7) การบันทึกข้อมูลและข้อเท็จจริงที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย¹⁰⁹

จะไม่มี การบันทึกข้อมูลและข้อเท็จจริงรวมถึงพยานหลักฐานใดๆ ที่เกิดขึ้นหรือมีขึ้นในระหว่างที่มีการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

8) ผลผูกพันในระหว่างการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท¹¹⁰

การระงับข้อพิพาทใดๆ ในระหว่างที่มีการดำเนินการไกล่เกลี่ยจะไม่มีผลบังคับแต่อย่างใด จนกว่าจะได้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความเป็นหนังสือในรูปแบบเป็นลายลักษณ์อักษร และลงลายมือชื่อคู่ความทุกฝ่าย

9) กฎหมายที่ใช้บังคับและเขตอำนาจในการระงับข้อพิพาท¹¹¹

(1) เว้นแต่คู่ความทั้งสองฝ่ายจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น การระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นกำหนดให้การตีความและผลบังคับใช้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศไทย และศาลของประเทศไทยและเวสต์จะมีเขตอำนาจในการตัดสินการระงับข้อพิพาทใดๆ ที่เรียกร้องใดๆ ที่เกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องมาจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

(2) การกล่าวถึงข้อพิพาทที่ไกล่เกลี่ยกันจะไม่กระทบต่อสิทธิใดๆ ที่มีอยู่ภายใต้มาตรา 6 ในอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนของยุโรป ถ้าไม่มีการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย สิทธิของคู่ความในด้านความยุติธรรมจะไม่กระทบกระเทือน

¹⁰⁹ Sport Resolutions (UK) Mediation Procedure, Article 7.

¹¹⁰ Sport Resolutions (UK) Mediation Procedure, Article 8.

¹¹¹ Sport Resolutions (UK) Mediation Procedure, Article 9.

(3) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะสิ้นสุดลงเมื่อ

1. ทำเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความเป็นลายลักษณ์อักษรตกลงร่วมกันในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น
2. คู่ความขอถอนตัวออกจากกรไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
3. ผู้ไกล่เกลี่ยตัดสินใจขอลาออกจากการทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยเมื่อผู้ไกล่เกลี่ยเห็นว่าข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเกินกว่าความสามารถของตนที่จะไกล่เกลี่ยได้

10) การดำเนินการอื่นใดในการระงับข้อพิพาทนอกเหนือจากการไกล่เกลี่ย¹¹²

การดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ ในศาลหรือการอนุญาโตตุลาการที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทอาจเกิดขึ้นหรือดำเนินต่อไปได้โดยไม่จำเป็นต้องยุติแต่อย่างใด ถึงแม้ว่าจะมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในข้อเท็จจริงหรือข้อพิพาทอันมีมูลอย่างเดียวกันก็ตาม เว้นแต่คู่ความจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นโดยชัดแจ้ง

11) การเปิดเผยข้อมูลและรักษาความลับ¹¹³

(1) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยทุกคนจะไม่ถูกเปิดเผยและจะไม่ใช้ในการอ้างอิงใดๆ ในข้อเท็จจริงอื่นๆ (ไม่ว่าจะด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือวิธีอื่นใด) อันเนื่องมาจากการไกล่เกลี่ย รวมทั้งข้อตกลงในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น (ถ้ามีการระงับข้อพิพาท) เว้นแต่ในกรณีที่จำเป็นต่อการดำเนินการและการบังคับข้อตกลงในการระงับข้อพิพาทดังกล่าว

(2) พยานหลักฐานและเอกสารทั้งหมดที่ใช้ในการสนับสนุนหรืออ้างอิงประกอบ (ซึ่งรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่บันทึกไว้เป็นพยานหลักฐานประกอบด้วย แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์) หรือข้อมูลอื่นๆ ที่ทำขึ้นหรือมีขึ้นอันเนื่องมาจากการไกล่เกลี่ยจะได้รับยกเว้นและไม่อนุญาตให้ใช้เป็นพยานหลักฐานหรือนำเสนอในการดำเนินคดีใดๆ หรือการอนุญาโตตุลาการซึ่งมีมูลเหตุอย่างเดียวกัน เว้นแต่ เอกสารหรือข้อมูลใดๆ นั้นได้รับอนุญาตให้ใช้ในการดำเนินคดีหรือการอนุญาโตตุลาการนั้น

12) ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย¹¹⁴

(1) เว้นแต่จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ค่าธรรมเนียมในการไกล่เกลี่ย (ซึ่งรวมถึงค่าธรรมเนียมในการทำหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ย) และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ย คู่ความทั้งสองฝ่ายจะต้องชำระตามส่วนเท่าๆ กัน และในชำระเงินค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายนั้น

¹¹² Sport Resolutions (UK) Mediation Procedure, Article 10.

¹¹³ Sport Resolutions (UK) Mediation Procedure, Article 11.

¹¹⁴ Sport Resolutions (UK) Mediation Procedure, Article 12.

จะเป็นไปตามที่สำนักกระับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งประเทศไทยกำหนดตามอัตราตารางค่าธรรมเนียมและประเภทแห่งการไกล่เกลี่ย

(2) เว้นแต่จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น คู่ความแต่ละฝ่ายมีหน้าที่ชำระค่าใช้จ่ายของตนและค่าธรรมเนียมในการดำเนินการไกล่เกลี่ย

3.2.3 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลในประเทศแคนาดา

สาระสำคัญและหลักเกณฑ์ของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางด้านกีฬาของสำนักกระับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดาที่บัญญัติไว้ใน Canadian Sport Dispute Resolution Code มีหลักเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนการดังต่อไปนี้

3.2.3.1 บทบัญญัติทั่วไป

1) การดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท¹¹⁵

(1) สำนักกระับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดาจัดให้มีประมวลว่าด้วยการระับข้อพิพาททางด้านกีฬาขึ้นเพื่อช่วยเหลือคู่ความในการระับข้อพิพาททางด้านกีฬา

(2) ประมวลนี้นำไปใช้กับข้อพิพาททางด้านกีฬาที่อยู่ในอำนาจของ สำนักกระับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดา ในการระับข้อพิพาทโดยจะใช้บังคับกับข้อพิพาท ในกรณีดังต่อไปนี้

ก. กรณีที่เกี่ยวข้องกับการระับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย การระับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการ หรือการระับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยต่อเนื่องกับอนุญาโตตุลาการ ตามที่มีการตกลงร่วมกันระหว่างคู่ความให้นำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการระับข้อพิพาทโดยสำนักกระับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดา

ข. คู่ความที่มีกรณีพิพาทกันยื่นคำร้องขอให้มีการระับข้อพิพาทโดยสำนักกระับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดา

ค. คู่ความที่มีกรณีพิพาทกันและสำนักกระับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดาตกลงร่วมกันในการระับข้อพิพาทโดยใช้ประมวลว่าด้วยการระับข้อพิพาททางด้านกีฬา

(3) ประมวลว่าด้วยการระับข้อพิพาททางด้านกีฬาจะไม่นำไปใช้ในการระับข้อพิพาทใดๆ ที่คณะกรรมการผู้บริหารเห็นว่าไม่ควรนำเข้าสู่สำนักกระับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดาหรือที่คณะกรรมการผู้บริหารเห็นว่าสำนักกระับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดาไม่มีอำนาจในการระับข้อพิพาท

¹¹⁵ Canadian Sport Dispute Resolution Code, Article 2.

2) ภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร

การดำเนินงานของสำนักกระบวนข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดาใช้ภาษาฝรั่งเศสและภาษาอังกฤษเป็นภาษาในการดำเนินงาน

3) การตีความประมวลฉบับนี้

(1) ประมวลว่าด้วยการระงับข้อพิพาททางด้านกีฬาทั้งฉบับที่เป็นภาษาฝรั่งเศสและภาษาอังกฤษมีเนื้อความเป็นอย่างเดียวกันและมีความหมายเป็นอย่างเดียวกัน

(2) เว้นแต่ในกรณีที่มิพบบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นการตีความข้อความใดๆ ถ้ามีคำนิยามที่ประมวลว่าด้วยการระงับข้อพิพาททางด้านกีฬากำหนดไว้โดยเฉพาะแล้วให้ตีความตามที่กำหนดไว้ แต่ถ้าไม่มีคำนิยามกำหนดไว้ให้ตีความตามความหมายทั่วไป

3.2.3.2 การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

1) บทบัญญัติทั่วไป¹¹⁶

(1) บทบัญญัติที่ใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในมาตรา 5 นี้ให้รวมถึงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยต่อเนื่องกับการอนุญาโตตุลาการ และบทบัญญัติที่ใช้กับผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้รวมถึงการทำหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือผู้ใดที่ทำหน้าที่ในลักษณะเดียวกันในการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยต่อเนื่องกับการอนุญาโตตุลาการ

(2) การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นอยู่ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา 5 ซึ่งมีลักษณะที่ไม่ถือเป็นการบังคับที่จะต้องยึดถืออย่างเคร่งครัด และมีรูปแบบในการดำเนินการที่ไม่เป็นทางการโดยอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม และคู่ความแต่ละฝ่ายจะต้องมีความบริสุทธิ์ใจและความตั้งใจจริงในการร่วมมือร่วมใจกันกับคู่ความฝ่ายอื่นรวมทั้งผู้ไกล่เกลี่ยและผู้ช่วยของผู้ไกล่เกลี่ยในการระงับข้อพิพาททางด้านกีฬาโดยการไกล่เกลี่ย

2) หลักเกณฑ์ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ในกรณีที่มีการตกลงว่าหากมีข้อพิพาทใดๆ เกิดขึ้นและต้องนำข้อพิพาทเข้าสู่การระงับข้อพิพาทโดยให้มีการใช้ประมวลฉบับนี้ในการไกล่เกลี่ย ให้บทบัญญัติมาตรา 5 ถือเป็นส่วนหนึ่งของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าว

เว้นแต่คู่ความจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นให้ใช้บทบัญญัติในประมวลฉบับนี้ซึ่งมีการบังคับอยู่ในขณะที่มีการยื่นคำร้องขอให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

คู่ความอาจตกลงร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และคู่ความจะต้องลงลายมือชื่อเพื่อเสนอในคำร้องขอให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยรูปแบบและ

¹¹⁶ Canadian Sport Dispute Resolution Code, Article 5.

วิธีการซึ่งกำหนดไว้โดยสำนักกระงับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดาเว้นแต่คู่ความจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

3) การเริ่มต้นกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ให้ถือว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะเริ่มนับแต่เวลาที่มีคำร้องขอให้มีการกระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยและสำนักกระงับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดาได้ตอบรับที่จะดำเนินการกระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

4) การเลือกบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

เว้นแต่คู่ความจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในการกำหนดตัวบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย ทางสำนักกระงับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดาจะให้คู่ความร่วมมือกันเลือกบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยจากบัญชีรายชื่อซึ่งสำนักกระงับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดาจัดไว้ให้ แต่ถ้าคู่ความไม่สามารถตกลงร่วมกันได้ในการกำหนดตัวบุคคลที่จะมา ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย ภายในระยะเวลาที่กำหนดทางสำนักกระงับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดาจะเป็นผู้กำหนดตัวบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยเองตามบัญชีรายชื่อที่กำหนดไว้ เรียงตามลำดับ

5) อำนาจของผู้เข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

บุคคลที่เข้าร่วมในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะต้องมีอำนาจบริบูรณ์ ในการดำเนินการกระงับข้อพิพาทโดยไม่ต้องขอความยินยอมหรือข้อเสนอแนะจากบุคคลใดๆ ที่ไม่ได้เข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

6) การดำเนินกระบวนการในการไกล่เกลี่ย

(1) การดำเนินกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยรูปแบบและวิธีการซึ่งคู่ความทุกฝ่ายตกลงร่วมกันแต่ในกรณีที่คู่ความไม่สามารถตกลงร่วมกันได้ผู้ไกล่เกลี่ยจะเป็นผู้กำหนดรูปแบบและวิธีการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเอง

(2) คู่ความจะต้องร่วมกันกับผู้ไกล่เกลี่ยดำเนินการใดๆ ในการไกล่เกลี่ย

(3) ผู้ไกล่เกลี่ยต้องทุ่มเทเวลาอย่างเต็มความสามารถในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยเพื่อให้การไกล่เกลี่ยดำเนินไปอย่างรวดเร็ว

7) การเปิดเผยข้อเท็จจริงและการรักษาความลับของการไกล่เกลี่ย

(1) รายละเอียดและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับใดๆ ก็ตามของผู้ไกล่เกลี่ย คู่ความทุกฝ่ายรวมถึงผู้แทนหรือที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญและบุคคลอื่นใดก็ตามที่เข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ให้ไว้หรือแสดงในระหว่างที่มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะไม่ถูกเปิดเผยต่อบุคคลภายนอก เว้นแต่กรณีที่กฎหมายกำหนดให้ทำได้

(2) คู่ความทุกฝ่ายจะต้องไม่บังคับขู่เข็ญผู้ไกล่เกลี่ยในการเปิดเผยบันทึก รายงานและเอกสารอื่นใดที่ใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อใช้ในกระบวนการอนุญาโตตุลาการ และการตัดสินใจของศาล

(3) คำแถลงทั้งที่เป็นวาจาและลายลักษณ์อักษรและการเจรจาไกล่เกลี่ย เพื่อหาแนวทางในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในระหว่างที่มีการไกล่เกลี่ยจะถูกรักษาไว้เป็น ความลับเว้นแต่ได้รับอนุญาตให้เปิดเผยได้

8) ระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ย

เมื่อกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้เริ่มต้นขึ้น คู่ความและผู้ไกล่เกลี่ยจะตกลง เจรจาร่วมกันในการกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในการดำเนินการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท แต่ใน กรณีที่คู่ความไม่สามารถตกลงร่วมกันได้ในการในการกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในการ ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทผู้ไกล่เกลี่ยจะเป็นผู้กำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในการ ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเอง

9) การสิ้นสุดกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะสิ้นสุดลงเมื่อมีกรณีอย่างหนึ่งอย่างใดดังจะกล่าวต่อไปนี้

- (1) เมื่อคู่ความทุกฝ่ายตกลงร่วมกันโดยลงลายมือชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความ
- (2) เมื่อผู้ไกล่เกลี่ยยื่นคำแถลงเป็นลายลักษณ์อักษรว่าถึงแม้จะมีการระงับ ข้อพิพาท ต่อไปข้อพิพาทที่มีการไกล่เกลี่ยก็ไม่อาจหาทางยุติลงได้
- (3) ผู้ไกล่เกลี่ยขอถอนตัวจากการทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย
- (4) มีการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรขอยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- (5) เมื่อระยะเวลาที่กำหนดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้สิ้นสุดลง

10) การระงับข้อพิพาท

หากคู่ความทุกฝ่ายสามารถตกลงร่วมกันในการระงับข้อพิพาทก็จะดำเนินการโดย ทำสัญญาประนีประนอมยอมความเป็นลายลักษณ์อักษรลงลายมือชื่อคู่ความทุกฝ่ายและเก็บสัญญา ไว้ฝ่ายละ 1 ฉบับ และสำเนาของสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นจะถูกเก็บไว้ที่สำนักกระงับ ข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดาจำนวน 1 ฉบับ

11) กรณีที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่สามารถหาข้อตกลงร่วมกันได้

ในกรณีที่ข้อพิพาทที่มีการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่อาจตกลงร่วมกันได้ บุคคล ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ทำหน้าที่ในการชี้ขาดข้อพิพาทหรือเป็น อนุญาโตตุลาการในกระบวนการใดๆ ในกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการที่ เกี่ยวกับคู่ความในข้อพิพาทที่มีมูลความเกี่ยวข้องกับที่มีการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย เว้นแต่

คู่ความจะได้อนุญาตให้สามารถทำได้ และถ้าคู่ความไม่สามารถระงับข้อพิพาทโดยการ ไกล่เกลี่ยได้ ก็ยังสามารถที่จะดำเนินการเพื่อหาแนวทางในการระงับข้อพิพาทต่อไป โดยการอนุญาตตุลาการก็ได้ เว้นแต่คู่ความจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

12) ค่าธรรมเนียมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

คู่ความจะต้องชำระค่าธรรมเนียมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของตนรวมทั้งผู้แทนเว้นแต่ค่าใช้จ่ายที่ได้รับยกเว้นตามที่กำหนดไว้ในประมวลนี้

วิธีการระงับข้อพิพาทในวงการกีฬาในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการการเจรจาต่อรอง การอนุญาตตุลาการ หรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาตัดสินโดยศาลนั้นล้วนแต่มีจุดมุ่งหมายสุดท้าย เป็นไปในแนวทางเดียวกันคือต้องการให้ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้นระงับสิ้นไปและสำหรับการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยแล้วนอกจากจะก่อให้เกิดผลดังกล่าวมาแล้วก็ยังส่งผลดีต่อวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นความรวดเร็ว ความน่าเชื่อถือ และประหยัด วิธีการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยนั้นนอกจากจะประสบความสำเร็จลงได้เพราะอาศัยทักษะและความเชี่ยวชาญของผู้ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้วนั้น การที่จะประสบความสำเร็จอีกประการหนึ่ง ย่อมขึ้นอยู่กับความตั้งใจของคู่กรณีที่จะระงับข้อพิพาทด้วยใจอันบริสุทธิ์และเป็นมิตรด้วย อย่างแท้จริง

บทที่ 4

ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาการใกล้เคียงข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 จะเห็นได้ว่าแนวการในการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพในประเทศไทยซึ่งมีสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรหลักในการระงับข้อพิพาทอยู่ โดยการจัดการจะใช้ระบบและวิธีการดำเนินการตามธรรมเนียมที่เคยปฏิบัติประกอบกับลักษณะ ประเภท รวมถึงข้อเท็จจริงและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยข้อพิพาททางด้านกีฬาในกีฬาฟุตบอลอาชีพที่เกิดขึ้นซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการเรียกร้องให้ชดเชยค่าเสียหายกันเป็นจำนวนเงิน แต่ในบางกรณีนักกีฬาฟุตบอลอาชีพหรือองค์กรด้านกีฬา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพซึ่งเป็นผู้ต้องเสียหายเพียงแต่ต้องการคำอธิบาย ปรับความเข้าใจหรือคำขอโทษจากคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นหากมีการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยที่มีประสิทธิภาพจะสามารถช่วยยุติข้อพิพาทได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามแม้จะมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลในประเทศไทยอยู่ แต่ก็ยังมีปัญหาและข้อขัดข้องหลายประการเมื่อเปรียบเทียบกับในต่างประเทศ อาทิ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ อังกฤษ หรือแคนาดา เป็นต้นซึ่งมีการอำนวยการด้านบุคลากรและการดำเนินการระงับข้อพิพาทอย่างเป็นระบบและมีมาตรการรองรับที่นำไปใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการนำมาตรการไกล่เกลี่ยมาใช้บังคับในการระงับข้อพิพาท

กีฬาฟุตบอลอาชีพมีลักษณะเฉพาะอันเป็นการรวมกิจกรรมและสิ่งต่างๆ เข้าไปในสิ่งเรียกว่า “ฟุตบอลอาชีพ” เพราะมีทั้งการแข่งขันกีฬาฟุตบอลเพื่อหาผู้ที่เป็นที่สุดในบรรดาผู้ที่เข้าร่วมการแข่งขันและการจัดการอย่างเป็นระบบในรูปแบบอาชีพรวมถึงการหารายได้ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันเหมือนดังอาชีพทั่วไปนอกจากนั้นยังมีเรื่องของประกอบการธุรกิจและองค์ประกอบแวดล้อมต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องอีกจำนวนมากอันแสดงถึงความเป็นรูปแบบเฉพาะแห่งกีฬาฟุตบอลอาชีพทำให้ฟุตบอลอาชีพเป็นมากกว่าการแข่งขันกีฬาหรือการประกอบอาชีพและธุรกิจ ด้วยเหตุดังกล่าวแล้วเมื่อฟุตบอลอาชีพขยับจากจุดที่เป็นเพียงแต่การแข่งขันกีฬาซึ่งแทบจะไม่มีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องกล่าวคือเป็นการเล่นกีฬาเพื่อเอาชนะกันเท่านั้นไปสู่กีฬาฟุตบอลอาชีพซึ่งนอกจากจะเป็นแค่การเล่นกีฬาเพื่อหาผู้เป็นเลิศก็ยังมีเรื่องของผลประโยชน์และธุรกิจเข้ามา

เกี่ยวข้องด้วย สืบเนื่องจากกรณีที่กำลังมานั้นเมื่อการจัดการแข่งขันได้ดำเนินไปถึงที่จะเกิดขึ้นตามอย่างไม่อาจปฏิเสธได้คือย่อมมีข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้งใดๆ ตามมาทั้งที่เป็นข้อพิพาทด้านกีฬาโดยตรงเช่นเป็นปัญหาข้อพิพาทอันเกิดจากการเตรียมการและดำเนินการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพหรือข้อพิพาทตามกฎหมายหรือข้อพิพาทตามสัญญาหรืออาจมีลักษณะรวมกันระหว่างข้อพิพาทอันมีมูลมาจากเหตุหลายๆ ประการด้วยกันแต่มีต้นกำเนิดมาจากกีฬาฟุตบอลอาชีพโดยข้อพิพาทต่างๆ นั้นอาจมีความร้ายแรงและทุนทรัพย์ที่พิพาทซึ่งแตกต่างกันและอาจดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทที่ต่างกันด้วยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆ ประการ

กระบวนการระงับข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพแต่ละวิธีจะมีความเหมาะสมกับข้อพิพาทที่แตกต่างกันซึ่งในบางครั้งหากกลุ่มความเพียงขัดข้องมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกันกระบวนการที่นำมาใช้มากที่สุดคือการเจรจาต่อรองหรือหากมีความซับซ้อนขึ้นแล้วถ้าพึ่งแต่กลุ่มความไม่สามารถหาทางออกกันเองได้ก็จะเข้าสู่การไกล่เกลี่ยโดยมีฝ่ายที่สามเข้ามาทำหน้าที่ประสานความเข้าใจแต่ในกรณีที่ข้อพิพาทนั้นต้องการคำชี้ขาดสำหรับในประเทศไทยนั้นจะนิยมใช้กระบวนการศาลซึ่งต่างจากประเทศในกลุ่มยุโรปและอเมริกาเช่นสวีเดน แลนด์ อังกฤษและแคนาดาที่นิยมกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการอนุญาโตตุลาการมากกว่า

สำหรับวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพในประเทศไทยแล้วนั้นแม้ว่าข้อพิพาทจะมีลักษณะเช่นใดและร้ายแรงแค่ไหนแต่กระบวนการที่นำมาใช้มากที่สุดและได้ผลคืออย่างยิ่งคือกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเนื่องจากกระบวนการนี้ผูกพันและได้รับการยึดถือปฏิบัติมาเป็นเวลานานในวงการฟุตบอลอาชีพไทยอันจะเห็นได้จากข่าวที่เกิดขึ้นในวงการกีฬาและกรณีปัญหาข้อพิพาทต่างเมื่อเกิดขึ้นก็จะมีคนนำข้อพิพาทเข้าสู่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยอันเป็นองค์กรหลักในการดำเนินการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพซึ่งหากเมื่อเกิดข้อพิพาทใดๆ ภายในของผู้ที่เข้าร่วมการแข่งขันแต่การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยยังมีข้อขัดข้องอยู่หลายประการที่ทำให้กระบวนการไกล่เกลี่ยไม่อาจดำเนินไปได้อย่างบริบูรณ์ซึ่งหนึ่งในสาเหตุสำคัญคือการกำหนดให้กลุ่มความนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งจากการศึกษาจะเห็นได้จากชัดว่าในกรณีเนื่องจากการที่จะนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยโดยเฉพาะต่อสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยนั้นต้องอาศัยความสมัครใจของกลุ่มความเป็นสำคัญซึ่งสาเหตุหนึ่งก็มาจากการที่กระบวนการนี้ยังไม่ถือเป็นมาตรการเชิงบังคับและเมื่อพิจารณาประกอบกับต้นแบบแห่ง “สัญญาว่าจ้างนักฟุตบอลอาชีพข้อที่ 9” แห่งระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพของประเทศไทยซึ่งกล่าวว่า “ในกรณีที่คู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่ายไม่สามารถบรรลุข้อตกลงข้อใดๆ ตามที่ระบุไว้ในสัญญานี้ได้ก็ให้นำเรื่องเสนอคณะกรรมการที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแต่งตั้งขึ้นเพื่อหาข้อสรุปหากไม่สามารถตกลงกัน

ได้อีกให้ทั้ง 2 ฝ่ายดำเนินการไปตามแนวทางอนุญาโตตุลาการหรือตามกฎหมายของประเทศไทยต่อไป”

จะเห็นได้ชัดว่ามีความบกพร่องที่ปรากฏในแบบแห่งสัญญาที่ฝ่ายจัดการแข่งขันได้กำหนดขึ้นประการแรกคือการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยนั้นไม่ได้เป็นข้อบังคับให้คู่ความต้องดำเนินการตามอย่างเคร่งครัดและไม่ได้เป็นข้อกำหนดให้คู่ความต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้เท่านั้นซึ่งการจะให้คู่ความนำข้อพิพาทเข้ามาได้นั้นต้องอาศัยความสมัครใจและความร่วมมือจากคู่ความทุกฝ่ายเป็นสำคัญยิ่งกว่า ประเด็นสืบเนื่องกันประการที่สองคือไม่มีการกำหนดบทลงโทษในกรณีที่มีการฝ่าฝืนข้อตกลงคือหากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่ยินยอมที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้วก็ไม่มีการกล่าวถึงผลจากการฝ่าฝืนเช่นนั้นไว้ว่าผู้ที่ฝ่าฝืนไม่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยต้องรับบทลงโทษอย่างไรบ้างเป็นเหตุให้คู่ความไม่เกรงกลัวถึงโทษและความรับผิดชอบต่อผลแห่งการฝ่าฝืนข้อตกลงเช่นนั้น จากเหตุที่กล่าวมาในสองประการข้างต้นเช่นจากกรณี พ.ต.ท.ประสงค์ พันธ์สวัสดิ์ นักฟุตบอลสังกัดสโมสรฟุตบอลแคช ทุเคย์ จันทบุรี ถูกยกเลิกสัญญาจ้างอย่างไม่เป็นธรรมจากสโมสรฟุตบอลแคช ทุเคย์ จันทบุรี ดันสังกัดฟุตบอลอาชีพในระดับดิวิชั่น 1 และพยายามร้องขอให้บริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด เข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าวแต่กลับไม่ได้รับความร่วมมือจึงได้ดำเนินการฟ้องศาลจังหวัดจันทบุรีไปตั้งแต่วันที่ 7 มิถุนายน 2553 จนกระทั่งเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2554 ศาลจังหวัดจันทบุรี ได้พิจารณาคำขอ คดีหมายเลขที่ 446/2553 และคดีแดงเลขที่ 529/2554 ระหว่าง พ.ต.ท.ประสงค์ พันธ์สวัสดิ์ ในฐานะโจทก์ ฟ้องต่อบริษัท แคช ทุเคย์ จันทบุรี เอฟซี จำกัด เป็นจำเลย เมื่อศาลพิจารณาพยานหลักฐานแล้วจึงมีคำตัดสินให้จำเลย คือบริษัท แคช ทุเคย์ จันทบุรี เอฟซี จำกัด ต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่ พ.ต.ท.ประสงค์ พันธ์สวัสดิ์ ในฐานะโจทก์ ในส่วนค่าจ้างนับแต่วันบอกเลิกสัญญาจนถึงวันครบสัญญาจ้างเป็นเงิน 12,000 บาท รวม 7 เดือน เป็นเงิน 84,000 บาท และค่าเสียหายในส่วนละเมิดต่อชื่อเสียง 50,000 บาท รวมค่าเสียหายทั้งสิ้น 134,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปีจากเงินต้นจำนวนดังกล่าว นับถัดจากวันฟ้องตามที่โจทก์ขอมาเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ อีกทั้งให้จำเลย ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ 5,000 บาท ส่วนค่าขออื่นนอกจากนี้ให้ยกซึ่งจะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะด้วยเหตุผลอันใดก็ตามสิ่งที่ปรากฏชัดคือข้อพิพาทดังกล่าวข้างต้นยังไม่มีมีการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททั้งที่มีการกำหนดให้ข้อพิพาทระหว่างนักฟุตบอลและสโมสรฟุตบอลต้องเข้าสู่การไกล่เกลี่ยทั้งเห็นได้ว่าการไม่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยก็ไม่ได้มีบทลงโทษใดๆ แก่ทั้งสองฝ่ายอีกด้วย และเหตุขัดข้องประการที่สามคือการกำหนดให้คู่ความนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยและบริษัทไทย

พรีเมียร์ลีกจำกัดนั้นมีการกล่าวแต่เฉพาะในสัญญาจ้างนักฟุตบอลอาชีพซึ่งเป็นสัญญาที่กำหนดแนวทางปฏิบัติในการปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างสองฝ่ายซึ่งฝ่ายหนึ่งเป็นสโมสรฟุตบอลแล้วอีกฝ่ายหนึ่งเป็นนักฟุตบอลอาชีพเท่านั้นแต่ไม่มีการกำหนดแนวทางในการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยในแม่แบบแห่งสัญญาประเภทอื่นๆ หรือคู่ความประเภทอื่นๆ ทำให้หากจะมีการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาเพื่อให้ได้ผลใช้บังคับได้จริงในทางปฏิบัติก็จะประสบกับปัญหาอีกประการคือการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยมาใช้อาจไม่ครอบคลุมถึงข้อพิพาทประเภทต่างๆ และคู่ความทั้งหมดในกีฬาฟุตบอลอาชีพเช่นในกรณีปัญหาที่เกี่ยวกับสิทธิในการบริหารและส่งทีมเข้าร่วมการแข่งขันซึ่งนายมนตรี สุวรรณน้อย ผู้ก่อตั้ง สโมสรหมู่บ้านจัดสรรสินธนา ได้เป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาลแพ่ง โดยฟ้องสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเป็นจำเลยที่ 1 บริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด เป็นจำเลยที่ 2 และสโมสรจุฬา ยูไนเต็ด ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นสโมสรฟุตบอล บีบีซียูเอฟซี เพื่อเรียกร้องขอสืบสิทธิในการเรียกร้องสิทธิในการบริหารและส่งทีมเข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลอาชีพแต่ท้ายที่สุดศาลแพ่งก็ได้พิพากษายกฟ้องแต่ก็ไม่ได้เป็นการวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดีเนื่องจากนายมนตรี สุวรรณน้อย ผู้เป็นโจทก์เคยเป็นบุคคลล้มละลายมาก่อน ทำให้ไม่สามารถที่จะทำนิติกรรมได้จึงไม่มีอำนาจในการฟ้องคดีต่อศาลซึ่งตามลักษณะแห่งข้อพิพาทก็ไม่อยู่ในขอบเขตแห่งข้อกำหนดให้นำข้อพิพาทเข้าสู่การไกล่เกลี่ยเป็นการภายในก่อน ดังนั้นหากเหตุดังกล่าวข้างต้นไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขก็จะถือเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพไม่ได้รับการดำเนินการโดยกระบวนการระงับข้อพิพาทที่เหมาะสมและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ไม่อาจดำเนินไปได้อย่างเต็มที่หรือนำมาใช้ได้ผลจริงในทางปฏิบัติตนเอง

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการอำนวยการและการเตรียมการรองรับการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย

ข้อพิพาทต่างๆ ที่คู่ความได้เสนอสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทล้วนมีความมุ่งหมายที่จะให้ข้อพิพาทนั้นข้อยุติได้ภายในกระบวนการนี้และในเวลาอันพอสมควร แต่ด้วยเหตุหลายๆ ประการส่งผลให้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยนั้นไม่ได้รับการจัดที่เหมาะสมและสนับสนุนกระบวนการอย่างจริงจังจากฝ่ายต่างๆ กระบวนการไกล่เกลี่ยจึงไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการของคู่ความได้เท่าที่ควรจะเป็น

การไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างจริงจังจากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยและบริษัท ไทยพรีเมียร์ลีกจำกัดถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลให้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่อาจขับเคลื่อนได้อย่างสมบูรณ์โดยสังเกตได้จากการวางยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนฟุตบอลอาชีพของทั้ง 2 องค์กรซึ่งมีอำนาจโดยตรงในการควบคุมดูแลฟุตบอลอาชีพไม่ได้มีการกล่าวโดยชัด

แจ้งถึงการวางแผนทางในการช่วยเหลือหาทางแก้ไขปัญหาข้อพิพาทต่างๆ ภายในองค์กรของผู้ที่อยู่ในอำนาจควบคุมรวมไปถึงผู้ซึ่งไม่อยู่ภายใต้การควบคุมแต่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น การค้าธุรกิจ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงไม่น่าแปลกใจที่จากการศึกษาจะไม่เห็นถึงการเอาใจใส่อย่างจริงจัง และการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมจากภายในองค์กรถึงแนวทางเกี่ยวกับการจัดการข้อพิพาทแม้จะปรากฏอยู่ข้างเช่นข้อตกลงระหว่างบริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัดกับองค์กรสมาชิกเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลอาชีพของประเทศไทย รายการไทยพรีเมียร์ลีกและลีกดิวิชั่น 1 ในผนวกที่ 2 แห่งระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพของประเทศไทย ข้อที่ 6.4 ที่มีการกล่าวเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ด้านกฎหมายไว้แต่ก็มีการกล่าวถึงแบบผ่านๆ เท่านั้นว่า “ยอมรับในบทบาทของ COURT OF ARBITRATION FOR SPORTS ที่มีหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยไม่ต้องนำเรื่องไปฟ้องศาล” อันเป็นการกล่าวแบบกว้างๆ ในลักษณะเพียงแค่ให้กฎระเบียบสอดคล้องกับแนวทางของสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (FIFA) ซึ่งได้มีการกล่าวในลักษณะทำนองเดียวกันเท่านั้น แต่ก็ไม่ได้มีการใส่ใจในรายละเอียดว่าในทางปฏิบัตินั้นไม่อาจดำเนินการได้เนื่องจากการเข้าสู่การดำเนินการใดๆ ในกระบวนการระงับข้อพิพาทของ COURT OF ARBITRATION FOR SPORTS ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการฟุตบอลอาชีพของไทยส่วนใหญ่มีโอกาสดำเนินการได้น้อยมากด้วยเหตุที่ศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬานี้ตั้งอยู่ในสวิตเซอร์แลนด์ซึ่งไกลต้องมีค่าใช้จ่ายทั้งทางติดต่อสื่อสารและแม้จากใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้แต่หากกรณีที่เป็นความลับชั้นสูงก็อาจไม่เหมาะสมนอกจากนั้นการติดต่อก็ต้องใช้ภาษาต่างประเทศซึ่งปกติคู่ความทั้งสองฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้มีสัญชาติไทยจึงต้องเสียค่าใช้จ่ายในการทำและแปลเอกสารเป็นภาษาต่างประเทศหรือไม่ก็ต้องใช้ล่ามภาษาในการช่วยเหลือซึ่งเหตุที่กล่าวมานี้เป็นเพียงปัญหาเบื้องต้นต่อกรณีที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยและบริษัทไทยพรีเมียร์ลีกจำกัดไม่ได้ใส่ใจว่ากระบวนการและการวางแผนใดๆ ว่าไม่สามารถใช้ได้จริงในทางปฏิบัติและแม้ต้นแบบแห่ง “สัญญาว่าจ้างนักฟุตบอลอาชีพข้อที่ 9” แห่งระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพของประเทศไทยซึ่งกล่าวถึงการกำหนดถึงแนวทางให้นำข้อพิพาทเข้าสู่การไกล่เกลี่ยแต่ก็ไม่อาจบังคับได้ผลจริงทั้งทางกฎหมายและทางปฏิบัติเพราะไม่มีมาตรการลงโทษหากฝ่าฝืนอีกทั้งการกำหนดให้เข้าสู่การไกล่เกลี่ยนี้กำหนดไว้เฉพาะในข้อพิพาทที่เกี่ยวกับสัญญาจ้างเท่านั้นไม่รวมถึงสัญญาประเภทอื่นด้วยทั้งๆ ที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยและบริษัทไทยพรีเมียร์ลีกจำกัดทราบดีว่าข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพนั้นมีหลายกรณีแต่ก็ไม่มีการกำหนดให้นำข้อพิพาทเข้าสู่การไกล่เกลี่ยให้ครอบคลุมกรณีอื่นๆ และมีการกำหนดไว้แค่กรณีเดียวเท่านั้น

นอกจากปัญหาที่ได้กล่าวมานั้นการขาดความเอาใจใส่ในปัญหาเกี่ยวกับการจัดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทยังมีอีกคือแม้สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจะทราบดีว่ามีการเสนอข้อพิพาท

เข้ามาสู่การไต่ถามอยู่เสมอและมากขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาซึ่งฟุตบอลอาชีพพัฒนามากขึ้น แต่ก็ไม่ได้มีการวางระบบรองรับการจัดการเพื่อระงับข้อพิพาทกล่าวคือเมื่อมีการเสนอข้อพิพาทเข้ามาฝ่ายกฎหมายก็ต้องทำหน้าที่ทั้งรับเรื่องและพิจารณาว่าสามารถไต่ถามได้หรือไม่ซึ่งหากสามารถดำเนินการได้ก็จะต้องดำเนินการอื่นๆ ตั้งแต่เชิญคู่ความมาทำบันทึกให้การแล้วคัดเลือกสรรหาแต่งตั้งผู้ไต่ถาม จัดเตรียมสถานที่ และดำเนินการอื่นๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการไต่ถามข้อพิพาท ทั้งที่จำนวนบุคลากรฝ่ายกฎหมายมีอยู่น้อยมากเมื่อเทียบกับภาระกิจที่มีประกอบกับบุคคลและองค์กรในวงการฟุตบอลอาชีพรวมถึงข้อพิพาทที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลาด้วย โดยภาระงานของฝ่ายกฎหมายค่อนข้างสูงมากเพราะต้องทำงานให้ทันเวลาสำหรับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการแข่งขันที่มีอย่างน้อยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1-2 ครั้งและในช่วงปลายฤดูกาลอาจถึง 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์กับสโมสรฟุตบอลไม่น้อยกว่า 100 สโมสรและนักฟุตบอลกับเจ้าหน้าที่อีกประมาณเกือบหมื่นคน ทั้งยังไม่รวมถึงข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากฟุตบอลอาชีพอีกด้วยที่มีมากขึ้น ดังนั้นหากไม่มีการจัดเตรียมบุคลากรและแผนกที่ทำหน้าที่ระงับข้อพิพาทภายในโดยเฉพาะเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของฝ่ายกฎหมายอาจทำให้กระบวนการทั้งทางกฎหมายและการระงับข้อพิพาทต้องเกิดปัญหาทั้งระบบและจะส่งผลกระทบต่อฟุตบอลอาชีพในที่สุดเช่นกรณีนักฟุตบอลสโมสรราชวิถีชาววัง จำนวน 10 คนได้นำเอกสารหลักฐานเข้าร้องเรียนกับสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเนื่องจากกรณีที่สโมสรฟุตบอลคันธศักดิ์ไม่ยอมจ่ายเงินเดือนให้กับนักฟุตบอลเป็นเวลาเกือบ 3 เดือนแล้วทำให้นักฟุตบอลได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากไม่มีเงินไปใช้จ่าย โดยกลุ่มนักฟุตบอลอ้างว่าทางสโมสรราชวิถีชาววังยังนิ่งเฉยในความเดือดร้อนของนักฟุตบอลในเรื่องค่าใช้จ่ายจึงได้รวมตัวกัน เพื่อยื่นหนังสือให้ทางสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยช่วยเหลือไต่ถามในปัญหาที่เกิดขึ้นตามที่กำหนดใน “สัญญาว่าจ้างนักฟุตบอลอาชีพข้อที่ 9” แห่งระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดการแข่งขันฟุตบอลลีกอาชีพของประเทศไทยซึ่งกำหนดให้คู่ความต้องนำข้อพิพาทเข้าสู่การไต่ถามของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแต่หากสมมติไม่อาจดำเนินการได้ทันเวลาที่กำหนดแล้วอยู่ในระหว่างพิพาทซึ่งนักฟุตบอลไม่ยอมลงแข่งขันแล้วสโมสรจะต้องทำการแข่งขันในระหว่างรอการไต่ถามแต่แพ้การแข่งขันเพราะผู้เล่นที่พิพาทเป็นตัวหลักทั้งหมดจึงมีผลให้สโมสรไม่ติดอันดับที่จะได้เลื่อนชั้นหรือมีสิทธิได้รับรางวัลตอบแทนและอาจมีผลให้อีกสโมสรหนึ่งซึ่งต้องรอลุ้นผลการแข่งขันของสโมสรที่พิพาทด้วยต้องตกชั้นซึ่งนั่นหมายถึงนักฟุตบอลหลายคนอาจต้องถูกเลิกจ้างและต้องปลดเจ้าหน้าที่ในสโมสรออกเนื่องจากสโมสรไม่มีงบประมาณเนื่องจากการถูกลดชั้นมีผลถึงเงินสนับสนุนทั้งจากภาครัฐและเอกชนรวมถึงค่าโฆษณาด้วยจึงเห็นได้ว่าปัญหาดังกล่าวนี้นั้นในวงการฟุตบอลอาชีพไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยที่อาจมองข้ามเพราะเกี่ยวพันกับหลายฝ่ายอย่างเป็นวงจร

ข้อพิพาทจำนวนไม่น้อยที่คู่ความมีภูมิลำเนาอยู่ที่เดียวกันแต่เป็นที่อื่นที่ไม่ใช่กรุงเทพ และปริณทณทำให้หากต้องมีการไกล่เกลี่ยกันจริงก็ต้องติดต่อหรือเข้ามาที่กรุงเทพมหานคร เป็นที่ตั้งของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยทำให้ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเข้าสู่ กระบวนการไกล่เกลี่ยทั้งที่หากมีการดำเนินกระบวนการในต่างจังหวัดจะสะดวกยิ่งกว่าในแง่ของ ภูมิลำเนาและการเดินทางของคู่ความรวมถึงการเสนอพยานบุคคลและหลักฐานแลกเปลี่ยนกันของ แต่ละฝ่ายเพื่อสนับสนุนข้อเรียกร้องของตนและโต้แย้งอีกฝ่าย หากได้มีการวางระบบในการ ดำเนินการไกล่เกลี่ยกระจายไปยังภูมิภาคต่างๆ ก็จะส่งผลดีแก่คู่ความได้เป็นอย่างมากในการ ลดภาระต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น

นอกจากนั้นปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยที่มีมากประการหนึ่งคือทั้งนักฟุตบอล และผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพนั้นมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการระงับข้อพิพาทเบื้องต้น ของตนน้อยมากเนื่องจากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแทบไม่เคยมีการเผยแพร่ความรู้ใน กระบวนการระงับข้อพิพาทเบื้องต้น โดยเฉพาะการไกล่เกลี่ยเลย ผู้ที่อยู่ภายใต้การดำเนินการแข่งขัน ของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยที่เป็นนักฟุตบอลอาชีพส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจกระบวนการ ระงับข้อพิพาทตามกฎหมายหรือแม้กระทั่งไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งหากนักฟุตบอลอาชีพประสงค์จะ เข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทก็ต้องหาที่ปรึกษาทางกฎหมายซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูงเมื่อ เทียบกับเงินเดือนของนักฟุตบอลที่ไม่สูงมากเพราะสโมสรที่มีปัญหาเกี่ยวกับการค้างค่าจ้าง ส่วนมากจะเป็นสโมสรในระดับล่างที่มีการจ่ายค่าจ้างให้แก่นักฟุตบอลต่อเดือนแค่ประมาณหนึ่งถึง ห้าหมื่นบาทต่อเดือนเท่านั้นแล้วแต่ความสามารถของนักฟุตบอลซึ่งบางกรณีหากตกลงกันได้เมื่อ หักค่าใช้จ่ายต่างๆ ค่าเดินทางและค่าที่ปรึกษาทางกฎหมายก็แทบไม่ได้อะไรเลยจึงเป็นเหตุให้ นักฟุตบอลยอมปล่อยข้อพิพาททิ้งไปแล้วย้ายสโมสรเสียดีกว่าเช่นในกรณีนักฟุตบอลสโมสรราช วิถีชาววัง จำนวน 10 คนเข้าร้องเรียนกับสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเนื่องจากสโมสรฟุตบอล ดันสังกัดไม่ยอมจ่ายเงินเดือนให้กับนักฟุตบอลเป็นเวลาเกือบ 3 เดือน ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้หากเป็น กรณีที่นักฟุตบอลแค่ไม่กราบก็จะดำเนินการไกล่เกลี่ยยุ่งยากเพราะไม่มีผู้ช่วยเหลือหรือหากจะหาที่ ปรึกษาทางกฎหมายก็จะมีค่าใช้จ่ายที่สูงเมื่อเทียบกับเงินเดือนของนักฟุตบอลที่อยู่แค่หลักหมื่นต้นๆ และสโมสรก็มักจะไม่ให้ความสำคัญหากคู่กรณีไม่ได้เป็นตัวหลักของสโมสรโดยมักจะไม่สนใจ หรือดึงให้เรื่องช้าเพื่อให้ นักฟุตบอลรู้สึกเหนื่อยและยุติเรื่องไปเองในที่สุด เมื่อพิจารณาจากสภาพ ความเป็นจริงในปัจจุบันที่ยังมีสโมสรที่ไม่พร้อมด้านงบประมาณอีกมาก

หากเหตุการณ์ของนักฟุตบอลสโมสรราชวิถีชาววังเกิดกับนักฟุตบอลที่มีข้อขัดข้อง หลายประการตั้งแต่ไม่รู้แนวทางไกล่เกลี่ยและมีนักฟุตบอลที่เป็นคู่ความกับสโมสรแค่ไม่กี่คนทั้งมี ภูมิลำเนาอยู่ไกลจากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยมากหากจะเข้าไกล่เกลี่ยย่อมเป็นเรื่องที่ยุ้งยาก

มากซึ่งในตามความเป็นจริงแล้วกลับมีอุปสรรคเช่นว่านี้เกิดขึ้นมากและเป็นปัญหาที่แท้จริงในทางปฏิบัติด้วย นอกจากนั้นยังไม่รวมนักฟุตบอลต่างชาติที่แทบจะไม่รู้กฎหมายและแนวทางระเบียบข้อพิพาทภายใน โดยเฉพาะการไต่ถามเคลียร์หากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยไม่เร่งปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการไต่ถามเคลียร์ข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะแก่นักฟุตบอลทั้งชาวไทยและต่างประเทศแล้วการถูกเอารัดเอาเปรียบของนักฟุตบอลก็จะไม่ได้รับการแก้ไขและการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธีก็จะเกิดขึ้นได้ยากหากนักฟุตบอลไม่มีที่ปรึกษาและทนายทนายในการดำเนินการเช่นค่าที่ปรึกษาทางกฎหมายและค่าเดินทางที่เพียงพอ และประเด็นที่สำคัญคือข้อพิพาทข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพก็อาจจะไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกวิธี

ดังนั้นแล้วหากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยยังไม่ตระหนักและให้ความสำคัญถึงการเตรียมการรองรับการจัดการระเบียบข้อพิพาทไม่ว่าการกำหนดระเบียบข้อบังคับและข้อตกลงภายในเกี่ยวกับการไต่ถามเคลียร์ข้อพิพาทให้สอดคล้องและมีการใช้ได้จริงในทางปฏิบัติและการจัดการรองรับเมื่อมีการเสนอข้อพิพาทเข้ามาไต่ถามเคลียร์โดยภายในองค์กรก็ยังไม่มีการแยกแผนเฉพาะในการจัดการระเบียบข้อพิพาทเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทำให้กระบวนการล่าช้า อีกทั้งหากคู่ความที่มีภูมิลำเนาอยู่ไกลจากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยมากก็ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเข้าสู่กระบวนการไต่ถามเคลียร์ของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยทั้งที่หากใช้กระบวนการฟ้องคดีต่อศาลก็จะสะดวกในเรื่องสถานที่มากกว่าและบางกรณีก็อาจฟ้องศาลด้วยวาจาได้เองโดยไม่ต้องอาศัยที่ปรึกษากฎหมายและทนายความก็ได้แต่ข้อพิพาทในหลายกรณีนี้นักฟุตบอลจำนวนไม่น้อยไม่ทราบสิ่งที่ควรจะดำเนินการเนื่องจากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยไม่เผยแพร่ความรู้กระบวนการระเบียบข้อพิพาทที่ถูกต้องแก่นักฟุตบอลและผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งก็มีทั้งชาวไทยและต่างประเทศ หากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยไม่เร่งดำเนินการแก้ไขก็จะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินการแข่งขันฟุตบอลอาชีพโดยรวมทั้งระบบในที่สุด

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรผู้ดำเนินการไต่ถามเคลียร์ข้อพิพาท

ข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันจะนิยมเข้าสู่กระบวนการระเบียบข้อพิพาทโดยการไต่ถามเคลียร์แม้ว่าจะมีกระบวนการระเบียบข้อพิพาทด้วยวิธีอื่นๆ อีกก็ตาม เนื่องจากเป็นวิธีการระเบียบข้อพิพาทเบื้องต้นที่วงการฟุตบอลอาชีพของไทยเห็นว่าเหมาะสมที่สุดกับประเพณีวัฒนธรรมไทยและวงการฟุตบอลไทย

แม้ว่ากระบวนการไต่ถามเคลียร์ข้อพิพาทของวงการกีฬาฟุตบอลในประเทศไทยโดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจะไม่ได้มีรูปแบบการจัดการที่เป็นมาตรฐานเมื่อเปรียบเทียบกับ การระเบียบข้อพิพาทโดยองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการระเบียบข้อพิพาทซึ่งรวมถึงการไต่ถามเคลียร์

ข้อพิพาทด้วยเช่นองค์กรตุลาการที่จะมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติและรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยเป็นไปโดยราบรื่นและเป็นระเบียบ

สำหรับสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแล้วแม้จะมีการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาเป็นเวลานานแต่ก็ยังปรากฏว่าในการดำเนินการนั้นยังมีเหตุขัดข้องเกี่ยวกับตัวผู้ทำหน้าที่อยู่หลายประการด้วยการซึ่งหากได้รับการแก้ไขปรับปรุงก็จะเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีกรณีดังต่อไปนี้

การคัดเลือกผู้ทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยก็จะเป็นผู้สรรหามาเองโดยพิจารณาจากบุคคลซึ่งสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเห็นว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมในการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งในทางปฏิบัติจะพิจารณาจากบุคลากรที่ทำหน้าที่ประจำภายในองค์กรก่อนโดยอาจเป็นผู้ที่มีความอาวุโสเป็นที่น่าเคารพนับถือของผู้ที่อยู่ในวงการฟุตบอลของไทยหรืออาจจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการหรือการดำเนินการฟุตบอลอาชีพหรืออาจเป็นผู้ที่มีความชำนาญการเกี่ยวกับด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการระงับข้อพิพาท และอาจรวมถึงอดีตนักฟุตบอลทีมชาติหรือผู้ตัดสินฟุตบอลเป็นต้นแต่หากไม่มีบุคลากรภายในองค์กรที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเห็นว่ามีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่เหมาะสมก็จะใช้การเชิญผู้ที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเห็นว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมมาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท อันทำให้ดุลยพินิจในการเลือกผู้ทำหน้าที่เป็นของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยอย่างเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้นที่จะพิจารณาว่าบุคคลใดมีความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมซึ่งในบางกรณีผู้ไกล่เกลี่ยอาจไม่ใช่ผู้ที่มีความสามารถในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของเรื่องก็ได้ ดังนั้นหากได้มีการวางบรรทัดฐานเบื้องต้นของผู้ทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแต่ละประเภทไว้ก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ข้อพิพาทได้รับการจัดการจากผู้ที่มีความเหมาะสม

นอกเหนือจากกรณีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติตัวผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยซึ่งไม่มีการวางแผนหรือกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นเอาไว้ในลักษณะแห่งระเบียบข้อบังคับภายในแล้วจากการศึกษาก็พบว่ายังไม่มีการจัดทำบัญชีรายชื่อของผู้ไกล่เกลี่ยเอาไว้เพื่อให้คู่ความและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตรวจสอบถึงความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญของบุคคลที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยได้เชิญให้มาทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนที่การดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะได้เริ่มต้นขึ้น ทำให้คู่ความในกรณีพิพาทไม่อาจทราบถึงรายละเอียดของตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อจะได้ทำการตรวจสอบหรือพิจารณาว่าผู้ไกล่เกลี่ยอาจมีความไม่เหมาะสมบางประการที่อาจทำให้ไม่สมควรที่จะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยคู่ความจะทราบถึงผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยได้ต่อเมื่อได้รับแจ้งและมีการกำหนดตัวผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้วเท่านั้น

ปัญหาอีกประการเกี่ยวกับผู้ไกล่เกลี่ยคือการแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นสำหรับการพิจารณาว่าบุคคลใดจะเข้ามาทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเองจะเป็นผู้กำหนด “คณะกรรมการ” เช่นที่ปรากฏในต้นแบบแห่ง “สัญญาว่าจ้างนักฟุตบอลอาชีพข้อที่ 9” แห่งระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดการแข่งขันฟุตบอลลีกอาชีพของประเทศไทยขึ้นเพื่อช่วยหาข้อสรุปในข้อพิพาท โดยคณะกรรมการไกล่เกลี่ยที่ได้กล่าวมานี้ในบางครั้งคณะกรรมการทั้งชุดอาจเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้วยตนเองหรืออาจพิจารณาเห็นชอบแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งอีกครั้งเพื่อให้ไปทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นๆ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นคู่ความไม่ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาหรือมีการสอบถามเพื่อรับฟังความเห็นจากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแต่อย่างใดซึ่งขัดกับหลักการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่คู่ความควรจะต้องมีส่วนร่วมในทุกกรณีตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นและการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยนั้นควรจะให้คู่ความได้ร่วมกันพิจารณาก่อนซึ่งโดยหลักการคู่ความก็จะเป็นผู้กำหนดว่าผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะมีจำนวนเท่าใดโดยสำหรับการไกล่เกลี่ยแล้วปกติจะมีแค่ผู้ไกล่เกลี่ยคนเดียวซึ่งสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยควรจัดบัญชีรายชื่อพร้อมแสดงความรู้ความสามารถของผู้ไกล่เกลี่ยเข้ามาเพื่อให้คู่ความร่วมกันเสนอแต่งตั้งและไม่ต้องไปเสียเวลากับการหาผู้ไกล่เกลี่ยด้วยตนเองหรือขอให้สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยสรรหาและเพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้า หากในกรณีที่ไม่สามารถตกลงกันได้สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยก็ต้องกำหนดแนวทางว่าจะทำเช่นใดเช่นสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจะเป็นผู้กำหนดเองเป็นต้น จึงเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในการกำหนดผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและการวางแนวทางในการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยก็ยังเป็นปัญหาในทางปฏิบัติอยู่และหากในกรณีที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยได้กำหนดตัวผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยแล้วแต่คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเห็นว่ามีเหตุผลบางประการที่เห็นว่าผู้ได้รับการแต่งตั้งนั้นอาจไม่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่เพราะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในบางครั้งอาจมีข้อเท็จจริงที่ต้องแลกเปลี่ยนเสนอแนะกันระหว่างคู่ความซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่อาจเปิดเผยต่อบุคคลภายนอกให้รับรู้ได้ก็ไม่ได้มีการกำหนดแนวทางไว้ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรเช่นหากเกิดขึ้นก่อนการไกล่เกลี่ยได้เริ่มต้นก็คงไม่เสียหายมากนักแต่ก็ต้องเสียเวลาในการต้องกลับไปดำเนินการสรรหาผู้ไกล่เกลี่ยใหม่อีกครั้งและบางกรณีที่มีการไกล่เกลี่ยต้องดำเนินการภายในระยะเวลาอันจำกัดเหตุต่างๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งอันส่งผลให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าออกไปก็อาจส่งผลเสียถึงคู่ความโดยตรงได้เช่นกรณีที่หากคู่ความฝ่ายหนึ่งเป็นนักฟุตบอลอยู่ในระหว่างไกล่เกลี่ยเรื่องสัญญาแต่การไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จในเวลาที่ยาวไว้ทำให้นักฟุตบอลรายนั้นไม่อาจตกลงสัญญากับสโมสรใหม่ได้ทันเวลาที่ฝ่ายจัดการแข่งขันกำหนดและหากจะรอบางครั้งก็ต้องรอเวลาอีกถึงครึ่งปีหรือหนึ่งปีซึ่งถึงเวลานั้นความสามารถและอายุอาจมีผลกระทบทำให้ค่าจ้างหรือประโยชน์ตอบแทนใดๆ ลดลงได้

อำนาจหน้าที่ในการดำเนินกระบวนการของผู้ไกล่เกลี่ยนั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจำกัดอย่างยิ่งเพราะการไกล่เกลี่ยนั้นด้วยหลักการแล้วผู้ไกล่เกลี่ยทำได้เพียงแค่รับฟังและประสานความเข้าใจแก่คู่ความซึ่งบางครั้งกลไกหนึ่งที่จะส่งเสริมให้การไกล่เกลี่ยบรรลุผลได้ดั่งนั้นจะต้องมีการดำเนินการบางอย่างเช่นผู้ไกล่เกลี่ยอาจประสงค์ที่จะเรียกให้คู่ความดำเนินการบางอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้กระบวนการไกล่เกลี่ยสามารถหาข้อยุติร่วมกันได้แต่ในบางกรณีก็อาจไม่ได้รับความร่วมมือจากคู่ความเนื่องจากผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีอำนาจในการกำหนดออกคำสั่งใดๆ แก่คู่ความ หากไม่มีการตกลงเบื้องต้นที่แสดงถึงอำนาจหน้าที่ระหว่างคู่ความกับผู้ไกล่เกลี่ยแล้วในระหว่างดำเนินการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยก็อาจส่งผลให้คู่ความและผู้ไกล่เกลี่ยไม่อาจดำเนินการกระบวนการเพื่อหาข้อยุติร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งที่ผ่านมาเหตุนี้เองอาจไม่ถือเป็นเรื่องใหญ่มากนักเพราะคู่ความส่วนใหญ่ก็อยู่ในวงการฟุตบอลอาชีพไทยและตัวผู้ไกล่เกลี่ยก็มักเป็นผู้ที่นับถือของคู่ความแต่ปัจจุบันมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการฟุตบอลอาชีพจำนวนมากทั้งที่เป็นผู้ที่อยู่ในวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพโดยตรงและบุคคลภายนอกแต่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเหตุผลต่างๆ เช่นการค้าธุรกิจทำให้หากไม่กำหนดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยโดยชัดเจนเพื่อให้คู่ความได้ดำเนินการแล้วคู่ความบางฝ่ายอาจมีการนิ่งเฉยต่อการดำเนินการหรืออาจใช้เป็นช่องทางในการซื้อเวลาเพื่อประโยชน์แก่ตนเกี่ยวกับข้อพิพาทได้ทำให้อีกฝ่ายอาจเสียหายอย่างคาดไม่ถึง

จากการศึกษาพบว่าในสถาบันระงับข้อพิพาทด้านกีฬาที่มีวัตถุประสงค์หลักในการระงับข้อพิพาทด้านกีฬาโดยเฉพาะจะมีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติเพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นโดยศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬา (COURT OF ARBITRATION FOR SPORT) จะกำหนดถึงแนวทางในการคัดเลือกโดยมีระเบียบภายในที่จะกำหนดถึงแนวทางในการสรรหาผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไว้ใน CAS MEDIATION RULE ว่าแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยจะคัดเลือกรายชื่อ ผู้ไกล่เกลี่ยที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจากบัญชีรายชื่อของผู้ไกล่เกลี่ยในศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาและจากบุคคลภายนอกและบุคคลซึ่งได้รับคัดเลือกมาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยจะถูกขึ้นบัญชีรายชื่อไว้เป็นระยะเวลา 4 ปี และมีสิทธิได้รับการคัดเลือกได้อีกวาระหนึ่ง และในการสรรหาผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นหากคู่ความจะไม่ได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ผู้อำนวยการของศาลอนุญาโตตุลาการ ด้านกีฬาจะเป็นผู้เลือกบุคคลที่จะมาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยจากบัญชีรายชื่อของผู้ไกล่เกลี่ยที่มีแต่จะมีการแต่งตั้งต่อเมื่อหลังจากได้หารือร่วมกันกับคู่ความทุกฝ่ายก่อนแล้วเท่านั้น นอกจากนี้ก็มีการกำหนดถึงอำนาจและหน้าที่ของทั้งผู้ไกล่เกลี่ยและคู่ความไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้แต่ละฝ่ายดำเนินการตามที่ตนต้องกระทำต่อไป ซึ่งมีลักษณะทำนองเดียวกับสถาบันระงับข้อพิพาทด้านกีฬาอื่นๆ ซึ่งมีการกำหนดแนวทางข้างต้นไว้ด้วยแต่แตกต่างกันเพียงในรายละเอียดเท่านั้นอาทิ ตำนักระงับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งอังกฤษ SPORT RESOLUTION (UK) ที่มีการกำหนดข้อบังคับ

ภายในไว้เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยว่าต้องมีลักษณะเช่นใดนอกจากนั้นก็ยังคงกล่าวใน SPORT RESOLUTION (UK) MEDIATION RULES ที่กำหนดเกี่ยวกับการคัดเลือกผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยไว้เช่นกันและมีการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเพื่อให้คู่ความได้พิจารณาตลอดจนมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของฝ่ายต่างๆ ไว้ด้วยเช่นกัน ซึ่งรวมถึงสำนักกระบวนข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดา SPORT DISPUTE RESOLUTION CENTER OF CANADA ก็มีการกล่าวถึงกรณีปัญหาดังกล่าวข้างต้นไว้ในบทบัญญัติว่าด้วยการไกล่เกลี่ย CANADIAN SPORT DISPUTE RESOLUTION CODE ซึ่งมีหลักในการดำเนินการกำหนดคุณสมบัติและการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ยไว้เพื่อให้คู่ความร่วมกันพิจารณาแล้วกำหนดกระบวนการแต่งตั้งว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายใดเช่นเดียวกับ 2 สถาบันข้างต้นนอกจากนั้นในส่วนของอำนาจหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยก็ยังคงมีการกล่าวไว้ด้วยเช่นกัน ดังนั้นทุกฝ่ายที่ได้เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยจะต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนตามที่มิบบทบัญญัติกำหนดเนื่องจากบทบัญญัตินี้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งข้อตกลงในการเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยซึ่งหากไม่มีการแก้ไขก็ต้องยึดถือเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนด

นอกจากนั้นหากผู้ไกล่เกลี่ยก่อให้เกิดความเสียหายหรือกระทำการใดๆ ที่เป็นการทุจริตหรือประพฤตินิชอบรวมถึงการละเมิดจากการทำหน้าที่แล้วสำหรับสถาบันระงับข้อพิพาททางด้านกีฬาในต่างประเทศนั้น คู่ความสามารถดำเนินการเรียกร้องในความเสียหายต่อผู้ไกล่เกลี่ยและต่อสถาบันระงับข้อพิพาททางด้านกีฬาโดยตรงได้เลยเนื่องจากการทำหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยนั้นถือว่าเป็นการกระทำในนามของสถาบันระงับข้อพิพาท แต่สำหรับสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแล้วหากจะกล่าวว่าการไกล่เกลี่ยเป็นการกระทำในนามของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยคงไม่เป็นที่บอกได้ถนัดนักเพราะข้อพิพาทบางประการคู่ความก็เข้ามาร้องขอให้สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยช่วยดำเนินการไกล่เกลี่ยให้ซึ่งสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยไม่ได้ดำเนินการในนามของตนเองโดยตรงเพียงแค่เป็นตัวกลางในการประสานความเข้าใจให้กับคู่ความเท่านั้นจึงอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ว่าหากเมื่อผู้ไกล่เกลี่ยก่อให้เกิดความเสียหายหรือกระทำการใดๆ ที่เป็นการทุจริตหรือประพฤตินิชอบรวมถึงการละเมิดจากการทำหน้าที่แล้วสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจะอยู่ในฐานะที่ต้องเข้าร่วมรับผิดชอบหรือไม่ในกรณีที่คู่ความเสนอให้มีการไกล่เกลี่ยเข้ามาเองโดยที่ไม่มีข้อกำหนดใดๆ ภายในให้ดำเนินการซึ่งอาจมีกรณีที่เห็นได้ชัดเจนว่าเป็นการดำเนินการในนามของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยคือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอันเกี่ยวกับสัญญาจ้างนักฟุตบอลอาชีพที่กำหนดให้หากคู่ความพิพาทกันแล้วต้องนำเรื่องเข้าสู่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเพื่อให้ ไกล่เกลี่ยก่อนที่ค่อนข้างจะชัดเจนว่าดำเนินการในนามของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย

จะเห็นได้ว่ากรณีต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้ทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งส่วนหนึ่งในการดำเนินการไกล่เกลี่ยเพราะนอกจากคู่ความที่จะกำหนดให้ข้อพิพาทหาทางออก

ได้แล้วตัวผู้ทำหน้าที่ใกล้เคียงข้อพิพาทถือเป็นกลไกสำคัญที่มีผลต่อการหาแนวทางยุติใน ข้อพิพาท ด้านกีฬาด้วยเช่นกัน

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

เมื่อมีข้อพิพาทด้านกีฬาลูกบอลอาชีพเกิดขึ้นสิ่งที่จะต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน คือ การหาแนวทางที่เหมาะสมในการระงับข้อพิพาท สำหรับวงการกีฬาฟุตบอลอาชีพไทยก็จะดำเนินการตามแนวทางระงับข้อพิพาทเบื้องต้นด้วยการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของ สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเนื่องจากเป็นองค์กรที่มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการแข่งขันฟุตบอล อาชีพและมีความใกล้ชิดต่อบุคคลและองค์กรที่เข้าร่วมการแข่งขันและที่เกี่ยวข้องกับฟุตบอลอาชีพ

แม้สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจะคอยให้ความช่วยเหลือคู่ความในการระงับ ข้อพิพาทด้านกีฬามาเป็นเวลานานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ฟุตบอลอาชีพเป็นที่นิยมก็จะมี ข้อพิพาทจำนวนไม่น้อยที่ต้องนำเสนอเข้าสู่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเพื่อให้ออก

ด้วยเหตุที่ฟุตบอลอาชีพเป็นที่นิยมและมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากขึ้นส่งผลให้ข้อพิพาท มีปริมาณและความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้นด้วยเช่นกันทำให้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภายในที่ เป็นกลไกสำคัญในการหาทางออกให้กับข้อพิพาทไม่อาจตอบสนองต่อความมุ่งหวังของคู่ความได้ อย่างมีประสิทธิภาพดังเช่นในอดีต เหตุที่ส่งผลดังกล่าวมานี้อาจเกิดจากหลายปัจจัยแต่หนึ่งในนั้นก็ มาจากการที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยยังไม่ได้กำหนดแนวทางในการระงับข้อพิพาทที่เป็น รูปธรรมเริ่มตั้งแต่ในขั้นการรับข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ไม่ได้มีการวาง ขอบเขตในการดำเนินการว่าข้อพิพาทในลักษณะใดบ้างที่อยู่ในกรอบแห่งอำนาจและวิสัยที่จะ ดำเนินการไกล่เกลี่ยให้ได้และข้อพิพาทประเภทใดบ้างที่ไม่อาจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยหรือ ไม่อาจระงับข้อพิพาทได้ทั้งหมดภายในองค์กรทำให้เมื่อมีข้อพิพาทใดๆ เกิดขึ้นก็จะมี การนำเหตุต่างๆ เข้าสู่กระบวนการหาทางออกให้กับข้อพิพาทเกือบทั้งหมดเป็นเหตุให้ต้องเสียเวลาในการแยก ลักษณะแห่งข้อพิพาทออกไปว่ากรณีใดบ้างที่อยู่ในขอบอำนาจและวิสัยของสมาคมฟุตบอลแห่ง ประเทศไทยที่จะไกล่เกลี่ยได้และกรณีใดบ้างที่จะต้องมอบหมายให้กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องและมีอำนาจแก้ไขต่อไป ด้วยจำนวนข้อพิพาทที่มีปริมาณและความยุ่งยากซับซ้อนที่มีมากขึ้นประกอบ กับบุคลากรและงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดหากไม่มีการกำหนดชนิดและประเภทแห่งข้อพิพาท ไว้ล่วงหน้าก็จะมี การนำข้อพิพาททุกประเภทเข้าไปสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทก่อนแล้วสมาคม ฟุตบอลแห่งประเทศไทยก็ต้องใช้เวลาในการตรวจสอบพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงตามที่การ เสนอว่าข้อพิพาทใดบ้างที่สามารถดำเนินการได้ ทำให้ต้องเสียเวลาในการแยกประเภทข้อพิพาท อันส่งผลให้ข้อพิพาทอื่นๆ อีกจำนวนไม่น้อยที่รอการระงับข้อพิพาทด้วยเช่นกันต้องใช้เวลา

อีกระยะจึงจะสามารถเริ่มต้นกระบวนการระงับข้อพิพาทได้ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อทุกฝ่ายไม่ว่าคู่ความที่ต้องเสียเวลารอการตรวจสอบว่าในบรรดาข้อพิพาททั้งหมดที่เสนอมีข้อใดบ้างที่ไกล่เกลี่ยได้และคู่ความอื่นๆ ที่ต้องรอตามลำดับเนื่องจากบุคลากรของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยที่มีอยู่จำกัดตลอดจนสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยที่ต้องเสียเวลาและบุคลากรในการดำเนินการระงับข้อพิพาท

แต่สำหรับศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬาแล้วจะมีการกำหนดแนวทางไว้โดยจะใช้วิธีการไกล่เกลี่ยในกรณีข้อพิพาทนั้นสามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้โดยมีลักษณะเป็นกรณีพิพาททั่วไปแต่หากเป็นข้อพิพาทอื่นๆ เช่นที่เกี่ยวกับความผิดทางวินัย สารกระตุ้น เป็นต้น จะไม่อยู่ในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งเป็นการกล่าวในลักษณะเปิดว่าสถาบันดำเนินการระงับข้อพิพาทได้แทบทุกกรณีเนื่องจากสถาบันมีวัตถุประสงค์หลักในการระงับข้อพิพาทแต่ก็มีการกำหนดแนวทางระงับข้อพิพาทไว้เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าข้อพิพาทบางประเภทก็ไม่อาจดำเนินการไกล่เกลี่ยให้ได้ ทำให้คู่ความสะดวกในการตรวจสอบก่อนว่าข้อพิพาทของตนสามารถไกล่เกลี่ยได้หรือไม่และจะได้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการโดยเปล่าประโยชน์อีกทั้งไม่เป็นการเสียเวลาของทั้งสองฝ่ายด้วยคือคู่ความก็ไม่ต้องเสียเวลาดำเนินการและรอการตอบกลับขณะเดียวกันสถาบันก็ไม่ต้องเสียเวลาต้องมาตอบกลับข้อพิพาทที่เสนอมมาแล้วไม่อยู่ในกรอบที่จะไกล่เกลี่ยได้ เช่นเดียวกับสำนักกระงับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งอังกฤษและสำนักกระงับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดาที่มีการกำหนดแนวทางในการไกล่เกลี่ยไว้ทำนองเดียวกันซึ่งบางสถาบันอาจกำหนดไว้ในบทบัญญัติว่าด้วยการไกล่เกลี่ยแต่บางสถาบันอาจกล่าวไว้ในพันธกิจทั่วไปของสถาบัน

นอกจากกรณีเกี่ยวกับการกำหนดประเภทลักษณะแห่งข้อพิพาทที่อาจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้แล้วปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยก็เป็นอีกปัญหาที่สำคัญกล่าวคือในทางปฏิบัติข้อพิพาทจำนวนไม่น้อยที่เกิดขึ้นได้สิ้นไปด้วยเหตุที่คู่ความฝ่ายหนึ่งซึ่งส่วนมากจะเป็นนักฟุตบอลไม่ทราบถึงแนวทางในการระงับข้อพิพาทและเกรงว่าหากมีการเสนอ ข้อพิพาทเพื่อหาทางออกแล้วฝ่ายตนไม่ชนะก็อาจถูกลงโทษหรือต้องมีความผิดต่ออีกฝ่ายซึ่งส่วนมากจะเป็นสโมสรต้นสังกัดจึงปล่อยปัญหานั้นไปหากไม่พอใจอย่างดีที่สุดคือขอย้ายสโมสรแต่ในบางกรณีก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายเพราะหากเป็นการย้ายสโมสรในระหว่างที่มีสัญญาผูกพันอยู่แล้วสโมสรใหม่ไม่อาจจ่ายค่ายกเลิกสัญญาต่อสโมสรเก่าได้นักฟุตบอลก็ต้องทนรับสภาพปัญหาต่อไปทำนองเดียวกับที่นักฟุตบอลสโมสรราชวิถีชาววังร้องเรียนกับสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยว่าสโมสรฟุตบอลต้นสังกัดไม่ยอมจ่ายเงินเดือนให้ตามเวลาที่ตกลงกัน ซึ่งในเบื้องต้นนักฟุตบอลทั้งหมดก็ได้ดำเนินการทุกอย่างด้วยตนเองในลักษณะชาวบ้านร้องเรียนต่อผู้นำท้องถิ่น โดยเริ่ม

ตั้งแต่การเขียนข้อร้องเรียนกันเองโดยการนำของนายสามารถ เพชรหนูหัวหน้านักฟุตบอลและ
 ดำเนินการยื่นข้อร้องเรียน ติดตามการดำเนินการและเข้าสู่กระบวนการด้วยตนเองทั้งหมดแบบถูก
 บ้างผิดบ้างเพราะไม่ทราบว่าขั้นตอนในการนำข้อพิพาทเข้าสู่การไกล่เกลี่ยเป็นอย่างไรจึงจะเป็นไป
 ตามหลักการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพที่ถูกต้องเนื่องจากแม้แต่ต้นแบบแห่ง
 “สัญญาว่าจ้างนักฟุตบอลอาชีพข้อที่ 9” แห่งระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดการแข่งขันฟุตบอลลีก
 อาชีพของประเทศไทยซึ่งกล่าวว่า “ในกรณีที่คู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่ายไม่สามารถบรรลุข้อตกลงข้อใดๆ
 ตามที่ระบุไว้ในสัญญานี้ได้ก็ให้นำเรื่องเสนอคณะกรรมการที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย
 แต่งตั้งขึ้นเพื่อหาข้อสรุปหากไม่สามารถตกลงกันได้อีกให้ทั้ง 2 ฝ่ายดำเนินการไป” แต่ก็ไม่มีการ
 วางแนวทางรองรับว่าหากเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นแล้วคู่ความจะต้องดำเนินการอย่างไรเช่นต้องแจ้ง
 ภายในกี่วันนับแต่เกิดข้อขัดแย้งหรือขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาตั้งแต่เริ่มต้นไปและ
 กระบวนการไกล่เกลี่ยไปจนถึงการสิ้นสุดว่าเป็นอย่างไรทำให้ไม่อาจมีใครทราบได้แล้วยัง
 ก่อให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติเพราะแทนที่นักฟุตบอลจะสามารถดำเนินการด้วยตนเองได้
 กลับต้องให้นักกฎหมายหรือทนายความเข้ามาอันเป็นการเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทั้งที่บางครั้งค่าจ้างที่
 ปริษาทางกฎหมายอาจใกล้เคียงหรือสูงกว่าค่าจ้างของนักฟุตบอลบางคนด้วยซ้ำอันไม่สอดคล้อง
 กับแนวคิดว่าการไกล่เกลี่ย รวมถึงในบางกรณีแม้นักฟุตบอลอาชีพเป็นผู้มีความรู้ความ
 เชี่ยวชาญด้านกฎหมายแต่ก็ต้องประสบปัญหาเช่นกันอย่างกรณีที่ พ.ต.ท.ประสงค์ พันธุ์สวัสดิ์
 นักฟุตบอลสโมสรฟุตบอลเกษตร ภูเก็ต จันทบุรีถูกยกเลิกสัญญาจ้างอย่างไม่เป็นธรรมจากสโมสร
 ฟุตบอลเกษตร ภูเก็ต จันทบุรีต้นสังกัดฟุตบอลอาชีพในระดับดิวิชั่น 1 ซึ่งฝ่าย พ.ต.ท.ประสงค์ พันธุ์สวัสดิ์
 ก็ได้พยายามร้องเรียนไปยังบริษัทไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด ให้เข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยหลายครั้งแต่ไม่ได้
 ได้รับความร่วมมือและการตอบรับแม้จะได้พยายามดำเนินการตามแบบปฏิบัติให้สอดคล้องกับการ
 เสนอข้อพิพาทตามกฎหมายแล้วจึงเห็นได้ว่าไม่อาจมีสิ่งที่บ่งแสดงถึงความเป็นรูปธรรมว่าการ
 ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพของประเทศไทยนั้นมีบรรทัดฐานที่แน่นอนและสามารถ
 ตอบสนองต่อความปรารถนาในการระงับข้อพิพาทได้อย่างแท้จริงซึ่งหากสมาคมฟุตบอลแห่ง
 ประเทศไทยได้มีการปรับปรุงโดยการกำหนดแนวทางปฏิบัติในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาท
 ด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพแล้วก็จะป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้ปัญหาต่างๆ ที่ได้กล่าวลดลงไปตามลำดับ

แต่สำหรับสถาบันที่ดำเนินการระงับข้อพิพาทด้านกีฬาโดยเฉพาะในต่างประเทศจะ
 กำหนดให้มีหลักเกณฑ์ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยเฉพาะเพื่อให้คู่ความและสถาบันได้ยึดถือ
 ปฏิบัติตามอย่างถูกต้องและยังป้องกันปัญหาความสับสนเมื่อจะเข้าหรือขณะเข้าสู่กระบวนการ
 ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้วได้ด้วยเช่นศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬา (COURT OF ARBITRATION
 FOR SPORT) ที่มีการกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยใน CAS MEDIATION

RULE สำนักกระจับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งอังกฤษ (SPORT RESOLUTION (UK)) มีการกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยใน SPORT RESOLUTION (UK) MEDIATION RULES รวมถึงสำนักกระจับข้อพิพาทด้านกีฬาแห่งแคนาดา SPORT DISPUTE RESOLUTION CENTER OF CANADA ซึ่งก็มีการกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยใน CANADIAN SPORT DISPUTE RESOLUTION CODE ทำให้เมื่อมีข้อพิพาทใดๆ ที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยแล้ว สะดวกแก่การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านฟุตบอลของทุกฝ่าย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนในขั้นตอนและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกจากจะทำให้ผู้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยไม่ทราบและปฏิบัติให้ถูกต้องเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแล้วก็ยังส่งผลต่อความเชื่อมั่นและบรรทัดฐานในการระงับข้อพิพาทของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยนั่นเอง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่มีรูปแบบและแนวทางที่เป็นรูปธรรมโดยเฉพาะการนำมาตรการไกล่เกลี่ยมาใช้บังคับในการระงับข้อพิพาท การอำนวยความสะดวกและการเตรียมการรองรับการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยและบุคลากรผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตลอดจนหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งแตกต่างจากแนวทางในการดำเนินการระงับข้อพิพาทในระดับสากลที่ดำเนินการระงับข้อพิพาททางด้านอย่างเป็นระบบและเป็นการส่งเสริมและพัฒนางานกีฬาและกระบวนการยุติธรรมรวมถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศด้วย

5.1 บทสรุป

ปัจจุบันการระงับข้อพิพาทนั้น มีด้วยกันหลากหลายรูปแบบ นอกจากการระงับข้อพิพาทโดยทางศาลและการอนุญาโตตุลาการแล้ว การระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยหรือการประนีประนอมข้อพิพาทเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับของคู่กรณีเนื่องจากกระบวนการไกล่เกลี่ย มีความรวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรม รักษาชื่อเสียง รักษาความลับและมีผลลัพธ์เป็นที่พึงพอใจแก่ทุกฝ่าย ดังนั้นจึงทำให้บทบาทของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงได้มีเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ

กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพนั้นจะเริ่มดำเนินการกระบวนการไปได้นั้นต้องอาศัยความสมัครใจจากคู่ความเป็นสำคัญเพราะหากคู่ความไม่ยินยอมที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้วก็ไม่อาจที่จะบังคับให้เข้าสู่กระบวนการนี้ได้แม้จะมีต้นแบบแห่ง “สัญญาว่าจ้างนักฟุตบอลอาชีพข้อที่ 9” แห่งระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดการแข่งขันฟุตบอลลีกอาชีพของประเทศไทยกำหนดแนวทางในการระงับข้อพิพาทไว้แต่ก็ยังไม่อาจบังคับใช้ได้ผลจริงทางปฏิบัติเพราะไม่มีมาตรการบังคับและบทลงโทษในกรณีคู่ความไม่ดำเนินการหรือมีการฝ่าฝืนข้อตกลงดังกล่าว แม้ว่าการกีฬาฟุตบอลอาชีพไทยจะนิยมกระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยแต่ก็เชื่อว่าข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพในทุกกรณีจะเข้าสู่การระงับข้อพิพาทเบื้องต้นด้วยการไกล่เกลี่ยแม้จะมีข้อดีและเหมาะสมกับข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพก็ตามด้วยเหตุที่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นยังไม่มีลักษณะเชิงบังคับรวมถึงการกำหนด

แนวทางให้มีการระงับข้อพิพาทที่มีในปัจจุบันก็ยังคงมีความบกพร่องและไม่อาจใช้บังคับได้จริงหากคู่ความไม่สมัครใจเข้าร่วมด้วย ดังนั้นหากได้มีการแก้ไขปรับปรุงการกำหนดแนวทางในการนำข้อพิพาทเข้าสู่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้สามารถใช้ได้จริงย่อมส่งผลดีแก่การระงับข้อพิพาทเป็นอย่างยิ่ง

ปัญหาอันเนื่องมาจากการที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยไม่ได้จัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เสนอมาไม่ว่าการมีแผนกที่คอยดำเนินการเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยโดยเฉพาะไม่ต้องปะปนกับการจัดการทั่วไปหรือฝ่ายกฎหมายที่มีภาระงานสูงมากและการจัดสถานที่ในการไกล่เกลี่ยที่ไม่ได้ยึดถือคู่ความเป็นสำคัญทำให้คู่ความที่อยู่ไกลต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากทั้งๆ ที่หากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยไปดำเนินการไกล่เกลี่ยยังภูมิภาคของคู่ความจะสะดวกยิ่งกว่าและสถานที่ก็หาได้ง่ายเนื่องจากสนามกีฬาฟุตบอลของสโมสรที่อยู่ภายใต้การควบคุมของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยมีอยู่ทุกจังหวัดทั่วประเทศ อีกทั้งการไม่ให้ความสำคัญต่อการเผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้องในการระงับข้อพิพาทต่อบุคคลและองค์กรที่เข้าร่วมการแข่งขันทำให้เขาไม่ทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมทั้งต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นเพราะต้องหาที่ปรึกษากฎหมายมาช่วยเหลือทั้งที่การไกล่เกลี่ยสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองหรือการฟ้องศาลบางกรณีที่ไม่ต้องใช้ทนายความก็สามารถฟ้องด้วยวาจาเองได้แล้ว ค่อยเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยในศาลในระหว่างที่มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลก็ยังได้ แต่สิ่งต่างๆ เหล่านี้ไม่ได้รับการเผยแพร่และการจัดการที่ดีจากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย

นอกจากปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรผู้ดำเนินการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันเนื่องจากการดำเนินทางปฏิบัติหลายกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้ไกล่เกลี่ยไม่ได้รับการกำหนดแนวทางให้ชัดเจนและถูกต้องตามหลักสากลไม่ว่าจะเป็นกรณีของคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้ไกล่เกลี่ยที่ไม่มีการกำหนดลักษณะเบื้องต้นเพื่อเป็นการกลั่นกรองและสรรหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมมาทำหน้าที่อีกทั้งยังไม่มีการจัดทำบัญชีรายชื่อของผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเพื่อให้สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยและคู่ความได้ตรวจสอบโดยไม่ต้องเสียเวลาในการค้นหาเพื่อคัดเลือกผู้ที่มีความเหมาะสมเป็นผู้ไกล่เกลี่ย นอกจากนั้นในการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยก็เป็นอำนาจของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเท่านั้นทั้งที่โดยหลักการสากลแล้วจะต้องร่วมกับคู่ความหรือให้คู่ความจะต้องเป็นผู้แต่งตั้งและฝ่ายจัดการระงับข้อพิพาทจะแต่งตั้งได้ต่อเมื่อมีเหตุขัดข้องที่มีผลให้คู่ความไม่อาจเลือกผู้ไกล่เกลี่ยได้เท่านั้น และยังมีกรณีเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยที่ไม่มีการกำหนดไว้ทำให้บางครั้งอาจไม่ได้รับความร่วมมือในการออกคำสั่งใดๆ ที่มีต่อคู่ความกระทำการหรือไม่กระทำการบางอย่างรวมถึงการกำหนดความรับผิดชอบเนื่องจากการทำหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งไม่มีการกล่าวไว้ชัดเจน

ว่าผู้ไถ่เกลี่ยหรือสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจะต้องรับผิดชอบอย่างไรหากมีการละเมิดหรือทุจริตและก่อความเสียหายจากการดำเนินการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทของผู้ไถ่เกลี่ย

ปัญหาอีกประการคือการกำหนดลักษณะแห่งข้อพิพาทที่จะเข้าสู่กระบวนการไถ่เกลี่ยได้นั้นยังไม่มีกำหนดประเภทแห่งข้อพิพาทให้ชัดเจนว่าข้อพิพาทด้านกีฬาลักษณะใดที่สามารถเข้าสู่กระบวนการไถ่เกลี่ยได้ซึ่งในเบื้องต้นปัญหาทางปฏิบัติที่ประสบสำหรับคู่ความคือปัญหาที่พิพาทกันจำนวนไม่น้อยที่ควรเข้าสู่กระบวนการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทแต่ก็ไม่ได้มีการนำเข้าสู่กระบวนการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทอาจเนื่องจากคู่กรณีเห็นว่าข้อพิพาทของตนนั้นอาจไม่สามารถไถ่เกลี่ยได้เพราะเหตุผลที่ไม่แน่ใจว่าข้อพิพาทของตนนั้นสามารถไถ่เกลี่ยโดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยได้หรือไม่ รวมถึงคู่ความเป็นบุคคลที่สามารถเข้าสู่กระบวนการไถ่เกลี่ยได้หรือไม่ นอกจากนี้สำหรับสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยก็ต้องเสียเวลาในการตรวจสอบข้อพิพาทที่หารือและเสนอว่าสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยสามารถดำเนินการระงับข้อพิพาทภายในได้หรือไม่ซึ่งทำให้ต้องเสียเวลาและบุคลากรในการดำเนินการทั้งมีอยู่จำกัดและหากพิจารณาประกอบกับข้อพิพาทในปัจจุบันที่ปริมาณข้อพิพาทและความยุ่งยากซับซ้อนที่ค่อนข้างสูงมากขึ้นทั้งยังไม่รวมถึงกรณีพิพาทที่เกี่ยวกับการใช้สารกระตุ้นหรือการล้มบอลซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้งในประเทศที่จัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพมาเป็นเวลานานหากไม่เร่งวางแนวทางรองรับก็จะก่อให้เกิดความยุ่งยากขึ้นแน่นอน นอกจากนี้ปัญหาในการดำเนินกระบวนการไถ่เกลี่ยก็ยังไม่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมโดยมีการดำเนินการแบบยืดถือประเพณีปฏิบัติเป็นสำคัญและไม่มีความชัดเจนในการดำเนินการที่แน่นอนทำให้ปัญหามักตกอยู่แก่ฝ่ายคู่ความที่ไม่อาจทราบได้ว่าต้องดำเนินการอย่างไรบ้างและกระบวนการที่ได้เข้าร่วมอยู่ในขั้นตอนใดแล้วจะดำเนินต่อไปอย่างไรสุดท้ายที่สุดกระบวนการจะสิ้นสุดลงเมื่อใดแบบใดด้วยจึงทำให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติของผู้เข้าสู่กระบวนการและส่งผลกระทบต่อความมั่นใจว่ากระบวนการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยในที่สุด

ปัญหาของการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพโดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยนั้นเมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกระบวนการในการไถ่เกลี่ยการระงับข้อพิพาททางด้านกีฬาฟุตบอลของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ อังกฤษและแคนาดาจากการศึกษาทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของกีฬาฟุตบอลในระดับโลกและในประเทศไทยและนิยามความหมายและลักษณะของข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพในประเทศไทยรวมถึงแนวทางการระงับข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพ แนวคิดและหลักการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับกีฬาฟุตบอลอาชีพโดยการไถ่เกลี่ยในประเทศไทยและต่างประเทศ อีกทั้งยังรวมถึงปัญหา ทางกฎหมายในการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ประกอบกับมาตรการทางกฎหมายที่

เหมาะสมและเกิดผลบังคับใช้ได้จริงในทางปฏิบัติของการไต่เกลี่ยข้อพิพาททางด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้คือยังไม่มีหรือนำมาตรการไต่เกลี่ยเชิงบังคับมาใช้บังคับในการระงับข้อพิพาทอย่างจริงจังจึงต้องมีการกำหนดให้นำมาตรการไต่เกลี่ยเชิงบังคับมาใช้และการจัดเตรียมการกระบวนการรองรับการไต่เกลี่ยให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่แพร่หลายก็ยังไม่เป็นระบบจึงต้องมีการจัดตั้งศูนย์ระงับข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพและจัดอบรมการระงับข้อพิพาทเบื้องต้น รวมถึงการกำหนดกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้ไต่เกลี่ยข้อพิพาทให้ชัดเจนตั้งแต่คุณสมบัติ การสรรหา การแต่งตั้ง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ตลอดจนการกำหนดให้ชัดเจนถึงอำนาจหน้าที่ในการไต่เกลี่ยกับหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการดำเนินการไต่เกลี่ยข้อพิพาทของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยให้เกิดความเป็นรูปธรรมมีบรรทัดฐานไม่เกิดความสับสนแก่ทุกฝ่าย

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการไต่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาททางในด้านกีฬาของฟุตบอลอาชีพของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย พบว่า การไต่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาททางด้านกีฬาของฟุตบอลอาชีพยังคงจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้เพื่อให้การไต่เกลี่ยมีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะเป็นการทำให้ นักกีฬาหรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านฟุตบอลอาชีพที่ได้รับผลกระทบกระเทือนได้รับการเยียวยาช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว สะดวก และเป็นธรรมแล้ว อีกทั้งยังส่งผลดีต่อภาพลักษณ์และการพัฒนาของวงการฟุตบอลในประเทศไทย และสมาคมฟุตบอลในประเทศไทย ในการลดภาระขั้นตอนในการดำเนินการงาน ลดระยะเวลา อีกทั้งยังเป็นการประหยัดงบประมาณ ในการที่รับเรื่องราวที่มีการพิพาทกันของบุคคลและองค์กรในวงการฟุตบอลอาชีพ และยังเป็นการช่วยลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลหรือระบบการดำเนินการเพื่อระงับข้อพิพาทของฝ่ายตุลาการซึ่งมีปริมาณคดีค่อนข้างที่จะสูงมากในปัจจุบันนี้ให้ลดลงได้อีกด้วย จากเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.2.1 สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยและฝ่ายดำเนินการจัดการการแข่งขันฟุตบอลอาชีพ เช่นบริษัทไทยพรีเมียร์ลีกจำกัดควรแก้ไขปัญหากับการนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการไต่เกลี่ย ด้วยการวางแนวทางกำหนดมาตรการไต่เกลี่ยข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพเชิงบังคับแก่องค์กรและบุคคลผู้เข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลอาชีพดังต่อไปนี้

1) แก้ไขเพิ่มเติม “ข้อตกลงระหว่างบริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัดกับองค์กรสมาชิกเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลอาชีพของประเทศไทย รายการไทยพรีเมียร์ลีกและลีกดิวิชั่น 1” อันอยู่ในผนวกที่ 2 แห่งระเบียบและข้อบังคับว่าด้วยการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพของประเทศไทย โดยให้เพิ่มข้อตกลงจากที่มีอยู่ทั้งหมด 6 ข้อลงไปอีก 1 ข้อ เป็นข้อที่ 7 ว่า “เมื่อมีข้อพิพาท

ใดๆ อันเกิดขึ้นหรือเกี่ยวเนื่องกับการแข่งขันฟุตบอลอาชีพระหว่างสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย และบริษัทไทยพรีเมียร์ลีกจำกัดกับองค์กรสมาชิกหรือบุคคลที่เข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลอาชีพ หรือระหว่างองค์กรสมาชิกหรือบุคคลที่เข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลอาชีพด้วยกันเองจะต้องเข้าสู่ กระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยโดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเพื่อ ช่วยเหลือหาทางแก้ไขแต่หากข้อพิพาทไม่อาจยุติลงได้ในกระบวนการนี้ก็จะให้นำข้อพิพาทเข้าสู่ กระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดด้วยกระบวนการอนุญาโตตุลาการต่อไป หากผู้ขออนุญาตดังกล่าวข้างต้น ไม่เข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทตามข้อตกลงนี้ให้สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยและบริษัท ไทยพรีเมียร์ลีกจำกัดดำเนินการลงโทษด้วยวิธีการใดๆ ได้ตามความเหมาะสมซึ่งหมายความรวมถึง การตัดสิทธิในการเข้าร่วมการแข่งขันด้วย ”

2) แก้ไขเพิ่มเติมต้นแบบแห่ง “สัญญาว่าจ้างนักฟุตบอลอาชีพ ข้อที่ 9” อันอยู่ในผนวก ที่ 6 แห่งระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพของประเทศไทย เป็นว่า “ในกรณีที่คู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่ายไม่สามารถบรรลุข้อตกลงข้อใดๆ ตามที่ระบุไว้ในสัญญานี้ได้ก็จะให้นำ เรื่องเสนอคณะกรรมการที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยแต่งตั้งขึ้นเพื่อหาข้อสรุปแต่หากข้อ พิพาท ไม่อาจยุติลงได้ในกระบวนการนี้ก็จะให้นำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดด้วย กระบวนการอนุญาโตตุลาการต่อไปและหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่เข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาท ตามข้อตกลงนี้ให้สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยและบริษัทไทยพรีเมียร์ลีกจำกัดดำเนินการ ลงโทษด้วยวิธีการใดๆ ได้ตามความเหมาะสมซึ่งหมายความรวมถึงการตัดสิทธิในการเข้าร่วมการ แข่งขันด้วย”

5.2.2 สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการกำหนดมาตรการรองรับการ ระงับข้อพิพาทดังต่อไปนี้

1) โดยการจัดตั้ง “ศูนย์ระงับข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพ” เพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับการ ระงับข้อพิพาทในกรณีพิพาทต่างๆ โดยเฉพาะโดยจัดให้มีบุคลากรที่มีความรู้กฎหมายกลั่นกรอง ข้อพิพาทว่าข้อพิพาทที่เสนอมาหรือที่พิพาทกันในประเด็นใดที่สามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยได้และ ประเด็นใดต้องดำเนินการโดยองค์กรอื่นแล้วทำเป็นหนังสือตอบกลับไปยังคู่ความจากนั้นหาก ข้อพิพาทอยู่ในอำนาจและคู่ความประสงค์ที่จะให้มีการไกล่เกลี่ยก็ให้บุคลากรซึ่งอาจไม่จำเป็นต้อง มีความรู้ด้านกฎหมายแต่ต้องมีความสามารถในการจัดการข้อพิพาทเป็นฝ่ายอำนวยความสะดวก ทำหน้าที่ ดำเนินการเริ่มต้นกระบวนการโดยให้คู่ความร่วมกันแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยแล้วกำหนดวันเวลาไกล่เกลี่ย โดยเร็วสำหรับสถานที่นั้นหากคู่ความอยู่ในไกลจากสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยมากก็ให้ ดำเนินการที่คู่ความมีภูมิลำเนาร่วมกันหรือที่ตกลงแต่หากตกลงไม่ได้ให้ใช้สนามกีฬาฟุตบอลของ จังหวัดที่คู่ความมีถิ่นที่อยู่ร่วมกันหรือใกล้ที่สุดแล้วให้คู่ความร่วมกันออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

และที่พักของผู้ใกล้เคียงร่วมกัน โดยค่าป่วยการในการทำหน้าที่ของผู้ใกล้เคียงให้สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยเป็นผู้รับผิดชอบ

2) สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยต้องดำเนินการเผยแพร่ความรู้และจัดอบรมกระบวนการระดับข้อพิพาทที่ถูกต้องให้แก่ผู้เข้าร่วมการแข่งขันทุกคนทั้งชาวไทยและต่างประเทศ โดยจัดสัมมนากระจายไปยังภูมิภาคต่างๆ เพื่อให้เกิดความทั่วถึงและกำหนดมาตรการบังคับว่าผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ร่วมการแข่งขันฟุตบอลอาชีพได้นั้นต้องผ่านการอบรมความรู้เกี่ยวกับการระดับข้อพิพาทเบื้องต้นก่อนจึงจะอนุญาตให้เข้าร่วมการแข่งขันได้ นอกจากนั้นควรจัดระดับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการระดับข้อพิพาทเป็นระดับคือระดับต้นคือมีความรู้ด้านกฎหมายและการระดับข้อพิพาททั่วไปซึ่งต้องผ่านการอบรมระดับนี้ก่อนจึงจะเข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลอาชีพได้ ระดับกลางคือมีความรู้เกี่ยวกับการระดับข้อพิพาทในรูปแบบต่างๆ ทั้งเจรจา ใกล้เคียง อนุญาโตตุลาการและศาล ระดับสูงคือมีความรู้ด้านกฎหมายและการระดับข้อพิพาทในลักษณะนำไปใช้ได้และสามารถดำเนินการระดับข้อพิพาทด้านฟุตบอลอาชีพได้ ซึ่งหากมีผู้ผ่านการอบรมในระดับสูงในจำนวนที่เหมาะสมบุคคลเหล่านี้ก็จะช่วยแบ่งเบาภาระให้กับสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยด้วยการเข้ามาเป็นบุคลากรในศูนย์ระดับข้อพิพาทในกีฬาฟุตบอลอาชีพของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยหรืออาจเป็นผู้ใกล้เคียงและอนุญาโตตุลาการด้านฟุตบอลอาชีพในอนาคตได้อีกด้วย

5.2.3 สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยควรกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับบุคลากรผู้ใกล้เคียงข้อพิพาทดังต่อไปนี้

1) วางระเบียบภายในเกี่ยวกับคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ใกล้เคียงข้อพิพาทเพื่อให้กระบวนการคัดเลือกเบื้องต้นมีมาตรฐานในการดำเนินการเป็นที่เชื่อถือของบุคคลภายนอกอย่างน้อยผู้ที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยได้พิจารณาผ่านการตรวจสอบประวัติและคุณสมบัติเบื้องต้นแล้ว พร้อมทั้งกำหนดให้มีการอบรมผู้ใกล้เคียงข้อพิพาทด้านกีฬา โดยฝึกอบรมความรู้ด้านกฎหมายและแนวทางปฏิบัติในการระดับข้อพิพาท ข้อปฏิบัติข้อห้ามและข้อพึงระมัดระวังรวมถึงให้มีการออกหนังสือรับรองการผ่านการอบรมโดยข้อความร่วมมือในการอบรมและดำเนินการร่วมกันระหว่างสำนักกระบวนข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรมกับสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย

2) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ใกล้เคียงข้อพิพาทจากบุคคลซึ่งสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการตรวจสอบพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความสามารถที่จะทำหน้าที่ใกล้เคียงข้อพิพาทด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพได้และเป็นไปตามหลักเกณฑ์แห่งระเบียบข้อบังคับภายในที่กำหนด

คุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ไกล่เกลี่ยไว้ โดยแสดงถึงชื่อสกุล อายุ ประวัติการศึกษา ประวัติการทำงาน ความเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะทางเพื่อให้สะดวกแก่การตรวจสอบของผู้ที่เกี่ยวข้อง

3) กำหนดแนวทางในการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยให้สอดคล้องกับหลักสากลคือให้คู่ความเป็นผู้ร่วมกันกำหนดตัวผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและหากไม่สามารถตกลงกันได้หรือไม่อาจดำเนินการได้ภายในเวลาที่กำหนดสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจะเป็นผู้เลือกเองเพื่อไม่ให้เกิดการดำเนินการเกิดความล่าช้า

4) กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยให้ชัดเจนรวมถึงการกำหนดสิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้ไกล่เกลี่ยกับคู่ความในรูปแบบของเอกสารสัญญาเพื่อให้แต่ละฝ่ายทราบและดำเนินการตามสิทธิและหน้าที่ของตนในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ย

5) กำหนดในท้ายสัญญาเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยให้ชัดเจนว่าหากผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งได้ทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในนามของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยได้ก่อให้เกิดความเสียหายหรือกระทำการใดๆ ที่เป็นการทุจริตหรือประพฤตินิষอบรวมถึงการละเมิดจากการทำหน้าที่แล้วสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจะเป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับผู้ไกล่เกลี่ยทั้งหมดเพื่อให้เกิดความชัดเจนและไม่ก่อให้เกิดปัญหาเมื่อต้องมีการกล่าวหาถึงตัวผู้ต้องรับผิดชอบเบื้องต้นรวมถึงเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับคู่ความที่จะได้ยื่นข้อพิพาทเข้าสู่การไกล่เกลี่ย

5.2.4 สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยควรวางแผนแนวทางในการดำเนินการเพื่อระงับข้อพิพาทให้ชัดเจนดังต่อไปนี้

1) วางขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการระงับข้อพิพาทเบื้องต้นว่าข้อพิพาทลักษณะใดสามารถไกล่เกลี่ยได้เช่นข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในทางแพ่ง ข้อพิพาทเกี่ยวกับคดีอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้และข้อพิพาทที่อยู่ในอำนาจควบคุมของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย และ ข้อพิพาทใดบ้างที่ไม่อาจดำเนินการไกล่เกลี่ยได้เช่นข้อพิพาทที่เป็นคดีอาญาแผ่นดิน ข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการใช้สารกระตุ้นหรือสารเสพติดและการล้มบอลเป็นต้น โดยอาจมีการกล่าวรายละเอียดเล็กน้อยที่อาจเกิดขึ้นหรือมักเกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางตัวอย่างในการพิจารณาเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีการตรวจสอบก่อนมีการนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยทำให้ไม่ต้องเสียเวลาในการหารือและตรวจสอบว่าข้อพิพาทลักษณะใดบ้างที่อาจไกล่เกลี่ยได้

2) สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยควรนำแนวทางในการปฏิบัติที่ใช้ในการดำเนินการไกล่เกลี่ยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมากำหนดมาตรการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นบทบัญญัติที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยศึกษาและพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติว่าด้วยการไกล่เกลี่ยของศาลอนุญาโตตุลาการด้านกีฬา (COURT OF ARBITRATION FOR SPORT) และสถาบันระงับข้อพิพาทด้านกีฬาที่ได้รับความนิยมในระดับสากลพร้อมกันนี้ให้นำแนวทางในการจัดการไกล่เกลี่ย

ข้อพิพาทของศาลยุติธรรมและสถาบันระงับข้อพิพาทภายในประเทศไทยมาประกอบด้วยเพื่อให้แนวทางในการปฏิบัติที่ดำเนินอยู่มีความเป็นมาตรฐานสากลในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านกีฬาและสอดคล้องกับการจัดการของฝ่ายตุลาการซึ่งเป็นองค์กรหลักและมีความเชี่ยวชาญในการระงับข้อพิพาทของประเทศไทยเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการฟุตบอลอาชีพทั้งหมดทราบและดำเนินการได้อย่างถูกต้องเพื่อความเข้าใจในการปฏิบัติไปในทางเดียวกันและมีรูปแบบที่เป็นบรรทัดฐานสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกลุ่มความในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ต้องการลดความยุ่งยากและสับสนในการดำเนินการนั่นเอง